

UiO : **Det juridiske fakultet**

Partnervold i det digitale samfunn

En studie av hvordan digital teknologi har påvirket partnervold i Norge

Kathinka Nordvik & Rikke Stjernstrøm

Masteroppgave i kriminologi
Institutt for kriminologi og rettsosiologi

UNIVERSITETET I OSLO

VÅR 2023

Antall ord: 66 145

Partnervold i det digitale samfunn

En studie av hvordan digital teknologi har påvirket partnervold i Norge

Sammendrag

Tittel: Partnervold i det digitale samfunn: En studie av hvordan digital teknologi har påvirket partnervold i Norge

Forfattere: Kathinka Nordvik & Rikke Stjernstrøm

Veileder: Silje Anderdal Bakken

Levert ved: Institutt for kriminologi og rettssosiologi (UiO), vår 2023

Temaet for dette forskningsprosjektet er hvordan digital teknologi har påvirket partnervold i Norge. Forskningsspørsmålene til oppgaven vil derav være flere, der oppgaven vil undersøke hvordan *digital vold* kan forstås som en forlengelse av partnervolden i Norge; hvordan de relasjonelle faktorene blir påvirket av digitaliseringen; og hvordan man kan forstå digital vold som en del av voldsbegrepet. Digital vold som begrep og voldskategori er relativt nytt, og for å kunne undersøke hva som inngår i denne kategorien vil oppgaven først og fremst bidra med å forstå hvordan partnervold har et digitalt aspekt ved seg i utøvelsen og opplevelsen av den. Da samfunnet i stor grad har blitt digitalisert, der digital teknologi er en essensiell del av hverdagen, søker denne oppgaven etter å forstå hvordan denne digitaliseringen har påvirket relasjonen og de mellommenneskelige handlingene innenfor en voldelig relasjon.

Da forskningsspørsmålene fanger mange aspekter, har vi også hatt behov for å ha et mangfoldig teorigrunnlag som samlet sett vil hjelpe oss med å få en forståelse av det digitale aspektet ved partnervold. Oppgaven vil hovedsakelig benytte teoriene og perspektivene 1) digital kriminologi og kulturell kriminologi, 2) online desinhibering, nøytraliseringsteknikker og sosial kontroll; og 3) kjønnsperspektiver. Innenfor rammene satt av digital kriminologi forstås digital vold som en konsekvens av den digitale kulturen, hvor digital kommunikasjon har blitt internalisert i sosial samhandling, men også hvordan digital teknologis utforming bidrar i å tilrettelegge for slik relasjonell voldsutøvelse. Da vi også ønsker å undersøke hvordan digital teknologi påvirker relasjonelle faktorer i den voldelige relasjonen, er det også ansett formålstjenlig å anvende online desinhibering, nøytraliseringsteknikker og sosial kontroll, som på ulike måter tar for seg atferd og kontroll. Videre bidrar kjønnsperspektiver i å forstå det digitale aspektet som en konsekvens av kjønnete handlinger, og de strukturelle rammene rundt aktørene i den voldelige relasjonen. Disse innfallsvinklingene kan både gi bedre innsikt og forståelse rundt oppgavens

tematikk, samt bidra i å nå oppgavens mål om å undersøke, samt forstå, hvordan digital teknologi blir brukt for å utføre skadelige mellommenneskelige handlinger i voksne parforhold i en norsk kontekst, og få en bedre forståelse av digital vold som begrep.

For å undersøke tematikken, har vi benyttet oss av en kvalitativ tilnærming. Gjennom studien har vi gjennomført dybdeintervjuer av til sammen tjue informanter fra ulike kritesentre, politidistrikt og råd, hjelpe- og veiledningstjenester, som med ulike innfallsvinklinger har belyst hvordan digitale hjelpemidler blir brukt til å utøve vold mot romantisk partner, men også hvordan partnervold som fenomen utfolder seg i Norge. Videre har denne empirien blitt analysert gjennom en tematisk analyse for å få en rik, detaljert og kompleks analyse i henhold til oppgavens forskningsspørsmål.

Funnene tyder på at digitaliseringen på mange måter har påvirket utøvelsen av partnervold, samt voldsvelde for den utsatte som lever i en voldelig relasjon. Digital teknologi har i hovedtrekk påvirket partnervolden gjennom tilgjengeligheten som følger av digital teknologi, digital teknologis voldelige potensial og ringvirkningene av digitaliseringen. Funnene indikerer at digitaliseringen har bidratt til økt tilgjengelighet som også øker utsattheten for vold og kontrolltaktikker, samt et krav om tilgjengelighet. Samtidig som den utsatte er mer tilgjengelig for å motta vold- og kontrolltaktikker, indikerer funnene at digital teknologi er utformet på en måte som tilrettelegger for dette. Smarttelefoner, applikasjoner og annen digital teknologi blir på mange måter anvendt av voldsutøver i utøvelsen av partnervold, hovedsakelig ved å overvåke og på andre måter kontrollere den utsatte. Funnene tyder også på at digitaliseringen har bidratt til forskjellige ringvirkninger både for den utsatte og hjelpeapparatet, der digitaliseringen kan påvirke voldsutøvelsen og tidslinjen i den voldelige relasjonen, men også arbeidshverdagen til informantene.

Samlet sett, viser studien at digital teknologi på mange måter har intensivert og forsterket voldsvelde for den utsatte. Den digitaliserte volden innenfor rammene av partnervold er kompleks, og utspiller seg gjennom de tradisjonelle voldsformene. Denne studien gir dermed først og fremst et bidrag i form av å undersøke hvordan digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidler blir brukt i å utøve vold i voksne intime relasjoner, samt forståelser rundt dette, i tillegg til å undersøke et lite utforsket felt i en norsk kontekst.

Forord

Det er mange personer vi ønsker å takke i denne anledningen. Først og fremst vil vi rette en stor takk til våre informanter. Uten dere hadde prosjektet vært umulig å gjennomføre, og vi er enormt takknemlig for at dere tok dere tid til å snakke med oss og dele deres kunnskap. Oppmuntringen deres og troen deres på det vi har gjort har bidratt enormt til prosessen, spesielt i de tider hvor vi har følt motgang. I denne anledningen ønsker vi også å takke Institutt for kriminologi og rettsosiologi, for deres økonomiske støtte til våre reiser til informantene rundt om i landet. Uten deres støtte, hadde vi ikke hatt mulighet til å gjennomføre forskningsprosjektet med mål om å få en landsdekkende forståelse av masteroppgavens tema.

En stor takk går også ut til vår veileder, Silje Anderdal Bakken. Tusen takk for tilbakemeldingene, tålmodigheten, tilgjengeligheten, og ikke minst støtten din. Som veileder har du vært pedagogisk – i sin beste forstand – og med dine konstruktive tilbakemeldinger har dette vært en lærerik prosess. Du har brakt frem den beste akademiske siden i oss.

Vi vil selvfølgelig også rette en stor takk til våre familier og venner, som har heiet på oss gjennom hele prosessen. Spesielt ønsker vi å takke våre medstudenter i lunsjgjengen; dere og Aftenposten-quizen vil for alltid være et lyspunkt i denne perioden vi snart legger bak oss. Videre ønsker vi å takke alle vennene våre utenfor studiet, som har holdt håpet om hverdagen utover masterskrivningen i livet; vi gleder oss stort til å se dere igjen etter innlevering. Stor takk går også ut til familiene våre, vi hadde ikke vært der vi er i dag uten dere.

Til tross for at listen over hvem vi vil takke er for lang til å nevne alle ved navn, er det spesielt to stykker der ute som fortjener en spesiell takk. Eirik, takk for at du har vært en bauta person gjennom hele mastergraden, og for å være den som holdt hånden min gjennom det hele. Teodor, mitt alt, tusen takk for at du har stått der ved min side gjennom hele denne prosessen, selv alle de dagene du var alene hjemme fordi jeg var på skolen – jeg gleder meg masse til å kunne tilbringe all den tiden du fortjener med deg fremover.

Sist, men ikke minst ønsker vi å takke hverandre. Det er ikke selvsagt at det å skrive en masteroppgave sammen går bra, men for oss har det vært en lek. Ikke bare har vårt vennskap blitt sterkere, men vi har tilnærmet blitt samme person gjennom denne prosessen. Fornøyd vil være en grov underdrivelse i hvordan vi ville ha beskrevet dette partnerskapet.

Oslo, mai 2023

Kathinka Nordvik & Rikke Stjernstrøm

Innholdsfortegnelse

KAPITTEL 1: INNLEDNING	1
1.1 FORSKNINGSSPØRSMÅL	3
1.2 OPPGAVENS OPPBYGNING	4
KAPITTEL 2: BAKGRUNN	6
2.1 PARTNERVOLD	6
2.2 VOLDENS MANGE AKSER	9
2.2.1 Fysisk vold	9
2.2.2 Seksuell vold	10
2.2.3 Psykisk vold	11
2.3 DIGITAL TEKNOLOGI OG KRIMINALITET	14
2.4 PARTNERVOLD OG DIGITAL TEKNOLOGI	16
KAPITTEL 3: TEORETISK RAMMEVERK	20
3.1 DIGITAL KRIMINOLOGI	20
3.2 TEORIER OM ATFERD OG KONTROLL; ONLINE DESINHIBERING, KULTURELL KRIMINOLOGI, NØYTRALISERINGSTEKNIKKER OG SOSIAL KONTROLL	23
3.3 KJØNNSPERSPEKTIV; EN TANKEGANG OG TEORETISK BIDRAG	28
KAPITTEL 4: METODE	32
4.1 KVALITATIV METODE OG DYBDEINTERVJUER	32
4.2 DATAINNSAMLINGSPROSESSEN	33
4.2.1 Rekruttering av informanter	33
4.2.2 Om datautvalget	35
4.2.3 Intervjuguide	36
4.3 GJENNOMFØRING AV STUDIEN	38
4.3.1 Semistrukturerte dybdeintervjuer	38
4.3.2 Intervjusituasjonen	39
4.4 ANALYTISK FREMGANGSMÅTE	42
4.4.1 Transkribering	42
4.4.2 Tematisk analyse	43
4.5 DATAKVALITET	45
4.6 ETISKE AVVEININGER	48
4.7 OM ANALYSEN OG DISKUSJONEN	51
KAPITTEL 5: ANALYSENS FORSTÅELSESRAMMER	53
5.1 INFORMANTENES UTGANGSPUNKT	53
5.2 KJØNNDE FORTELLINGER	56
KAPITTEL 6: DEN DIGITALE TILGJENGELIGHETEN	58
6.1 UTSATT GJENNOM TILGJENGELIGHETEN	58
6.2 KRAVET OM TILGJENGELIGHET; RELASJONELL MELDEPLIKT	62
6.3 DIGITAL INTIMITET OG SEKSUALITET PÅ AVSTAND	65
6.4 TILGJENGELIGE TILSKUERE; DEN DIGITALE TREDJEPART	69

6.5 INTENSIVERT VOLD OG PÅKJENNINGER.....	72
6.6 TILGJENGELIGHETEN OPPSUMMERT	73
KAPITTEL 7: DIGITAL TEKNOLOGIS VOLDELIGE POTENSIAL.....	75
7.1 LOKASJON OG INNSYN; OVERVÅKNING GJENNOM DIGITAL TEKNOLOGI.....	75
7.2 SMARTTEKNOLOGI; TILRETTELAGT KONTROLL OG OVERVÅKNING.....	79
7.3 DIGITALE BANKLØSNINGER OG BANKID	82
7.4 FRA OMSORG TIL VOLD; DEN DIGITALE TROJANSKE HESTEN	87
7.5 POTENSIALET OPPSUMMERT.....	89
KAPITTEL 8: RINGVIRKNINGENE AV DIGITALISERINGEN	90
8.1 FYSISKE FØLGER AV DIGITAL AKTIVITET	90
8.2 VOLDSFORMENDRING ETTER SAMLIVSBRUDD	93
8.3 DIGITALE BRUDD PÅ BESØKSFORBUD	95
8.4 Å AVDEKKE VOLDEN; DIGITALE UTFORDRINGER FOR HJELPEAPPARATET	98
8.5 FORSTERKET BEVIS OG INFORMASJON OM HJELP; DET POSITIVE SPORET.....	100
8.6 RINGVIRKNINGENE OPPSUMMERT	102
KAPITTEL 9: HVORDAN KAN MAN FORSTÅ PARTNERVOLD I DET DIGITALE SAMFUNN? ..	104
9.1 TRADISJONELLE VOLDSFORMER I NY INNPAKNING?	104
9.2 DEN DIGITALE KULTUREN; TEKNOSOSIALE PRAKSISER I DEN VOLDELIGE RELASJONEN.....	107
9.3 ULIK VOLD TIL ULIK TID.....	111
9.4 BESØKSFORBUDETS PARADOKS; MOTPOLER AV BRUDD OG REAKSJONER	113
9.5 OPPSUMMERENDE RESONNEMENT	115
KAPITTEL 10: HVORDAN BLIR RELASJONELLE FAKTORER PÅVIRKET AV DIGITALISERINGEN?.....	118
10.1 EN FREMMENDE ARENA; UHEMMET ATFERD PÅ DIGITALE PLATTFORMER	118
10.2 AKTØRENE'S NØYTRALISERING AV VOLDEN	121
10.3 FØLELSENE I SPILL; SAMSPILLET MELLOM DIGITALISERINGEN OG FØLELSESMENNESKENE	122
10.4 INTERPERSONELL KONTROLL OG SITUASJONELLE NORMER	126
10.5 RELASJONELL MAKT	132
10.6 MAKTPOSISJONEN PÅ DIGITALE PLATTFORMER; FORSTERKET ELLER SVEKKET?	135
10.7 OPPSUMMERENDE RESONNEMENT	140
KAPITTEL 11: HVORDAN KAN MAN FORSTÅ DIGITAL VOLD SOM EN DEL AV VOLDSBEGREPET?.....	143
11.1 KONSEKVENSER AV DIGITALISERINGEN; FORSTERKET OG INTENSIVERT VOLD.....	143
11.2 DIGITAL VOLD; EN EGEN VOLDSFORM?.....	148
11.3 DET DIGITALE ASPEKTET I VOLDSVELDE.....	153
KAPITTEL 12: AVSLUTNING.....	156
12.1 STUDIENS BEGRENSNINGER	159
12.2 BIDRAG OG VEIEN VIDERE.....	160
LITTERATURLISTE	162
VEDLEGG	175
VEDLEGG 1: GODKJENNING AV NSD.....	175

VEDLEGG 2: INFORMASJONSSKRIV OG SAMTYKKESKJEMA.....	177
VEDLEGG 3: SØKNAD TIL POLITIDISTRIKT	181
VEDLEGG 4: FØRSTEUTKAST AV INTERVJUGUIDE.....	183
VEDLEGG 5: SISTEUTKAST AV INTERVJUGUIDE	186

Kapittel 1: Innledning

Digital teknologi har på mange måter, og over mange fronter, blitt en stor del av menneskers hverdag. Digital teknologi har blitt internalisert i folks liv, og har blant annet blitt et naturlig middel for menneskelig samhandling og kommunikasjon, enten det er igjennom tekstmeldinger eller telefon- og videosamtaler. Fra de første mobiltelefonene på midten av 1990-tallet til integrerte kamera-telefoner og lanseringen av Facebook på begynnelsen av 2000-tallet, og lanseringen av smarttelefoner med multimediefunksjon og utbredt bruk av applikasjoner i løpet av det neste tiåret, har det moderne samfunn gjennomgått en periode med rask teknososial endring når det gjelder tilgang til informasjon og kommunikasjonsutvikling (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1829; Bakken, 2022: 1). Norge er et land som kan regnes å være digitalisert, da 96% av norske husstander hadde internett i 2021 og 98% av befolkningen i landet var registrert med egne mobiltelefoner samme år (SSB, 2022). Gjennom et mangfold av digitale dingser har internett-teknologi blitt viklet inn i vårt sosiale liv. Ved at digital teknologi har blitt internalisert i mellommenneskelig samhandling har det også blitt et aspekt av romantiske relasjoner, da den er essensiell for hvordan vi som mennesker opprettholder kommunikasjon i dagens samfunn. Samtidig som digitaliseringen verden har gjennomgått de siste tiårene har bidratt til mye positivt, er det alltid en bakside av medaljen. Der medaljen, som er digitaliseringen, kan bidra positivt til romantiske relasjoner og mellommenneskelig relasjoner for øvrig, sikter denne oppgaven på å undersøke baksiden av denne; hvordan digitale hjelpemidler også kan påvirke romantiske relasjoner negativt. Med utgangspunkt i voksne parforhold i Norge, vil oppgaven dermed undersøke digital teknologis påvirkning i utøvelsen av partnervold.

Partnervold, og vold i nære relasjoner for øvrig, blir anerkjent som et helseproblem på verdensbasis. Vold i nære relasjoner har også vært på dagsorden i Norge den siste tiden med florerende rapporter om kostnader og omfanget av vold i nære relasjoner, men også partnervold. Dette kommer av Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024, som slår fast at arbeidet mot vold i nære relasjoner skal ha høy prioritet også i årene som kommer (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021: 4). En av ti norske kvinner har blitt utsatt for alvorlig fysisk vold fra partner, samtidig som menn er mer utsatt for den mindre alvorlige partnervolden (NKVTS, 2023: 100). Samtidig ble det også anslått at kostnaden for samfunnet av vold i nære relasjoner i 2021 var 92,7 milliarder kroner (Menon Economics, 2023: 104). De personlige kostnadene for alle som er, eller har vært, utsatt for partnervold kan dog ikke måles i valuta. Likevel er det vist at disse blant annet preges av høyere nivå av angst,

depresjon og posttraumatiske stressreaksjoner, sammenlignet med personer uten slike voldsopplevelser (NKVTS, 2023: 159).

Tidligere var begrepet vold mot kvinner og kvinnemishandling hovedfokuset for voldsforskning, i senere tider har begrepene blitt kjønnsnøytrale der det heter vold i nære relasjoner, partnervold og intim partnervold. Ved å se på tematikken i et historisk perspektiv blir det tydelig hvordan lovbrudd og sosiale problemer er et speilbilde av tiden vi lever i. Derfor vil det være nærliggende å undersøke hvordan partnervold er et speilbilde av det digitale samfunn vi nå lever i. Dette følger også en av pilarene i den kriminologiske disiplin, der ingenting er kriminelt i seg selv, men heller store sosiale og politiske prosesser av definisjonsarbeid. I dagens moderne samfunn, spiller internett og digitaliseringen en betydelig rolle (Fuchs, 2008: 1). Ved siden av de enorme fordelene som digital teknologi har gitt oss, er disse de samme teknologier som har lagt til rette for muligheter til å begå kriminelle skader som hacking, nettsvindel og salg av overgrepvideoer. Selv om det er gitt betydelig oppmerksomhet til disse digitale kriminalitetsformene (se f.eks. Staniforth, 2017; Wall, 2007; Chawki mfl., 2015; van der Wagen, Oerlemans & Kranenbarg, 2022; Fuchs, 2008), har det blitt gitt langt mindre oppmerksomhet til hvordan digital teknologi blir brukt for å utføre mellommenneskelig skade og vold (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1829). Selv om tidligere studier har belyst bruk av teknologi til mishandling, har mye av oppmerksomheten gått til online trakassering, cyberstalking og cybermobbing (Fraser mfl., 2010; Murray mfl., 2015; Southworth mfl., 2007), spesielt blant barn og ungdom (Hellevik, 2019; Ashktorab & Vitak, 2016; King-Ries, 2010; Powell, Scott & Henry, 2020).

I en videreføring av dette konstaterer NKVTS (2023: 80) i sin omfangsstudie hvordan digitalisert vold er noe vi vet lite om, både i henhold til omfang og konsekvenser sammenliknet med mer tradisjonelle former for vold, særlig blant voksne. Denne masteroppgaven fokuserer derfor på fenomenet partnervold i voksne intime parforhold og hvordan digital teknologi er en del av denne voldsformen. Spørsmålet melder seg derfor, hvordan ser speilbildet vårt ut i en digital tidsalder. Hvordan påvirker de digitale hjelpemidlene kriminaliteten vi begår? Hvordan blir de sosiale problemene definert når de utspiller seg i en virtuell verden? Denne oppgaven sikter på å bidra til forståelsen av nettopp dette. Til forskjell fra tidligere forskning sikter denne oppgaven på å undersøke trender av skadelige mellommenneskelige handlinger i voksne parforhold ved hjelp av digital teknologi. Samtidig er studien i en norsk kontekst; på den ene siden har partnervold i voksne forhold blitt hyppig undersøkt, men på den andre siden derimot, har det nye

digitale aspektet av det i større grad blitt utelatt. Derav er oppgaven også et forsøk på å tette et kunnskapshull i den norske konteksten.

1.1 Forskningsspørsmål

For å kunne behandle og forebygge partnervold, og vold i nære relasjoner generelt, er det avgjørende å forstå hvordan og hvorfor volden ved hjelp av digital teknologi forekommer. Oppgaven vil derav ta utgangspunkt i det overordnede forskningsspørsmålet, som lyder som følger;

«Hvordan kan man forstå digital vold som en forlengelse av partnervold i Norge?»

Det overordnede forskningsspørsmålet undersøker hvordan digital vold opptrer som et supplement, eller som en del av, partnervolden generelt i Norge. Det vil være et fokus på å undersøke hvordan digital teknologi blir brukt i utøvelsen av partnervold og forstå hvordan dette er en konsekvens av det digitale samfunn vi i dag lever i. I en videreføring av dette, for å dypere undersøke tematikken, vil vi også undersøke to underliggende forskningsspørsmål;

«Hvordan blir relasjonelle faktorer påvirket av digitaliseringen?»

Ved dette forskningsspørsmålet, vil det være et fokus på å undersøke hvordan digital teknologi, og utøvelsen av vold ved hjelp av disse, påvirker aktørene i den voldelige relasjonen. For å bedre forstå digital teknologis rolle i partnervold, er det også viktig å undersøke hvordan teknologien påvirker den som utøver, og den som opplever, digital vold, og dynamikken mellom disse.

«Hvordan kan man forstå digital vold som en del av voldsbegrepet?»

Ved siste forskningsspørsmål, vil fokuset gå over på definisjonsarbeid av begrepet digital vold, basert på forståelsen og innsikten vi tilnærmer oss gjennom studien. Definisjonsarbeidet ved det siste forskningsspørsmålet vil i likhet med de overordnede forskningsspørsmålene ha en naturlig begrensning med partnervold som utgangspunkt.

Derav er det de digitale aspektene av partnervolden som er gjenstand for analyse og diskusjon. Med det vil oppgaven også redegjøre for forståelser av partnervold generelt, for å kontekstualisere det digitale aspektet av det. Det er viktig med gode definisjoner som voldsutsatte kjenner seg igjen i, og det er viktig å undersøke hvilke taktikker og digitale hjelpemidler som blir anvendt i utøvelsen av vold. Av dette vil problemstillingen ha en samfunnsmessig verdi, da den

bidrar til forståelsen av digital vold. Dette kan både skape innsikt og bidra i kunnskapen til å jobbe forebyggende med vold, men også for ivaretagelsen av utsatte.

Av dette vil oppgaven også ha naturlige begrensninger i både datamaterialet og besvarelsen av problemstillingene. For det første sikter oppgaven på å undersøke den digitale volden i voksne parforhold, med dette vil ikke tenåringer eller barn bli inkludert som undersøkelseslinjer. Oppgaven begrenser seg også til Norge som kontekst. Oppgavens datamaterialet vil derfor bestå av informasjon innhentet om hvordan partnervold forekommer i Norge, dog vil også forskning utenfor landets grenser bli benyttet i teoretiseringen og forståelsen av dataen som ble samlet inn.

1.2 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt inn i tolv kapitler. Kapittel to, som presenterer bakgrunnen for oppgaven, vil presentere tidligere forskning innenfor feltet. Her vil både konseptet partnervold, og voldstypene som inngår i det, og den digitale teknologien sin påvirkning på kriminalitet og partnervold bli presentert.

Kapittel tre vil legge frem det teoretiske rammeverket for oppgaven, som består av digital kriminologi, kulturell kriminologi, online desinhibering, nøytraliseringsteknikker, sosial kontroll og kjønnsperspektiver. De nevnte teoriene og perspektivene er nødvendig både for å forstå hvordan partnervold er preget av digital teknologi og det digitale samfunnet det er en del av, men også for å dypere forstå hvordan aktørene i relasjonen påvirkes av digitaliseringen.

Det fjerde kapittelet vil presentere studiens metode. Den kvalitative fremgangsmåten til datainnsamlingen vil bli presentert og drøftet, og de metodiske valgene som er gjort underveis i prosjektet vil redegjøres for, samt begrunnes, i denne delen av oppgaven.

Kapitlene fem, seks, syv og åtte er oppgavens analysekapitler. I disse kapitlene blir det empiriske materialet til oppgaven om hvordan digital teknologi påvirker partnervold presentert gjennom analyse. Kapittel seks vil presentere dataens og analysens utgangspunkt. Følgende vil de tre neste kapitlene presentere funnene for oppgaven, med utgangspunkt i tilgjengeligheten digital teknologi medfører, det voldelige potensialet iboende i det og ringvirkningene av digitaliseringen.

Kapitlene ni, ti og elleve er oppgavens diskusjonskapitler. Kapittel ni vil diskutere funnene i analysen opp mot hvordan det digitale aspektet påvirker partnervolden, med vekt på det digitale samfunn, og hvordan den digitale kulturen påvirker mellommenneskelig handling i en voldelig parrelasjon. Kapittel ti diskuterer funnene opp mot hvordan relasjonelle faktorer blir påvirket av digitaliseringen, innenfor rammene av partnervold som relasjon, og hvordan funnene kan tolkes i lys av dette. Avsluttende i diskusjonsdelen vil kapittel elleve diskutere digital vold som begrep med utgangspunkt i empirien til oppgaven og forståelsen av konseptet slik det er tilnærmet i de øvrige kapitlene.

Avsluttende vil oppgavens funn sammenfattes i kapittel tolv, hvor oppsummerende og avsluttende refleksjoner vil presenteres. I denne delen vil det også legges frem hvilket bidrag vår oppgave har gitt, begrensninger, samt refleksjoner til videre forskning.

Kapittel 2: Bakgrunn

Følgende kapittel vil gi en dypere forståelse for det aktuelle forskningstemaet samt redegjøre for kunnskapsgrunnlaget innenfor relevante forskningsfelt. Hensikten med kapittelet er å kontekstualisere oppgavens problemstilling, fremheve kunnskapsstatusen på feltet, og skape forståelse rundt det sammensatte fenomenet partnervold. Dette vil bidra til å plassere studien i en faglig kontekst, tydeliggjøre oppgavens kunnskapsbidrag, samt gi en dypere forståelse for det aktuelle forskningstemaet. Som det innledende kapittelet til oppgaven redegjør for, sikter oppgaven på å øke forståelsen rundt hvordan digitaliseringen av samfunnet har påvirket partnervolden i Norge. Med det vil tidligere forskning og forståelser av vold i nære relasjoner, og da mer spesifikt partnervold, være relevant. Av særlig interesse vil det være å kartlegge voldens mange akser, for å anskaffe en forståelse av hvordan partnervold er en sammensatt voldskategori. Videre vil innvirkningen digital teknologi har hatt på kriminalitet generelt bli løftet frem, før vi avsluttende vil se på det digitale aspektet i utøvelsen av partnervold. Det avsluttende delkapittelet vil derfor ta for seg selve kjernen av oppgavens tematikk, for å vise hvordan kunnskapen om hvordan det digitale aspektet i voldelige parforhold er komplekst og vanskelig å avgrense. Samtidig bør bidragene som presenteres forstås som et utdrag av forskningslitteraturen for feltet som er ansett å være relevante for studiens siktemål, og ikke som en uttømmende redegjørelse.

2.1 Partnervold

Partnervold som begrep og konsept har vokst frem av en historisk prosess. Innledningsvis var det betegnelsen kvinnemishandling som ble anvendt som begrep for konseptet, hvilket også var betegnelsen Krisesentergruppa i Oslo tok i bruk om vold mot kvinner i hjemmet da det ble opprettet (Skjørten mfl., 2019: 15). 'Oppdagelsen' av kvinners utsatthet for vold i ekteskap kan kobles til den moderne kvinnebevegelsens arbeid for å politisere og synliggjøre kvinners liv (Pape & Stefansen, 2006: 207). Partnervold ble dermed sett på som en forlengelse av mannsamfunnets generelle undertrykkelse av kvinner (Pape & Stefansen, 2006: 208). Utformingen av vold som 'menns vold mot kvinner' og et 'kvinnespørsmål' var sentralt for å transformere vold i hjemmet fra et marginalt fenomen som ble oppfattet å påvirke bare noen få, til et generelt problem forårsaket av og konstituerende for en patriarkalsk sosial struktur i hvor kvinners underordning var systematisk og institusjonalisert (Bjørnholt, 2021: 12). Dermed var forskningen og fremveksten av partnervold innledningsvis sterkt preget av feminismen som bidragsyter og sentralt perspektiv, der vold i hjemmet ble ansett som forårsaket av, og konstituerende for, kjønnete mønstre av makt og privilegier i samfunnet (Bjørnholt, 2021: 11).

Forskningsfeltet i dag, om vold i nære relasjoner, involverer flere begreper som reflekterer ulike perspektiver (Lawson, 2012: 572). Det er likevel to perspektiver som spesielt har påvirket feltet; det feministiske perspektivet og familievoldperspektivet (Keating, 2015: 111). Der førstnevnte perspektiv ble presentert ovenfor, anvender det sistnevnte perspektivet fenomenet som avhengig av strukturelle faktorer som arbeidsledighet, økonomiske vanskeligheter eller helseproblemer for å forklare volden, samtidig som perspektivet har en kjønnsnøytral tilnærming til hvem som er utøver og utsatt (Keating, 2015: 111). Samtidig tar de også høyde for at menn kan bruke vold som en metode for å oppnå mannlig dominans overfor sin kvinnelige partner (Lawson, 2012: 583). I et familievoldperspektiv er blant annet sosial læringsteori viktig, der barn lærer aggressiv atferd fra foreldre i oppveksten som blant annet blir betegnet med at vold avler vold (Skjørten mfl., 2019: 17). Marginalisering i form av lav sosioøkonomisk status har også vært et viktig perspektiv innenfor voldsfeltet, som blant annet viser at marginaliserte grupper i samfunnet er overrepresentert blant ofre for og utøvere av noen typer vold i nære relasjoner (Mossige & Stefansen, 2016: 99; Skjørten mfl., 2019: 18).

I nyere tid har begrepet vold i nære relasjoner blitt utvidet innenfor forskningsfeltet for å gi bredere kunnskap om underliggende årsaker til vold som betydningen av kjønn, alder, sosial klasse og etnisitet (Skjørten mfl., 2019: 16). Den snevre betegnelsen kvinnemishandling har blitt erstattet av betegnelsen vold i nære relasjoner som omfatter langt flere grupper av utsatte; der vold mot barn, ungdom, menn, eldre og, av nyere dato, kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og negativ sosial kontroll er inkludert sammen med vold mot kvinner i betegnelsen (Skjørten mfl., 2019: 16-17). Som forskningen, og den historiske utviklingen viser, har hvilke ord man setter på et fenomen betydning. Ordene representerer en dyptgripende sosial makt, og krisesenterets definering, fortolkning og dokumentasjon av kvinnemishandling var medvirkende til endret samfunnsmessig forståelse av volden på sin tid (Skjørten 1988, 2004, i Skjørten mfl., 2019: 16). Av den grunn har også begreper og hvilke ord som blir brukt for ulike fenomener vært sentralt for feltet.

Ved at feltet er i endring, og at det har blitt utformet bredere definisjoner for hvem som kan rammes av vold i nære relasjoner, har det også blitt rettet kritikk mot feltet med vekt på forståelser av partnervold som avgrensning; samt begrepsavklaring. Et overveiende problem er at forskjellige forskere og organisasjoner opererer med forskjellige definisjoner av samme konsept, hvilket gjør det vanskelig å sammenligne studier (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1831).

Som Johnson (2008: 3) også skriver i sin bok er forskningslitteraturen om vold i hjemmet fullt av misforståelser og uenigheter som kommer av manglende evne til å gjøre distinksjoner basert på kontroll. Som et resultat av dette har feltet vært fanget i en overgeneralisering som antar at vold i nære relasjoner, samt partnervold, er et enhetlig fenomen (Johnson, 2008: 3). Kritikken retter seg i all hovedsak mot de to overnevnte perspektivene, og hvordan partnervold som fenomen differerer basert på maktdynamikken innad i relasjonen med vekt på kontroll. Med det gjør begge perspektivene seg like gjeldende innenfor feltet, men kritikken presiserer hvordan det er viktig å forstå differansen i maktdimensjonene de ulike perspektivene undersøker. Kritikken ber forskere redegjøre for *hvilken* type partnervold de undersøker, slik at det ikke blir gjentakende misforståelser i litteraturen.

Uavhengig av hvilket perspektiv som blir benyttet i forskningen er partnervold på et generelt nivå avgrenset til vold mot eller fra partner. Overordnet definerer Verdens helseorganisasjon (WHO) vold som forsettlig bruk av fysisk makt eller makt, truet eller faktisk, mot seg selv, en annen person, eller mot en gruppe eller et samfunn, som enten resulterer i eller har stor sannsynlighet for å resultere i skade, døde, psykisk skade, feilutvikling eller deprivasjon (Krug mfl., 2002: 5). I den norske konteksten blir Isdal (2018: 7) sin definisjon av vold sentral, der vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil. Samtidig som de nevnte definisjonene av vold kaprer essensen av flere voldshandlinger på et generelt nivå, skiller partnervoldsdefinisjoner seg fra de generelle definisjonene. Partnervold er ikke et isolert møte mellom to personer, men et nært forhold, et møtemønster som strekker seg over en periode og involverer en rekke situasjoner (Johnson, 2008: 13). Blant annet beskriver NKVTS (2023: 102) i omfangsstudien i den norske befolkningen hvordan vold i parforhold kan ta mange former, og i mange tilfeller utsette partner for flere typer vold. Dette utgjør det som kan kalles for voldsvelde, der vold og kontroll gjennomgående preger forholdet (NKVTS, 2023: 102). Denne beskrivelsen av voldsvelde går også igjen i straffebudet mot vold i nære relasjoner, der § 282 av straffeloven ramser opp trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, som skisserer hvordan vold i nære relasjoner og partnervold er sammensatt. Spesielt med tanke på hvordan alle elementene som blir ramset opp også har sine egne straffebud i straffeloven som selvstendige forbud.

Med dette kan partnervold defineres som en underkategori av vold i nære relasjoner, hvor begrepet er forbeholdt vold utøvd av en partner, enten det er en kjærestereelasjon, samboer eller

ektefelle. Videre er ikke begrepet forbeholdt en voldstype, da partnervold som nevnt ofte er sammensatt av flere. For å få en bedre forståelse av hva partnervolden kan innebære, med vekt på voldstypene som kan utspille seg, vil neste delkapittel redegjøre for kunnskapsgrunnlaget til voldsveldets mange akser.

2.2 Voldens mange akser

Ved at partnervold er en sammensatt voldskategori, hvor også kategorien i seg selv har hatt en historisk utvikling med utgangspunkt i perspektiver og avgrensninger, er det flere bidragsyttere og rapporter som belyser de forskjellige fasettene og innfallsvinklene av problematikken. Der det første leddet av begrepet partnervold er redegjort for, vil dette delkapittelet vie fokuset til den tidligere forskningen på vold generelt og underkategoriene av det for å forstå hvordan partnervolden kan utspille seg. Generelt innenfor feltet blir partnervold skildret gjennom underkategoriene fysisk, seksuell og psykisk vold, med flere underkategorier tilhørende disse. For ryddighetens skyld vil delkapittelet bli delt opp i ytterligere delkapitler som tar for seg forskningen av fysisk, seksuell og psykisk vold generelt og i parforhold for å gi en dypere forståelse av tematikken.

2.2.1 Fysisk vold

Fysisk vold som kategori blir definert og hjemlet gjennom straffeloven (jf. §§ 271, 272, 273 og 274), og innenfor feltet blir Straus mfl. (1996) sin «Conflict Tactics Scale», også kjent som CTS, hyppig anvendt som måleinstrument for forekomsten av fysisk vold. Blant annet skrives det i en av rapportene fra WHO (2021: 6) at andre spesialiserte undersøkelser om vold mot kvinner som bruker WHO-instrumentet, trekker på tilpassede versjoner av CTS for å måle utbredelsen av fysisk partnervold, i fotnotene av deres egen definisjon. I en forlengelse av dette, anvendte også NKVTS (2023: 45) CTS i deres omfangsundersøkelse av den norske befolkning, der spørsmålene deres var basert på dette. Denne skalaen blir hyppig anvendt innenfor feltet, da den kommer med en rekke atferdsdekkende spørsmål. Straus mfl. (1996: 297) definerer fysisk vold, eller da fysisk overfall, som en rekke atferder; sparket, bet eller slått partner, banket partner, slått partner med noe, kvalte partner, slengte partner i veggen, tok tak i partner, kastet noe på partner som kunne skade, brukte kniv eller pistol på partner, dyttet partner, vridd partners arm eller hår, brent eller skåldet partner med vilje. Dette går også igjen i Isdal (2018: 45) sin definisjon av fysisk vold, som blir skissert som et vidt spekter av handlinger som strekker seg fra det å holde, dytte, riste og klype og opp til drap.

2.2.2 Seksuell vold

En annen voldskategori som ofte blir målt kvantitativt er seksuell vold. Skilbrei og Stefansen (2018: 15) definerer seksuell vold med et utgangspunkt som avgrenses til seksuelle handlinger som utføres mot en persons vilje, og ved hjelp av tvang eller trusler. WHO (2012: 2) definerer seksuell vold som enhver seksuell handling, forsøk på å oppnå en seksuell handling, uønskede seksuelle kommentarer eller tilnærmelser, eller handlinger for å handle eller på annen måte rettet mot en persons seksualitet ved bruk av tvang, av enhver person uavhengig av deres forhold til offeret, i en hvilken som helst setting, inkludert, men ikke begrenset til hjemmet. Sentralt i definisjonen for seksuell vold er kjønnsfriheten, som er retten til å avvise seksuelle tilnærmelser, til å unnlate å inngå i seksuelle forbindelser og til selv å bestemme hvor langt erotisk lek og tildraging skal gå; kort sagt retten til å være i fred, og beskyttes mot inntrengen (Skilbrei & Stefansen, 2018: 17; Dahl, 1994: 203-204). Dette kan også kobles opp mot retten til seksuell handlingsevne som handler om muligheten til å forme den seksuelle samhandlingen, og om hennes eller hans begjær påvirker selve akten (Bjørnholt & Helseth, 2019: 89). Lignende definisjoner finner vi også hos Isdal (2018: 47), der seksuell vold er alle handlinger rettet inn mot en annen persons seksualitet, som gjennom smerter, skader, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.

Samtidig som seksuell vold kan avgrenses og måles, er seksuell vold innenfor rammene av en intim relasjon noe vanskeligere å måle da det regnes å være mørketall i forhold til tilbøyeligheten å anerkjenne overgrepet når utøveren også er romantisk partner til vedkommende. Blant annet fant Skjørten (1988: 145) at jo nærmere forholdet mellom gjerningsmann og offer, desto mer utydelig blir volds- og trusselaspektet i handlingen, og mer uenighet hersker det om hvorvidt handlingen var en voldtekt eller ikke. Som Stefansen og Smette (2006: 46) fant i deres studie også, kan de oppsummert si at overgrep fra partnere som en hovedregel ikke blir definert som voldtekt, selv om beskrivelsen av hva som skjedde er i tråd med den juridiske voldtektsdefinisjonen. Spesielt fremtredende i denne problematikken er forestillingene om voldtekt, der forskning fra USA (Ryan, 1988, i Skilbrei & Stefansen, 2018: 31) viser at dette vanligvis forstås som et plutselig angrep; en overfallsvoldtekt. Der voldtekten beskrives som å handle om en fremmed mann som er vill og aggressiv, og som helt plutselig angriper en kvinne utendørs om kvelden hvor mannen bruker fysisk vold for å gjennomføre voldtekten (Skilbrei & Stefansen, 2018: 31). Dette scenarioet kan ikke sies å være normalen av seksuell vold og voldtekt innenfor rammene av intime parrelasjoner, der det heller er tilgangen til sex eller forventninger om samtykke som ofte blir problematisert. Forventninger om samtykke blir problematisert av

Chancellor (2022: 258) i sin bok om seksuelle overgrep, der det blir skildret hvordan rammene for ekteskap skaper en antagelse eller forventning om at den andre partneren vil samtykke eller i det minste ikke motsette seg initiering av seksuell kontakt. Dermed er kontinuumstenkning relevant for seksuell vold innenfor rammene av parrelasjoner, der de ulike handlingene må ses i sammenheng for å understreke det relasjonelle og kontekstuelle i partnervold, og at de kompliserte seksuelle relasjonene i voldelige parforhold ofte gjør at grensene mellom voldtekt og sex inneholder nyanser av grått (Bjørnholt & Helseth, 2019: 90-91). Nyansene av grått inneholder også det Cahill (2014) omtaler som uetisk sex. Der det som markerer den etiske aksepten av ethvert engasjement ikke er tilstedeværelsen eller fraværet av lyst, men snarer anerkjennelsen av de involverte partene av relevansen og effektiviteten av hverandres ønske eller mangel på det samme (Cahill, 2014: 315).

2.2.3 Psykisk vold

Samtidig som psykisk vold er en anerkjent voldsform innenfor feltet, er dette en voldskategori som ofte blir utelatt i rapporter og studier som måler forekomsten av vold. Grunnen til dette er hvordan psykisk vold er mer utfordrende å definere og avgrense, da dette er et begrep som er gjenstand for større variasjoner. Blant annet skriver WHO (2021: 8) at psykologisk partnervold kan konseptualiseres forskjellig på tvers av ulike kulturer og kontekster, hvilket gjør at det også krever ytterligere metodisk arbeid slik at den kan måles og rapporteres nøyaktig. Til tross for at materiell vold, latent vold og økonomisk vold står som selvstendige voldskategorier i Krisesentersekretariatet (2022) sin veileder for ulike typer vold, er dette noe vi har valgt å plassere innunder psykisk vold. Dette er fordi psykisk vold er en sammensatt voldskategori som må forstås som et mønster av taktikker, og for å få en bedre forståelse av hvordan taktikkene forsterker voldsvelde er det nødvendig å presentere dem deretter.

Samtidig har Straus mfl. (1996) presentert en lignende sjekkliste for psykisk aggresjon i likhet med fysisk vold i CTS. Eksempler de legger frem som psykisk aggresjon er å være fornærmet eller ha bannet til partneren, ropt på partneren, trampet ut av rommet, truet med å slå eller kaste noe på partneren, ødelagt noe som tilhører partneren, gjør noe som trosset partneren, kalt partneren feit eller stygg, eller anklaget partner for å være en elendig elsker (Straus mfl., 1996: 297). Lignende elementer finnes også i Isdal (2018: 51) sin definisjon av psykisk vold som deles i syv undergrupper som rommer direkte trussel, indirekte trussel, degraderende og ydmykende atferd, kontroll, utagerende sjalusi, isolering og emosjonell vold. Felles for

underkategoriene, og eksemplene i listen til Straus mfl. (1996), er at de er handlinger innenfor rammene av et nært forhold (Isdal, 2018: 51).

Listen til Straus mfl. (1996) inneholder elementer av verbal mishandling i form av hva og hvordan utøver og utsatt kommuniserer med hverandre, hvilket også kan betegnes ved degraderende og ydmykende atferd, som er all type atferd ment å såre eller krenke en annen person psykisk (Isdal, 2018: 54). Videre presenterer også listen innenfor psykisk aggresjon i CTS elementer av det som omtales som *materiell vold*, som er handlinger rettet mot ting eller gjenstander som kan virke skremmende eller krenkende (Isdal, 2018: 49). Som Johnson (2008: 15) også redegjør for i sin bok om partnervold, vil trusler gjennom ødeleggelse av eiendom eller ved angrep på kjæledyr gjøre det klart at en utøver ikke bare er villig, men også i stand til å bruke vold. Den materielle volden må også forstås i lys av voldsvelde og som forsterkende hvis den utsatte tidligere har vært gjenstand for fysisk vold, da den materielle volden kan oppleves som skremmende og lammende (Isdal, 2018: 50).

I en videreføring av denne argumentasjonen, må psykisk vold generelt forstås i en sammenheng av flere taktikker hvor det helhetlige bilde av partnervolden er forståelsesrammen for underkategorien. Sentralt for denne forståelsen står Duluth-modellen. Gjennom forskning til Pence og Paymar (1993: 2) blir det tydelig hvordan volden er en konstant kraft i forholdet det gjelder snarere en syklisk. Duluth-modellen, også kjent som *makt- og kontroll-hjulet* ('Power and Control Wheel'), illustrerer at volden er en del av et atferdsmønster fremfor isolerte hendelser med overgrep eller sykliske eksplosjoner av innestengt sinne, frustrasjon og smertefulle følelser (Pence & Paymar, 1993: 2); og hvordan disse overgrepene heller bidrar til å forsterke andre taktikker som angriper psyken til den utsatte. Hjulet består av åtte bolker som fremstiller taktikker utøver anvender for å opprettholde maktposisjonen sin og kontrollen overfor den utsatte. Kategoriseringen går som følger; 1) bruk av tvang og trusler; 2) bruk av skremsel; 3) bruk av følelsesmessig overgrep; 4) bruk av isolasjon; 5) minimering og benektelse for å plassere skyld; 6) bruke barn [mot den utsatte]; 7) bruke mannlige privilegier; og 8) bruk av økonomisk misbruk (Pence & Paymar, 1993: 3). Samtidig begrenser ikke den kontrollerende atferden seg til kun en av taktikkene, da hver av taktikkene som er avbildet i modellen er typiske atferder som brukes av grupper av mennesker som dominerer andre (Pence & Paymar, 1993: 3).

Sentralt for makt- og kontroll-hjulet, står kontroll. Som Johnson (2008: 5) argumenterer for er det flere typer partnervold, hvor det er viktig å forstå den generelle kontrollodynamikken i

forholdet for å forstå karakteren av et individs bruk av vold i et intimt forhold. Blant annet beskrives det en kraftig kombinasjon av vold med et generelt kontrollmønster som terroriserende fordi når den kontrollerende partneren har vært voldelig, blir de andre kontrollerende handlingene preget av trusselen om vold (Johnson, 2008: 26). Kontrollmønsteret som preger den voldelige relasjonen, kan også betegnes som *latent vold*, der den latente volden lett vil kunne utvikle seg til å bli den dominerende voldsformen sett fra de utsattes side (Isdal, 2018: 68). Altså vil den latente volden bli en kronisk livsbetingelse for mennesker som har vært utsatt for relasjonsvold, da volden er til stede hele tiden i kraft av sin mulighet (Isdal, 2018: 68). Dette beskriver også Kirkwood (1993: 50), ved at voldsutsatte venter på et angrep, der de undrer seg over intensiteten, leter etter deres erfaringer og ressurser til en hvilken som helst metode for å spre den potensielle volden, som utgjør en form for mental og emosjonell tortur.

Kontrollen som inngår i partnervold, kan også betegnes som *tvangskontroll* ('coercive control'). Allerede i 1982 introduserte Schechter (1982: 216) ideen om tvangskontroll og antydte at overgrepene brukte fysisk, seksuell, følelsesmessig og økonomisk misbruk og trusler om å dominere kvinnelige partnere, noe som tilrettela for tvangskontroll. Videre er det Stark (2007) sin definisjon av tvangskontroll som i stor grad har gjort seg gjeldende på feltet. Stark bemerket seg at vold i nære relasjoner er preget av et mønster av tvingende og kontrollerende atferd som er vedtatt i sammenheng med interseksjonelt strukturell ulikhet (Stark, 2007: 5). Denne forståelsen viser at kjønnet, rasemessig, økonomisk og juridisk stratifisering produserer sårbarheter for vold og etablerer formene den tar i spesifikke historiske, kulturelle og geografiske steder. Stark (2007: 203-211) skisserte de spesielle egenskapene til tvangskontroll; frekvensen og den rutinemessige naturen av volden, den personlige karakteren til tvangskontroll, den eksperimentelle arten av tvangskontroll, den romlige og tidsmessige utvidelsen av kontrollen, utbredelsen og den sosiale strukturen for tvangskontroll, normaliteten til tvangskontroll og kjønnet fangenskap ('gender entrapment').

Der kontroll blir implementert i forståelsen av psykisk vold, blir *økonomisk vold* også inkorporert i forståelsen av kontroll, da kontroll av økonomi og informasjon er viktige områder for makt og dominans (Isdal, 2018: 56). Krisesentersekretariatet (2022) skriver at økonomisk vold er kontroll over andres økonomi, der den ene parten nektes å ha kontroll over egen eller felles økonomi. Selv om økonomisk vold ligner på psykologisk og emosjonell vold ved at overgrepene anvender atferdstaktikkene for å kontrollere partnerens aktiviteter, har det vist seg å være en unik form for intim partnervold (Johnson, 2021: 297). Blant annet skaper utøver en økonomisk

avhengighet ved direkte å frata partneren deres tilgang til økonomiske ressurser, inkludert familieinntekten og den personlige inntekten, og ved å forstyrre utdanningsløpet som kan gjøre partneren deres mer økonomisk uavhengige (Johnson, 2008: 39). Den økonomiske volden, og kontrollen, kan kategoriseres i tre kategorier; økonomisk kontroll, økonomisk sabotasje og økonomisk utnyttelse. Der utøver hindrer den utsatte i å delta ved økonomiske beslutninger, og hindrer den utsatte i å få eller opprettholde sysselsetning og arbeid, og forsettlig utnytter eller skade den utsattes økonomiske ressurser til utøverens fordel (Johnson, 2021: 298).

Av dette må den psykiske volden forstås som et fenomen med flere fasetter, eller som et 'nett'. Som Kirkwood (1993: 58) skriver, er de levde erfaringene av komponentene sammenvevd på en slik måte at de utgjør en helhet som har egenskaper utover bare summen av individuelle komponenter. Det billedlige språket formidler hvordan emosjonell mishandling, eller da psykisk vold, som helhet, er et nettverk av sammenhengende atferder og følelser (Kirkwood, 1993: 58). Ved å implementere kontroll og psykisk vold innenfor konteksten av partnervold, bidrar også dette til å undergrave den utsattes motstandsvilje med fysisk vold og annen straff som reaksjon på enhver reell eller innbilt motstand, og med konstante psykologiske angrep designet for å ødelegge den utsattes selvtillit og ved å overbevise vedkommende om at hun eller han ikke har noen levedyktige alternativer utover dette forholdet (Johnson, 2008: 27). Dette narrative, eller overbevisningen, om at den utsatte ikke vil klare seg uten utøver, er like mye et resultat som en taktikk innenfor den psykiske volden.

2.3 Digital teknologi og kriminalitet

Forståelsen rundt bruk av teknologi for å begå kriminalitet har i en årrekke vært under diskusjon innenfor kriminologifeltet (Yar & Steinmetz, 2019: 14). Representerer datakriminalitet en helt ny form for kriminalitet som skiller seg ut fra tradisjonell kriminalitet, der den ikke hadde vært mulig å gjennomføre uten de digitale hjelpemidlene (Yar & Steinmetz, 2019: 14), eller er det den samme som tradisjonell kriminalitet og med andre ord 'old wine in new bottles'? (Grabosky, 2001; Wall, 1998: 201-202). Kriminalitet knyttet til digital teknologi kan hovedsakelig deles inn i to klassifikasjoner; 1) data-aktivert kriminalitet og 2) data-avhengig kriminalitet. Førstnevnte er tradisjonell kriminalitet som finner sted på internett (Staniforth, 2017: 12). Dette er handlinger som allerede var ulovlige, som ved hjelp av digital teknologi og internett får økt rekkevidde, fart og større handlingsrom i utøvelsen av den (Williams & Levi, 2017: 455). Eksempler på data-aktivert kriminalitet er svindel, identitetstyveri og hatkriminalitet. Data-avhengig kriminalitet derimot, er kriminelle handlinger som har oppstått utelukkende som et

resultat av digital teknologi (Staniforth, 2017: 12). Disse formene for kriminalitet kan bare utøves ved hjelp av digital teknologi, som hacking og skadelig programvare (Williams & Levi, 2017: 455). Her vil vi også argumentere for at tradisjonelle former for kriminalitet som gjøres i mye større skala kan gå under sistnevnte klassifisering. Uansett har digital teknologi både bidratt til dannelsen, fremgang og økt forekomst og rekkevidde av allerede-eksisterende kriminalitetsformer, men også skapt muligheter for nye former for kriminalitet som er avhengig av digital teknologi.

Uavhengig om kriminaliteten er avhengig eller aktivert av data, har digital teknologi og internett bidratt til å viske ut tradisjonelle geografiske avstander. Helt fundamentalt, kobler internett og annen digital teknologi folk sammen i et nettverk (Rice, Yates & Blejmar, 2020: 5), som igjen har skapt nye digitale kommunikasjonsmidler som gjør det mulig å forme sosiale nettverk på tvers av geografiske, sosiale og kulturelle grenser (Wall, 2007: 35). Dette igjen, åpner opp for at hvem som helst, som har tilgang til digitalt hjelpemiddel og internett, kan være i kontakt med hvem som helst, uavhengig av den fysiske avstanden, til enhver tid døgnet rundt. Kriminalitet eller andre uønskede handlinger på nett kan dermed komme når som helst på døgnet, fra hvor som helst i verden, i både liten og stor skala. Selv om cyberkriminologi tar for seg digital teknologi og kriminalitet, har de fleste former for cybervold ('cyberviolence') (Wall, 2001: 7) fått mindre oppmerksomhet.

Til tross for dette har forskere i senere tid gjort en rekke studier på mellommenneskelig vold og skade begått ved hjelp av digital teknologi. Gjennom utviklingen av digital kriminologi, som vil være en viktig teoretisk bakgrunn til denne studien, har ulike bidragsyttere blant annet funnet at de mest utbredte formene for digital seksuell vold er digital seksuell trakassering, samt å motta gjentatte og/eller uønskede seksuelle forespørsler (Powell & Henry, 2019: 3650). Videre har de også funnet at de mest utbredte formene for utøvelsen av bildebasert seksuell misbruk, er å ta, dele, eller true med å dele naken- eller seksuelle bilder (Powell mfl., 2019: 397). Om vi går tilbake til Starks (2007) definisjon om tvangskontroll, skal teknologien som er tilrettelagt for voldsutøvelse i nære relasjoner ifølge George & Harris (2014) forstås som en form for tvangskontroll som er uløselig knyttet til vold i nære relasjoner og de bredere kulturelle verdiene og praksisene som skaper det.

2.4 Partnervold og digital teknologi

I litteraturen om partnervold og digital teknologi er digital vold et begrep som blir anvendt, der digital vold blir omtalt som en underkategori av voldsvelde den utsatte opplever. I FHI (2021: 5) sin systematiske oversikt om behandlingstiltak for personer som er utsatt for eller utøver digital vold, blir digital vold i sammendraget beskrevet som en overordnet betegnelse for overgrep begått via mobiltelefon eller internett. Bufdir (2021) anvender også dette begrepet i krisesenterveilederen for kartlegging av vold og trusler, der digital vold blir skildret gjennom en rekke atferdsbeskrivende spørsmål. Digital vold blir beskrevet å utspille seg gjennom kontroll av telefon, epost, bruk av sosiale medier, misbruk av kontoer på sosiale medier, publisering av private bilder/filmer, avlytting/overvåking av telefon, nettbrett, eller PC, sporing/overvåking gjennom digitale kommunikasjonsmidler/GPS-funksjoner, identitetstyveri eller om utøver har kjennskap til passordene (Bufdir, 2021). Lignende definisjon blir anvendt i FHI (2021: 14) sin rapport, der digital vold blir definert som formidling av trakasserende eller truende innhold, forsøk på overvåking eller kontroll av offeret, forsøk på tvang om å spre personlig eller manipulerende innhold, forsøk på utpressing til å utføre seksuelle handlinger, uønsket eksponering for seksualisert eller voldelig innhold, bytte eller salg av seksuelle tjenester eller seksualisert innhold; forutsatt at handlingen har funnet sted på internett eller via mobiltelefon. Det blir tydelig gjennom definisjonene til Bufdir og FHI hvordan digital vold som kategori er en samlebetegnelse for vold som blir utøvd over internett eller ved hjelp av digitale hjelpemidler. Som også FHI (2021: 13) konstaterer; det finnes ingen entydig definisjon av digital vold.

I forskning blir det FHI og Bufdir omtaler som digital vold ofte beskrevet gjennom cyberaggressjon ('cyber aggression') eller teknologi-tilrettelagt vold/kontroll ('technology-facilitated violence/coercive control'). Generelt refererer cyberaggressjon til bruken av nyere sosialt interaktive kommunikasjonsteknologier som sosiale nettverksnettsteder og tekstmeldinger for å legge til rette gjentakende trakasserende atferd av en person eller gruppe med den hensikt å skade andre (Marganski & Melander, 2018: 1072). Teknologi-tilrettelagt kontroll inkluderer atferd som overvåking via sosiale medier, stalking ved hjelp av GPS, video- og lydopptak, trusler via e-post, telefon eller andre teknologiske medier, overvåking av partners e-post, tilgang til kontoer uten tillatelse, etterligning, og publisering av privat informasjon eller bilder uten samtykke (Dragiewicz mfl., 2019: 8). Samtidig har også bidragsytere problematisert bruken av 'nettvold' ('cyberviolence'), da teknologi-tilrettelagt vold er et bredere begrep som fanger et bredere spekter av teknologier (Dunn, 2021: 27). Derav kan cyberaggressjon forstås som et aspekt av den digitale volden, men ikke som den digitale volden i sin helhet. Mange former for

teknologi-tilrettelagt vold forekommer i digitale og nettverksbaserte rom som internett, men andre former for teknologi som ikke er koblet til et nettverk, for eksempel noen video- eller lydopptaksenheter, kan også brukes; noe som gjør 'teknologi' til et mer omfattende begrep (Dunn, 2021: 27).

Det er tydelig hvordan feltet er preget av flere begreper som er synonyme for hverandre med forskjellige avgrensninger samtidig som begrepene rommer en rekke atferder hvor digital teknologi påvirker utøvelsen av partnervold. Flere bidragsyttere skisserer hvordan den digitale volden ikke er enhetlig, men heller sammensatt av flere taktikker for utøvelse av vold ved hjelp av digital teknologi. Blant annet bemerket Reed, Tolman og Ward (2016: 1558) at digital teknologi utgjør en del av en 'konstellasjon av taktikk' innenfor voldelig forhold. Henry, Flynn og Powell (2020: 1831) forklarer dette ved at det er verktøy eller midler for å oppnå visse mål, som for eksempel seksuell tilfredstillelse, tvang, hevn, ydmykelse eller kontroll. Gjennomgående i litteraturen er hvordan de som er utsatt for vold i nære relasjoner ikke erfarer volden som forekommer ved hjelp av digital teknologi som i et vakuum, der det er atskilt fra det ikke-teknologiske. I stedet blir det opplevd som en konstellasjon av overgrepsteknikker, tvangskontroll og vold, der teknologitilrettelagte handlinger som stalking og trakassering kan utgjøre en del av overgrepet som helhet (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1832). I en videreføring av dette viser Harvard og Lefevre (2020: 233) hvordan overvåkning ved hjelp av digital teknologi gjennomfører makt- og kontrollhjelset som utgjør voldsvelde for den utsatte. Med det viser de hvordan voldsvelde har fått en ny akse som forsterker den allerede eksisterende volden og kontrollen, fremfor å representere en egen bolk som taktikk i hjulet. Dermed tjener utøvelsen av digital vold gjennom teknologiske hjelpemidler flere sammenhengende formål for utøveren i hans overordnede strategi for kontroll (Harvard & Lefevre, 2020: 232). Andre argumenterer for at digital vold i nære relasjoner, bør forstås som en form for tvangskontroll som er fast knyttet til, fremfor atskilt fra, vold i hjemmet og familien samt de bredere kulturelle verdiene og praksisene som skapte det (Douglas, Harris & Dragiewicz, 2019: 553). Dermed er det flere bidragsyttere som argumenterer for at den digitale volden som samlekategori må forstås gjennom de allerede eksisterende forståelsesrammene for partnervold som et sammensatt fenomen, der de forskjellige taktikkene innad i den forsterker voldsbilde på et generelt nivå.

Ved at den digitale volden representerer 'en konstellasjon av taktikker' og kontroll for øvrig, er det flere bidragsyttere som illustrerer hvordan den digitale volden kan se ut i praksis. Blant annet blir utøvelsen av kontroll ved hjelp av digital teknologi belyst gjennom fysisk stalking som har

blitt lettere å gjennomføre ved tilgang til digitale lokaliseringstjenester (Southworth mfl., 2007); overvåkning ved ekstern tilgang til kameraer på offerets enheter (Shimizu, 2013); overvåking av offerets samtaler på sosiale nettverk og e-post (Diamond, Frielser & Bruckman, 2011; Powell & Henry, 2019); og sporing ved hjelp av hemmelig installert spionprogramvare på offerets digitale enheter (Levy, 2019). En annen taktikk som ofte blir løftet frem i litteraturen er trakassering, der mobiltelefoner ofte blir anvendt av utøvere til å legge igjen flere anrop og tekstmelding med støtende eller truende beskjeder, eller ved å sende skremmende eller pinlige bilder (Douglas, Harris & Dragiewicz, 2019: 557). Harvard og Lefevre (2020: 228-229) fant også i deres studie at trusler ved hjelp av tekstmeldinger og taleanrop var blant de vanligste taktikkene for å opprettholde kontroll, så vel som overvåkning av utsattes tilgang til og bruk av mobiltelefonen. Videre har også andre bidragsyttere vist hvordan digital vold kan ta form gjennom at utøver forhører seg med den utsatte for å finne ut av hvor de er, hvem de er sammen med eller hva de gjør flere ganger om dagen enten online eller med telefonsamtale (Powell & Henry, 2019: 3650). Dermed er det den 'evige kontakten' som disse teknologiene muliggjør, så vel som omfanget av sensitiv informasjon og muligheter for invasjon av privatliv, som har utstyrt utøvere med klare midler for en rekke skader, inkludert forfølgelse, partnervold, seksuell vold og trakassering (Powell, Flynn & Sugiuras, 2021: 2).

Et sentralt moment for alle taktikkene, hvilket også er kjennetegnet for den tradisjonelle psykiske volden for øvrig, er hvordan det er handlinger innenfor rammene av et nært forhold (Isdal, 2018: 51). Ved at forskningsfeltet har dokumentert økende bruk av digital teknologi i taktikkene og strategien til voldsutøver (se f.eks. Southworth mfl., 2007; Woodlock, 2017, Freed mfl., 2017; Dragiewicz mfl., 2019; Henry & Powell, 2015), har forskere sett at det ikke er nøyaktig å konseptualisere vold i nære relasjoner som bare et ansikt-til-ansikt-møte mellom utøver og den utsatte (Marganski & Melander, 2018). Studien til Marganski og Melander (2018: 1082) antyder dessuten at digital vold er den mest opplevde typen vold i intim partnerskap, hovedsakelig på grunn av det nye og uregulerte miljøet som letter avvik. I en forlengelse av dette har også forskere vist hvordan den intime fysiske relasjonen gjør utøver i stand til å bruke sin intime kunnskap om den utsatte for å påføre ytterligere skade (Freed mfl., 2018: 3). Annen forskning viser også hvordan det intime forholdet fører til økt utsatthet og ytterligere utfordringer vedrørende den digitale volden, da en av de største utfordringene ved digital sikkerhet og personvern stammer fra det faktum at den utsatte og utøver har delt et intimt og personlig forhold som resulterte i at utøveren ofte var i stand til å få tilgang til den utsattes digitale enheter og nettkontoer, dette i form av at de villig hadde delt passord eller fordi de følte de ikke hadde noe

valg (Freed mfl., 2017: 8). Dette førte videre til at de utsatte opplevde å bli 'hacket' etter at de hadde forlatt forholdet, noe utøverne klarte ved å svare riktig på sikkerhetsspørsmålene og tilbake stille passordet (Freed mfl., 2017: 9). Forskning fra Danmark viser også hvordan den digitale volden ikke nødvendigvis stoppet ved at forholdet tok slutt, da de voldsutsatte kvinnene holdt kontakten med sine tidligere partnere gjennom telefonen eller sosiale medier for å lage ordninger for barna, organisere separasjonsprosessen, eller holde seg informert om deres partners aktiviteter og følelser for dem (Henze-Pedersen, 2022: 202). Dermed blir det også tydelig gjennom den tidligere forskningen at relasjonen som ligger til grunn, og faktumet at aktørene har hatt et forhold i den virkelige verdenen, påvirker hvordan den digitale volden utspiller seg og forekommer.

Hovedvekten av forskningslitteraturen som undersøker det digitale aspektet ved intim vold, har hatt fokus på unge mennesker (se f.eks. Reed, Tolman & Ward, 2016; Hellevik, 2019; Freed mfl., 2017). Gjennom disse studiene er det funnet at digital teknologi blir brukt for å tvinge, kontrollere, presse, overvåke, trakassere eller true en datingpartner. Atferd som blant annet beskrives i denne gruppen er hvordan utøvere tar, deler, eller truer med å dele sensitive bilder, ha konstant kontakt og tilegne seg tilgang på passord til den utsatte (se f.eks. Draucker & Martsolf, 2010; Hellevik, 2019; Reed, mfl., 2016). Det har derimot vært færre studier som undersøker det digitale aspektet ved partnervold i voksne relasjoner (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1833). Det finnes likevel noen studier som har undersøkt det digitale aspektet i mer voksne relasjoner, endog disse hovedsakelig omhandler studenter (se f.eks. Borrajo, Gámez-Guadix & Calvete, 2015; Burke mfl., 2011; Marganski & Melander, 2018; Henry & Powell, 2015). Disse studiene fant også at flere var utsatt for vold eller overgrep gjennom kommunikasjonsteknologi i et intimt partnerforhold. Selv om studenter er unge voksne, utelukker disse studiene voksne som i større grad er i, eller har vært, i mer permanente forhold, i form av at de for eksempel har felles bolig eller har barn sammen. Av den grunn er det nærliggende å undersøke hvordan det digitale aspektet påvirker partnervold i voksne relasjoner, som i større grad er preget av langvarige forhold og forpliktelser gjennom bolig og barn.

Kapittel 3: Teoretisk rammeverk

Følgende kapittel vil redegjøre for de teoretiske perspektivene som tas i bruk i de kommende analyse- og diskusjonskapitlene. Da det er et hav av perspektiver og innfallsvinklinger å velge mellom når man studerer denne tematikken, har det vært nødvendig å foreta avgrensinger ved det teoretiske utvalget. Analysen og diskusjonen vil hovedsakelig benytte følgende teorier og perspektiver; 1) digital kriminologi og kulturell kriminologi; 2) online desinhibering, nøytraliseringsteknikker og sosial kontroll; og 3) kjønnsperspektiver. Disse innfallsvinklingene kan både gi bedre innsikt og forståelse av studiens tema og forskningsspørsmål, samt forklare funnene av empirien på et dypere nivå, fremfor utelukkende deskriptivt. Dette kapittelet vil derav redegjøre for nevnte teorier og perspektiver. Dette bør dog ikke forstås som en uttømmende redegjørelse for de teoretiske tradisjonene, men i stedet som en selektiv redegjørelse for de konseptene som er ansett å være relevante for studiens siktemål, og som vil anvendes i analysen og diskusjonen. I redegjørelsen av det teoretiske rammeverket, vil vi også argumentere for styrkene ved de ulike teoriene og perspektivene, samt beskrive hvorfor disse egner seg godt til å belyse de aktuelle forskningsspørsmålene.

3.1 Digital kriminologi

Digital kriminologi er et tverrfaglig teoretisk perspektiv som sikter på å løfte frem det digitale aspektet i kriminalitet, og anvender ulike disipliner og teorier for å oppnå dette (Stratton, Powell & Cameron, 2017: 27; Powell, Stratton & Cameron, 2018: 4). Perspektivet er en del av den kritiske skolen, og har sitt sentrale fokus på skjæringspunktene mellom teknologi og sosiale skader, samt en bredere bekymring for rettferdighet og urettferdighet (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 31).

Digital kriminologi ble først og fremst utviklet som en kritikk av en manglende forståelse av sammenhengen mellom teknologi og samfunn blant tidligere perspektiver, samt av manglende kritisk og tverrfaglig engasjement med andre disipliner (Stratton, Powell & Cameron, 2017: 23). Dette bunnet hovedsakelig i det konvensjonelle omfanget av data- og cyberkriminologer som utviklet seg til og komparativt overse en rekke påvirkninger som blant annet rollen av teknologi i et økende spekter av fornærmede og utsatthet for kriminalitet, og bredere spørsmål om vedvarende sosiale og digitale ulikheter når det gjelder kriminalitet (Stratton, Powell & Cameron, 2017: 23). Da det derimot har vært en interesse for å undersøke slike påvirkninger på gitte fenomen; som i hvordan digital teknologi og kultur påvirker og forlenger det som betegnes som tradisjonell partnervold, maktforhold og ulikhet, samt forstå fenomenene gjennom en

tverrfaglig linse og derav ikke studere fenomenet isolert, ble digital kriminologi mest hensiktsmessig å bruke. Digital kriminologi har bidratt til at kriminologien har repositionert og utvidet sitt disiplinære fokus og satt større fokus på sammenhengen mellom kriminalitet, skade og teknologi (se f.eks. Powell, Stratton & Cameron, 2018; Powell, Flynn & Sugiura, 2021; Powell & Henry, 2017; Wood, 2021).

Det er ingen tvil om at digital teknologi har endret hvordan mennesker omgår hverandre, og denne integreringen av det digitale og sosiale er hva som har blitt omtalt som digitaliseringen av samfunnet. Som Castells (2010: 5) tidligere har konstatert; «*teknologi er samfunn, og samfunnet kan ikke forstås eller representeres uten dets teknologiske verktøy*». I denne sammenheng, er *det digitale samfunn* et sentralt begrep, og vektlegger sammenhengen og samspillet mellom digital teknologi og samfunnet, hovedsakelig i lys av at samfunnet i stor grad avhenger av teknologien. Essensen av det digitale samfunnet, er å anerkjenne skiftet i strukturer, sosio-kulturelle praksiser og levde erfaringer som ikke er adskilt mellom verdenen online eller offline (Stratton, Powell & Cameron, 2017: 24). Selv om perspektivet har stort fokus på hvordan det digitale påvirker kriminalitet på samfunnsnivå, har det også tilsvarende fokus på individnivå.

Den mellommenneskelige delen av digital kriminalitet, er et sentralt aspekt som digital kriminologi søker å undersøke (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 33). Dette er med vekt på hvordan digital kommunikasjon påvirker mellommenneskelig samhandling (se f.eks. Henry & Powell, 2015; Ugwudike & Fleming, 2023), men også hvordan teknologien påvirker individene som utøver eller opplever digital kriminalitet (se f.eks. Powell, Flynn & Sugiura, 2021). Dermed er også begrepet *teknososial* ('technosocial') sentralt innad i digital kriminologi, som beskriver hvordan sosial samhandling opererer gjennom digital teknologi, i det digitale samfunnet (se f.eks. Stratton, Powell & Cameron, 2017; Powell, Stratton & Cameron, 2018). Som en videreføring av dette, kan digital kriminologi gjøre rede for de aktiverende og deaktiverte effektene av teknologi, ved å konseptualisere kriminalitet, avvik og rettferdighet som en stadig mer teknososial praksis innenfor et digitalt samfunn (Stratton, Powell & Cameron, 2017: 22). Perspektivet har dermed utvidet kriminologiens tidligere begrensede fokus på 'cyberkriminalitet' – eller de data-avhengige formene for kriminalitet som beskrevet overfor – til og mer kritisk vurdere forholdet mellom utviklingen og effektene av digital teknologi og dets bredere sosiopolitiske kontekster (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 11-12).

Digital kriminologi står dog ikke uten kritikk. I den kriminologiske disiplinen, er det ifølge Wood (2021: 629) vanlig å ha en instrumentell oppfatning av teknologi. Dette innebærer standardtilnærminger til menneske-og-teknologi-relasjoner i hva han definerer som ‘teknologi-blinde’ teorier om kriminalitet. Dette er teorier om årsaker til kriminalitet som ikke eksplisitt diskuterer teknologi innenfor årsakssammenhengen for kriminalitet (Richards & Wood, 2020). En slik oppfatning av digital teknologi og kriminalitet kan virke begrensende på flere måter. For det første, begrenser det effekten av teknologi til en menneskelig aktørs tiltenkte effekter. På den måten gir ikke den instrumentale oppfatningen av teknologi noe handlingsrom for å undersøke virkningen som teknologier har på sine menneskelige ‘brukere’ (Wood, 2021: 629). For det andre, som Floridi (2017: 392) har bemerket seg, er teknologi ofte orientert mot bestemte former for atferd eller mål. Av den grunn gjør ikke instrumentell teori kriminologer i stand til å undersøke hvordan skader kan oppstå av måten teknologi er utformet på (Feenberg, 2002, 2017, i Wood, 2021: 629). Digital kriminologi ble utviklet som et resultat av at kriminologer forsøkte å utvikle grundige sosio-tekniske beretninger om kriminalitet og strafferett (se Brown, 2006; Powell, Stratton & Cameron, 2018). Til tross for denne utviklingen, har kriminologer ifølge Wood (2021: 627) overveiende ontologiske antakelser om teknologi. Ontologiske antakelser om teknologi former ikke bare hvordan vi forstår naturen og årsaker til skader som involverer digital teknologi, men også hvordan vi reagerer på disse skadene (Wood, 2021: 627). Selv om oppgavens besvarelse først og fremst vil fokusere på hvordan digitale hjelpemidler blir brukt til en menneskelig aktørs tiltenkte hensikter i form av å utøve partnervold, vil det likevel tas høyde for de nevnte aspektene om hvordan selve hjelpemidlene bidrar til skade og kriminalitet.

Da digital kriminologi er et tverrfaglig teoretisk perspektiv, som blant annet søker å forstå hvordan prosesser, kulturer og praksiser preger kriminalitet og samfunnet for øvrig (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 4), vil det derav være hensiktsmessig å forsøke og forstå hvordan dagens digitale kultur påvirker fenomenet partnervold. Det er tydelig at digital kriminologi trekker på aspekter ved kulturell kriminologi, spesielt med vekt på hvordan bilder av kriminalitet er produsert og reproduert i nyhetsbilder og populærkultur (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 31-32). I en videreføring av dette, er det ønskelig å bruke kulturell kriminologi for å bedre forstå sammenhengen mellom digital kultur og partnervold. Kulturell kriminologi søker å forstå kriminalitet ved å plassere kriminalitet og kontroll i samfunnet og i sin kulturelle kontekst (Hayward, 2007: 238). Kulturell kriminologi er, i likhet med digital kriminologi, en del av den kritiske skolen (Presdee, 2004: 277) og utforsker hvordan dagens kulturer, på mange måter, er

vist å ha internalisert forståelsen av kriminalitet og de nødvendige kriminalitetsforebyggende verktøyene. Da kulturell kriminologi fokuserer på kultur, retter det fokus mot samtidens karakter og samspillet mellom samfunn og individer. Kulturell kriminologi kan blant annet brukes til å utforske hvordan det sosiale nettet kan ha eller har endret den kulturelt konstruerte naturen, og sosialt konstruerte praksiser av kriminalitet og avvik (Stratton, Powell & Cameron, 2017: 21). Et eksempel på dette er hvordan lovbrudd i større grad dokumenteres gjennom bilder og videoer i en øyeblikks-kultur der kameraer er lett tilgjengelige og behovet for å dele ekstraordinære hendelser er stor (Sandberg & Ugelvik, 2017). Selv om digital kriminologi mener at kritisk og kulturell kriminologi ikke har engasjert seg nok i noen av de nye kulturelle trendene av det digitale samfunnet (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 32), vil denne studien forsøke å anvende kulturell kriminologi i et digital kriminologi-øyemed, for å konseptualisere og forstå partnervold i det digitale samfunnet.

3.2 Teorier om atferd og kontroll; online desinhibering, kulturell kriminologi, nøytraliserings teknikker og sosial kontroll

De som primært utgjør den voldelige relasjonen, er aktørene innad i den. Da de utgjør en sentral del av den voldelige relasjonen, er det nærliggende å undersøke disse og deres relasjon nærmere. Selv om digital kriminologi hovedsakelig forstås som et tverrfaglig perspektiv, som strekker seg over, og anvender flere faglige disipliner, vektlegger også Stratton, Powell og Cameron (2017: 27) hvordan man kan bruke ulike kriminologiske teorier og metoder i studier der man undersøker det digitale aspektet i kriminalitet. Med vekt på dette, vil studien derav bygge på andre teorier i forsøk på å løfte frem det digitale aspektet i partnervold. For å undersøke de relasjonelle faktorene i partnervold, og hvordan det digitale aspektet påvirker disse, er det behov for å anvende ulike teorier og perspektiver fra psykologi; teorien om online desinhibering, og kriminologi; teorien om nøytraliserings teknikker og perspektivene kulturell kriminologi og sosial kontroll.

Online desinhibering er en psykologisk teori som søker å forstå hvordan menneskers atferd opererer og endres i det digitale rom. Suler (2004) argumenterer for at digitale plattformer utgjør en ny sosial arena for mellommenneskelig atferd, der atferden også er annerledes enn den er offline. Dette kommer av det han kaller online desinhibering, der inhibering forstås som noe som hemmer eller hindrer, og desinhibering er det motsatte av dette; altså en tilstand som frigjør et nytt potensial. Som Suler (2004: 321) starter sin artikkel med, er det flere som avslører eller opptrer mer intenst på nett enn hva de ellers ville gjort i den virkelige verdenen.

Desinhiberingseffekten forstås dermed med at en ny type atferd hos individet frigjøres på digitale plattformer, som i varierende grad kan være atskilt fra personligheten som utspilles i den analoge verdenen, der følelser som skyld, angst og relaterte affekter blir hemmet digitalt (Suler, 2004: 325). Med andre ord argumenterer Suler (2004) for at handlingene som blir begått på digitale plattformer ikke er noe som bryter med selvet til et menneske, men heller at digitale plattformer tilbyr et nytt miljø hvor denne delen av selvet, som kan være mer intenst eller uredd, får plass til å utspille seg. Det blir argumentert for hvordan desinhiberingseffekten kan skje på bakgrunn av seks faktorer; 1) anonymitet; 2) usynlighet; 3) asynkronitet; 4) solipsistisk introjeksjon; 5) dissosiativ fantasi; og 6) minimering av status og autoritet.

De to første faktorene i teorien om online desinhibering, tar for seg hvordan digitale plattformer er anonyme i sin natur, der menneskelig samhandling er preget av anonymitet og usynlighet. Anonymitet og usynlighet forbindes hovedsakelig med at en i større grad kan 'gjemme' seg bak en skjerm eller digital bruker, hvor en derav opplever større frihet og mindre hemning i å opptre på den måten man egentlig ønsker (Suler, 2004: 322). Blant annet kan usynligheten gi individet motet til å gå steder, i den digitale forstand, og utøve handlinger som de ellers ikke ville ha gjort (Suler, 2004: 322). Likevel problematiserer Suler (2004: 322) hvordan atferd online er adskilt fra hvordan den enkelte opptre offline, og hvordan den enkelte ikke assosierer seg selv med sin atferd online, da det 'ikke er dem i det hele tatt'. Videre baserer teorien om desinhiberingseffekten seg på hvordan kommunikasjon og interaksjon som skjer gjennom digitale plattformer gjør det i bruddstykker, nemlig asynkronitet, nettopp fordi mennesker ikke samhandler på digitale plattformer i sanntid (Suler, 2004: 323). Argumentasjonen baserer seg på antagelsen om at kommunikasjon i sanntid bidrar til konform atferd, der en tar hensyn til, og henholder seg til, hva som blir uttrykt i samtalen, der forsinkede tilbakemeldinger eller svar vil ha den motsatte effekten (Suler, 2004: 232). Den fjerde faktoren til desinhiberingseffekten er det Suler omtaler som solipsistisk introjeksjon, der fraværet av fysiske tegn, som ansiktsuttrykk og tonefall gjør at tekst som blir sendt gjennom digitale kommunikasjonsmidler blir lest med en stemme i vedkommendes eget hode; og psyken deres bestemmer hvordan meldingen tolkes (Suler, 2004: 232). I en videreføring av dette, beskriver teoriens femte faktor om dissosiativ fantasi prosessen hvor en kan, bevisst eller ubevisst, skape imaginære karakterer på nett, og derav ha en online personlighet som er adskilt fra livet offline. Ved å skape en slik online karakter, kan man legge denne digitale identiteten bak seg og fraskrive seg ansvaret for hva som skjer i den digitale verdenen, da det ikke har noe med virkeligheten å gjøre (Suler, 2004: 232). Den siste faktoren for desinhiberingseffekten er minimering av status og autoritet, som går ut på at fraværende

signaler for autoritet på internett reduserer virkningen av deres autoritet (Suler, 2004: 324). Med fokus på individet, viser alle disse faktorene, på hver sin måte, hvordan digitale plattformer kan være en fremmede arena for å opptre annerledes enn hva et menneske ellers ville ha gjort i det virkelige liv.

I tillegg til å ha fokus på hvordan kultur påvirker kriminalitet, har den kulturelle kriminologiske tradisjonen også et fokusområde på mennesket. Som Presdee (2004: 276) legger det frem, er kriminalitet *«om ikke noe annet, en menneskelig aktivitet, en menneskelig ting, kulturell i sin natur og et produkt av den sosiale orden vi lever i, i ethvert bestemt historisk øyeblikk»*. Kulturell kriminologi hevder altså at kriminalitet er en del av alle opplevelser og praksiser i hverdagen for alle samfunnets medlemmer, og blir derfor ansett som sosial oppførsel (Presdee, 2004: 276). Kulturell kriminologi er også svært opptatt av mennesker som følelsesmennesker og undersøker hvordan emosjonell dynamikk og eksperimentelle attraksjoner er innlemmet i mye kriminalitet (Hayward, 2002: 82). Grunnleggeren av kulturell kriminologi, Katz, mener at en oppriktig inkluderende beretning om antisosial atferd, er nødt til å ta utgangspunkt i forutsetningen om at det finnes moralske og sanselige attraksjoner ved å handle ondskapsfullt (Katz, 1988: 9). Tradisjonen har dermed en antakelse om at kriminalitet kan gi ulike typer tilfredsstillelser som tiltrekker følelsesmennesket. Følelser som ydmykelse, arroganse, latterliggjøring, kynisme, glede og begeistring er alle sentrale individuelle følelser som i følge Katz (1988: 9) må inkluderes i årsaksforklaringer på kriminalitet, da disse følelsene er sentrale for den utøvde kriminaliteten. Ifølge emosjonssosiologi er følelser viktige som motiver for menneskelig handling (Clanton, 2006: 411). For å forstå hvorfor partnervold utøves, både i det fysiske og digitale rom, er det derav viktig å undersøke hvilke følelser som motiverer til denne form for handling.

En annen kriminologisk teori som tar for seg kriminalitet og avvikende handlinger på individnivå, er teorien om nøytraliseringsteknikker. Argumentasjonen til Sykes og Matza, innebærer hvordan mye kriminalitet er basert på det som i hovedsak er en ukjent utvidelse av forsvar til kriminalitet, i form av begrunnelser for avvik som blir sett på som gyldige av kriminelle, men ikke av rettssystemet eller samfunnet for øvrig (Sykes & Matza, 1957: 666). Videre presenteres det ulike nøytraliseringsteknikker som lovbrøtere anvender for å unnskyld og nøytralisere deres avvikende handlinger, som deles inn i kategoriene; 1) fornektelse av ansvar; 2) fornektelse av skade; 3) fornektelse av offeret; 4) fordømmelse av de som fordømmer handlingen; og 5) lojalitet til egen gruppe fremfor storsamfunnet (Sykes & Matza, 1957: 667-669).

Som en nøytraliseringsteknikk, innebærer fornektelse av ansvar at lovbryster fraskriver seg personlig ansvar for lovbruddet vedkommende har, eller vil, begå. Dette kan innebære alt fra å omtale lovbruddet som en ulykke, eller hevde at de kriminelle handlingene skyldes utenforstående krefter hos individet som er utenfor vedkommendes kontroll – alt for å forestille seg selv som hjelpeløst drevet inn i en ny situasjon (Sykes & Matza, 1957: 667). Nøytraliseringsteknikken om fornektelse av skade, går derimot mer ut på hvordan lovbryster rettferdiggjør vedkommendes handlinger med vekt på skadeomfanget, hvor vedkommende argumenterer for at oppførselen ikke forårsaket noen stor skade, selv om det strider mot loven (Sykes & Matza, 1957: 667-668). Dersom lovbryster derimot aksepterer ansvaret og skaden for vedkommendes handlinger, kan vedkommende likevel benekte offeret som et reelt offer. Dette kan være ved å rettferdiggjøre handlingen som en rettmessig gjengjeldelse eller straff, eller ved å omdanne den fornærmede som lovbryster, vis-a-vis (Sykes & Matza, 1957: 668). Videre innebærer nøytraliseringsteknikken om å fordømme de som fordømmer, at lovbryster flytter oppmerksomheten fra sine egne avvikende handlinger, til motivene og oppførselen til de som avviser vedkommendes handlinger (Sykes & Matza, 1957: 668). Siste nøytraliseringsteknikk om å prioritere lojalitet til egen gruppe fremfor storsamfunnet, går ut på at lovbryster nøytraliserer sine handlinger fordi de tjener eller oppfyller det normative systemet til vennskapet, eller gjengen, som vedkommende er en del av, som har en høyere verdi enn samfunnets normer (Sykes & Matza, 1957: 669).

Teorien åpner derfor opp for å forstå hvordan lovbrystere ikke har et eget sett med verdier som skiller seg fra storsamfunnet, samtidig som de likevel ikke blir styrt av den sosiale kontrollen da de begår lovbrudd. På samme måte som forbindelsen mellom individet og dets handlinger kan brytes ved å nekte ansvar, kan også koblingen mellom handlinger og deres konsekvenser brytes ved å nekte skade (Sykes & Matza, 1957: 668). På denne måten, utvides det normative systemet til deres egen fordel, fremfor å utøve direkte motstand mot det normative systemet i samfunnet (Sykes & Matza, 1957: 668). Det blir tydelig hvordan det normative systemet i et samfunn er preget av fleksibilitet, hvor den ikke består av et regelverk som anses å være bindende under alle forhold (Sykes & Matza, 1957: 666). Verdiene og normene som utgjør det normative systemet bør, ifølge teorien, heller ses som veiledere for handlinger, begrenset i deres anvendelighet når det gjelder tid, sted, personer og sosiale forhold (Sykes & Matza, 1957: 666).

Da kontroll utgjør en stor del av voldsvelde (se f.eks. Pence & Paymar, 1993; Strak, 2007), vil det være hensiktsmessig å undersøke kontrollmekanismene og hvordan de fungerer i relasjonen ved hjelp av sosial kontroll-perspektivet. Sosial kontroll er et perspektiv som tar for seg hvordan

samfunnet på ulike måter anvender ulike verktøy for å ordne og regulere seg selv, med ulike systemer og tiltak som har som mål at mennesker skal oppføre seg innenfor rammene av det vi forstår som konform atferd (Ugelvik, 2019: 13-14). Hva konform atferd innebærer, er fastsatt normene i det aktuelle samfunnet. Normer kan både være formelle i form av nedskrevne lover og reglement, men også uformelle i form av uskrevne regler på hva som er rett og galt (Ugelvik, 2019: 34-35). Sosial kontroll, og alle formene det kommer i, starter allerede fra tidlig barndom, og fortsetter videre i livet gjennom sosialisering (Ugelvik, 2019: 36). Dette skal videre utforme individets selvkontroll, hvor normene blir internalisert og etterlevd helt naturlig (Ugelvik, 2019: 37). Gjennom det gjensidige kontrollspillet i samfunnet, der alle kontrollerer hverandre i større eller mindre grad, bidrar dette til at alle formes og blir formet av hverandre (Ugelvik, 2019: 31). Den overordnede forståelsen av sosial kontroll, ser på hvordan samfunnet reguleres for at samfunnsmedlemmene skal handle etter ønsket atferd. Slik regulering kan komme i mange former, blant annet gjennom proaktiv og reaktiv kontroll. Den førstnevnte viser til hvordan man kan forebygge et normbrudd før det skjer, og den sistnevnte viser til reaksjoner etter et normbrudd (Ugelvik, 2019: 37-38). Sosial kontroll kan både være konstruktiv og skapende; som at det kan hindre at enkelte oppfører seg dårlig mot hverandre, men det kan også være undertrykkende og destruktivt; som at normbrudd reageres med uforholdsmessig skampåføring eller ekskludering (Ugelvik, 2019: 37).

En betydelig dimensjon av sosial kontroll, som er essensielt å ta med i betraktning, er makt (Christie, 1997: 95). Makt kan både være en posisjon, en handling og en følelse eller opplevelse (Isdal, 2018: 43). Vold vil alltid på en eller annen måte inneholde makt, men makt er selvfølgelig ikke det samme som vold (Isdal, 2018: 43). Makt og maktutøvelse blir ofte beskrevet gjennom det som ofte kalles tvangsmakt; å direkte få noen, eller tvinge noen, til å gjøre noe de ellers ikke ville ha gjort (Weber, 1946: 181, i Kemper, 2006: 89). Makt kan likevel komme til uttrykk på en mer diskrete måte, hvor man indirekte styrer atferd ved å få den som makten utøves på til å selv ønske å etterleve maktutøverens ønske, ofte gjennom å påvirke vedkommendes selvbilde og følelsesliv (Lukes, 2005, i Ugelvik, 2019: 46). Selv om sosial kontroll og makt er nært knyttet til hverandre, er det likevel et viktig skille mellom disse. På den ene siden, er sosial kontroll alltid knyttet til en norm, hvor det er et ønske om å få menneskers handlinger til å etterleve denne. På den andre siden, kan også makt være et uttrykk på å få en menneskes handling til å rette seg etter ønsket atferd, men det er nødvendigvis ikke knyttet til en norm (Ugelvik, 2019: 46).

3.3 Kjønnsperspektiv; en tankegang og teoretisk bidrag

Ved at partnervold som fenomen og begrep har sin fremvekst av kvinnebevegelsen, og av den grunn at det feministiske perspektivet har påvirket feltet, er kjønnsperspektiver et naturlig valg for å teoretisere problemstillingen. Kjønnsperspektiver vil bidra med teorien om sosialt kjønn som senere i oppgaven vil kunne bidra til å konseptualisere digital vold, samt forståelsesrammen om kontinuumstenkning når det kommer til partnervold. Kontinuumstenkningen som forståelsesramme er plassert under kjønnsperspektiver fremfor bakgrunnskapittelet da den i stor grad lener seg på 'kjønnede betydninger' av krenkelser, som igjen kan knyttes opp til sosialt kjønn – men også biologi generelt. Ved at noen av underkategoriene til partnervold, som for eksempel seksuell vold, rammer befolkningen skjevt (se f.eks. NKVTS, 2023), vil kjønnsperspektivet kunne bidra til å forstå hvordan og hvorfor kjønn kan være en sentral variabel til dette.

Innenfor kjønnsperspektiver er forståelser rundt hvordan kjønn iscenesetter opplevelsen og forutsetningen et individ har av og i samfunnet, og det sosiale livet generelt sentralt. Teorien rundt sosialt kjønn har sin grobunn fra Simone de Beauvoir, med formuleringen: Kroppen er ikke en ting, den er «*en situasjon: [Den er] vårt grep om verden og utkastet til våre prosjekter*» (Beauvoir, 2000: 77-78, i Sampson, 2008: 44). Blant annet er kroppen, og kjønn tildelt av den, primært en måte å være i verden på (Sampson, 2008: 44). Den er en intensjonal størrelse, grunnleggende knyttet til liv og levde erfaringer (Sampson, 2008: 44). I en videreføring av dette er det ikke kun kjønn som avgjør hvordan kroppen vår er et utgangspunkt for våre erfaringer. I senere tid med postkoloniale teorier og svart feminisme har det blitt tydeliggjort hvordan andre faktorer også spiller inn for våre erfaringer. Blant annet argumenterer hooks for hvordan svarte menn lider under det samme systemet som undertrykte kvinner, nemlig det sammenfiltrede maktkonstellasjonen av imperialisme, hvitt herredømme, kapitalisme og patriarkat (Jegerstedt, 2011: 205). Dette følger også metaforen til Crenshaw om interseksjonalitet, hvor kvinners liv er konstruert av flere, kryssende systemer for undertrykkelse (Carastathis, 2014: 304).

I en videreutvikling av teorien om sosialt kjønn, er det flere teorier som problematiserer hvordan sosiale konstruksjoner legger rammeverket for atferden mennesket har i det sosiale livet. Som Simon og Gagnon (1986: 98) skriver i sin tekst, er manus en metafor for å forklare produksjonen av atferd i det sosiale livet. At vi følger sosiale manus for hvordan vi skal tolke sosiale normer og relasjoner, har en innvirkning på hvordan vi opprettholder mellommenneskelige relasjoner og vil derfor også ha en innvirkning på hvordan volden i partnervold utspiller seg. I en forlengelse av dette, inntar kvinner og menn forskjellige roller når de er i romantiske relasjoner, der

kjønn er en avgjørende faktor for hvilket manus som er disponibelt for denne personen. Manus er nemlig et sett med delte normer basert på gjensidig avhengighet, som setter grenser, samt angir roller for hvem som bestemmer kontroll, makt, initiativ, og nytelse blant andre ting (Sanders, 2008: 401). Manusene er som regel samstemte, kulturelle forestillinger om hvordan forhold skal utvikle seg (Holmberg & MacKenzie, 2002: 778). Disse manusene som Simon og Gagnon (1986) presenterer er i tråd med Goffman (1959) sin teori hvor livet er en scene og vi alle inntar forskjellige roller. Videre kan også manusene ses i sammenheng med Hirschi (2018: 171) sin teori om sosial kontroll, der manusene vil være et kart for tillatt oppførsel – som igjen blir skapt av samfunnet gjennom sosial kontroll.

Med andre ord kan sosialt kjønn, som igjen legger forutsetningene for sosiale manus, kontekstualisere partnervold som et sosialt fenomen i en mellommenneskelig relasjon. Blant annet tilbyr det en forståelsesramme for hvordan kvinner oftere kan innta rollen som utsatt, og hvordan menn oftere inntar rollen som utøver. Teorien kan også være bidragsytende når scenarioet er motsatt. Nærliggende i kontekstualiseringen er forestillinger om femininitet og maskulinitet, eller da tradisjonelle kjønnsroller og hegemonisk maskulinitet. Forventningene og forestillingene rundt femininitet og maskulinitet er også sentrale i intime og romantiske relasjoner, spesielt med vekt på de seksuelle manusene som inngår i denne relasjonen. Masters mfl. (2013: 410) viser gjennom sin litteraturgjennomgang at heteroseksuelle forhold er et viktig stadium der menn og kvinner vedtar og gjør kjønn. Via seksuelle manus på kulturell nivå former kjønnsstrukturer folks seksuelle lyster, tro og atferd, og via deres personlig eller dyadiske seksuelle manus forsterker eller kan folk noen ganger omforme de samme strukturene (Masters mfl., 2013: 410). Der de tradisjonelle seksuelle manusene for menn er at de ønsker sex, ikke nødvendigvis er ønsket, har sterke drifter, ofte er initiativtakeren og tar intimitet til det neste nivået, og er forventet å være seksuelt dyktige (Masters mfl., 2013: 410). Kvinners plass i de tradisjonelle seksuelle manusene er derimot at de er ønsket, har svake sexlyster, motstår fremskritt og blir mer verdsatt hvis de er mindre seksuelt erfarne (Masters mfl., 2013: 410). Dermed utgjør også det biologiske kjønn en kulturell forventning til hvordan seksualitet og intimitet utspiller seg i romantiske relasjoner.

Videre gjør kjønn seg gjeldende i kontinuumsbegrepet anvendt av Kelly (1987) for å understreke de kjønnede betydningene av mindre alvorlige seksuelle krenkelser og sette dem i sammenheng med de grove uttrykkene (Bjørnholt & Helseth, 2019: 90). Definisjonen Kelly (1987: 48) benyttet seg av gir to betydninger, der den ene er 'en grunnleggende felles karakter som

ligger til grunn for mange forskjellige hendelser' og den andre er 'en kontinuerlig serie av elementer eller hendelser som går over i hverandre og ikke lett kan skilles fra hverandre'. Betydningen muliggjør en diskusjon om seksuell vold i en generell forstand; den grunnleggende felles karakteren som ligger til grunn for de mange ulike hendelsene hvor menn anvender en rekke former for overgrep, tvang og makt for å kontrollere kvinner (Kelly, 1987: 48). Konseptet med kontinuumet av seksuell vold gjør det mulig for kvinner å spesifisere koblingene mellom typisk og avvikende atferd som dermed gjør kvinnene i stand til å lokalisere og navngi sine egne erfaringer (Kelly, 1987: 51). Det blir tydelig gjennom argumentasjonen til Kelly (1987: 49) at sosialt kjønn gjør seg gjeldende i henhold til de mer vanlige formene for seksuell vold, der de er mer sannsynlig å bli definert av menn som akseptert atferd og seksuell trakassering blir sett på som 'litt moro' eller 'bare en spøk'. Med andre ord åpner kontinuumsforståelsen opp for å se sammenhengen mellom kjønn og voldelig atferd, der den voldelige atferden i dette eksempelet i stor grad er knyttet til kvinnekroppen.

Samtidig som Kelly (1987) utarbeidet kontinuumsforståelsen av feltet innenfor aksene av seksuell vold, er den generelt anvendbar for voldsvelde den utsatte opplever gjennom partnervold. Den muliggjør forståelsen av den krenkende atferden som er sosialt ankret i de strukturelle konstruksjonene av kjønn, samt tilslørt av den. Bidraget gjør det også mulig å undersøke partnervold som en helhet fremfor å skille konkret mellom underkategoriene. Som Dunn (2021: 32) også hevder i sin videreutvikling av kontinuumsforståelsen; å skape linjer mellom underkategoriene når man undersøker voldelige relasjoner vil kreve en analyse av den kumulative atferden som kollektivt fører til tap av handlefriheten og følelsene av dominans hos den målrettede personen. Dermed bidrar kontinuumsforståelsen av vold som har fulgt forskningsfeltet siden 1980-tallet til å se ulike former for vold og krenkelser i sammenheng (Bjørnholt & Helseth, 2019: 102); både med vekt på voldskategoriene som sammenflettet og som vold konstruert basert på kjønn. Forståelsen er også sentral i kontekstualiseringen av tvangskontroll, hvor den avslører de 'hverdagslige' kontrollmekanismene som blir anvendt av mannlige voldsutøvere. Da tvangskontroll er en atferd som er vedtatt i sammenheng av interseksjonelle strukturer av ulikhet (Stark, 2007: 5). Som Stark (2007) problematiserer i sin bok er det utfordrende for utenforstående å identifisere det usynlige buret som voldsutsatte kvinner befinner seg i. Samtidig blir jernstengene av buret identifisert som en sperring av overfall, en låst dør, manglende penger, regler for rengjøring, en mystisk tekstmelding, en tidtaker satt på telefonen, som nå er gjenkjent som 'stengene' (Stark, 2007: 198). Dermed bidrar også kontinuumsforståelsen til å erkjenne de usynlige kontrollmekanismene innen partnervold kamuflert av forventninger basert

på sosiale manus; der kvinner for eksempel har ansvaret for rengjøring og menn har den administrative økonomiske rollen i et parforhold.

Kapittel 4: Metode

I følgende kapittel vil forskningsprosjektets metode redegjøres. I tråd med oppgavens tematikk og forskningsspørsmål, har datamaterialet blitt innhentet med mål om å få et materiale som sier noe om hvordan det digitale aspektet utspiller seg i partnervold. Det empiriske materiale består av intervjudata fra personer som jobber med utsatte for partnervold; enten det er ansatte på krisesentre, i politiet eller i råd, hjelpe- og veiledningstjenester for voldsutsatte, som gir ulike innfallsvinklinger til tematikken. Med utgangspunkt i studiens forskningsspørsmål og det teoretiske rammeverket, er oppgavens metodiske tilnærming basert på kvalitative data; nærmere bestemt semistrukturerte dybdeintervjuer. Dette kapittelet vil beskrive valg av metode og alle metodiske valg tatt under prosessen. Dette inkluderer fremgangsmåten brukt i prosjektet, redegjørelse for hvilke data som er blitt samlet inn, og hvorfor valget falt på disse. Videre vil forskningsmetoden beskrives med forberedelse rundt rekruttering, beskrivelse av datautvalget, intervjuguide, og gjennomføringen av studien. Følgende vil også den analytiske fremgangsmåten beskrives, med vekt på praktisk etterarbeid av datamaterialet og analytisk fremgangsmåte og datakvalitet. Avsluttende vil etiske refleksjoner rundt studien bli redegjort for, før det kort redegjøres for de kommende analyse- og diskusjonskapitlene.

4.1 Kvalitativ metode og dybdeintervjuer

Prosjektet vårt er en kvalitativ studie med samtlige dybdeintervjuer av ulike aktører som jobber med utsatte av partnervold. Grunnen til at vi valgte denne tilnærmingen er fordi vi ønsket å få en forståelse av fenomenet partnervold på bakgrunn av fyldig data om de personer og situasjoner vi ønsket å studere (Thagaard, 2009: 11-12). Selv om det hadde vært relevant å gjennomføre en spørreundersøkelse for å kartlegge trender i Norge, har sentrale forskere på feltet uttrykt en bekymring for bruk av denne metoden. Det er først og fremst fordi det er en utfordring ved at konteksten, betydningen og virkningene av volden ikke alltid er like lett å fange opp, noe som videre kan føre til misforståelser (Douglas, Harris & Dragiewics, 2019, 554-555; Henry, Flynn & Powell, 2020: 1831). Da vi ønsket å inkludere naturen av forholdene, tilstedeværelsen av andre voldstaktikker, informasjon om repeterende og pågående trekk ved volden, og påvirkninger som frykt og psykisk påkjenning overfor den utsatte, anså vi at en kvalitativ studie var en godt egnet metode for vår oppgave (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1831). Videre valgte vi også å gjennomføre en kvalitativ intervjustudie, fordi fenomenet er komplekst (Skilbrei, 2019: 20), og fordi metoden gir tilgang til andres erfaringer og refleksjoner gjennom å snakke med dem (Skilbrei, 2019: 65). Da det finnes mye litteratur om prosedyrene man må gjennom før,

under og etter datainnsamlingen, har dette gitt oss muligheter til å undersøke de mest egnede strategiene for studien, i tillegg til å gjøre oss forberedt på prosessen vi hadde i vente.

Det er flere grunner til at det metodiske valget falt på dybdeintervjuer. For det første ønsket vi å benytte metoden da de blir beskrevet som et meningsskapende partnerskap mellom intervjuer og deres respondenter (Hennink, Hutter & Bailey, 2020: 116). Den andre grunnen er fordi vi ønsket at begge parter skulle komme langt i å utforske det digitale aspektet i partnervold (Thaagaard, 2013: 95; Skilbrei, 2019: 67). I denne sammenheng, valgte vi aktører som jobber med utsatte for partnervold som våre informanter, da vi anså de som gode informanter for å gi oss innsikt i trender og erfaringer rundt bruk av digital teknologi i utøvelse av partnervold. Målet vårt har vært å peke på prosesser, sammenhenger og kategorier basert på de enkelte intervjuene og derav skape en overføringsverdi (Skilbrei, 2019: 65). Da kvalitative studier bidrar med kunnskap som er kontekstuell, forklarende, vurderende og generativ, har denne type metode vært mest passende for vår studie (Skilbrei, 2019: 88). Vi endte totalt opp med femten semistrukturerte dybdeintervjuer; syv fra krisesentre; fire fra ansatte i politiet; og fire fra ulike råd, hjelpe- og veiledningstjenester, som har gitt oss flere perspektiver og innfallsvinkler til fenomenet. Videre ble dataen analysert ved hjelp av tematisk analyse, i lys av det teoretiske rammeverket satt for studien. Datainnsamlingsprosessen, gjennomføringen av den og analysen vil presenteres nedenfor.

4.2 Datainnsamlingsprosessen

Prosessen med å samle inn, og deretter behandle data, har vært en lang prosess som tok i underkant av et halvt år å gjennomføre. Siden starten av prosjektet har vi loggført hele prosessen i et felles dokument for å ikke glemme detaljer og refleksjoner vi har hatt underveis. Denne loggen inneholder både tidsmessige beskrivelser av prosessen, men ikke minst også alle refleksjoner rundt forskningsprosessen, deriblant om hvordan vi opplevde å rekruttere informanter, gjennomføre intervjuene og ideer vi fikk til analyse- og diskusjonskapitlene underveis. Dette har vært svært nyttig for skriveprosessen, men har også gitt oss verdifull læring. Med en grundig logg å se tilbake på, har dette gitt oss mulighet til å reflektere over alle valg vi har gjort gjennom prosessen, samt gjort det lettere for oss å skrive sammen.

4.2.1 Rekruttering av informanter

Da målet med studien var å undersøke det digitale aspektet ved partnervold i Norge, var det grunnleggende kriteriet for utvalget at de hadde indirekte erfaring med partnervold, gjennom å

enten ha jobbet med utsatte eller med tematikken for øvrig. Av den grunn har vi hatt behov for å gjennomføre en strategisk datainnsamling, som innebærer målrettet utvelgelse av deltakere med visse egenskaper som er viktige for studien (Hennink, Hutter & Bailey, 2020: 92). Årsaken til at vi ønsket å intervju de med indirekte erfaring var todelt; 1) vi ønsket å spare de utsatte fra potensielt å gjenoppleve tidligere traumer, eller på annen måte påføre de unødig skade og belastning, og 2) vi ønsket å snakke med noen som selv kunne reflektere over diverse mønstre eller trender innenfor fenomenet som eksperter på studiens tema (Skilbrei, 2019: 122). Da vi ønsket å kartlegge trender i Norge, var det å inkludere informanter fra alle landsdelene av stor betydning. Da vi også ønsket å se fenomenet fra ulike synsvinkler for å etablere bred kunnskap om det, ønsket vi også å intervju personer som har ulike innfallsvinkler og fortolkninger (Skilbrei, 2019: 66).

Vi reflekterte derfor en del rundt hvem informantene skulle være og hva slags innfallsvinkler de hadde til tema. Vårt innledende inntrykk var at politiet er i kontakt med utsatte for partner-vold under utrykning og under etterforskningssaker, hvor ansatte på krisesentre er i kontakt med de fornærmede når de har gått ut av forholdet og har behov for hjelp. Videre fant vi at råd, hjelpe- og veiledningstjenester i større grad hadde tilnærminger til digitalisert vold på et nasjonalt nivå, som også kunne komme med verdifull innsikt til temaet. Av den grunn anså vi nevnte aktører som relevante informanter til vår studie.

Vi kontaktet aktører fra krisesentre fra ulike deler av landet, i tillegg til råd, hjelpe- og veiledningstjenestene. Dette var forsovet en fin prosess; de fleste vi sendte mail til stilte seg veldig positive til prosjektet vårt. De mente det var et viktig tema som burde komme på dagsorden, og noe de mente det var et behov for mer kunnskap om. De hadde også god erfaring med tematikken og ønsket gjerne å stille til intervju. Det var likevel samtlige vi ikke fikk svar fra og dette gjaldt spesielt en del av landet. Det viste seg relativt raskt at det ville bli en utfordring å rekruttere aktører fra hele landet, noe vi selvfølgelig syntes var synd da disse var viktig å få med for å få en nasjonal forståelse av fenomenet. Heldigvis fikk vi til slutt intervjuer med informanter som representerte den siste delen av landet i slutten av datainnsamlingsprosessen.

Å rekruttere politibetjenter var derimot en større utfordring, men vi fikk heldigvis god respons fra tre politidistrikt, hvor vi har intervjuet fire ansatte med ulike roller ved fire ulike politihus. For å kunne intervju politi, må man sende og få godkjent søknad av det aktuelle politidistriktet (se vedlegg 3). Da vi ønsket å intervju politibetjenter fra ulike politidistrikt, ble det i første

omgang mange søknader å sende. I tillegg til lang behandlingstid, møtte vi på avslag grunnet manglende saksbehandlingsskapasitet og i noen tilfeller ble søknaden aldri behandlet. Vi gjennomgikk flere runder med å endre og spesifisere søknadene. Vi forsøkte å finne relevante informanter som var interessert i å stille, så vi kunne informere saksbehandlerne om disse. Der dette ikke var mulig, informerte vi i søknaden om at vi ønsket kontakt med en SARA-koordinator, et tips vi fikk av en forsker innenfor feltet på vold i nære relasjoner. Det var oftest disse vi ble satt i kontakt med, som videre enten stilte selv, eller satte oss i kontakt med andre relevante informanter i sitt politidistrikt.

Totalt endte vi opp med femten intervjuer. Etter de siste par intervjuene, var vi begge enige om at vi hadde oppnådd en såkalt metning; stadiet der det ikke lenger dukker opp ny informasjon om forskningsspørsmålet (Hennink, Hutter & Bailey, 2020: 117). Selv om det var noen små forskjeller, var det overveiende stor enighet og konsensus blant informantenes erfaringer og syn på tematikken. Dette tyder på at intervjuene kan gi oss et godt bilde for ansatte ved krisesentre, politiet og råd, hjelpe- og veiledningstjenestene. Ved at vi har klart å få intervjuer fra personer fra ulike landsdeler, og fra ulike deler av hjelpeapparatet og politietaten, har vi også fått en bredde av informanter med ulik innsikt. Vi argumenterer for at de samlet gir innsikt som er et godt bilde overfor temaet og fenomenet i Norge. Intervjuene ble gjennomført i løpet av en periode på tre måneder. Da vi skulle inkludere steder i hele landet, bød dette dermed på reisevei som derav påvirket gjennomføringstiden.

4.2.2 Om datautvalget

Datautvalget består som sagt av aktører som på ulike måter jobber med voldsutsatte. En viktig faktor blant datautvalget er hvilke roller de besitter og hvordan de har ulike tilnærminger til fenomenet (Tjora, 2021: 147). Informantene fra krisesentrene og de ulike råd, hjelpe- og veiledningstjenestene jobber i et lavterskeltilbud, hvor de er i møte med utsatte i et stadiet der de enten fortsatt er i den voldelige relasjonen eller akkurat har forlatt forholdet. Informantene fra råd, hjelpe- og veiledningstjenestene jobber i ulike frivillige organisasjoner, institusjoner og kunnskapssentre, hvor deres rolle, i likhet med ansatte på krisesentre, hovedsakelig innebærer å hjelpe de utsatte som søker hjelp. Disse informantene kan derav svare på hvordan voldelige relasjoner har vært fra et spekter av voldsutsatte. Informantene vi intervjuet fra politiet, jobber primært med forebyggende risikovurdering- og analyse, samt etterretning av vold i nære relasjoner, men har også erfaring innen etterforskning og avhør av saker innenfor samme felt. Disse er derimot i møte med de voldsutsatte, ofte etter at den utsatte har forlatt forholdet og er i en

anmeldelsesprosess. Deres hovedoppgave er i utgangspunktet å vurdere risikofaktorer i forebyggende arbeid, men også vurdere bevis. Disse kan derav svare på hvordan voldelige forhold har vært der den utsatte har valgt å anmelde forholdet og prosessene rundt denne prosessen. De kan også svare på hvordan det er å etterprøve slike saker i rettssystemet, og har generelt god erfaring med hvilke saker som får medhold og ikke.

Informantene ved krisesentre og råd, hjelpe- og veiledningstjenestene er i høy grad profesjonaliserte, hvor majoriteten har høyere utdanning med seg inn i sitt arbeid. Dette påvirker både deres arbeidsmetoder, men også hvordan de tilnærmer seg fenomenet om partnervold og vold i nære relasjoner for øvrig, hvor vi har sett at disse har en akademisk tilnærming til vold. Informantene fra politiet har både bakgrunn fra politihøyskolen og akademia, og er profesjonaliserte på lik linje som de andre informantene. De har derimot en noe annen tilnærming til fenomenet; deres rolle som politi og forståelse av vold er preget, og begrenset av, straffeloven. Aktørene i de ulike etatene hadde derfor litt forskjellige innfallsvinkler som skilte dem fra hverandre, samtidig som det ble tydelig at alle etatene hadde et tett samarbeid i sitt arbeid med tematikken.

Samtidig som det kan dras opp et skille blant informantene våre, er det nærliggende å understreke hvordan det var flere fellestrekk ved informantene også; alle hadde jobbet tett opp mot utsatte av vold i nære relasjoner, alle hadde stort sett lang arbeidserfaring innenfor feltet, og alle hadde en tyngre fagbakgrunn innenfor feltet i form av utdanning eller etterutdanning. Et annet likhetstrekk var at alle informantene, med unntak av en, var kvinner, noe som kan anses å være naturlig for utvalget da det som regel er flere kvinner som jobber innenfor nevnte felt. I en videreføring av dette, kan dette ha bidratt til at vi har fått mer ut av hvert intervju, da vi som kvinner har forståelse for informasjon som er for gitt innenfor samme kjønn (Thagaard, 2018: 106). Det som derimot må sies å være forskjellen er hvordan stillingen de besitter er annerledes, der også innfallsvinkelen deres for dette varierer. Derfor vil for eksempel informantene fra politiet være mer egnet til å si noe om politiets arbeidsmetoder, på samme måte som informanter fra krisesentre er mer egnet til å fortelle noe om lavterskeltilbud.

4.2.3 Intervjuguide

I forkant av intervjuene, utarbeidet vi en intervjuguide som vi skulle bruke som hjelpemiddel underveis i intervjuene (se vedlegg 4). Dette er så vi kunne få mest mulig informasjon ut av hvert intervju, da guiden kunne hjelpe oss med å huske gode spørsmål som var relevante å stille informantene (Grønmo, 2016: 168). Da vi ønsket å se på tematikken fra ulike teoretiske

synspunkter, startet intervjuguiden vår som en slags temaoversikt over de tematikkene vi ønsket å komme innom under intervjuene (Thagaard, 2013: 103; Grønmo, 2016: 169). Disse var inspirert av forskning og teoretiske perspektiver; hovedsakelig digital kriminologi og kjønnspektiver, som vi hadde lest i forarbeidet vårt, og som også stilte seg sentralt til forskningsspørsmålet vårt. Etter dette formulerte vi spørsmål tilknyttet de ulike temaene. Disse var også inspirert av lest litteratur, men kom også fra vår kritiske nysgjerrighet. Intervjuguiden endte til slutt opp med fire sentrale kategorier, der spørsmål knyttet til partnervold, digital teknologi, kjønnsroller og kulturelle samt juridiske forståelser har vært sentralt til spørsmål om det digitale aspektet ved partnervold. Selv om vi hovedsakelig utformet intervjuguiden for å optimalisere intervjuene, var dette også nødvendig for å få prosjektet godkjent av NSD; nettopp fordi det er et sensitivt tema og utformingen av spørsmålene var sentrale for å ivareta de etiske aspektene overfor informantene, noe som vil utdypes under etiske avveininger.

I tråd med mye kvalitativ datainnsamling, brukte vi nøkkeltemaene som ble identifisert i et intervju for å avgrense spørsmål og aktuelle sondringer til neste intervju (Hennink, Hutter & Bailey, 2020: 118). Dette innebar alt fra å fjerne unødvendige spørsmål, eller legge til nye som vi så behov for å ha, til hvordan vi stilte spørsmålene for å få bedre flyt i samtalen. Underveis i selve intervju-prosessen, forbedret vi intervjuguiden fortløpende basert på de erfaringene vi fikk fra hvert intervju (Grønmo, 2016: 172; Hennink, Hutter & Bailey, 2020: 118) (se vedlegg 5). Blant annet fant vi ut at det ikke var nødvendig å spørre eksplisitt om tanker rundt kjønnsroller, hvor vi i stedet kunne tolke dette basert på det informanten sa om de andre temaene. I praksis ble intervjuguiden brukt som en type sjekkliste av spørsmål i stedet for et manus (Grønmo, 2016: 171). Dette var fordi vi ønsket en naturlig samtale mellom oss og informantene, og for at vi ikke skulle bli låst til de fastsatte spørsmålene.

Å lage en intervjuguide i forkant har også flere fordeler. Det hjalp i første omgang med å holde spørsmålene åpne, så de ikke er ledende eller begrenser informantens svar, i tillegg til å være konsentrert rundt tematikken og problemstillingen (Brinkmann & Kvale, 2018: 66; Thagaard, 2018: 97). For vår del, var det viktig å stille spørsmålene åpne og på en måte som inviterte informanten til å reflektere over temaene de ble spurt om, samt for å gi fylldig svar (Thagaard, 2018: 97). I vårt tilfelle, har det også hjulpet oss med å få en slik bevisstgjøring og et ønske om å få så innholdsrike data som mulig. Selv om vi ikke ønsket ledende spørsmål, fant vi det likevel nødvendig å stille konkrete spørsmål om digital vold hadde forekommet i konkrete former, og i hvilken grad de eventuelt forekom i. Dette var fordi vi har hatt som mål å danne et

tilstandsbilde i norsk kontekst, noe som var vanskelig å danne ut ifra generell snakk om digital vold og enkelte eksempler. Om vi har fått et nøyaktig bilde av tematikken eller om vi har ubevisst påvirket dataene våre selv, er dessverre umulig å vite i alle ledd av prosessen; også nå i etterkant. Likevel har vi forsøkt å gjøre spørsmålene så nøytrale som mulig ved forhåndsarbeidet rundt intervjuguiden og arbeidsfordelingen under intervjuet. Dette inkluderte også et avsluttende spørsmål om informanten hadde noe mer å tilføye dersom vedkommende ikke hadde fått anledning til å snakke om dette.

4.3 Gjennomføring av studien

I denne delen vil vi redegjøre for sentrale elementer ved gjennomføringen av intervjuene. Før dette prosjektet, var våre erfaringer rundt intervjuer svært begrenset. Det har likevel vært en spennende læringsprosess der vi har gjort små endringer underveis for å forbedre og optimalisere intervjuene. Mesteparten av denne lærdommen kom fra å lytte gjennom lydopptakene under transkriberingen, hvor vi gikk nøye gjennom intervjuene, noe som også åpnet opp for å finne forbedringspunkter. I lys av transkribering, har vi erfart at det er en god strategi å transkribere intervjuene selv, nettopp fordi det gir en god mulighet for å lære om sin egen intervjustil (Brinkmann & Kvale, 2018: 109; Skilbrei, 2019: 173).

4.3.1 Semistrukturerte dybdeintervjuer

Vi benyttet oss av semistrukturerte dybdeintervjuer. Da vi søkte kunnskap om utsatte av partnervold og refleksjoner rundt denne type vold gjennom digital teknologi, anså vi at en intervjustudie ville være passende, da det handler om tilgang til andres erfaringer og refleksjoner gjennom å snakke med dem (Skilbrei, 2019: 65). Under intervjusituasjonen, erfarte vi at det var en stor fordel å være to som intervjuet. Dette åpnet for at den ene hadde hovedansvar for å holde samtalen, der fokuset var på informanten og å stille gode oppfølgingsspørsmål. Den andre kunne dermed i større grad følge med på intervjuguiden for å se på hvilke spørsmål og temaer vi hadde vært innom, og kunne skyte inn spørsmål vi manglet svar på (Tjora, 2021: 166). Dersom samtalen sporet av, var dette en veldig god metode for å hente de i samtalen inn igjen, tilbake til riktig spor. Som Grønmo (2016: 61) har redegjort for, må forskere tross alt passe på at ikke pratsomme respondenter overtar styringen og fører intervjuet på viddene. Videre måtte vi også være observante og engasjerte i det informanten sa, samtidig som vi beholdt en viss struktur ved hjelp av intervjuguiden (Thagaard, 2018: 100). Førstnevnte var langt ifra en utfordring, da alle våre informanter fortalte oss engasjerende historier og meninger som både spilte på følelsene og fornuften vår. Alt i alt syntes vi at vi klarte dette og at det fungerte godt.

Dette er fordi vi hadde klare forutsetninger for hva vi ønsket å finne ut av, i tillegg til at informantene kunne supplere informasjon og poenger vi ikke hadde tenkt på. Vi vekslet også mellom å representere en lyttende holdning og en pågående holdning der vi stilte spørsmål for å få informanten til å utdype svaret ytterligere (Thagaard, 2009: 97). Selv om en pågående holdning kan skape brudd i informantens fortelling, var det likevel nødvendig for vår studie. Dette er fordi det er en forutsetning for å kunne gjennomføre en fortolkende praksis, der vi og informanten formidlet våre fortolkede erfaringer, for sammen å utvikle en refortolkning av kunnskaper og erfaringer (Thagaard, 2009: 97). Etter avtale på forhånd, brukte vi lydopptak på alle intervjuene.

4.3.2 Intervjusituasjonen

Flere av informantene inviterte oss til arbeidsplassen deres, hvor intervjuene derav fant sted. Dette var gunstig av flere grunner. I første omgang snakket informantene om sensitive historier om personer som hadde søkt hjelp eller rådgivning. Dersom vi hadde snakket om dette på steder med andre tilskuere til stede, hadde vi risikert at uvedkommende hadde overhørt samtalen og at informantene, eller deres brukere, hadde blitt avslørt og i verste fall skadet. Da informantene er bundet av taushetsplikten, ville de trolig også i mye større grad vært tilbakeholdne med informasjonen, dersom intervjuet var holdt blant andre. Vi holdt også flere private intervjuer på Microsoft Teams og et par på telefon.

Spesielt i forhold til krisesentrene, var en annen fordel at vi fikk se og føle på praksiser og hvordan det var der, da dette er steder utsatte for partnervold selv har vært. I noen tilfeller fikk vi ikke tilsendt adresse til kontorene, da dette skal holdes hemmelig for uvedkommende. I stedet fikk vi en oppgitt møteplass, hvor de kom og møtte oss, og deretter fulgte oss til senteret. Da vi kom frem, måtte vi de fleste steder skrive under i en taushetsbok, som gikk ut på at vi ikke skulle avsløre krisesenterets beliggenhet. Alt dette og mer er for de utsattes trygghet, og det var veldig nyttig for oss å se hvordan de jobber for å ivareta deres sikkerhet. Ved andre tilfeller var det ikke hemmelig adresse, men i stedet økt bruk av sikkerhetstiltak for å holde uvedkommende utenfor og de utsatte trygge. Inne på selve senteret, var det blant annet gjennomgående at vegger var pyntet med mye kunst med tydelige budskap til de besøkende. Det var blant annet sitater som «kjærlighet gjør blind» og «i gode og onde dager» og illustrasjoner av omsorgsfulle foreldre og barna deres, som skildrer de vanskelighetene de står overfor og målene de ønsker å oppnå. Intervju-stedene har med andre ord hatt positiv effekt for studien.

For informantene kunne de snakke i trygge private sfærer, og for oss fikk vi også andre viktige inntrykk vi kunne ta med oss videre inn i studien.

Å holde noen av intervjuene digitalt på Teams var svært gunstig da det åpnet muligheten for å intervjuer på tross av lang fysisk avstand til informantene, eller da kolliderende timeplaner hindret fysisk møte. Selv om digitale intervjuer har vært brukt over en lengre periode, ble det i betydelig større grad benyttet under og etter korona-pandemien, da også forskning var påvirket av sosial distansering og andre restriksjoner (Bakken, 2022: 1; Nind, Coverdale & Meckin, 2021: 2). Digitale intervjuer kjennetegnes som tradisjonelle ansikt-til-ansikt- eller telefonintervjuer ved bruk av infrastruktur som er levert av internettet. Essensielle egenskaper ved metoden er blant annet at det utføres i sanntid, bruker eksisterende programvare på en ny måte og er i hovedsak en anvendelse av eksisterende forskningsteknikk (Chen & Hinton, 1999: 1-2). Etter en lengre periode med korona-restriksjoner og hjemmekontor, var flere av informantene drevne på video-møter på Teams. Da informantene var mest kjent med denne plattformen var det naturlig å holde intervjuene der, noe som også var gunstig da det forhindret tekniske utfordringer på grunn av manglende kompetanse til å koble seg opp og lignende. Vår opplevelse av digitale intervjuer var overveiende god. Da vi kunne se hverandre på skjerm i sanntid, følte vi at vi opplevde den samme mellommenneskelige kontakten på samme måte som fysiske intervjuer og vi opplevde å få like betydningsfull data med denne metoden. Denne tilnærmingen var også utviklet for å oppfylle kravene om rimelige intervjuer, spesielt der avstand eller tilgjengeligheten gjorde kostnadene ved å gjennomføre tradisjonelle intervjuer uoverkommelige (Chen & Hinton, 1999: 1). Vår opplevelse med digitale intervjuer samsvarer med dette, da det sparte oss for ytterligere kostnader, men ikke minst da det tillot oss å intervjuer tross kolliderende timeplaner. Det eneste vi følte vi manglet var kontekstualiserende data om deltakernes plassering, ekteheten til opplevelser og identitetsforståelse (Edwards & Holland, 2020: 584). Vi intervjuet derimot kun politiansatte og et par ansatte i råd, hjelpe- og veiledningstjenester, og følte ikke den kontekstualiserende dataen var like essensiell da de alle satt på kontorer, og dette ikke er steder de utsatte pleier å oppholde seg på. Vi anså den kontekstualiserende dataen som mest verdifull på krisesentrene der vi gjennomførte alle intervjuene fysisk, blant annet fordi utsatte oppholder seg der over lenger tid, og mener derav at vi prioriterte fysiske og ikke fysiske intervjuer riktig.

Digitale intervjuer har likevel ikke vært problemfritt og ved et par tilfeller møtte vi på utfordringer ved bruk av Teams. Ved ett tilfelle var det for dårlig internett-tilkobling til å ha en

flytende samtale, og ved et annet tilfelle var det utfordringer med å koble seg opp i riktig digitale møterom. Ved disse to tilfellene gikk vi derav over til telefon-intervjuer. Ved telefonintervjuer mister man, på samme måte som ved digitale intervjuer, den fysiske tilstedeværelsen som man får ved klassiske intervjuer (Irvine, Drew & Sainsbury, 2013: 89). Dette trenger derimot ikke å være en negativ ting, da det er funnet at informanter foretrekker dette da man kan konsentrere seg på personens stemme og oppfatter situasjonen i større grad som en samtale fremfor et formelt intervju (Ward, Gott & Hoare, 2015: 2779). Ved telefonintervjuer mister man derimot også den mellommenneskelige relasjonene man i større grad får av å se informantene (Tjora, 2021: 183), men vi anså ikke dette som et problem da dette ikke var essensielt for vår data. Vi opplevde det samme og så derfor telefonintervjuene som fordelaktig, da det lot oss holde intervjuer tross avstand og tekniske utfordringer. Overordnet fant vi det derimot mer utfordrende å transkribere de digitale- og telefonintervjuene, da lyd kvaliteten ble dårligere og vi til tider hadde vanskeligheter med å høre hva som ble sagt. Sistnevnte var spesielt en utfordring der flere informanter var intervjuet sammen. Heldigvis var det lettere å forstå og huske hva som ble sagt i de utydelige delene, da vi transkriberte kort tid etter intervjuene, noe som vil utdypes nedenfor.

Samtlige intervjuer begynte med litt småsnakk, oftest spørsmål til hvem vi var, studien vårt og hvor spennende de syntes prosjektet hørtes ut. Denne småpraten gjorde at vi kom godt overens med informantene, hvor også alle partene var mer avslappet i selve intervjusituasjonen. Dette er spesielt viktig da dette hjalp med å gjenopprette en potensiell atypisk maktrelasjon da vi var 'to mot en' (Tjora, 2021: 166). I de fleste tilfeller har intervjueren allerede mest makt i en intervjusituasjon (Brinkmann & Kvale, 2018: 18). Av den grunn måtte vi være ekstra bevisst på posisjonen vår og makten vi hadde, både før, under og etter intervjuet. Likevel hjalp denne småpraten med å få frem våre stillinger som masterstudenter, noe vi mener hadde en fordel mot denne skjevfordelingen. Vi tror likevel ikke at vi ble oppfattet som makthavere, da vi stod i roller som nysgjerrige og positive studenter med stor interesse for deres arbeid, fremfor høyt anerkjente forskere.

Vårt forsøk på å beholde en maktbalanse innebar også at vi tydelig viset at vi var engasjerte i samtalene deres, og brukte såkalte prober. Vi nikket, smilte, sa «ja», «mhm», «oi, nei det er jo ikke bra» og lignende når informanten snakket; alt for å signalisere at det de sa var meningsfullt, at vi lyttet, og for at de skulle fortsette å snakke mer (Thagaard, 2009: 91; Hennink, Hutter & Bailey, 2020: 132). Dette gjorde vi fordi vi antok at det å være anerkjennende overfor

informanten og å vise interesse, gir en positiv påvirkning på kvaliteten av dataene man får av intervjuet (Thagaard, 2018: 101). Vårt inntrykk var at informantene fant seg til rette og virket komfortable i situasjonen. Selv om vi var nervøse for å intervjuer, spesielt de første gangene, fant også vi oss til rette i vår rolle som intervjuere.

4.4 Analytisk fremgangsmåte

For å få et så presist datamateriale som mulig, holdt vi nok intervjuer til at vi oppnådde en metning; stadiet der det ikke lenger dukket opp ny informasjon om forskningsspørsmålet (Henink, Hutter & Bailey, 2020: 108). Da intervjuene føltes gjentakende, der informantene fortalte om ting som allerede var fortalt uten andre perspektiver eller ny innsikt, anså vi at vi hadde nådd punktet med nok mengde data. Med intervjuer som i gjennomsnitt varte i en og en halv time, opplevde vi også at vi fikk optimale intervjuer der informantene fikk mulighet til å svare utdypende på spørsmålene og vi fikk mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål. Intervjuenes innhold har med andre ord gitt oss omfattende empirisk datamateriale. Etter datainnsamlingen, begynte vi derimot på prosessen som gjerne kalles praktisk etterarbeid (Skilbrei, 2019: 172). Denne prosessen begynner med å behandle det innsamlede datamaterialet, som i vårt tilfelle var å transkribere intervjuene. Selv om analysearbeidet foregår gjennom hele forskningsprosessen, intensiveres den etter datainnsamlingen (Skilbrei, 2019: 171). I denne delen vil vi gjennomgå transkriberingsprosessen, samt redegjøre for vår analytiske fremgangsmåte.

4.4.1 Transkribering

I transkriberingsprosessen; der intervjuene blir skrevet ned i tekstformat (Brinkmann og Kvale, 2018: 208), jobbet vi begge to med alle intervjuene forløpende etter intervjuene. For at begge skulle transkribere i samsvar med hverandre, og å lese igjennom materialet uten misforståelser, ble vi enige om noen regler for hvordan vi skulle transkribere i forkant. Dette innebar blant annet om vi skulle skrive av dialektene eller skrive det om på bokmål, hvordan vi skulle fremheve ulike hendelser, eller fremheve viktige utsagn. Vi valgte å transkribere på bokmål, da det i større grad anonymiserer informantene og fordi det er mest effektivt å holde seg til det skriftspråket vi vanligvis bruker. Kommentarer ble satt mellom hakeparenteser, og viktige utsagn ble satt i kursiv.

Vi transkriberte først halvparten av intervjuene hver, hovedsakelig fordi det er tidskrevende arbeid og fordi det vil være unødig bruk av tid og ressurser dersom vi ikke fordelte dette mellom oss. En annen grunn til at vi fordelte intervjuene, er fordi det kan la oss kvalitetssikre dataene.

Da vi hadde færre intervjuer hver, hadde vi god tid og tålmodighet til 1) å gjøre en presis jobb i første omgang, og 2) å lytte til det flere ganger senere, da man kan oppdage at man har hørt feil eller skrevet om på setninger der det ikke burde ha blitt skrevet om. Til slutt, kvalitetssikret vi også transkripsjonene ved å høre på opptakene vi selv ikke hadde transkribert, mens vi samtidig leste over og korrigererte i den tilhørende teksten. Denne løsningen lot oss både høre gjennom alle intervjuene, samtidig som vi kontrollerte for feil.

Selv om informantene presenterte seg selv på lydopptak, passet vi også på å ikke skrive om dette i tekstformat. Dette er med tanke på personvern som vil utdypes nærmere nedenfor. I stedet brukte vi kodeord til hver enkelt informant, hvor oversikt over hvilket kodeord som tilhørte hvem, var oppbevart i en notatbok (i papirform) separert fra alt av lydopptak og transkripsjoner. En annen måte vi kvalitetssikret transkripsjonene på, var å transkribere med uthvilt hode, samtidig som vi gjorde det kort tid etter intervjuet var gjennomført. Dette var for å ha kapasitet til det tunge arbeidet, samtidig som vi hadde intervjuet sterkt i minne. Optimalt ble det derfor gjennomført dagen etter intervjuet. Transkriberingen av intervjuene har vært en viktig del av å gjennomgå materiale, og i etterkant har transkripsjonene fungert som et essensielt verktøy for analysen i studien. Vi endte til slutt opp med ferdig transkriberte intervjuer på hele 392 sider, med om lag 159 000 ord.

4.4.2 Tematisk analyse

Den analysestrategien vi har valgt å benytte er tematisk analyse; der en grupperer dataene i generelle kategorier eller temaer for å svare på forskningsspørsmålet. De ulike temaene innebærer grupperinger med viktige fellestrekk og utgjør til syvende og sist funnene i analysen (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018: 279). Vi valgte denne analysestrategien av samtlige grunner. Først og fremst ble det en naturlig fremgangsmåte, da intervjuguiden vår var tematisk strukturert. Videre åpner den opp for å skape orden i dataene, samtidig som vi også kunne identifisere nye sammenhenger i dem (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018: 280). Da tematisk analyse har teoretisk frihet, gir den oss også et fleksibelt og nyttig forskningsverktøy, som potensielt kan gi rik, detaljert og komplekst hensyn til datamaterialet (Braun & Clarke, 2006: 78). Innledningsvis delte vi datamaterialet vårt inn i fire ulike temaer; 1) voldsformene; 2) relasjonen; 3) arbeid; og 4) andre aspekter. Etter mer bearbeidelse, innså vi dog at det var nødvendig å dele disse temaene, og underliggende kategorier, inn i fire nye kategorier; 1) forståelsesrammer; 2) tilgjengeligheten; 3) digitale potensialet; og 4) ringvirkninger. Dette var for å fange

essensen bedre av forskningsspørsmålet, noe som er viktig når man velger temaer for analysen (Braun & Clarke, 2016: 82; Thagaard, 2009: 172).

Verken kategoriene eller temaene var selvsagte innledningsvis i prosjektet. Da vi var i startfasen, bestemte vi oss innledningsvis for å kode et intervju sammen, der vi satt og diskuterte hva dette utsagnet kunne bety i oppgavens kontekst, og hvilken måte det var mest hensiktsmessig å kategorisere det som. Det aidentifiserte datamaterialet ble kodet ved hjelp av den kvalitative data-analyse-programvaren NVivo. Av det første intervjuet hvor vi diskuterte og opprettet kategorier sammen, endte vi på til sammen tretten ulike kategorier. Videre kodet vi et likt intervju hver for oss, med de nye kategoriene, for så å diskutere i fellesskap om hvordan vi brukte kodene, hvordan vi forstod sitatene som vi gjorde, og eventuelle problemer som oppstod. Etter å ha gjort dette, kodet vi et intervju hver for oss, for deretter å kode det intervjuet den andre hadde kodet selvstendig for å undersøke om vi forstod kategoriene på samme måte. Gjennom denne prosessen ble det tydelig hvordan vi savnet noen kategorier, og seks nye kategorier ble derav supplert, og den endelige kodeboken ble derav opprettet. Etter dette kodet vi intervjuene hver for oss, for så å kode den andres intervju, slik vi gjorde innledningsvis. Overordnet hadde vi en tilnærmet lik kategorisering for de forskjellige intervjuene, og der det var ulikheter diskuterte vi sammen hvilken kategori som passet best.

Temaene som i første omgang ble valgt for datamaterialet var 1) voldsformene; 2) relasjonen; 3) arbeid; og 4) andre aspekter. Temaet om voldsformene, ble delt inn i følgende kategorier; digital vold, psykisk vold, kontroll og seksuell vold. Temaet og de underliggende kategoriene var nødvendig å ha fordi de både fanger essensen i hva slags vold som blir utøvd i voldelige parrelasjoner i Norge og hvordan digital vold opererer med de andre voldsformene som utgjør voldsbegrepet. Temaet om relasjonen som bestod av kodene; kjønnsroller, kultur, maktforhold, samlivsbrudd, terskel, viktimologi, og etnisitet, ble også nærliggende å undersøke, da de tar sikte på å kategorisere kjennetegn ved relasjonen hvor partnervolden utspiller seg. Temaet om arbeid, som ble delt inn i kategoriene; miljøarbeid, samarbeid, rangering og definisjon, sikter på å omfatte hvordan partnervold oppleves av de som jobber med det og ikke minst hvordan de definerer og derav forstår volden. Avsluttende ble det et tema som samlet opp de andre kategoriene som ikke falt inn under overnevnte temaer, bestående av kodene; besøksforbud, juridisk, voldsformendring og annet, som hovedsakelig tar for seg aspekter om hvordan partnervolden utspiller seg i etterkant av en bruddfase og de juridiske strukturene etter en anmeldelse.

Etter bearbeiding med datamaterialet, kom vi likevel frem til at det var nødvendig å kategorisere de etablerte temaene, og de underordnede kategoriene, inn i nye overordnede temaer; 1) forståelsesrammer; 2) tilgjengeligheten; 3) digitale potensialet; og 4) ringvirkninger, for å fange essensen i det digitale aspektet ved partnervolden bedre. Det første temaet går ut på informantenes, og derav også analysens, forståelsesrammer rundt partnervold og dens mange akser. Vi bemerket oss at digital vold i svært liten grad skjer isolert, men utspiller seg gjennom de andre voldsformene; hovedsakelig psykisk vold og kontroll, seksuell vold og økonomisk vold, i tillegg til at det potensielt kan fremprovosere fysisk vold. De andre temaene går dermed dypere inn på det digitale aspektet rundt fenomenet, hvor det andre temaet tar for seg tilgjengeligheten digital teknologi gir og dens påvirkning på utøvelsen og opplevelsen av volden. Det neste temaet tar videre for seg det voldelige potensialet digital teknologi kan ha gjennom menneskelig atferd, hvor det siste temaet tar for seg ringvirkningene av digitaliseringen av volden. På denne måten, fanger de nye temaene, som også utgjør de ulike analysekapitlene, i større grad opp essensen av studiens forskningsspørsmål (Braun & Clarke, 2006: 82; Thagaard, 2009: 172), der samspillet mellom de ulike voldsformene, kjønn og kulturelle rammer i større grad kan analyseres sammen.

Datamateriale vårt har vært omfattende, og det har derfor vært hensiktsmessig å både ha overordnede kategorier og spesifikke temaer, for å få mest mulig oversikt og forståelse for materialet. Vi benyttet oss også av en abduktiv forskningsprosess og analyseprosess, der det har blitt vekslet mellom det kjente og ukjente, mellom teori og empiri og derav mellom induksjon og deduksjon. For analysen innebærer dette at analysearbeidet foregikk parallelt med datainnsamlingene, hvor vi både forbedret intervjuguiden etter foregående intervju, og leste litteratur og teori om temaer som var relevant på bakgrunn av temaene som ble avdekt underveis (Skilbrei, 2019: 55). Vi leste også transkripsjonene flere ganger for å ikke overse interessante og viktige sitater, synspunkter eller inntrykk som ikke passet inn under noen av kategoriene vi i utgangspunktet analyserte i.

4.5 Datakvalitet

For dataens kvalitet, har det vært fordelaktig å være to om arbeidet i samme prosjekt. Dette er en strategi som gjerne benyttes for å løfte dataens troverdighet, noe vi også i denne sammenheng har benyttet oss av (Tjora, 2021: 166). Når to personer jobber med det samme datamaterialet og får en felles forståelse av funnene, vil dataens troverdighet styrkes. Vi har begge vært til stede under alle intervjuene og vi har begge transkribert og kontrollert den andres

transkripsjoner. Videre i analyseprosessen hvor vi kodet, jobbet vi, som redegjort overfor, også aktivt for å øke dataens og analysens kvalitet og troverdighet. Vi satt oss sammen og diskuterte hva slags temaer vi hadde funnet og hvordan vi ellers tolket datamateriale. Tolkningen vår var overordnet likt, og vi hadde stor enighet i hvilke temaer som var fremtredende i materiale. I likhet med transkripsjonene, leste vi deretter over hverandres analyserte transkripsjoner og tok deretter spørsmål og diskusjoner rundt enkelte uenigheter i plenum. På denne måten har vi ivare tatt studiens reliabilitet i form av å ha skapt materiale på en pålitelig måte, så leseren kan stole på at resultatene ikke skyldes feil eller uoverensstemmelser (Skilbrei, 2019: 87-88). Gjennom beskrivelser av fremgangsmåtene våre, valg vi har tatt og metoder vi har brukt, har vi gjort grep for å ivareta gjennomsiktigheten og sikre forskningens troverdighet. Det er viktig å ta høyde for at vår kunnskap og forståelse også kan påvirke studiens pålitelighet; vi som kriminologistudenter, kan oppfatte og tolke annerledes enn det andre fra andre disipliner kan oppfatte.

Ved å ha gjennomført studien sammen, hvor vi har hatt anledning til å resonnere, diskutere og drøfte med hverandre, for så å komme frem til sammenstemt tolkning av funnene, mener vi også dette styrker studiens validitet i form av gyldigheten til tolkninger vi har kommet frem til (Thagaard, 2009: 201). Ved flere anledninger har også en av oss oppdaget noe den andre har oversett, vis-a-vis, som har bidratt til en kontinuerlig kvalitetssjekk gjennom hele prosessen. På denne måten, har vi også hatt anledning til å være to om å stille spørsmål og teoretisk tolke materiale som er samlet inn (Brinkmann & Kvale, 2018: 143). Videre kan validitet deles i to; intern og ekstern.

Intern validitet handler om forskerens troverdighet; om konklusjonene som trekkes er støttet av datamaterialet (Skilbrei, 2019: 88). Her håper vi at vi har styrket studiens validitet, ved å åpent redegjøre for de metodiske valgene vi har tatt. For å sikre den interne validiteten har vi revurdert og forbedret spørsmålene underveis i datainnsamlingsprosessen og drøftet teoretiske tolkninger og konklusjoner sammen i flere omganger. En svakhet i vår studie har vært og ikke sett på fenomenet fra utøverens side. Under datainnsamlingen så vi at informantene våre og de utsatte de jobbet med, hadde lite kunnskap om akkurat hvordan teknologiske hjelpemidler ble brukt i utøvelsen av partnervold. Et eksempel er overvåking; selv om flere visste de ble overvåket, hadde de ikke kunnskap i å vite hvordan de ble det; om det var springstagg, programvare lastet ned på telefonen eller andre metoder. De eneste som helt sikkert sitter på slik kunnskap, er derimot utøverne, noe som i større grad kunne økt kunnskapen om digital vold i praksis. Likevel har oppgavens problemstilling fokusert på hvordan digital vold forekommer i partnervold, noe

krisesentrene, politiet og råd, hjelpe- og veiledningstjenestene har gitt oss mye kunnskap om. Vi har videre forsøkt på beste vis å sette dette i sammenheng på en så nøyaktig måte som mulig, sett i sammenheng med den tilgangen til data vi har hatt. Samtidig som informantene våre må antas å ha mye kunnskap om hvordan det er å leve i voldelig relasjon, er det viktig å påpeke at vi ikke intervjuet noen av aktørene, verken utsatt eller utøver, som faktisk lever i en slik relasjon. Med dette kan en mulig svakhet være at datamaterialet i all hovedsak består av tolkninger og andrehåndserfaringer gjennom arbeidet deres med de som faktisk lever i de voldelige relasjonene. I en videreføring av dette kan det også argumenteres for at datamaterialet består av et bedre overordnet blikk for hvordan partnervolden utfolder seg i Norge, da vi gjennom informantene fikk høre historier fra flere saker, og som derfor er bedre egnet for å svare på forskningsspørsmålet. I et scenario hvor vi skulle intervjuet de faktiske aktørene, hadde intervjuprosessen blitt mye mer omfattende for å anskaffe det datamaterialet vi sitter med nå.

Ekstern validitet er forbundet med studiens overførbarhet; at resultatene og kunnskapen fra studien også vil være gyldig sammenlignet med andre fenomener (Skilbrei, 2019: 88). Dette stiller derimot ikke nødvendigvis så sterkt, sett i lys av at dette er en kvalitativ studie. Selv om informantene våre har gitt oss verdifull og omfattende informasjon om temaet, er det dermed ikke gitt at dette er representativt for digital vold i partnervold generelt. Dette er spesielt med tanke på at vi ikke har fått undersøkt fenomenet fra alle innfallsvinklinger, deriblant fra de som er utsatt for, eller utøver av partnervold selv. Til tross for dette, har vi likevel siktet etter at tilstandsbildet vi presenterer i analysen, er beskrevet godt nok til at funnene har en overføringsverdi i lignende kontekstuell sammenheng. Det samme gjelder forståelsesmodellene vi presenterer, hvor vi har forsøkt å styrke overføringsverdien gjennom presise beskrivelser av begreper, teorier og kategoriene vi har brukt og utviklet (Skilbrei, 2019: 88). Vi har også tatt grep for å styrke oppgavens eksterne validitet, ved tydelig å definere og problematisere hvordan man skal forstå begrepet digital vold opp mot empirien, nettopp for at begrepet skal ha en overføringsverdi i form av å kunne bli benyttet og testet i andre sammenhenger (Tjora, 2021: 272). Målet vårt har til syvende og sist vært å besvare problemstillingen som spør etter hvordan digital vold forekommer i partnervold i Norge. Denne tilnærmingen sikter etter en konseptuell generalisering; der vi fremstiller funn i form av konsepter som begreper, temaer, modeller og typologier, der vi benytter tidligere forskning og teorier som støtter opp under både gyldigheten og generaliserbarheten (Tjora, 2021: 271). Målet er dermed å skape innsikt rundt et fenomen, hvor dette senere kan testes i andre sammenhenger. På bakgrunn av det vi har gjennomgått, vil vi

argumentere for at den interne validiteten er sterkere enn den eksterne, hvor studien dermed også kan anses å være valid (Thagaard, 2009: 201).

4.6 Etiske avveininger

Forskningsetikk utgjør en av de grunnleggende moralnormene innen vitenskapelig forskning, og vi har ivaretatt etiske aspekter gjennom hele prosessen. Dette innebærer å etterkomme lovbestemte etiske regelverk i tillegg til å utøve god personlig og faglig dømmekraft. På et generelt plan har vi overholdt kravene om informert samtykke, anonymisering og behandling av data-materiale. Da denne studien faller under personvern, har vi også søkt og fått godkjent prosjektet av Norsk senter for forskningsdata (NSD) (se vedlegg 1). Våre etiske refleksjoner tar utgangspunkt i forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora gitt av De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH).

Innledningsvis hentet vi inn forskningsetisk samtykke til deltakelse, som var informert, frivillig og utvetydig. Dette innebar at deltakelsen til prosjektet var frivillig, at vi ga tilstrekkelig og forståelig informasjon om hva det innebærer å delta i prosjektet vårt, og at samtykket til deltakerne ble gitt klart og entydig (Grønmo, 2016: 169). Dette er hovedsakelig i respekt av informantene og fordi forskningen vår innebærer innhenting av personopplysninger og sensitiv informasjon (NESH, 2021: 18). Det er viktig at deltakerne samtykker til frivillig deltakelse, og at de informeres om dette både før og etter intervjuet (Hennink, Hutter & Bailey, 2020: 71; Skilbrei, 2019: 26). For å gjøre dette, la vi ved informasjonsskrivet, inkludert samtykkeskjema (se vedlegg 2), i e-postene der vi inviterte potensielle kandidater til intervju. Her stod det også at det var fritt å gi samtykke eller ikke. På denne måten ga vi informantene mulighet til å lese igjennom alt før intervjuet, og klargjøre eventuelle spørsmål de hadde til studien og deres personvern. Før vi satte i gang et intervju, gikk vi igjennom hovedpunktene i informasjonsskrivet, hvor informanten hadde mulighet til å stille spørsmål og til slutt gi skriftlig samtykke. Ved de tilfellene der vi hadde digitale intervjuer, ble samtykke gitt muntlig på opptak (Skilbrei, 2019: 153). Frivilligheten for deltakelse inkluderer også retten til å når som helst trekke seg fra prosjektet. Dette informerte både skrivet og vi om, både før og i etterkant av intervjuet.

En annen etisk vurdering vi måtte vurdere, var om vi skulle intervju sammen eller ikke. På den ene siden, ville det vært mer effektivt dersom vi delte oss og tok færre intervjuer hver. I tillegg kan intervjusituasjonen ha en asymmetrisk maktrelasjon mellom den som intervjuer og den som blir intervjuet (Tjora, 2021: 167). Dette er også noe som kan forsterkes da vi er to stykker, noe

som var viktig for oss å ta høyde for da alle, med unntak av to intervjuer, ble gjort med en informant av gangen. På en annen side kunne vi få mer troverdig data, dersom begge var til stede under alle intervjuene og dermed var kjent med, og i stand til å tolke og diskutere dataene sammen. I tillegg kunne vi også få mer ut av hvert intervju da vi hadde to som kunne komme på ulike oppfølgingsspørsmål og passe på at vi holdt oss innenfor rammene av problemstillingen vår. Vi vurderte til slutt at å intervjuer sammen ville være mest gunstig.

Videre ivaretok vi anonymiteten til informantene, deres brukere og deres arbeidsplass. Anonymisering av data er en av flere faktorer som går inn under konfidensialitet, som inkluderer at enkeltpersoner, arbeidsplassen og området deres ikke skal kunne identifiseres i oppgaven (NESH, 2021: 22-23; Brinkmann & Kvale, 2018: 106, 300). For samtlige informanter, var det svært viktig å holde arbeidsplassen konfidensielt, da de fryktet at de som informanter lett kunne bli avslørt. Dette er også den viktigste grunnen til at vi ikke har inkludert en tabell som viser hvilke landsdel informantene tilhører. Informantenes navn og eventuelle kontaktopplysninger ble erstattet med en kode som ble skrevet i en notatbok adskilt fra øvrige data. Informasjon som kan være indirekte identifiserbart, både for informantene og deres brukere, har ikke blitt inkludert i besvarelsen. Det eneste unntaket er kjønn, da oppgaven henviser til informanter eller ofre som 'han' eller 'hun'. Dette er spesielt viktig å inkludere da studien bruker kjønnspektiver til å forstå fenomenet digital vold. Vi er likevel sikre på at informantene og personene de nevner, ikke vil bli identifisert da vi vil bruke koder for de ulike informantene og ikke beskrive gjenkjennbar informasjon og hendelser i detalj. Kodene vi bruker for informantene, er tildelt de ulike arbeidsrollene de har; 'KR' for krisesenter, 'PA' for politiansatte og 'RHV' for råd, hjelpe- og veiledningstjenester. Da vi har behandlet sensitiv informasjon om arbeidsmetoder, har vi også behandlet denne type informasjonen konfidensielt, hvor det ikke har blitt videreført på andre måter enn avtalt. I de tilfellene vi har fått informasjon som er underlagt taushetsplikt, har vi også vært underlagt denne plikten, noe vi også har overholdt (NESH, 2021: 23-24). Før vi begynte intervjuene, minnte vi likevel alle informantene på at de hadde taushetsplikt de måtte overholde, noe de også gjorde. Dette var spesielt viktig i de tilfellene der vi hadde digitale intervjuer, da det er liten åpenhet om hvordan og hvor innspilte samtaler lagres, hvor vi ønsket å forhindre mulige problemer med hensyn til databeskyttelse og sikkerhet (Tomás & Bidet, 2023: 4), nettopp for å opprettholde vår konfidensialitet og informantenes personvern (NESH, 2021: 23, 25).

Et kritisk punkt for vårt prosjekt, har vært om lagring og deling av forskningsmaterialet. I de tilfellene der informantene har eksemplifisert voldstaktikker, har det vært tilfeller der det har blitt fortalt om konkrete hendelser som kan være gjenkjennbare. Dette er informasjon som har vært ekstremt viktig at ikke kommer på avveie, da dette i sin ytterste konsekvens kan føre til negative konsekvenser for den utsatte det gjelder, men også informantene. Dette går under punktet ved risiko for skade og belastning, hvor vi har hatt ansvar for å unngå at forskningsdeltakerne blir utsatt for skade og urimelig belastning som følge av forskningen (NESH, 2021: 27). Rådataene har av den grunn blitt oppbevart på UiOs brukersystem som har lukket tilgang med innloggingsfunksjon. Dataene ble dermed ikke flyttet ut på minnepinne og privat laptop før alle individer, arbeidsplasser og lignende ble anonymisert etter transkribering. Avsluttende har vi gjort vårt ytterst beste for å følge god henvisningsskikk og ikke foreta plagiat (NESH, 2021: 14). Her har det også vært en fordel å være to, da vi gjennomgående har kontrollert hverandre.

Vi har også brukt sitater for å belyse funn i analysen. En kritikk av tematisk analyse belyser utfordringene ved å vurdere temaer løsrevet fra konteksten det er skrevet i (Thagaard, 2018: 171). Da sitatene blir løsrevet fra konteksten det er skrevet i, og blir brukt i forbindelse med tolkning, byr det på etiske problemer vi måtte ta hensyn til (Thagaard, 2018: 171). For å overholde dette, kontrollerte vi for at sitatene fra de ulike informantene ble brukt for å beskrive den sammenhengen de ble sagt i. Samtidig ga vi alle de relevante informantene sitater vi ønsket å bruke i oppgaven, så de fikk muligheten til å godkjenne dette, og korrigere det dersom det var ønskelig (NESH, 2021: 25-26). I denne prosessen lagde vi et dokument for hver informant, hvor sitatene ble presentert med avsnittene over og under, og med tittelen det ble presentert i, for å tydelig vise konteksten de ble brukt i. Dette var for å forsikre oss om at vi hadde forstått deres utsagn riktig, og for å kontrollere at sitater ikke ble tatt ut av kontekst. Å la informantene se hvordan utsagnene deres brukes er også viktig for å styrke studiens validitet, i form av å bekrefte at det forskningen presenterer er sant og på noen som helst måte ikke er feiltolket eller manipulert (Hennink, Hutter & Bailey, 2020: 272). I denne sammenheng er det viktig å poengtere at sitatene ble endret fra å være direkte overført fra muntlig tale, til et skriftlig språk. Dette var både fordi alle informantene ønsket dette, og fordi det i mye større grad løftet frem budskapet til informantene, på en mer leservennlig måte. Etter denne prosessen, fant vi det dog nødvendig å omstrukturere analysekapittelet, i tillegg til å fjerne og legge til nye sitater. Da noen sitater var lagt til, og andre ble presentert i en ny kontekst, informerte vi informantene våre om dette, hvor de igjen fikk muligheten til å se over og kontrollere det. Da flere av temaene som har kommet frem i materialet vårt skilr inn i hverandre, er det også flere funn og sitater som passer

innunder flere kategorier. Vi har likevel plassert de i kategoriene vi mener det er mest hensiktsmessig å plassere dem; dette etter nøye vurdering i lag. Dette gjorde vi for å styrke funnene, i tillegg til å forsøke og ivareta hensynet til de etiske aspektene ved tolkning av data.

Samfunnsvitenskapelig forskning skal til syvende og sist tjene både vitenskapelige, menneskelige og samfunnsmessige interesser (Brinkmann & Kvale, 2018: 28). Gjennomføringen av masteroppgaven reiser derfor spørsmål knyttet til verdien av den produserte kunnskapen, og om hva som vil være de sosiale bidragene. I et stadig økende internett-avhengig samfunn, er det særdeles viktig å skape kunnskap om digital kriminalitet og det digitale aspektet ved vold. Da teknologien også endres kontinuerlig, er det også nødvendig å ha oppdatert forskning på dette feltet. Vi håper selvfølgelig at informantene og andre som jobber innenfor feltet, kan lære og få en større forståelse for fenomenet. I tillegg håper vi at andre kan lese oppgaven og derav lære hva digital vold innebærer, slik at en kan bli selvbevisst på at man enten opplever eller utøver dette selv. For å gjøre dette, ser vi på mulighetene til å publisere funn i artikler, både i akademia, men også utenfor. I tillegg vil vi sende alle informantene våres det ferdige utkastet av studien, og håper disse kan formidle funnene gjennom sine kanaler. Av disse grunner, argumenterer vi for at studien vil tjene både vitenskapelige og samfunnsmessige interesser.

4.7 Om analysen og diskusjonen

Som første forskningsspørsmål har antydnet, har en del av formålet med denne masteroppgaven vært å se på hvordan digital vold forekommer i Norge. Etter å ha gjennomført 15 dybdeintervjuer, som utgjør et lydspor på om lag 1055 minutter og 392 sider med transkriberte intervjuer som tar for seg forståelser av partnervold og det digitale aspektet ved det, har vi hatt en relativ stor datamengde å analysere for å undersøke fenomenet. Analysen tar sikte på å besvare forskningsspørsmålet om hvordan man kan forstå digital vold som en forlengelse av partnervold i Norge, og vil bestå av fire kapitler; først skal vi presentere analysens forståelsesrammer, videre vil vi redegjøre for tilgjengeligheten digital teknologi medfører, deretter vil vi redegjøre for det voldelige potensialet i digital teknologi, og til slutt redegjøre for ringvirkningene av digitaliseringen i den voldelige relasjonen. Analysekapitlene tar sikte på å legge frem funnene på en strukturert og tematisk måte, ved å ta utgangspunkt i de ulike aspektene knyttet til den digitaliserte volden, samtidig som skillene mellom kjønn og kultur kontinuerlig redegjøres for.

Gjennom analyseprosessen har det blitt tydelig hvordan det digitale samfunnet vi lever i har endret, samt supplert nye dimensjoner til, hvordan partnervolden utøves i Norge.

Diskusjonskapitlene vil derav videreføre analysen inn i en diskusjon som tar for seg teoretiske forståelser av hvordan digital teknologi og digital kultur har påvirket partnervolden og de relasjonelle faktorene innad den voldelige relasjonen. Første diskusjonskapittel, vil i all hovedsak ha fokus på å diskutere det første forskningsspørsmålet om hvordan man kan forstå digital vold som en forlengelse av partnervold i Norge. Andre diskusjonskapittel vil videre diskutere det andre forskningsspørsmålet om hvordan digitaliseringen har påvirket menneskene i den voldelige relasjonen. Ved siste diskusjonskapittel, vil trådende samles, hvor vi undersøker siste forskningsspørsmål om hvordan vi kan forstå digital vold som en del av voldsbegrepet. Avsluttende er det også viktig å redegjøre for at analysen og diskusjonen hovedsakelig vil snakke ut ifra et utsatt- og utøver perspektiv, selv om datamaterialet stammer fra de som jobber med fenomenet og har andrehåndsopplevelser. Dette er dog med unntak i de aspekter der de redegjør for og diskuterer informantenes definisjonsarbeid og opplevelser med digitaliseringen.

Kapittel 5: Analysens forståelsesrammer

Ved å ha intervjuet flere informanter som besitter forskjellige roller ble det tydelig hvordan datamaterialet ble farget av deres roller i arbeidslivet. For å få en omstendelig forståelse av funnene som legges frem i de kommende analysekapitlene, er det essensielt å være innforstått med informantenes forståelsesrammer av fenomenet, da dette utgjør utgangspunktet for analysen. Dette innledende kapitlet til analysen vil derfor redegjøre for analysens utgangspunkt med vekt på hvordan vi har tolket dataen som ble innhentet. Som bakgrunnskapitlet beskriver, har avgrensninger innenfor voldsbegrepet, for eksempel forskjellen mellom vold i nære relasjoner og partnervold, en innvirkning for hvordan man kan forstå volden (Bjørnholt, 2021: 11-12). Derfor innledet vi intervjuene våre med spørsmål om hvordan informantene definerte og avgrenset partnervold. Under intervjuene ble det tydelig hvordan arbeidsrollen til informantene hadde en naturlig avgrensning til hvordan de vektla problematikken, og hva de valgte å løfte frem. Hovedskille blant informantene kan knyttes til hva arbeidsoppgavene deres er. Videre ble det også tydelig hvordan alle informantene, uavhengig hvilken rolle de besatt, hadde en kjønnet tilnærming og avgrensning i hva de fortalte. Datagrunnlaget til oppgaven bærer derfor også preg av de kjønnede fortellingene rundt partnervold.

5.1 Informantenes utgangspunkt

Det var en konsensus blant informantene våres om hvordan partnervold begrenset seg til partnere, som da fortrinnsvis ble definert gjennom samboerskap eller giftemål, men også kjæreste-relasjoner og generelle intime romantiske relasjoner.

«Det som jeg legger i det, etter å ha jobbet med mange andre typer vold i nære relasjoner også, er at partner er nåværende eller tidligere ektefelle, samboer, eller kjæreste» (KR6).

Samtidig som alle informantene uavhengig av yrke var enige i denne definisjonen, var det en informant fra politidistriktene som løftet frem en begrensnings av fenomenet når det kom til arbeidsmetode;

«Da tenker jeg at det er alle former for vold i voldsaspektet, både fysisk og psykisk vold som forekommer i relasjonen, enten de har samme eller ulikt kjønn, eller om de bor sammen eller ikke. Når vi etterforsker, så må de være samboere eller nåværende eller tidligere ektefeller for at det skal være mishandling i nære relasjoner, som er den lovkode vi bruker for dette.

Men det trenger nødvendigvis ikke å være sånn, for de kan jo bo på forskjellige adresser og være utsatt for partnervold likevel» (PA4).

Gjennom dette sitatet blir det tydelig hvordan de øvrige informantene og informantene fra politiet har et skille fra hverandre i arbeidsmetode, der informantene fra andre instanser enn politiet står friere til å ikke begrense arbeidet deres på bakgrunn av formaliteter. Som informanten presiserer, er lovkoden mishandling i nære relasjoner forbeholdt samboere, nåværende eller tidligere ektefeller.

Samtidig som det er mulig å dra opp et skille i hvordan informantene definerer relasjonen til grunn for partnervold, og hvordan de jobber med denne avgrensningen, er det også mulig å dra opp et skille i hvordan informantene tilnærmer seg selve voldsbegrepet. Da vi spurte informantene våre med forskjellig bakgrunn om hva partnervolden innebærer, med vekt på hvordan volden kan se ut, ble det tydelig hvordan rammeverket differerte blant dem. Der de politiansatte la vekt på straffeloven i sin forståelse av vold, opererte krisesentre i all hovedsak med Isdal (2018) sin definisjon av vold. Det var gjennomgående blant alle informantene fra krisesentrene og råd, hjelpe- og veiledningstjenestene at de anvendte nettopp denne definisjonen.

«Nå har jeg ikke hele definisjonen i hode, men det vi jobber ut ifra her, er Per Isdals definisjon på vold. Det går typ ut på det som ja... hvis man blir utsatt for noe som skremmer eller krenker, eller på annen måte skader i den forstand... og hvis man blir utsatt for noe som gjør at man gjør noe man ellers ikke ville ha gjort» (KR5).

Som det legges frem i definisjonskapittelet av vold, er Isdal (2018: 7) sin definisjon av vold enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil. Definisjonen er vid og omfatter mange aspekter rundt vold, noe som også gjenspeiler krisesentres tilnærming i deres arbeid med voldsutsatte. De politiansattes definisjoner av hva volden innebærer er derimot preget av eksempler som kan finne hjemmel i straffeloven. Blant annet er det ikke vanskelig å dra slutningen mellom hvilken paragraf de har i mente når de illustrerer volden med eksempler. Der Isdal (2018: 7) sin definisjon er mer diffus i form av hva de faktiske handlingene til volden er, er straffeloven konkret samtidig som den ikke er uttømmende.

«Hvis vi skal tenke på de type sakene man har, så går det jo alt ifra den fysiske volden, som slag og spark og alle andre type ting som har med det fysiske å gjøre, til den psykiske volden som da blir omhandlet i mishandling i nære som er veldig aktuelt. Det kan innebære trusler, hensynsløs atferd... den plagsomme biten, og oppsøking» (PA3).

Som vi ser i sitatet fra den ene informantene vår fra politidistriktene blir det vektlagt forskjellige straffeforbud. Ved dette tilfellet er definisjonen mer konkret og utelukker de mer vage aspektene rundt volden. Likevel gjenspeiler også dette de politiansattes tilnærming til deres jobb med voldsutsatte, da de i større grad jobber ut fra hva som kan bevises og straffeforfølges i hver enkelt sak. Blant annet blir fysiske elementer fra § 271 og § 273 løftet frem som slag og spark, alt etter hvor alvorlig de fysiske handlingene er. Samtidig blir § 282 om mishandling i nære relasjoner vektlagt, der både relasjonen og handlingene innad i den blir relevante. Avsluttende blir eksempler som tar for seg psykisk vold nevnt, ved hjelp av § 266. Altså blir det tydelig hvordan alle eksemplene som informantene fra politidistriktene tar utgangspunkt i straffeloven for å belyse hva som inngår i partnervold. Likevel presiserte også informantene fra politidistriktene hvordan eksemplene de nevnte ikke var uttømmende.

Samtidig som de politiansatte forklarer volden ved hjelp av straffeloven, blir også skille mellom fysisk og psykisk vold ofte løftet frem, eller da ved skille mellom Kapittel 24 og Kapittel 25 som illustrert ovenfor. Det var flere av de politiansatte som valgte å kun illustrere volden ved hjelp av fysisk vold.

«Jeg tenker jo at den tradisjonelle partnervolden er fysisk vold som slag og spark, på en måte den faktiske fysiske delen av det» (PA1).

Hva dette kommer av er vanskelig å si, men det er ikke til å legge skjul på at det muligens er den mest konkrete voldskategorien. Det er ikke utenkelig at elementer av fysisk vold gjør det lettere å jobbe med i en eventuell sak. Derav kan den fysiske volden som et holdepunkt komme av strukturelle årsaker og forståelser om hva partnervolden innebærer, men også hvordan og når politiet begynner å jobbe med en partnervoldssak.

Til tross for at de politiansatte i stor grad valgte fysisk vold som et illustrerende eksempel, er ikke dette å påstå at de ikke hadde forståelse for det psykiske aspektet i voldsbildet. Blant annet

var det en fra politidistriktene som påpekte hvordan den fysiske volden kan forsterke den psykiske delen av det;

«Sånn jeg definerer det [...] så går mye av det [psykiske] på det fysiske, altså den fysiske volden. Vi vurderer risiko og trusler om fysisk vold da, men jeg tenker allerede der at trusler om fysisk vold, også er en form for psykisk vold, den trusselbiten» (PA2).

Konteksten informantene jobber ut ifra er ulik, noe som også påvirker hvilke aspekter av volden de velger å vektlegge og deres overordnede tilnærming til fenomenet. For å lettere se hvilke sitater som er sagt av de ulike informantene, og derav forstå utgangspunktet og forståelsesrammene for de ulike sitatene, vil informantene og hvilke rolle de besitter bli presentert med ulike koder; 'KR' betegner de som jobber i krisesentersektoren, 'PA' betegner de som besitter forskjellige roller i politiet, og 'RHV' er koden for de som jobber i ulike råd, hjelpe- og veiledningstjenester. Selv om analysen frem til nå har belyst differansen mellom krisesenterets, og politiets forståelse og definisjon av partnervold, ønsker vi å understreke at de ansatte ved råd, hjelpe- og veiledningstjenestene hadde en tilnærming lignende informantene fra krisesentrene. Dette kan skyldes at de på samme måte som de ansatte på krisesentre ikke er bundet av straffeloven og i større grad jobber fritt i deres arbeid med fenomenet. I likhet med de ansatte på krisesentre, har informantene fra råd, hjelpe- og veiledningstjenestene en bakgrunn fra akademia som gjenspeiles i deres forståelse til partnervold, dets innhold og relasjonen bak den.

5.2 Kjønnede fortellinger

Innledningsvis i intervjuguiden ble spørsmålene utformet med sikte på å redegjøre for informantenes forståelse av hva partnervold innebærer. Det ble tydelig gjennom intervjuprosessen og kategoriseringen av intervjuene hvordan dataen var preget av en skjevfordeling av kjønn som variabel. Av dataen som ble samlet inn er det en konsensus blant informantene at både kvinner og menn kan være utsatt, men også utøver av partnervold. Samtidig var det også en enighet om at kvinner oftere er utsatt enn hva menn er;

«Altså vi har jo helt klart mest kvinner som henvender seg, det har vi» (KR6).

Sitatet fra informanten fra krisesenteret bekrefter statistikken og den innledende antakelsen vi hadde, basert på tidligere forskning, om at kvinner i all hovedsak er utsatt. Det samme var også gjeldende for informantene fra politiet;

«Ja, det som går igjen i mange av sakene, er [...] at det er oftest er menn som er utøver, altså den som er mistenk eller sikta, og at det er damer som er den fornærmede» (PA3).

Det er altså en overordnet konsensus blant informantene om at kvinner i all hovedsak er voldsutsatte og menn oftest er voldsutøver, basert på de sakene de har jobbet med og erfaringen de besitter på tvers av yrker og faglig bakgrunn. Derfor, til tross for en kjønnsnøytral tilnærming, kan også dataen som presenteres videre forstås som kjønnet i sin natur; da det i all hovedsak vil være fortellinger om kvinner som utsatt – ved mindre noe annet blir presisert.

Kapittel 6: Den digitale tilgjengeligheten

Der det foregående kapittelet redegjør for analysens utgangspunkt, på bakgrunn av datamaterialet, vil dette analysekapittelet være det første av tre som tar for seg den tematiske analysen til oppgaven. Et av hovedtemaene som kom frem i datamaterialet, var tilgjengeligheten som følger av digital teknologi. Digitaliseringen av hverdagen har bidratt til at mellommenneskelige relasjoner både utspilles, utvikles og opprettholdes gjennom digitale arenaer, noe som også har ført til at mennesker generelt er tilgjengelige gjennom digitale plattformer. Vårt datamateriale viser på mange måter hvordan denne tilgjengeligheten som følger av digital teknologi bidrar til høyere eksponering for partnervold, og hvordan dette har ført til at utøver krever en kontinuerlig tilgjengelighet fra den utsatte gjennom digitale plattformer. Videre har den digitale tilgjengeligheten også påvirket relasjonens intimitet og seksualitet, hvor intimiteten også utspiller seg gjennom digitale kommunikasjonsmidler. Samtidig viser også datamaterialet hvordan intimitet og seksualitet har blitt utvidet gjennom digitaliseringen, hvor dette tilgjengiggjøres for utenforstående tilskuere gjennom digitale plattformer. Følgende har også tilgjengeligheten ført til en intensivert vold med ulike former for påkjenninger for den utsatte.

6.1 Utsatt gjennom tilgjengeligheten

En sentral dimensjon av hvordan tilgjengeligheten som følger av digital teknologi påvirker partnervold, er hvordan det er en økt utsatthet for vold som følger av denne tilgjengeligheten. Som tidligere nevnt er ikke partnervold et isolert møte mellom to personer, men et nært forhold, et møtemønster som strekker seg over en periode og involverer en rekke situasjoner (Johnson, 2008: 13). Den psykiske volden, og kontrollfunksjonene innad i den, har også et potensial for utfoldelse på den digitale arenaen. Som bakgrunnskapittelet redegjør for, må partnervold i all hovedsak forstås som en kontekst som volden utfolder seg i. Med vekt på denne konteksten har tilgjengeligheten som digitaliseringen medfører utvidet rammene for partnervold, der den utsatte konstant er tilgjengelig for taktikkene av kontroll og psykisk vold.

«Og det at du har telefonen med deg hele tida gjør jo det at du er mye mer tilgjengelig for utsatthet» (RHV3).

Som informanten påpeker, er telefonen noe de fleste av oss har med seg hele tiden. Tilgjengeligheten dette medfører, gjør også at de som er utsatt for partnervold er mer tilgjengelig for taktikker gjennom dette. Noen teknikker som konkret er nevnt av informantene våre er blant

annet trusler, sjikane, ignorering, latterliggjøring, isolering og nedsnakking. Et annet kjenne- tegn på den digitaliserte psykiske volden er også hvordan den er uforutsigbar;

«Det er et spill hvor du kommer til kort i enden uansett. Jeg pleier å si til de voldsutsatte jeg jobber med at du er med på et brettspill, men så endres reglene hele tiden, og du får ikke beskjed før det er for sent. Så når du tror du gjør det riktig, for nå gjør du akkurat slik du gjorde i går, men så har reglene blitt endret på en måte fra i går. Du får bare ikke beskjed, så da feiler du. Feiler og feiler og feiler. Men det er ikke meningen at du skal gjøre det riktig heller, du vil aldri få til å spille det riktig» (KR6).

Spillereglene endrer seg med andre ord overfor den utsatte, hvilket medfører at det er et spill hvor den utsatte alltid kommer til kort. Dette samsvarer i stor grad med Johnson (2008: 27), som skriver at 'reglene' innen relasjonen til partnervold er såpass vage at den utsatte som ønsker å etterfølge de, for å unngå straff, står ovenfor en nesten umulig oppgave med å finne ut av hva som vil og ikke vil få dem angrepet. Da digitaliseringen bidrar til et nytt potensial for den psykiske volden har også 'spillereglene' blitt flere ved at volden har blitt utvidet. Den digitaliserte psykiske volden er beskrevet hovedsakelig å utspille seg i form av tekstmeldinger og telefonoppringninger;

«Du får aldri fred. Du har med deg smarttelefonen hele tiden og det tikker inn meldinger, du tror du blir spora. [...] Det er vanskeligere å komme seg ut og få fred. [...] Det blir jo det når det er flere arenaer de kan plage deg på» (KR3).

Som informanten påpeker, skaper de digitale kommunikasjonsmidlene digitale arenaer for sosialisering, som igjen åpner opp for at man kan bli kontaktet av voldsutøver uavhengig av geografisk avstand. Dette aspektet er til dels problematisert tidligere, hvor voldsutøver ikke lenger har den samme geografiske og romlige grensene som tidligere (Harris, 2018: 56), der digital partnervold har egenskaper som inkluderer fravær av geografiske og tidsmessige grenser, og større mulighet til å kontakte den utsatte (Borrajó, Gámez-Guadix & Calvete, 2015: 580). I tillegg til at fysiske grenser viskes vekk, muliggjør digitale kommunikasjonsmidler for kontakt i større omfang;

«Hvert fall telefonterror, hvor de ringer og ringer og ringer og ringer og ringer. Det kan være opptil 100 ganger om dagen, og i tillegg blir det sendt mange meldinger» (KR2).

De digitale kommunikasjonsmidlene bidrar til en ny type terrorisering av den utsatte hvor den fysiske avstanden ikke er en faktor. Mobiltelefoner blir blant annet sentralt i hvordan utøver kan kontakte den utsatte døgnet rundt og terroriserer ved å ringe eller sende tekstmeldinger. Dette er også belyst tidligere, der den utsatte utsettes for konstant kontakt gjennom digital teknologi, som hundrevis av uønskede telefonanrop og tekstmeldinger (Fraser mfl., 2010: 42). Det er også nærliggende å understreke hvordan denne terroriseringen kan skape et fryktelement i hverdagen til den utsatte, da terroriseringen vil være en konstant påminnelse om den voldelige partneren. Den konstante tilgjengeligheten blir derimot ikke bare en påkjenning;

«Det blir så altomfattende, fordi det er ikke en 8 til 4 jobb heller, men en 24/7 jobb og hele tiden være konstant tilgjengelig. Det er kanskje en bakside sånn generelt, det med mobiler og alt sånn der. Jeg vil si at dette her er ofte ekstremt, men det er klart sånn generelt at vi er fryktelig tilgjengelige. Det er på en måte en slags uskreven regel om at vi skal være tilgjengelige hele tiden. Det blir bare en ekstrem versjon her da, for du må på en måte være klar hele tiden, og klar for å redegjøre akkurat hvor du er, hva du driver med og hvem du er med» (KR6).

Da muligheten for kontakt er tilgjengelig, blir det også et krav om at man hele tiden skal være akkurat dette. Det blir ikke bare et krav om å være i kontakt sporadisk, men til alle døgnets tider. Som sitatet viser, er det en uskreven regel om at vi er tilgjengelige hele tiden, men at tilgjengeligheten i et voldelig forhold blir ekstreme tilfeller av regelen. Den utsatte må hele tiden være klar for å være tilgjengelig overfor utøver, og være klar for å redegjøre hvor de er, hva de driver med, og hvem de er med.

I det digitale aspektet, er bruk av tekstmeldinger en hyppig anvendt taktikk for å utøve vold mot den utsatte. Dette er også funnet av Woodlock (2017: 591), hvor tekstmeldinger var den vanligste metoden voldsutøvere brukte for å trakassere og nedgradere de utsatte. I lys av digitalisert psykisk vold, blir tekstmeldingene ofte kjennetegnet av krypterte beskjeder, og ofte trusler, som kun den utsatte forstår; en form for personlig vold.

«Jeg snakket med en utsatt, hvor kjæresten var veldig nøye på hvordan han skrev meldingene til henne. Jeg vet at det er en trussel, men andre ville ikke nødvendigvis skjønt det. Vi har også kvinner som sier at de får massevis av trusler, men de er så taktiske i måten de kommuniseres på» (KR1).

Tekstmeldinger er en mye brukt taktikk for å utøve indirekte trusler digitalt. På samme måte som tradisjonell psykisk vold, er truslene subtile som gjør at det kun er den voldsutsatte som kan tolke den reelle trusselen i det som blir skrevet. Med vekt på at tekstmeldingene, og de subtile truslene som inngår i dem, skjer innenfor rammene av partnervold og en romantisk relasjon, blir kjennskapet til den andre anvendt i formuleringen av truslene. Ved at den utsatte er godt kjent med sin voldsutøver og vedkommendes bruk av ord og trusler, har den utsatte dermed forutsetninger for å forstå de krypterte meldingene. På den andre siden, vil ordlyden trolig være vanskelig for utenforstående av relasjonen å tolke som truende, spesielt siden den fremkommer tekstbasert. På denne måten er den digitaliserte psykiske volden utformet som en form for personlig vold. Den digitale kommunikasjonen kan være alt fra truende, til en taktikk å kontrollere på. Forskning vedrørende digitalisert vold i voldelige forhold har i stor grad vektlagt i hvilken grad de utsatte mottar truende meldinger (se f.eks. Fraser mfl., 2010; Freed mfl. 2017; Diamond, Fiesler & Bruckman, 2011; Woodlock, 2017). Det som derav er interessant er at ingen av disse har problematisert hvordan disse truslene kan være utformet på en slik måte at det kun er den utsatte som forstår trusselen, slik det kommer frem i datamaterialet. Likevel viser dette hvordan voldsutøver bruker sin intime kunnskap om den utsatte for å påføre ytterligere skade (Freed mfl., 2018: 2). Dog blir det også løftet frem hvordan meldingene også kan være direkte truende, alt etter som. Med andre ord er den digitaliserte psykiske volden like nyansert som den klassiske psykiske volden. I tillegg til å måtte være tilgjengelig, er det også en forventning om at svartiden må være rask;

«Jeg føler det med den tilgjengeligheten, det med at du skal svare. Hvis du får melding eller hvis det ringer, så må du svare fort. Uansett om det skrives som SMS eller hva det er for noe, så er man på en måte forpliktet til å svare» (KR6).

Med andre ord blir tilgjengeligheten et krav som den utsatte må etterfølge. Samtidig blir det fortalt om en tidsramme der utsatte ikke bare må svare, men vedkommende må svare raskt. Dette aspektet er også funnet av Baker og Carreño (2016: 313), hvor det var en forventning om at den utsatte alltid måtte være tilgjengelig og respondere umiddelbart på henvendelser. Samlet sett er det tydelig i hvilken grad digital teknologi har ført til mer tilgjengelige brukere, noe som også har medført til en økt utsatthet for digitalisert vold. Spesielt fremtredende er hvordan tilgjengeligheten bidrar til ytterligere psykisk vold og kontrolltaktikker for den utsatte, noe som beskrives av informantene som altomfattende i den utsattes hverdag. Aspektet ved at

tilgjengeligheten også medfører et krav om tilgjengelighet, var et sentralt tema under intervjuene, og vil utdypes nærmere i det kommende delkapittelet.

6.2 Kravet om tilgjengelighet; relasjonell meldeplikt

Det blir tydelig hvordan tilgjengeligheten utgjør en betydelig faktor for hvordan den psykiske volden kan utvides gjennom potensialet av den digitale arenaen. Samtidig som det er et potensial gjennom tilgjengelighet, blir det tydelig hvordan denne tilgjengeligheten også medfører et krav om nettopp dette; tilgjengelighet. En sentral dimensjon av hvordan tilgjengeligheten som følger av digital teknologi påvirker partnervold, er hvordan den utsatte blir pålagt en relasjonell meldeplikt som følger av denne tilgjengeligheten. Den psykiske volden blir overført til digitale kommunikasjonsmidler der den utsatte må rette seg etter de uskrevne reglene i frykt om hva som skjer hvis de ikke gjør det. Denne formen for psykisk vold og kontroll, der den utsatte er pålagt å svare på henvendelser fra voldsutøver, er det som i denne oppgaven utgjør den relasjonelle meldeplikten. Den relasjonelle meldeplikten kan både skje på avstand, men også fysisk i samme rom.

«Det er kanskje den måten de ofte kontrollerer på, at istedenfor at de ringer eller overvåker i den forstand når personen er ute, så er det etter de har kommet hjem, innenfor de fire veggene av hjemmet, at de skal se igjennom og 'hvem har du snakket med, jeg så du fikk en melding av han eller hun'» (PA3).

I dette sitatet kommer det frem hvordan noen utøvere benytter teknikken å kontrollere telefonen til den utsatte når vedkommende kommer hjem. Scenarioet som er beskrevet ovenfor illustrerer hvordan denne kontrollfunksjonen kan være et alternativ til det å ringe eller overvåke personen når utsatte ikke er hjemme. For å få en kontroll på hva vedkommende har gjort gjennom dagen, og hvem vedkommende har snakket med, blir telefonen et hjelpemiddel for å kontrollere. Denne form for kontrolltaktikk, er også funnet av Freed mfl. (2018: 6), hvor utøver går igjennom den utsattes enheter for å overvåke hvem de har vært i kontakt med. Videre blir det også beskrevet om hvordan meldinger fra andre kan gi et behov for kontroll, da det gjerne stilles et krav til forklaring.

«Det gjelder flere av våre utsatte. De blir ringt veldig veldig ofte, og da må du på en måte svare på det de opplever som et slags avhør. De må svare på 'hvor er du nå, hva gjør du nå, hvem er du med', også er det litt sånn 'hvis du er der så burde du ikke bruke mer en så så

lang tid hjem'. [...] Selv om man har på stedstjenester, er det noen som allikevel må vise med kamera fordi de må bekrefte at det stemmer. Man har liksom mulighet til en type kontroll i dag som man ikke hadde før. For de som er veldig kontrollerende og sånn, så holder det ikke med å ha på stedstjenester, for de kan likevel få spørsmål om at de må filme seg. [...] Det er veldig mange som opplever en sånn mistro da. Eller at du blir aldri helt trodd, selv om du sier du er med den og den, og kan filme de til og med, så er den andre kanskje sikker på at det står noen bak kamera, eller at det sikkert er noe du ikke filmer eller noe du ikke sier» (KR6).

Samtidig som dette sitatet viderefører poenget om hvordan den utsatte må gi en forklaring når vedkommende kommer hjem, illustrerer også sitatet hvordan digitale hjelpemidler blir benyttet gjennom dagen for å utøve kontroll. Det blir fortalt om hvordan den utsatte blir ringt ofte, og at telefonsamtalen nærmest er et avhør. Den utsatte må gi svar og forklaringer på hvor de er, hvem de er med og hva de gjør. Stedstjenester blir løftet frem som en sentral kontrollfunksjon, men også hvordan informasjon om hvor de oppholder seg i distanse, automatisk stiller en forventning til når de bør være hjemme igjen. Dette belyser hvordan utøvere kan være i stand til å opprettholde kontroll over de utsatte, selv når de var på en annen plassering (Melander, 2010: 265). Samtidig er ikke stedstjenester, eller informasjon om hvor de er, alltid tilstrekkelig for utøver. Den relasjonelle meldeplikten blir også presentert med en bevisbyrde for den utsatte, hvor vedkommende må bevise gjennom bilder og videoer at det vedkommende sier er sant. Derav bidrar digitale hjelpemidler til kontroll i form av relasjonell meldeplikt, men også kontroll i form av bilder og videoer for å underbygge informasjonen som kommer frem av den relasjonelle meldeplikten.

«Slik som jeg ser det, så vil kontrollen kanskje være det som er aller mest benyttet i psykisk vold. Det er selvfølgelig mange ulike former for det. Når det kommer til det digitale så er det gjerne å ha kontroll på hvem som er på vennelisten din, altså fra offerets perspektiv. Ha kontroll på det som legges ut, konstant rapportering på hva du gjør og hvem du er sammen med, konstante forventninger om at du svarer på sekundet. Det er sikkert en del som bruker de mulighetene du har i diverse apper til å se nøyaktig hvor du er hen hele tiden og sånt» (RHV3).

Digitalisert kontroll kan strekke seg utover mange akser. Utøver kan utøve kontroll i form av å bestemme hvem som kan være på den utsattes venneliste; altså digital sosial isolasjon, men også i form av å bestemme hva som kan publiseres digitalt eller ikke. Dette samsvarer med funn om at formålet med kontroll gjennom digital teknologi, hovedsakelig var for å begrense den

utsattes sosiale interaksjon, fortrinnsvis med det motsatte kjønn (Barter mfl., 2009: 125; Hellevik, 2019: 182). Utover dette er det klart fremtredende at den utsatte har relasjonell meldeplikt om hva vedkommende gjør eller hvem vedkommende er sammen med. Da digitale kommunikasjonsmidler åpner opp for umiddelbar kontakt til tross for fysisk avstand, blir det derav konstante forventninger om at den utsatte også skal svare og rapportere på sekundet. Som informanten også påpeker, kan voldsutøveren bruke muligheten diverse applikasjoner gir til å nøyaktig se den utsattes posisjon til å utøve kontroll i form av overvåkning.

I lys av slik relasjonell meldeplikt, er det nærliggende å se nærmere på hvorfor utøver pålegger den utsatte dette. Selv om hver enkelt utøver kan ha ulike grunner til å pålegge relasjonell meldeplikt, eller utøve andre voldstaktikker for øvrig, er det likevel en fellesnevner som går igjen; nemlig sjalusi. Videre stammer sjalusi, ifølge datamaterialet, fra følelsen av usikkerhet;

«Jeg tror en del av det her ligger i usikkerhet hos den voldsutøvende partneren. At den ikke er trygg nok på seg selv. Det er jo ironien også, at kanskje offeret har en sånn selvfølelse og selverdi, og det tror jeg kanskje utøver også har. Det er mye sånn sjalusi hvis partneren skal gå til butikken omtrent, ikke sant. Hvis du ikke gir beskjed, så skal du bankes når du kommer hjem. Det sier jo noe om usikkerhet hos utøveren. Sånn at det er nok noe slags overkompensasjon der du skal ha full kontroll» (RHV3).

Som informanten belyser, er bakgrunnen for relasjonell meldeplikt, kontroll og annen voldsutøvelse ofte en usikkerhet som voldsutøver selv besitter, noe som viser i hvilken grad usikkerhet og sjalusi kan motivere voldelig atferd (se f.eks. Baker & Carreño, 2016; Draucker & Martsolf, 2010; Lucero mfl., 2014; Hellevik, 2019). Som sitatet viser, kan voldsutøverens usikkerhet overfor seg selv, bidra til et behov for å overkompensere dette med kontroll, og derav også relasjonell meldeplikt. I dette tilfellet blir det tydelig hvordan sjalusien kan utspille seg på grunnlag av hverdagslige ting som å gå på butikken, og hvordan trusselen om fysisk vold blir presentert hvis den relasjonelle meldeplikten til den utsatte ikke blir etterfulgt. Samlet sett er det tydelig hvordan tilgjengeligheten digital teknologi tilbyr, også gir grunnlag for et krav om tilgjengelighet. Den relasjonelle meldeplikten utgjør et av hovedfunnene av de digitale kontrolltaktikkene som informantene løftet frem, der den relasjonelle meldeplikten kan utøves på avstanden gjennom tilgjengeligheten av digital teknologi, men også innenfor husets fire vegger ved at utøver gjennomgår den digitale aktiviteten til den utsatte på slutten av dagen. Det blir

tydelig hvordan tilgjengeligheten digital teknologi tilbyr medfører visse krav innad en voldelig relasjon; i neste delkapittelet vil kravet og tilgjengeligheten til sex bli utdypet.

6.3 Digital intimitet og seksualitet på avstand

Samtidig som tilgjengeligheten har bidratt til en relasjonell meldeplikt innenfor et kontrollerende forhold, har også digitaliseringen og tilgjengeligheten det medfører bidratt til en utvidet intimitet og seksualitet i romantiske relasjoner. På samme måte som digitale arenaer åpner for opprettholdelsen av mellommenneskelige relasjoner gjennom kommunikasjon, åpner den også for det å dyrke intime relasjoner. Blant annet har det blitt vanligere å ha sex på avstand (Gordon-Messer mfl., 2013: 305), i form av seksualisert kommunikasjon gjennom digitale plattformer, både med vekt på tekst- og talekommunikasjon, men også bilder og videoer.

«Det virker nesten som om det å dele nakenbilder har blitt en del av en kultur på en måte. [...] Det virker som at det har blitt mye mer vanlig å dele nakenbilder og å bli presset til det nå enn fra da jeg var ung i hvert fall» (RHV4).

Som informanten påpeker, kan det tilsynelatende se ut til at deling av seksualisert materiale i større grad har blitt normalisert. Dette er også vist i tidligere forskning vedrørende tenåringer, hvor sending og mottak av intime bilder har blitt en vanlig aktivitet i et intimt forhold (Wood mfl., 2015: 157), noe som antas også gjelder voksne parforhold. Dette kan forstås gjennom den kulturelle og interpersonelle forventningen av tilgang på sex i en parrelasjon. Hvilket også er tydelig gjennom Kelly (1987: 55-56) sin analyse, der en større gruppe kvinner følte at det å si nei til sex i et pågående forhold ikke var noe lett å gjøre; der de også følte seg skyldige i å nekte sex på lang sikt til tross for at lysten ikke var der. Med dette kan nakenbilder også gjøre seg gjeldende i voksne parforhold, der intimt materiale er en digital forlengelse av retten til sex i parforhold. Med en digital videreføring av intimitet og seksualitet, viser våre data at også dette er gjeldende i relasjoner preget av partnervold, hvor det også utgjør et voldelig potensial.

I lys av digitalisert seksuell vold, viser våre data at kontinuerlig tilgjengelighet til sex er en forventning innad en parrelasjon, da digitale kommunikasjonsmidler tilgjengeliggjør dette. Samtlige informanter problematiserer forventninger til sex i intime forhold og hvordan det kan oppleves som en obligasjon. I en videreføring av dette, bidrar også den digitale tilgjengeligheten til at den utsatte deler egenprodusert seksualisert materiale til utøver, da i form av nakenbilder.

Forventningen om sex, og tilgjengeligheten til intimitet gjennom digitale hjelpemidler, fører også til at de utsatte som lever i en voldelig relasjon føler seg presset til å dele slikt materiale.

«Det var en kvinne som fortalte meg da hun bodde i hjemlandet, og ventet på familie-gjenforeningen med sin kommende mann, at han fikk henne til å sende nakenbilder. Dette var noe han insisterte på, og begrunnet dette med at de var forlovet og skulle gifte seg. Hun var tydelig overfor meg at hun ikke var fortrolig med det og ønsket ikke å gjøre dette, men følte at hun ikke hadde noe valg. Men hun sa at han var veldig på, og sa 'men dette må du kunne gjøre'. Og da forholdet tok slutt, for han var jo ikke en god mann, så viste han bilder til venner og familie og sa 'se for en hore hun er'» (KR1).

Som sitatet illustrerer, kan tilgjengeligheten digital teknologi medfører, også føre til et krav om at den utsatte må dele seksualisert materiale av seg selv. Ved at utøver og den utsatte er fysisk adskilt, i dette tilfelle i to forskjellige land, er det tydelig hvordan utøver likevel stilte krav til seksuell intimitet gjennom digitale kommunikasjonsmidler. I dette tilfelle er det også tydelig hvordan det å dele et nakenbilde var forventet av utøver fordi de var forlovet, og derav også opplevd som en obligasjon for den utsatte, til tross for at vedkommende ikke var 'fortrolig' med dette. Hvilket også kan være en digitalisert forlengelse av mannens følelse av 'rett' til sex, der kona har plikten, forpliktelsen og til og med det moralske ansvaret til å ha sex med mannen sin på forespørsel (Chancellor, 2022: 256); nå også på avstand. Denne form for 'tvunget' bildedeling av seksualisert materiale i voksne parforhold, er i liten grad undersøkt. Likevel viser en studie av unge voksne at mange opplever å bli tvunget til å dele nakenbilder, dette i form av å engasjere seg i konsensuelle, men likevel uønsket og obligatorisk, deling (Drouin & Tobin, 2014: 416). Videre viser også sitatet hvordan slikt seksualisert materiale blir brukt til å utøve ytterligere digitalisert seksuell vold, hvor utøver viste bildet til familie og venner for å underbygge hva slags uverdigg kvinne hun er. I en videreføring av digitalisert seksuell vold, viser også datamaterialet at det produserte seksualiserte materialet som utøver besitter, ofte blir anvendt som et pressmiddel;

«Det er en stor del av det, at en har lagd noe i lag, eller tatt bilde eller sendt bilde, også blir det en del av pressmiddelet for egen vinning. 'Hvis ikke du kommer tilbake eller er med meg', eller et eller annet, så blir det truet med å sende til foreldre eller lagt ut på Facebook, eller dele dette med andre» (PA1).

Som sitatet fra informanten illustrerer, er ikke pressmiddelet i den digitaliserte seksuelle volden nødvendigvis av en voldelig karakter, da det kan være bilder eller videoer som i utgangspunktet er lagd, sendt, og lagret med samtykke av en romantisk partner. Det som derimot er karakteristisk er hvordan materialet er av seksuell karakter og i ettertid av et brudd, eller i lys av en konflikt, blir truet med og spres *uten* samtykke. Der samtykke er de definerende kriteriene når man skal måle hva som utgjør seksuell vold innenfor lov, forskning og mellommenneskelig samhandling (Marques, 2021: 318). Trusselen kan omfatte alt fra å spre det blant kjente i nettverket til vedkommende, som foreldre, men også publiseres online for ukjente til å se.

«Det er også noe man ikke snakker så mye om med det første i hvert fall. [...] Den seksuelle biten i det kan bli brukt på noe vis, enten det er noe opptak, eller bilder, eller noe sånt. Det kan også være den følelsen som har blitt skapt i en sånn type setting hvor man føler seg presset til hva som helst» (KR5).

Som informanten påpeker, kan seksuelt materiale som voldsutøver besitter bli brukt som et pressmiddel til sin fordel, uavhengig av hva målet er. Det seksuelle materialet kan både være i form av video-opptak eller bilder som er produsert ved hjelp av digitale hjelpemidler. Dette er også funnet i tidligere forskning, hvor utsatte ble truet med at det seksualiserte materialet skulle distribueres av voldsutøver (Woodlock, 2017: 596). Altså muliggjør digitale hjelpemidler produksjonen av seksualiserte bilder og videoer, samtidig som det tilrettelegger for et skadepotensial i form av spredning gjennom kommunikasjonsplattformer;

«Også er det jo en del av utpressing i forhold til at man skal spre nakenbilder» (RHV4).

Med andre ord er spredning av nakenbilder blitt en sentral del av den digitaliserte seksuelle volden. Digitaliseringen verden har vært gjennom har bidratt til at kommunikasjon og mellommenneskelige relasjoner blir ivaretatt gjennom digitale plattformer. Denne digitaliseringen har også medført til at intime relasjoner også utspiller seg gjennom digitale plattformer. Det som har blitt sendt i fortrolighet, eller produsert sammen, i en digitalisert forlengelse av den intime relasjonen blir også grobunn for den digitaliserte seksuelle volden informantene forteller om. Likevel er ikke det digitale seksualiserte materialet alltid produsert med samtykke;

«Vi har erfaring med at flere har fortalt at man har tatt opp videoer av et samleie eller det kan ha vært en voldtekt, eller blitt tvunget til å ligge med en annen og at dette er tatt opp på film» (KR2).

Bilder og videoer som brukes til å utøve digitalisert seksuell vold kan også være tatt uten den utsattes samtykke, i form av at det er materiale av at den utsatte har ufrivillig samleie. I disse tilfellene er den utsatte et offer i dobbelt forstand, hvor vedkommende både er utsatt for seksuell vold i form av voldtekt, og i tillegg blir offer for digitalisert seksuell vold da overgrepsmateriale spres gjennom digitale plattformer. Samtidig er det ikke ukjent at den utsatte også kan bli tatt bilder eller video av ufrivillig under et frivillig samleie, da også dette er et måleinstrument i omfangsstudie under digitale seksuelle krenkelser (NKVTS, 2023: 44). Uavhengig om materialet som deles i utgangspunktet er tatt med samtykke eller ikke, vil offerposisjonen være grenseløs; det som blir delt på internett er vanskelig å få slettet, noe som fører til at offerrollen vil prege store deler eller resten av livet til den utsatte. Dette kan være en av flere årsaker til at de utsatte uttrykker spesiell redsel for å bli utsatt for digitalisert seksuell vold;

«En del av den digitale volden, blir å dele, eller å true med å dele, nakenbilder, samleie og voldtekt. Trusselen blir at hvis du ikke gjør som han vil, så legges det ut på nettet» (KR1).

Med andre ord blir det seksuelle materialet som utøver besitter et maktmoment og et pressmiddel overfor den utsatte. Skadepotensialet blir derav større hvilket også medfører at den utsatte er mer tilbøyelig for å etterleve kontrollen av utøver. Avsluttende ser vi at relasjonell meldeplikt også gjør seg gjeldende i digitalisert seksuell vold;

«Jeg synes det folk uttrykker mest tydelig er det med at de er redde for konsekvensene når det er uttalt eller ikke. For eksempel med å ikke svare, eller ikke dukke opp, men også i forhold til det med deling [av seksualisert materiale]. Det er det mange som uttrykker en veldig sånn spesifikk redsel for» (KR6).

I en videreføring av kontroll, og den relasjonelle meldeplikten i den, blir det tydelig hvordan den underliggende trusselen for den digitaliserte seksuelle volden også gjør seg gjeldende. I intervjuene ble det opplyst om hvordan utsatte for partnervold var spesielt redde for den digitaliserte seksuelle volden, da den kan sies å være irreversibel, og at dette forsterket den relasjonelle meldeplikten og kontrollen utøver påførte den utsatte i relasjonen deres. En annen grunn

til hvorfor de utsatte uttrykker en spesifikk redsel for den digitaliserte seksuelle volden, er muligens fordi den seksuelle volden også er den mest psykisk nedbrytende da den rammer de mest private og sårbare sidene hos et individ (Isdal, 2018: 48). Samtidig som bildene eller videoene som sirkulerer praktisk talt er permanente påminnelser av brutt tillit og voldshandlinger (Marques, 2021: 314). Overordnet er det tydelig hvordan tilgjengeligheten som følger av digital teknologi, også har utvidet tilgjengeligheten til sex i relasjonen. Gjennom datamaterialet, blir det tydelig hvordan det seksualiserte materialet kan bli gjenstand for trusler og videre deling, uavhengig om dette materialet er produsert med eller uten samtykke; og derav også en underliggende kontrollfunksjon. Ved å tilgjengeliggjøre seksuelt materialet i en parrelasjon gjennom digital teknologi, var det flere av informantene som problematiserte hvordan digital teknologi også sto til fare for å tilgjengeliggjøre dette materialet for en tilskuer; hvilket utdypes nærmere i neste delkapittel.

6.4 Tilgjengelige tilskuere; den digitale tredjepart

Som det øvrige delkapittelet legger frem, har intimitet og seksualitet glidd ut i det digitale rom. En sentral dimensjon av den digitaliserte seksuelle volden, som også gjør denne formen for særegen, er hvordan den også utvider 'offer-forbryter-tilskuer' kontinuumet som kompliserer spenningen rundt offerskap, skyld og ansvar (Killean, McAlinden & Dowds, 2022: 885). Dette kommer av at det seksualiserte materialet blir tilgjengeliggjort for en annen, eller flere, utenforstående tilskuere av den intime relasjonen. Denne problematikken ble i all hovedsak skildret blant informantene våre i henhold til den digitaliserte seksuelle volden som omfattet saker preget av æreskultur.

«Hvis man for eksempel snakker om bildespredning, det er det å ha den belastningen om at noen truer med å spre en video eller et bilde av deg. Så klart har det en enorm påvirkning, og kanskje særlig hvis du kommer fra en minoritetsbakgrunn, og er utsatt for æresrelatert vold. I de sakene er det, ikke at det ikke er alvorlig for andre også, men det er så mye som står på spill» (RHV4).

I sitatet kommer det frem hvordan det å ha minoritetsbakgrunn og være utsatt for æresrelatert vold kan være en viktig variabel når det kommer til digitalisert seksuell vold. Æresrelatert vold kan på et grunnleggende nivå forstås som en form for kjønnsbasert vold som involverer gjenopprettelse av en families ære gjennom straff av et familiemedlem, eller et familiemedlems romantiske partner, som har brakt skam til familien ved å bryte seksuelle grenser (Mayeda &

Vijaykumar, 2016: 353). Samtidig blir det presisert hvordan digitalisert seksuell vold er alvorlig for andre som ikke har tilsvarende bakgrunn, men at individer med de nevnte kjennetegnene har mer 'på spill'. Ifølge datamaterialet, kan det sies at konsekvensene av den digitale seksuelle volden rammer annerledes;

«Den digitale volden handler mer om vanære og stempel, og det å bli utsatt for noe som du kanskje ikke har lyst til på en måte. Så sånn er det nok, men det ses nok på litt forskjellig. Men i sånne enkelte miljøer, hvor man kan sende ut et bilde av en jente som har samleie med en annen, kan det være direkte farlig for henne. Sånn sett er det litt forskjellig» (KR2).

Med andre ord må den digitaliserte seksuelle volden bli sett på som forskjellige utefra hvem som rammes av den. Som informanten hevder er konsekvensene overfor individene med bakgrunn i miljøer preget av en æreskodeks, preget av vanære og stempling ifra nettverket til individet. Dette er fordi den utsattes nettverk blir gjort til tilskuere av den digitaliserte seksuelle volden, hvilket også gir dem innsyn til at den utsatte har 'brutt' æreskodeksen. Selv om digitalisert seksuell vold kan føre til sosial kontroll eller reaksjoner fra miljøer som ikke har en tilsvarende æreskodeks er det et sentralt element informanten løfter frem som illustrer hvorfor det er viktig å differere; for disse kvinnene er den digitaliserte seksuelle volden direkte farlig. Hvilket også er funnet i en rapport om bildebasert seksuell vold, der den sosiopolitiske konteksten i hjemlandet til en av informantene tilsa at bildespredningen var direkte farlig og at vedkommende kunne utsettes for æresbasert vold som følger av spredningen; hvilket satte hennes fysiske sikkerhet og frihet i fare (McGlynn mfl., 2019: 7). En annen variasjon av den seksuelle volden i en æreskulturell kontekst, er også hva som kategoriseres som seksuelt;

«Det trenger ikke å være at man blir tvunget til å ha sex med en annen, og at handlingen blir tatt opp på video, det kan også være at hun dusjer, det trenger ikke nødvendigvis å være et samleie eller en seksuell handling, men det at man viser henne naken og sårbar» (KR2).

Som samme informant påpeker trenger ikke det seksualiserte materialet å bestå av bilder eller videoer som var ment å være av seksuell karakter. I en kulturell kontekst vil også materiale av hverdagslige øyeblikk som å dusje, karakteriseres som intimt og seksualisert da det viser kroppen i en naken tilstand. Selv bilder av slik karakter kan også føre til at den utsatte blir stemplet som en uverdigg kvinne. Digitalisert seksuell vold trenger heller ikke å bestå av et materiale hvor den utsatte er fullstendig naken;

«Om en er avkledd, når jeg sier avkledd så kan det være mye forskjellig. Om noen kommer fra utlandet så vil et avkledd bilde for de, kanskje ikke være avkledd i våre øyne. At du for eksempel ikke hadde et skjørt som gikk over kneet, eller kanskje viste skuldre eller ikke hadde på hijab, vil for noen være et avslørede bilde. [...] De kan bli truet med at det skal legges ut på sosiale medier eller deles med familien. Det er gjerne deling til familien jeg hører mest om, det er ofte der det treffer best da. Dersom det kommer frem at en går kledd, eller gjør noe annet som ikke er i tråd med sånn familien tenker man skal være. Det er spesielt sånne ting som handler om å dele overfor familie som gjør en så sårbar. Hvis man for eksempel er i en prosess hvor man prøver å gå fra en partner som kanskje representerer mye av nettverket ditt, så vil jo den støtten fra familien være desto viktigere. Så de risikerer så mye om de også mister det da. Det kan jo være litt bevisst eller ubevisst fra den andre sin side, men jeg tenker kanskje at det mange ganger er bevisst i forhold til hvor sårbar den utsatte er. Akkurat overfor storfamilien, så handler det ofte om familiene fra andre land, men det er klart det også er etnisk norske»
(KR6).

Digitalisert seksuell vold kan også komme i form av bilder eller videoer der den utsatte ikke er naken, men viser deler av kroppen som ikke er ment og vises utenfor hjemmet. Slikt materiale kan bestå av den utsatte i en avkledd situasjon, hvor vedkommende ikke bruker obligatorisk hodeplagg eller har på klesplagg som viser bein eller skuldre. Dette aspektet tydeliggjør omfanget av det kulturelle aspektet i den digitaliserte seksuelle volden. Der et avkledd bilde i vestlig kultur vil tolkes som å være i undertøy eller være naken, vil det i en kulturell kontekst preget av ære og skam derimot også omfatte flere scenarioer. Samtidig som den digitaliserte seksuelle volden omfatter mer og rammer annerledes med utgangspunkt i det kulturelle bakteppet, går det også igjen hvordan den er mer strategisk rettet i hvor skadepotensialet ovenfor den utsatte er størst. Der digitalisert seksuell vold uten det kulturelle aspektet sikter på en generell spredning, sikter den kulturelle på nettverket og familie til den utsatte. Blant annet blir det fortalt om at det er der det 'treffer best', men også hvordan den digitaliserte seksuelle volden ødelegger familiens ære – og ikke bare personen som er utsatt for den.

«Hun hadde gått forbi og blitt filmet naken. Da ble også det brukt, at det skulle spres. Det skulle bli spredt i deres hjemland, for hun var gift med en mann fra sitt eget hjemland. I forhold til bilder så er det dette, at det skal ødelegge familierelasjoner og ødelegge sjanser»
(KR7).

I datamaterialet, blir det blant annet løftet frem hvordan den digitaliserte seksuelle volden i en æreskulturell kontekst angriper de sosiale arenaene til den utsatte, nettopp fordi spredningen sikter konkret på nettverket til den utsatte som tilskuere. Som informanten forteller, er hensikten bak den seksuelle volden å ødelegge familierelasjonene til den utsatte som påvirker vedkommende sitt spillerom til å oppsøke hjelp. Da den seksuelle volden forekommer digitalt gjennom bildespredning, når det også ut til familie og andre relevante mottakere utenfor Norges landegrens. Overordnet er det tydelig hvordan intimt og seksuelt materialet av den utsatte kan tilgjengeliggjøres for utenforstående tilskuere, noe som videre er vist å ha et større skadepotensial i de tilfellene der volden utøves i en kultur preget av ære og skam. Det blir også tydelig hvordan den digitaliserte seksuelle volden som tilgjengeliggjøres for tilskuere kan kontekstualisere hva som anses å være intimt og seksuelt på forskjellige måter og på tvers av kulturer. Videre var også aspektet ved at tilgjengeligheten har intensivert voldsvelde for den utsatte et fremtredende tema under intervjuene, og vil utdypes nærmere i det kommende delkapittelet.

6.5 Intensivert vold og påkjenninger

Et fremtredende tema om hvordan tilgjengeligheten som følger av digital teknologi påvirker partnervolden, er hvordan det generelle voldsvelde for den utsatte har blitt intensivert, samt påkjenningen av det. I lys av at mye av volden er digitalisert, noe som medfører tilgjengelighet i form av at den utsatte er tilgjengelig for voldsutøvelse, men også er pålagt å være tilgjengelig gjennom relasjonell meldeplikt, fører dette også til at voldsvelde blir intensivert. Ved at voldsvelde har blitt intensivert er det også flere av informantene som poengterer hvordan digitaliseringen har bidratt til ytterligere påkjenninger av det å leve i et voldelig parforhold.

«Det å leve i vold i nære relasjoner gjør det at du lever i krig. Du er redd hele tiden»
(KR3).

Som sitatet viser til, kan det å leve i et voldsregime være såpass inngripende at man kan oppleve å leve i krig. Dette er også funnet i en litteraturgjennomgang av forskningsartikler om partner vold, hvor det var funnet at digitale enheter, applikasjoner og sosiale medier forverret selve volden, samt konsekvensene av den (Afrouz, 2021: 1). Som Harris og Woodlock (2019: 538) også har påpekt, gjør bruk av digitale hjelpemidler det mulig for utøver nettopp å 'holde kvinner i terror'. At voldsutsatte er konstant redd, speiler også påkjenningen man får av den totale volden, og usikkerheten man hele tiden lever med om hva som vil, eller kan skje.

I lys av psykisk vold, er det gjennomgående hvordan voldsutøver snakker nedverdiggende til partneren over lenger tid, noe som i lengden påvirker den utsattes selvoppfattelse, og hva vedkommende er i stand til å gjøre på egenhånd. Dette henger sammen med kontrolltaktikken utøver benytter seg av for å undergrave partnerens motstandsvilje, gjennom konstante psykologiske angrep designet for å ødelegge den utsattes selvtillit (Johnson, 2008: 27). Dette kommer ofte i form av narrativer om hvordan den utsatte aldri strekker til i noe av det vedkommende gjør. Alle rollene den utsatte besitter, og hvordan den utsatte er som person, vil i disse fortellingene heller aldri være bra nok.

«Ofte skjer det ved å rakke ned på, og fortelle at man ikke kan noen ting, og hvis noe skal gjøres, så er det partneren som må gjøre det for du kan ingenting. Du får beskjed om at du er udugelig og når du hører det mange ganger så tror man jo det selv. Så man blir fratatt mange ting som er helt vanlig for oss å gjøre, typiske hverdagsting» (KR2).

Det blir også informert om hvordan den utsatte blir fortalt at vedkommende er udugelig, og at det blir skapt et narrativ om at vedkommende ikke får til noen ting. Hvis den utsatte lever i et slikt regime over en lenger tid blir dette narrative til slutt tatt som en forgitt sannhet. Samlet sett blir det tydelig hvordan tilgjengeligheten av digital teknologi utgjør en forsterkelse av voldsvelde for den utsatte, der den digitaliserte volden ikke er begrenset av tid eller geografisk avstand. Fremtredende er hvordan tilgjengeligheten intensiverer den digitaliserte volden og påkjenningene av den.

6.6 Tilgjengeligheten oppsummert

Funnene som har blitt presentert i dette kapittelet har belyst hvordan digital teknologi, og tilgjengeligheten det medfører, på ulike måter påvirker partnervolden. På en ene siden, har datamaterialet gitt et innblikk i hvordan tilgjengeligheten har bidratt til en høyere eksponering for vold overfor den utsatte, uavhengig av tid og rom. Dette kan blant annet inkludere tekstmeldinger og telefonanrop i stort omfang, og med hyppig forekomst. På en annen side, viser også datamaterialet hvordan tilgjengeligheten har medført et krav om tilgjengelighet, hvor den utsatte må etterfølge det vi har valgt kalle relasjonell meldeplikt. Dette innebærer blant annet at den utsatte må redegjøre for hvor vedkommende er til enhver tid, og la utøver gå igjennom telefonen og vedkommendes digitale aktivitet. Videre blir det også tydelig hvordan tilgjengeligheten som følger av den digitale teknologien også fremstiller et krav om tilgjengelighet til

intimitet og seksualitet på avstand, som en forlengelse av kravet om retten til sex i parrelasjon. Ved at intimitet og seksualitet skjer på avstand i det digitale rom, viser dette analysekapittelet hvordan digital teknologi også tilgjengeliggjør dette materialet for en tredjepart, også kjent som tilskuer. Dermed bidrar også tilgjengeligheten i digital teknologi til en utvidelse av intimitetens rammer, der også utenforstående av relasjonen potensielt får innsyn i dette. Avsluttende kaster datamaterialet lys på hvordan tilgjengeligheten totalt intensiverer og forsterker voldsvelde. Dette blir tydeliggjort gjennom eksemplene informantene løfter frem, der sfærene av den virkelige og digitale verdenen smelter sammen som arenaer for kommunikasjon og samhandling i en romantisk relasjon. Blant annet blir den verbale volden, kontrolltaktikken vedrørende relasjonell meldeplikt og kravet om sex hybride momenter av relasjonen som den utsatte konstant er gjenstand for gjennom den digitale tilgjengeligheten. Som en følge av å leve med konstant vold, viser datamaterialet hvordan den voldsutsattes psyke og selvbilde blir brutt ned.

Kapittel 7: Digital teknologis voldelige potensial

Det foregående analysekapitlet redegjorde for hvordan tilgjengeligheten digital teknologi medfører kan intensivere volden, hvor tematikken er preget av den relasjonelle kommunikasjonen som utspilles gjennom digitale hjelpemidler. Dette kapitlet vil utforske et annet tema av den digitale teknologien som kan påvirke voldsutøvelsen i relasjonen; hvordan digital teknologi kan ha et voldelig potensial i seg selv. Med vekt på hvordan digitale hjelpemidler og applikasjoner er utformet, viser datamaterialet hvordan ulike former for digital teknologi blir brukt i voldsutøvelse. Vårt datamateriale viser hvordan det voldelige potensialet i digital teknologi på mange måter blir brukt til å utøve vold, som blant annet å ha innsyn i den utsattes lokasjon eller digitale kontoer. Videre er det også tydelig hvordan ulike former for smartteknologi, digitale bankløsninger og BankID kan anvendes i voldsutøvelsen. En annen interessant del av teknologiens voldelige potensial, er hvordan skjulte former for voldsutøvelse kan maskeres som hyggelige gester.

7.1 Lokasjon og innsyn; overvåkning gjennom digital teknologi

En sentral dimensjon av hvordan digital teknologi kan ha et voldelig potensial, er hvordan digitale hjelpemidler kan tilrettelegge for overvåkning av den utsatte, noe som også utgjør en stor del av den digitaliserte kontrollen. Som Johnson (2008: 88) også redegjør for krever tvangskontroll, som er et kjennetegn ved partnervold, overvåkning. Dette er fordi utøveren må overvåke partnerens oppførsel for å kunne straffe for 'misoppførsel' (Johnson, 2008: 88). Det er tydelig hvordan både allmenne- og ikke så allmenne applikasjoner og programvarer på ulike måter blir brukt til å spore og overvåke den utsatte. Blant annet tilbyr både Snapchat og 'Hvor er?' stedslokasjon, hvilket var to applikasjoner som gikk igjen.

«Nå kan de jo bare ringe og kreve at de skrur på Snapmap» (KR4).

Som informanten påpeker, er det ikke lenger nødvendig for utøver å ha en bred kompetanse innenfor data eller informatikk for å få tilgang til den utsattes posisjon. Utøver har nå kontrollfunksjonen tilgjengelig gjennom applikasjoner som er utviklet for kommunikasjon, der også et alternativ for brukeren er å dele stedslokasjon med venner. Dette samsvarer med funn der voldsutøvere bruker stedstjenester for å spore offerets enheter, deriblant tjenester som 'Hvor er?', foreldresporing og andre sikkerhetsbaserte tjenester (Freed mfl., 2018: 5). Dermed er det mest fremtredende i datamaterialet hvordan personverninstillingene til den utsatte skal være justert

i forskjellige, mer allmenne, applikasjoner er det som blir anvendt av utøver innenfor overvåking.

«Jeg synes det er mye kontroll i en eller annen forstand, i hvert fall i forbindelse med psykisk vold. Da kan selvfølgelig telefonen og bilen og alt dette her være involvert på noe vis. Nå er det jo veldig populært med Snapkart, og posisjonen, og apper som gjør at du vet hvor folk er. Noen skal også dokumentere hvor de er, 'er du faktisk på bussen som du sier eller er du ikke det? '» (KR5).

Som sitatet viser, er det flere digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidler som kan bli brukt i å utøve psykisk vold og kontroll. Det er likevel tydelig i hvilken grad vanlige kommunikasjonsplattformer og apper med innebygd stedslokasjon, blir brukt til å utøve kontroll i form av overvåking. Dette er også funnet i en tidligere norsk studie om digital vold i unge parforhold, hvor utøvere overvåket de utsattes plassering, sosialisering og aktiviteter (Hellevik, 2019: 183). I lys av relasjonell meldeplikt, er det også tydelig hvordan den utsatte må bekrefte hvor vedkommende er, etter at utøver har identifisert vedkommendes lokasjon gjennom sporing. Selv om det hovedsakelig ble utøvd overvåking gjennom allmenne applikasjoner, ble vi likevel fortalt om noen tilfeller der utøver hadde en mer teknologisk avansert tilnærming til kontrolltaktikken.

Da vi begynte med prosjektet innledningsvis, var vi veldig nysgjerrige på i hvilken grad installerte spionprogrammer og andre lignende høyteknologiske metoder ble brukt i å overvåke den utsatte i det skjulte. Våre data indikerer imidlertid at denne form for overvåking ikke er særlig hyppig anvendt, men informantene forteller likevel at bruk av spionprogrammer har skjedd ved enkelthendelser;

«Jeg hørte om noen i sommer, som hadde en sånn app» (KR5).

Som informanten forteller, er det bruk av spionprogrammer som er blitt brukt til å overvåke den utsatte oppdaget ved enkelttilfeller. Slik bruk av spionprogrammer er også belyst tidligere, selv om denne form for overvåking ble bekreftet i svært få saker (Freed mfl., 2018: 6). Videre er det også belyst om en annen høyteknologisk form for kontroll, som hacking, har skjedd ved et enkelttilfelle;

«Vi har eksempler på noen som er ekstremt god på hacking. For eksempel at brev og søknader som ble sendt, ble avbrutt da han klarte å stoppe disse. Blant annet separasjonssøknad, banklån... mye ble stoppet» (KR2).

Det informanten forteller om i sitatet kan sies å være en avvikende observasjon, da vi kun ble fortalt om slike tilfeller som enkelthendelser. Sitatet illustrer likevel hvordan digitalisering i sin ytterste konsekvens kan føre til sabotering av separasjonspapirer og stoppe aktiviteten til den utsattes bank. Samtidig blir dette tilfellet beskrevet med mye forbauselse av informanten, da den teknologiske kompetansen til utøver antageligvis var over gjennomsnittet til normalbefolkningen. Det er viktig å understreke at denne form for høyteknologisk tilnærming til kontroll er lite fremtredende i datamaterialet vårt, men det illustrerer også i hvilken grad digital teknologi kan ha et skadelig potensial overfor den utsatte.

Bruk av spionprogrammer og hacking, forekommer ifølge datamaterialet sjeldent. Det er derimot en annen form for en mer subtil overvåkning som i større grad blir anvendt; nemlig bruk av tvilling-SIM og barneabonnement;

«Det stod vel egentlig i den eldste datteren sitt navn, så det var egentlig to telefoner som stod på datteren, men dette visste ikke mammaen om. Så han kunne se SMS-er og forskjellige ting. Det tok ganske lang tid før vi oppdaget det. Vi sjekker jo telefonene og passer på, men det her var ikke noe som falt oss inn. Så vi trodde først at han kanskje hadde lastet ned en app eller noe, også var det i forbindelse med kontakt med telefonselskapet at det her kom frem. Så da var det aldri noe abonnement som var knyttet til henne i det hele tatt» (KR8).

Det er derimot ikke alltid installasjoner som er problemet i disse sakene. Som informanten forteller, har den utsatte i saken blitt overvåket ved hjelp av et telefonabonnement som stod i datteren sitt navn, hvilket medførte at vedkommende hadde et abonnement som tillot utøver å ha innsyn i den utsattes digitale aktivitet på telefonen. Da den utsatte var på krisesenteret, ble applikasjonene på telefonen gjennomgått, men til tross for at de ikke fant spionprogrammer hadde utøveren fortsatt innsyn. Dette førte videre til at informanten kontaktet telefonselskapet direkte, hvor de da ble opplyst om at det var et barneabonnement. Ved andre tilfeller ble et mye lignende overvåkningsmetode benyttet, nemlig bruk av tvilling-SIM;

«Det var en som sa 'jeg vet at han har gjort noe med mobilen min', også var det at hun hadde tvillingkort» (KR1).

Som sitatet illustrerer, er også tvilling-SIM blitt brukt som en metode for å overvåke. Tvilling-SIM er et SIM-kort som fungerer som en kopi av det originale SIM-kortet som tillater brukere å ringe, tekste og surfe på en ekstra enhet. I dette tilfellet ble tvilling-SIM brukt for å overvåke den utsattes aktivitet fra utøverens egne kopi av SIM-kortet. Med andre ord er også telefonabonnement og SIM-kort kontroll-og-overvåkningsfunksjoner som blir anvendt av enkelte voldsutøvere.

Selv om det er noen tilfeller av mer høyteknologiske former for å utøve overvåkning og sporing, forekommer majoriteten av disse kontrollformene ved hjelp av allmenne applikasjoner som tilbyr bruk av stedslokasjon. Altså er det ikke slik at utøver trenger en annen eller mer utbredt kompetanse innenfor teknologi enn hva som er normalt for å utøve kontroll og overvåkning. Av den grunn er det mer fremtredende at personverninnstillingene skulle være justert på en måte som tillot overvåkning, enn en mer høyteknologisk tilnærming til overvåkning. Selv om den utsatte i stor grad blir overvåket av voldsutøver, viser også datamaterialet vårt at trusselen om overvåkning, kan brukes som en kontrollfunksjon overfor vedkommende.

Overvåkningen og sporingen av den utsatte kan både skje med eller uten den utsattes viten. Selv om det kan utøves i det skjulte, blant annet gjennom spionprogrammer, barneabonnement og tvilling-SIM, er det tydelig at overvåkning og sporing i størst grad blir gjort åpenlyst. Dette er både i form av at den utsatte må ha på stedstjenester på telefonen og allmenne applikasjoner, eller i form av at den utsatte blir fortalt at vedkommende spores av utøver. I de tilfellene hvor utøver har påstått å ha lastet ned spionprogrammer på den utsattes telefon, problematiserer noen av informantene om hvorvidt utøver faktisk gjorde dette.

«Det er en del som sier at den andre har sagt at de har installert noe, og at de tracker de på en eller annen måte. Hvorvidt de faktisk gjør det eller ikke, det er vi litt usikre på noen ganger, men det skaper jo en usikkerhet når man blir fortalt det. Jeg har kikket gjennom noen telefoner på grunn av en sånn påstand om at han, eller hun, sier at det er installert noe. Så kikker vi, og etter min kunnskap så finner jeg ikke noe. Da kan du bli litt usikker på om det var for å skremme eller for å ha kontroll, eller om det faktisk er noe» (KR6).

Som informanten forteller er det en del utsatte som har blitt fortalt at et overvåkningsprogram eller 'tracker' er installert på en eller flere digitale apparater. Uavhengig om den utsatte faktisk overvåkes eller ikke, skaper slike trusler om at vedkommende overvåkes en usikkerhet som kan påvirke den utsattes handlingsrom, da vedkommende må styre atferden sin etter mistanke eller 'viten' om at han eller hun blir overvåket. Av den grunn fører også trusselen om overvåkning i seg selv til at den utsatte blir kontrollert og tilpasser sin atferd i redsel for å bli oppdaget og derav straffet om vedkommende gjør noe hun eller han ikke har lov til. Som informanten selv opplyser, er det ofte, etter vedkommendes kunnskap, sjeldent det faktisk er noen form for spionprogrammer på vedkommendes digitale apparater. Overordnet viser datamaterialet hvordan digital teknologi kan ha et voldelig potensial der utformingen av den kan anvendes på ulike måter til å spore og overvåke den utsatte. Det er fremtredende hvordan det hovedsakelig er personverninnstillingene på de mer allmenne applikasjonen som er gjenstand for kontrollutøvelse, selv om datamaterialet også viser hvordan overvåkning kan skje på en mer subtil måte. Videre poengterte informantene våre hvordan overvåkning og kontroll kan skje gjennom andre former for digital teknologi annet enn knyttet til en mobiltelefon, hvilket vil bli utypet i neste delkapittel.

7.2 Smartteknologi; tilrettelagt kontroll og overvåkning

Et sentralt tema om hvordan digital teknologi har et voldelig potensial, er hvordan smart digital teknologi også kan benyttes for å kontrollere den utsatte. Selv om vanlige applikasjoner i størst grad ble brukt til å overvåke, blir også andre 'smarte' teknologiske hjelpemidler brukt til samme formål. Fremtredende er hvordan denne digitale teknologien ikke er kommunikasjonstjenester eller teknologi utviklet for mellommenneskelig handling, men heller konkrete oppgaver for å gjøre hverdagen lettere.

«En kvinne fortalte meg om at hun handlet på en butikk som hun vanligvis ikke bruker for å unngå å treffe på eksmannen sin. Så opplevde hun at eksmannen parkerer rett i nærheten, noe som gjorde at hun tenkte at han må ha satt på sporing på bilen hennes. For ellers er det ingen logisk grunn til at han skulle vite hvor hun var» (KR1).

Som sitatet illustrerer kan overvåkning og sporing også skje ved sporing av kjøretøy som bil. I dette tilfelle var det sterk mistanke om at bilen som var sporet, da den utsatte hadde dratt til et sted vedkommende ellers ikke pleier å oppholde seg, uten andre digitale hjelpemidler vedkommende mistenkte kunne spores, hvor voldsutøver hadde oppnådd å se den utsattes lokasjon.

Dette er et klart eksempel på at digitalisering av biler også har potensial til å bli brukt til å utøve overvåkning og kontroll. Det er også vist at digitalisering av andre apparater, som klokker, også kan bidra til overvåkning og kontroll;

«Plutselig kom noen på at shit, klokka ligger hjemme. Så det er veldig mye bra med det digitale, men det har vist at det utvisker noen grenser» (KR7).

Som informanten påpeker, har vedkommende også erfart at smartklokker også er tilrettelagt for og misbrukes med formål om å overvåke og utøve kontroll. Slik kontroll kan forekomme ved at utøver kan se innkommende anrop og meldinger til telefonen som er tilkoblet. I tillegg kan utøver også ha anledning til å se lokasjonen til andre tilkoblede enheter som telefon, hvilket kan avsløre den utsattes lokasjon. I tilfelle informanten snakker om, ble det et problem å ha glemte klokken sin, da klokken kunne avsløre at den utsatte var på krisesenter med hemmelig adresse, hvor vedkommendes lokasjon stod i fare for å bli avslørt. Slike potensielle farer for å bli sporet, kan også føre til at den utsatte må tilpasse seg og planlegge reiser som skal foretas uten utøvers viten;

«Du tør kanskje ikke, altså du må planlegge så veldig hvis du skal komme hit for eksempel. På et møte må du kanskje slå av stedstjenesten din, og det er klart at det blir reagert på veldig fort. 'Hvorfor har du gjort det, det har du ikke lov til, det er ikke en del av avtalen'. Hvis de er her inne og ikke svarer på telefonen, noen ganger må de svare, hvis de selv sier at nå må de, for hvis ikke går det helt galt» (KR6).

Som sitatet viser, kan muligheter ved sporing som er tilrettelagt av digitaliserte hjelpe- og kommunikasjonsmidler, føre til at den utsatte må være ekstra påpasselig når vedkommende skal reise, eller foreta andre handlinger, som utøver ikke tillater. Som informanten forteller, reageres brudd på regler gitt av utøver raskt. Reaksjonene som beskrives er et resultat av at stedstjenesten til den utsatte blir skrudd av, hvor utøver da krever å vite hva som skjer, og også påpeker at dette har ikke den utsatte lov til da det ikke er en del av 'avtalen'. Disse konfrontasjonene kan ofte komme i form av at den utsatte blir ringt, straks bruddet er oppdaget. I lys av konseptet om at den utsatte har relasjonell meldeplikt til utøver, viser også sitatet at brudd på denne meldeplikten kan gi ytterligere følger for den utsatte. Dersom den utsatte unnlater seg å svare på anropet når utøver krever rapportering, kan også dette føre til negative konsekvenser for den utsatte. Mulighetene digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidler gir for sporing og rask kontakt,

åpner derav opp for omfattende kontroll overfor den utsatte. Slik overvåkning i utstrakt form, har også utspilt seg gjennom utvikling av såkalte smart-hjem;

«Hun åpnet døren, og det jeg ikke hadde tenkt på var at han hadde kontroll på når den døren åpnes, for det varslet på telefonen hans. Så han kom ganske fort tilbake fra den båten, så vi rakk ikke å komme oss videre før han kom. Det var jo noe hun ikke hadde lagt vekt på heller, at han hadde veldig kontroll på når en går inn og ut av døren og sånt» (KR5).

Som informanten forteller kan det være utfordrende å ta høyde for alle de digitale hjelpemidlene som kan anvendes i utøvelsen av kontroll. I denne fortellingen kommer det frem hvordan en som søkte hjelp hos et krisesenter skulle hjem for å hente personlige eiendeler, og var sikker på at utøver ikke var hjemme; slik at det var trygt for vedkommende å dra hjem for å utføre ærendet. Det som derimot ikke ble tatt med i betraktning da avgjørelsen om hvorvidt det var trygt eller ikke å dra til vedkommendes bolig ble tatt, var hvordan inngangsdøren hadde en smartlås som varslet utøver på sin mobil om at døren ble låst opp. På denne måten ble utøver varslet om at utsatte var hjemme. Til tross for at utøver ikke var hjemme da den utsatte kom hjem for å hente sine personlige eiendeler, rakk derfor utøver å komme hjem og møte den utsatte. Altså kan også inngangsdøren, eller låsen på den, fungere som et kontrollverktøy. Ved å installere en smartlås kan utøver loggføre når den utsatte ankommer og forlater hjemmet. Installasjon av smartlåser er heller ikke den eneste måten å kontrollere hjemmet på;

«Det var en sak hvor noen hadde satt opp et hundekamera, og hun jobbet på hjemmekontor. Han logget seg på, og den kan man snakke igjennom, så sier han 'nå syns jeg du har hatt lang nok pause, jeg trodde du satt på hjemmekontor'. Sånt har vi eksempler på, at kamera blir brukt til overvåkning» (PA4).

Digitale hjelpemidler som digitale videokamera, har også potensial i og misbrukes i form av overvåkning og kontroll på tvers av fysisk avstand. I dette tilfellet hadde utøver installert et hundekamera som tillot utøver i å også snakke igjennom kameraet. Lignende funn er tidligere presentert i Fraser mfl. (2010: 44) sin studie, hvor synlige og skjulte kameraer ble brukt til å monitorere de utsatte i deres eget hjem. Da den utsatte var på hjemmekontor, ble vedkommende overvåket i sanntid gjennom kameraet, hvor utøver også snakket gjennom den for å formidle misnøye når vedkommende gjorde noe utøver ikke likte. Slik form for overvåkning foregår ikke i det skjulte. I stedet viser utøver klar tilstedeværelse, selv om vedkommende ikke er fysisk til

stede der den utsatte befinner seg. Kontroll av slik tilstedeværelse kan skape en usikkerhet hos den utsatte, men kan også føre til at den utsatte må tilpasse seg atferden sin i henhold til utøvers ønske, tross fysisk avstand.

Som empirien viser, er digital teknologi tilrettelagt for ulike former for digitalisert kontroll som overvåkning, sporing og kommunikasjon. Selv om de digitale midlene i utgangspunktet ikke er utviklet med hensikt i dette, eller er ment for slik atferd, ser vi flere tilfeller av at de likevel åpner opp for omfattende kontroll. Digitale hjelpemidler har derav åpnet opp for helt nye former for kontroll, som også kan oppleves ytterligere belastende for den utsatte;

«Også har en på en måte fått alle disse digitale hjelpemidlene i tillegg til å utøve helt ny type kontroll over den de skal kontrollere. Med den digitale utviklingen, så jeg tror nok at verdenen til den trusselutsatte har blitt tyngre å leve med. Det er så mange flere feller en kan gå i og sette seg fast i, og bli kontrollert på med hjelp av disse digitale verktøyene» (PA1).

Som informanten påpeker, har digitale hjelpemidler muliggjort en ny type kontroll og en ytterligere trussel for den voldsutsatte. Samlet sett er det vist hvordan digital teknologi kan ha et voldelig potensial der smartteknologi kan tilrettelegge for en utvidet overvåkning av den utsatte. Som datamaterialet viser, er det fremtredende hvordan det meste av smartløsninger og smartteknologi kan ha et voldelig potensial for utøvelse av kontroll, der bevegelsesmønsteret til den utsatte blir gjenstand for kontroll gjennom disse. Et sentralt tema innenfor aspektet ved digital teknologis voldelig potensial, er hvordan digitale bankløsninger og BankID også kan misbrukes til kontrollutøvelse, som vil redegjøres nærmere i kommende delkapittel.

7.3 Digitale bankløsninger og BankID

Digital teknologi kan altså ha et voldelig potensial gjennom at digital teknologi tilrettelegger for kontrolltaktikker som overvåkning. Gjennom datamaterialet har det dog blitt tydelig hvordan digital teknologi også kan ha et voldelig potensial i form av at det også tilrettelegger for økonomisk vold. Dette skyldes digitaliseringen av privatøkonomien hvor all økonomisk håndtering som betalinger, overføringer og å ta opp lån gjøres digitalt. Den digitaliserte økonomiske volden blir først og fremst kontekstualisert som en del av det større vold- og kontrollregime.

«Man lager en usikkerhet, enten ved bruk av indirekte eller direkte trusler. Det kan også være ved bruk av sosial kontroll, eller da digital kontroll, kontroll over telefonen, all

korrespondanse, all kontakt med omverdenen, og, eller i kombinasjon med økonomisk kontroll, styre alle pengene, snevre inn mulighetene» (PA4).

Den digitaliserte økonomiske volden blir ofte nevnt som en del av voldsbilde i datamaterialet, og blir omtalt som en del av alle sfærene som utøver kontrollerer. Informanten ovenfor snakker også om den psykiske volden i form av isolering, og hvordan utøver stort sett har kontroll over all kontakt den utsatte har med omverdenen; også det økonomiske aspektet. Blant annet blir kontroll over telefonen også løftet frem av denne informanten, og hvordan utøver styrer alle pengene.

Et stort aspekt innenfor den økonomiske volden, er at det bidrar til et økonomisk avhengighetsforhold til voldsutøver.

«Hvis man tenker fra gamle dager, da var det vanskeligere å skille seg og man holdt sammen på grunn av det økonomiske. Så man tenker at det er gammeldags, det å være sammen på grunn av at man er økonomisk avhengig av hverandre, men jeg tror ikke det er gammeldags» (PA4).

Som informanten påpeker er det en oppfatning av at økonomisk avhengighet er noe som hører hjemme i historien, og at flere kanskje ikke tenker at det ikke er like gjeldende i dagens samfunn. Samtidig som det har vært en økonomisk omstrukturering av familien der gjerne begge parter har inntekt, viser dataen vår hvordan økonomisk avhengighet er sentralt i partnervoldsaker. Dette er også funnet av blant annet Barnett (2000: 348), som diskuterer i hvilken grad økonomisk avhengighet påvirker den utsattes beslutning i å forbi i det voldelige forholdet.

Den digitaliserte økonomiske volden kan være inngripende i form av at det kan ha fatale konsekvenser, da det økonomiske aspektet kan være avgjørende når den utsatte vurderer å forlate det voldelige forholdet; men også for livsutfoldelse generelt. Den økonomiske avhengigheten er like gjeldende i dagens samfunn, hvilket flere av informantene løftet frem;

«Vi har økonomisk vold også. Det å ha felles konto, er det så romantisk da? Det er mange diskusjoner man kan ha rundt det, og det går jo opp et lys etter hvert. Voldsutsatte blir fratatt forutsetningene og mulighetene til å ta felles økonomiske avgjørelser. Vi har beboere

som aldri har lest kontoutskriftene sine, og aner ikke hva de har. Plutselig en dag så står dem alene på bar bakke» (KR3).

Informanten problematiserer hvordan det å ha felles økonomi slett ikke er noe romantisk, men heller en kontrollfunksjon. Blant annet blir det fortalt om hvordan utsatte for partnervold aldri har lest sine personlige kontoutskrifter, og generelt ikke har tilnærmet seg ferdighetene til å administrere sin personlige økonomi. Dette kan vanskeliggjøre situasjonen til den utsatte da de ikke vet hvilke midler de sitter med eller ikke, samt hvordan det å ha delt økonomi kan vanskeliggjøre det å gå ifra en partner. I en videreføring av dette, blir de utsattes manglende kunnskap i å administrere sin personlige økonomi, problematisert av flere av informantene våre;

«De damene har ikke hørt om det før, de kommer hit og tror alt er greit. Mannen ordner bankkonto til de, styrer med nettbanken og fikser og ordner alt så det stemmer. Så når de kommer hit så er det gjerne første gang de kommer seg inn på sin egen nettbank» (KR8).

Som sitatet viser, kan utøvers totale kontroll over økonomien gi betydelige konsekvenser for den utsattes evne i å håndtere egen økonomi etter brudd. Selv om utøvers administrering av økonomien kan være ment som en snill gest, eller som en kontrollfunksjon, fører dette likevel til at den utsatte ikke får den nødvendige opplæringen og erfaringen som er nødvendig for å være økonomisk selvstendig etter et potensielt brudd. Dette aspektet er også problematisert tidligere, hvor de utsattes tilgang til økonomiske ressurser ofte var begrenset, overvåket, eller fullstendig kontrollert av en voldelig partner, noe som førte til at de utsatte ikke har tilgang til økonomisk informasjon, eller kompetanse i å administrere dette selv (Sanders, 2014: 299).

Selv om digitalisert økonomisk vold har felles kjennetegn med den klassiske økonomiske volden, har digitaliseringen av økonomien også åpnet opp for nye former for økonomisk vold, deriblant misbruk av den utsattes kontoer, BankID og kodebrikke;

«Motparten kan ha kontroll på telefonen, bil, e-post, eller bankkonto. Altså vi ser jo også at de er disponenten på felles konto, eller har muligheter for å logge seg inn og signere på papirer med noen andre sin kodebrikke. Det er masse sånne ting også» (KR5).

Som sitatet illustrerer, kan kontroll av den utsattes telefon, e-post, kodebrikke eller felles konto gi voldsutøver mulighet til å logge inn og signere papirer uten den utsattes samtykke og

potensielt viten. I denne konteksten ser man klart hvordan digitale hjelpemidler tilrettelegger for misbruk av den utsattes digitale kontoer og bankkontoer, hvor økonomisk vold kan forekomme i form av at utøver tar opp lån i den utsattes navn.

«Det er mye av den kontrollen over duppedingser, kontoer. Du har på en måte alt fra små ting til de helt sånn altovergripende der en har kontroll på BankID og tar opp lån, og på en måte styrer hele livet» (PA1).

I en videreføring av den totale kontrollen over digitale enheter, er også kontroll over BankID et sentralt moment i utøvelsen av digitalisert økonomisk vold. Ved å kontrollere BankID vil det også være mulig å ta opp lån i den utsatte sitt navn, hvilket kan sies å være veldig inngripende. På denne måten infiltrerer utøver hele den økonomiske sfæren til den utsatte. Dette kan også sies å være et eksempel på økonomisk sabotasje under økonomisk vold, der Johnson (2021: 298) eksemplifiserer det med å bygge opp gjeld under den utsatte sitt navn uten deres viten, lure utsatte til å signere skatterelaterte dokumenter og tvinge den utsatte til å åpne kredittlinjer. Ved at utøver har tilgang på den utsattes BankID og muligheter til å ta opp lån i vedkommendes navn, kan dette videre føre til store økonomiske konsekvenser overfor den utsatte;

Jeg hadde et eksempel på en dame som ble godkjent for å stå på et huslån, på 1,4 millioner» (KR8).

Den digitaliserte økonomiske voldens ytterste konsekvens er at den utsatte blir sabotert økonomisk. Blant annet har det gjennom prosessen blitt fortalt flere ganger om hvordan utsatte har fått store lån tilskrevet sitt navn uten å være klar over det. I dette eksempelet har en kvinne fått et huslån på over en million kroner. Et lån på denne størrelsen kan i flere tilfeller være fatalt, og må regnes med å være særdeles inngripende for den personlige økonomiske situasjonen om det skjer uten vedkommendes viten. Videre har det også blitt fortalt om hvordan paret har tatt opp lån sammen, men at den utøvende parten står som medlånetaker. I et slikt tilfellet kan den utøvende parten unnlate å betale, mens det er den utsatte som sitter igjen med konsekvensene av det.

«I de fleste sakene jeg har hatt, så er det den mannlige parten som har den utøvende makten, altså den største makten i forholdet. Det er flest saker der mannen har oversikt over økonomi, eller at ting står på han. Det er en skjevfordeling etter min oppfatning» (PA1).

Det blir også fortalt om hvordan det hovedsakelig er den mannlige parten som har den utøvende makten, og derav også den økonomiske makten; samt midlene til å utøve den økonomiske volden. Det går igjen i flere av fortellingene om hvordan mannen har den administrerende oppgaven i forhold til økonomien, samt hvordan den mannlige parten ofte har det forsørgende ansvaret overfor familien og den kvinnelige parten.

Videre blir dette også forsterket i fortellingene om kvinner fra minoritetsbakgrunn, der de har en mangel på personlig økonomi, språkkunnskaper og kjennskap til lovverket som gjør de spesielt utsatt for digitalisert økonomisk vold.

«En annen ting jeg tenker er viktig å nevne, som vi ser i flere saker, er det her med kodebrikke og BankID som blir brukt for at de skal signere elektronisk for å stå på gjeld. Mange ganger så har ikke disse damene forutsetninger for å skjønne hva de signerer på, for de kan ikke norsk. Alt av dokumenter ligger på norsk. De kan gå inn på store lån og være medlåntaker, uten at noen krever å [fysisk] se de» (KR8).

Også i dette sitatet kommer det frem hvordan både kodebrikke og BankID er sentrale momenter i utøvelsen av digitalisert økonomisk vold. Blant annet blir de digitale hjelpemidlene anvendt for å signere og ta opp lån i den utsatte sitt navn. I sitatet blir det også problematisert hvordan kvinner med minoritetsbakgrunn er særdeles utsatt for den digitaliserte økonomiske volden, da de ikke har språkkunnskapene som er forutsetningene til å forstå hva det er de faktisk signerer på. Sitatet illustrerer også hvordan den personlige økonomien i stor grad har blitt digitalisert, da ingen i banken heller krever å se dem før de signerer på lånene. På denne måten tilrettelegger teknologien utøvelsen av den økonomiske volden.

«De tror ikke at de kan klare seg økonomisk. De vet ikke om sine rettigheter, og de tror ikke de vil klare seg alene for det er det de har hørt veldig lenge» (KR5).

Selv om de utsatte ikke er økonomisk selvstendige grunnet manglende inntekt eller kunnskap i å håndtere egen privatøkonomi, skal det i utgangspunktet ikke hindre de i å forlate det voldelige forholdet dersom de ønsker dette. Dette skyldes de ulike velferdsordningene som skal ivareta innbyggernes grunnleggende behov og trygge livsvilkår. Informantene løftet dette eksempelet om digitalisert økonomisk vold som spesielt fremtredende i gjenforeningssaker, der den ene

partneren har bodd i Norge over lenger tid, og den andre partneren får oppholdstillatelse i landet med utgangspunkt i giftemål til førstnevnte partner. I slike saker ble det tydelig hvordan kulturelle kjønnsroller om hvem som er forsørger gjorde seg gjeldende, der den kvinnelige partneren ofte ikke var like orientert i det økonomiske landskapet. Likevel er det ofte at utsatte i typiske gjenforeningssaker ikke er kjent med disse rettighetene, noe som fører til at de forblir i forholdet fordi de tror de ikke kan klare seg uten voldsutøver. Overordnet er det tydelig hvordan digital teknologi har et voldelig potensial gjennom digitale bankløsninger og BankID. Spesielt fremtredende er hvordan disse blir benyttet for å utøve økonomisk kontroll overfor den utsatte, men også økonomisk sabotasje av den utsattes personlige økonomi. Et annet sentralt tema innenfor det voldelige potensialet av digital teknologi er hvordan det kan bli kamuflert som noe annet, hvilket vil utdypes i neste delkapittel.

7.4 Fra omsorg til vold; den digitale trojanske hesten

Ved at digital teknologi har et voldelig potensial gjennom hvordan den er utformet, var det flere informanter som belyste hvordan digital teknologi kan ha et voldelig potensial da kontrollfunksjonene kunne bli kamuflert som noe annet, nettopp fordi de digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidlene som brukes i kontrollutøvelsen ikke forbindes med kontroll. I en forlengelse av dette, var et sentralt tema hvordan kontrollfunksjoner tilsynelatende kunne være en hyggelig gest fra utøvers side, samtidig som det egentlig var et strategisk middel for å kontrollere. Sentralt i disse fortellingene er hvordan lovnader om hjelp og komfort senere viste seg å være noe helt annet, og at utøver fikk en innsikt som vedkommende ellers ikke ville fått tilgang til. Derav kan disse teknikkene eller metodene innenfor digitalisert vold bli omtalt som den trojanske hesten; et strategisk trekk for å få overtaket og opprettholde kontrollen.

«De ble enige om at han skulle ha tilgang til å se hun på «Hvor er?», der han fulgte med når hun gikk tur, men etter hvert ble det en sånn kontroll, gradvis. Hun følte at hun ikke kunne ta det bort uten at det ble en veldig stor greie. Så det er ikke alltid at det begynner som en form for vold, men at det blir det etter hvert fordi han hadde muligheten. Det blir vanskelig for henne, og grensen hadde på en måte endret seg» (KR8).

Som informanten forteller kan det som begynner som en hyggelig gest, utvikle seg til å bli kontroll i form av overvåkning. Paret hadde inngått en enighet om at utøver kunne se vedkommendes posisjon av sikkerhetsmessige grunner og behov for omsorg. Likevel ble denne muligheten for overvåkning utnyttet i større og mer omfattende grad. Som informanten selv sier, blir

grensen for hva som begås av utøver og hva som blir tolerert av den utsatte utvidet litt og litt. Av den grunn blir det derav vanskelig for den utsatte å sette en grense eller be utøver slutte å utøve slik kontroll uten av det blir en 'veldig veldig stor greie'. På denne måten, var det å få tilgang til å spore, og deretter flytte grensene for mer og mer sporing, en strategisk taktikk for å tilegne seg mer kontroll over den utsatte.

I en videreføring av eksempelet om omsorg, er en annen fortelling hvordan den utsatte trengte bistand til økonomisk administrasjon og betalinger, hvor partneren tilbydde seg å hjelpe den utsatte;

«Det var en dame der barnet trengte skole-pc. Hun hadde ikke pengene til egenandelen. [...] Mannen sa at han skulle hjelpe henne, og istedenfor at det er en skole-pc de kjøper, så går de inn og bestiller en pc gjennom et selskap på nett, til en helt vanvittig rente, pluss at de låner ti tusen. De pengene ser hun aldri noe til, for hun trodde de pengene var det han skulle ha for å kjøpe den pc-en. Dette ender opp med at det hun tror er ti tusen til pc, og noen andre ting barnet trengte for å begynne på videregående, til slutt blir et lån på over 60 000. Denne avtalen som er inngått med pc-en er også låst, pluss de pengene. Og det med lån har vi hatt i flere saker» (KR8).

I sitatet ovenfor blir det beskrevet hvordan utøver fremstiller det å ta opp et ugunstig lån som en 'snill' tjeneste. Der den utsatte ikke hadde penger til egenandel for barnet sin utdanning, manipulerer partneren den utsatte til å ta opp et lån på over 60 000 kroner. Ved at den personlige økonomien i stor grad har blitt digitalisert, og er utformet på en måte som tilrettelegger for økonomisk utnyttelse, var et ugunstig lån en digital vei inn for å kontrollere den utsatte. Der avtalen er låst og står i den utsatte sitt navn, illustrerer eksempelet nok en gang hvordan digitaliseringen åpner opp for strategiske kontrollfunksjoner som innledningsvis kamufleres av omsorg.

Ikke alle inngangene for kontroll begynner som omsorg. I noen tilfeller kan de forekomme som hyggelige gester, i form av gaver, som videre utvikler seg til et kontroll-moment som den utsatte selv ikke er klar over;

«Jeg synes det er litt sånn festlig egentlig, kanskje festlig er feil ord, men hvor du på en måte er så snill og har gitt en gave til kjæresten din da for eksempel. 'Her har du en ny telefon

og jeg har kjøpt SIM-kort til deg og laget abonnement' og kjempehyggelig. Så har de tilgang på alt, hvordan du ringer, også er det ofte installert en app eller en sporing» (KR5).

I sitatet ovenfor kommer det frem hvordan mobiltelefon hvor alt er ordnet på forhånd med abonnement og SIM-kort blir pakket inn som en hyggelig gave, og hvordan den hyggelige gaven viser seg å være en inngang til privatlivet til den utsatte. Blant annet får den utøvende parten tilgang til ringelogg og sporing, hvilket den utsatte muligens ikke hadde delt frivillig. Informanten forteller også om hvordan applikasjoner kan være lastet ned på forhånd, slik at informasjonen fra mobiltelefonen er tilgjengelig i det den utsatte tar den i bruk. Overordnet blir det tydelig hvordan digital teknologi sitt voldelige potensial kan kamufleres som hyggelige gester, der de digitaliserte løsningene og gavene den utsatte blir tilbudt er et strategisk trekk for å innhente informasjon og opprettholde kontroll.

7.5 Potensialet oppsummert

Funnene som har blitt presentert i dette kapittelet har kastet lys på hvordan digital teknologi kan ha et voldelig potensial og hvordan det på ulike måter påvirker partnervolden. På den ene siden blir det tydelig hvordan det voldelige potensialet tar form gjennom utformingen av digital teknologi, der vanlige kommunikasjonsplattformer- og applikasjoner som Snapchat og 'Hvor er?' blir anvendt for overvåkning og utøvelsen av kontroll. Der denne formen for overvåkning kan sies å være mer åpenbar, hvor den utsatte er klar over at vedkommende blir overvåket, utgjør også den skjulte og mer subtile formen for overvåkning en vesentlig del av det voldelige potensialet iboende i digital teknologi. Som datamaterialet viser, blir både spionprogramvarer, barneabonnement og tvilling-SIM brukt for å overvåke den utsattes digitale aktivitet i det skjulte. Et annet aspekt ved den subtile overvåkingen, er hvordan også smartteknologi kan ha et voldelig potensial. Som datamaterialet har belyst, kan både smartbiler, smartklokker og smarte dørlåser og kameraer, på ulike måter bli brukt for å overvåke den utsattes bevegelsesmønster. Det er også iøynefallende hvordan digital teknologi har et voldelig potensial internalisert gjennom digitaliseringen av hverdagsfunksjoner. Blant annet blir det tydelig hvordan digitale bankløsninger og BankID kan bli misbrukt for å utøve økonomisk sabotasje, til tross for at dette er en internalisert løsning av den personlige økonomien og ikke applikasjoner som blir lastet ned. Datamaterialet har dermed vist hvordan allmenn teknologi, som vanlige applikasjoner eller telefonabonnement, har et voldelig potensial som kan bli brukt i kontrollutøvelse. I en videreføring av dette, viser også datamaterialet hvordan disse kontrolltaktikkene blir kamuflert som en hyggelig gest innledningsvis for å etablere muligheten for kontrollutøvelsen.

Kapittel 8: Ringvirkningene av digitaliseringen

Det foregående analysekapittelet redegjorde for hvordan digital teknologi kan ha et voldelig potensial gjennom menneskelig handling, hvor tematikken er preget av hvordan digital teknologis utforming muliggjør for en utvidet kontrollutøvelse. Dette kapittelet vil videre utforske analysens siste tema om hvordan digitaliseringen bidrar til forskjellige ringvirkninger til problematikken. Samtidig som de overordnede analysekapitlene legger frem funn som kan sies å være ringvirkninger av digitaliseringen, blir ringvirkninger i dette kapittelet forstått som noe mer i kjølvannet av konteksten til digitaliseringen av volden. Ved at digitaliseringen på ulike måter har preget både utøvelsen og opplevelsen av volden, viser datamaterialet hvordan digitaliseringen har bidratt til ulike former for konsekvenser og utfordringer. Datamaterialet viser hvordan informasjon som er samlet inn digitalt i sin ytterste konsekvens kan føre til fysiske følger. En annen konsekvens som følge av digitaliseringen er hvordan voldsutøvelsen er gjenstand for en voldsformsendring etter samlivsbrudd, og hvordan brudd på besøksforbud ofte forekommer gjennom digitale kommunikasjonsmidler. Videre er det også tydelig i hvilken grad aktører som jobber med voldsutsatte møter på ulike utfordringer som følger av digitaliseringen. Til tross for at hovedvekten av funnene i analysen skisserer hvordan digitaliseringen forverrer voldsvelde, vil den avsluttende funnet av ringvirkningene vise hvordan det også er en positiv side ved denne utviklingen; nemlig hvordan informasjon om hjelp er lettere tilgjengelig, og hvordan det er enklere å samle inn bevis ved hjelp av digital teknologi.

8.1 Fysiske følger av digital aktivitet

En sentral dimensjon av hvordan digitaliseringen har ført til ringvirkninger på partnervolden, er hvordan digitalisert vold i sin ytterste konsekvens kan føre til fysisk vold. Sporet for den fysiske ringvirkningen er to-delt da innsynet den digitaliserte kontrollen gir kan fremprovosere fysisk vold, og at den digitaliserte volden kan føre til at den utsatte blir utsatt for vold fra andre utenforstående aktører av relasjonen. I det første sporet kan den digitaliserte kontrollen som utøves skape mistillit og sjalusi som videre kan fremprovosere fysisk vold. Dermed kan også det første sporet av fysiske konsekvenser anses å være et resultat av informasjonen som er tilgjengelig gjennom digitale plattformer.

«Det digitale er ikke så mye med på det fysiske, men det henger jo sammen. Ved at du kan overvåke noen og vite hvor de er, eller ved at du kan se på tekstmeldingene eller lese hva som har skjedd på digitale plattformer, så gir jo det grobunn for sjalusi og kan føre til fysisk

vold. Jeg tenker at det er mer på det psykiske og ikke det fysiske, men det er en forutsetning for å utøve fysisk vold» (PA4).

Som sitatet illustrerer kan kontroll som overvåkning ha stor psykisk påkjenning, men kan også resultere i fysisk vold. Ved for eksempel å se over den utsattes meldinger og annen digital kommunikasjon med andre, kan utøver bli sjalu og dermed straffe den utsatte gjennom fysisk vold. Dette belyser hvordan sjalusi, som stammer fra digital overvåkning, kan fremprovosere voldelig atferd (Baker & Carreño, 2016; Draucker & Martsolf, 2010; Lucero mfl., 2014; Hellevik, 2019). Basert på datamaterialet, ser vi dog at digital overvåkning også kan fremprovosere fysisk vold. Dette er blant annet på grunn av at overvåkning er en forutsetning for å straffe 'misoppførsel' (Johnson, 2008: 88), og at den digitaliserte overvåkingen antageligvis fører til at utøveren finner flere tilfeller av 'misoppførsel' enn hva vedkommende ville ha gjort uten den digitale teknologien. I tillegg til at digitalisert kontroll og overvåkning ofte stammer fra sjalusi og et behov for å kontrollere, kan den samme praksisen også gi grobunn for en forsterket sjalusi som kan medføre fysiske voldelige utbrudd mot den utsatte. Av den grunn kan også psykisk vold og kontroll anses som en forutsetning for å utøve fysisk vold.

«I veldig mange av partnervoldssakene så handler det ofte om brudd som blir håndtert dårlig, av begge partene selvfølgelig. De klarer ikke å sette stoppunktet og komme seg videre. De bruker tiden sin på den digitale stalkingen og se hvem de har vært med og sett, i den digitale verdenen. Altså de ser om du har sjekket inn på den plassen, og der var han eller hun på en måte. Så det er mye sjalusi som blir utøvd i den digitale verden og den biten der» (PA1).

Det kommer blant annet frem hvordan den digitale verdenen til den andre parten fortsatt er tilgjengelig etter et samlivsbrudd. Selv om partene ikke har kontakt med hverandre har de fortsatt tilgang til å se hvor den andre er og hvem de har vært sammen med. Den digitale overvåkingen av hva den andre gjør kan føre til sjalusi og potensielt trigge en ny voldsepisode basert på informasjonen som er samlet digitalt. Når vi leser mellom linjene i datamaterialet, er det også tydelig at konseptet om relasjonell meldeplikt også kan fremprovosere fysisk vold. Dermed dette kravet ikke blir oppfylt av den utsatte, kan også dette være triggende for en ny voldsepisode. Ifølge datamaterialet, kan sjalusien som kommer av hva den utøvende parten har sett på digitale plattformer og på telefonen til den utsatte, føre til fysisk vold. Derav kan digitaliseringen sies å forverre voldsvelde for flere utsatte, da den utøvende parten muligens ikke hadde følt den samme sjalusien hvis ikke de digitale hjelpemidlene var tilgjengelige.

«Det er vanlig at telefon blir sjekket, pc, mail, alle steder hvor man har vært logget på, hva man har gjort. Dette fører til mistanke, som for eksempel hvis man står og prater med en kollega når man blir hentet fra jobben, hvem er denne kollegaen. Mistanker og tillagte intensjoner som kan utløse mer psykisk og fysisk vold» (KR2).

Blant annet blir det fortalt om hvordan den utøvende parten overvåker alle de digitale plattformene og hjelpemidlene til den utsatte. Telefonen med alle sine installasjoner blir undersøkt, samt datamaskinen og e-posten. Mistankene som kommer av å overvåke og forfølge partneren på de digitale plattformene utløser både mer psykisk og fysisk vold. På denne måten, medfører både tilgjengeligheten som digital teknologi medfører, samt det voldelige potensialet til digitale hjelpemidler, til både psykiske og fysiske konsekvenser for den utsatte.

I det andre sporet kan den digitaliserte volden føre til at den utsatte blir utsatt av vold fra andre enn voldsutøver, noe som er særstilt i saker preget av æreskultur. Blant annet er det flere historier informantene våre fortalte om der utsatte er i et nettverk som er preget av en æreskultur. Denne æreskulturen er potensielt veldig farlig, eller utgjør en enorm risiko, om æren til den utsatte og vedkommende sin familie blir svertet. Spredning av seksualiserte bilder og videoer av utsatte kan blant annet være utløsende for voldsepisoder for å gjenopprette æren til familien. Av den grunn kan det argumenteres for at digitalisert vold som spredning av seksualiserte bilder, som ellers ikke ville vært mulig uten digitale hjelpemidler, kan medføre til fysisk vold. I denne konteksten er det ikke nødvendigvis partner som utøver volden, men andre i nettverket, som storfamilien eller andre innenfor miljøet. Dermed blir noe som startet som partnervold og digitalisert vold, utviklet til vold i nære relasjoner. I en slik kontekst vil det heller ikke være uvanlig at utøver oppfordrer andre til å utøve volden for vedkommende, slik at utøver potensielt ikke trenger å være i landet en gang for å utsette den utsatte for en potensiell fare for fysisk vold.

«Han brukte jo ingen private navn egentlig, og der kunne han helt fritt skrive sjikanevende ting, oppfordre til æresdrap, altså pirre familien hennes i hjemlandet til at de tenker, 'den her hora må straffes'» (KR8)

Sitatet viser tydelig at digitalisert vold kan åpne opp for fysiske følger og i sin ytterste konsekvens drap. Uavhengig om slike oppfordringer til æresdrap eller drap, faktisk fører til at denne

handlingen gjennomføres eller ikke, tilføyes oppfordringene til trusselbildet for den utsatte som vedkommende må forholde seg til. Samlet sett, viser datamaterialet hvordan digitaliseringen har ført til ringvirkninger i form av fysiske følger for den utsatte. Spesielt fremtredende er hvordan digitalisert vold, og voldsutøvers bruk av digital teknologi for øvrig, i sin ytterste konsekvens kan fremprovosere fysisk vold; dette ofte i form av at informasjon samlet inn digitalt kan føre til mer sjalusi, eller at manglende etterlevelse av den relasjonelle meldeplikten kan få fysiske konsekvenser overfor den utsatte. Et annet sentralt tema som ble løftet opp i lys av digitaliseringens ringvirkninger, var hvordan volden utelukkende forekommer digitalt etter samlivsbrudd, som vil utdypes nærmere i neste delkapittel.

8.2 Voldsformendring etter samlivsbrudd

Et sentralt tema innunder ringvirkningene av digitaliseringen, hvilket også utgjør et sentralt funn av studien, er hvordan den bidrar til muligheten for å fortsette og utøve vold på tross av fysisk avstand; men også hvordan volden endrer form etter et samlivsbrudd gjennom dette potensialet. Dette funnet kan sies å differere i natur fra de andre funnene, da dette momentet ikke forsterker volden i den pågående relasjon, men heller utvider tidsrommet for det voldelige forholdet. Volden blir ikke nødvendigvis avsluttet med tidslinjen til forholdet, men endrer heller forekomsten av den til en mer digitalisert form.

«Når de flytter ut fra hjemmet og kommer hit, eller i en annen egen bolig, så endrer volden form. Den blir mer digital fordi de ikke har den tilgangen» (KR7).

Etter samlivsbrudd, da den voldsutsatte har forsøkt å forlate det voldelige forholdet, forekommer det en voldsformsendring hvor volden beveger seg fra de tradisjonelle voldsformene til å utelukkende forekomme digitalt. Dette samsvarer med at digitalisert partnervold eskalerer ved separasjon (Dragiewicz mfl., 2019: 17), og problematiseringen rundt hvordan kommunikasjon og vold er mer tilgjengelig etter samlivsbrudd, til tross for geografisk avstand, nettopp fordi mobiltelefonen alltid er fysisk til stede hos den utsatte (Henze-Pedersen, 2022: 202; Diamond, Fiesler & Bruckman, 2011: 417). Å bryte ut av forholdet og skjerme seg fra mer vold, blir derfor vanskeligstilt da digitale kommunikasjonsmidler legger opp til nettopp dette; kommunikasjon.

«Det er mye vanskeligere, fordi du kan flytte deg i avstand, men du kan ikke [...] du har gjerne whatsapp, messenger, instagram, og alle slags varianter hvor voldsutøver kommer til med fingrene. Om du blokkerer på alt så har han plutselig overført en krone til deg i nettbanken,

eller vippset og skrevet meldingen der. Du kan ikke skru av absolutt alle mulighetene for at noen kan kontakte deg. Du føler du har blokkert og slettet alt, også blir du funnet på en annen arena, for man kan ikke slette seg selv fra verden. Den trakkaseringsbiten, den skremme og truende biten, og overvåkning er kanskje det vi opplever mest» (KR4).

Som sitatet viser bidrar samlivsbrudd til en voldsformendring over til det digitale, hovedsakelig gjennom tekstmeldinger. I Diamond, Fiesler og Bruckman (2011: 417) sin studie, fant de også at bruk av tekstmeldinger var den mest utbredte måten voldsutøvere kontaktet voldsutsatte på etter samlivsbrudd, hvorav kontakt gjennom sosiale kommunikasjonsplattformer også ble benyttet. Når voldsutøver har oppnådd digital kontakt, forekommer den psykiske volden ofte i form av trakassering, skremsel, trusler og overvåkning. Dette støtter opp funn om at kontakt utgjør ulike former for trakassering, trusler og forsøk på å innhente informasjon (Diamond, Fiesler & Bruckman, 2011: 417 & Henze-Pedersen, 2022: 204). Selv om den utsatte forsøker å skjerme seg selv fra den digitaliserte psykiske volden, vanskeligstiller de digitaliserte kommunikasjonsmidlene dette, da det alltid er et sted den utsatte kan bli kontaktet på;

«Jeg hørte om en annen, hvor hun hadde blokkert mannen, eller eksen på mobilen, og da fant han ut at hvis han sendte en krone til henne, så klarte han å få sendt en beskjed til henne via vippes» (KR1).

Blant annet blir det fortalt om hvordan utøver når frem til den utsatte ved hjelp av digitale plattformer, som den utsatte ikke har tatt høyde for at de kan bli kontaktet på. Studien til Diamond, Fiesler og Bruckman (2011) har også vist at digital teknologi i økende grad blir brukt for å utøve vold etter at den utsatte har forlatt forholdet. Som studien problematiserer kan utbredelsen av telefoner og sosiale kommunikasjonsplattformer gjøre det vanskelig og skjermes for vold til tross for at den utsatte fysisk har forlatt forholdet og volden (Diamond, Fiesler & Bruckman, 2011: 416). Kommunikasjonslandskapet har blitt bredere og gir flere forsøk på å oppnå kontakt, hvilket gjør det mer utfordrende for den utsatte i et forsøk på å bryte den. Overordnet viser datamaterialet hvordan digitaliseringen har ringvirkninger på volden i form av hvordan tidslinjen til volden ikke nødvendigvis avsluttes med forholdet. Spesielt fremtredende er hvordan det forekommer en voldsformsendring etter samlivsbrudd hvor volden utelukkende forekommer digitalt, nettopp fordi digital teknologi åpner opp for kommunikasjon på avstand. Videre poengterte informantene våre hvordan denne form for digital kontakt etter samlivsbrudd også utgjør majoriteten av brudd på besøksforbud, hvilket vil bli utypet i neste delkapittel.

8.3 Digitale brudd på besøksforbud

I lys av hvordan volden utelukkende utspiller seg digitalt etter samlivsbrudd, er en annen ringvirkning av digitaliseringen slik det kommer frem i datamaterialet hvordan besøksforbud i all hovedsak brytes digitalt. Besøksforbud innebærer at den som er ilagt forbudet forbys å forfølge, besøke, oppholde seg på en bestemt plass eller på annen måte kontakte den personen besøksforbudet er ment å beskytte (jf. Straffeprosessloven §222a). Fremtredende er hvordan digitaliseringen bidrar til å komplisere skillelinjene mellom hva som er et direkte brudd på besøksforbud og øvrig aktivitet på digitale kommunikasjonsplattformer.

«Dette er todelt. Du har saker der det er gjentagende mye brudd på besøksforbud, også er det mange saker der det ikke er brudd i det hele tatt. Når jeg tenker igjennom, så er det oftest brudd på melding, Vipps, Facebook, Snapchat. Selv om folk oppsøker personer fysisk, er brudd i hovedtrekk på det digitale» (PA3).

Som informanten forteller, forekommer brudd på besøksforbud både gjennom digitale plattformer og ved at utøver oppsøker den utsatte fysisk, men at de oftest forekommer gjennom digitale plattformer. Dette aspektet ved besøksforbud er også problematisert av Dullum (2019b: 67), som i sin evaluering av besøksforbud legger frem at brudd på forbudet ofte kommer i form av at tiltalte tar kontakt med fornærmede via telefon eller elektroniske medier, som SMS eller sosiale medier. I vårt datamateriale, blir blant annet vanlige meldinger ved hjelp av SMS løftet frem, men også meldingstjenester til digitale plattformer som Facebook, Snapchat og Vipps. Der de to førstnevnte plattformene er utviklet for å kommunisere og dele med andre, er sistnevnte i all hovedsak utviklet for å overføre penger. Dette illustrerer hvordan utøver tar i bruk alle de digitale plattformene for å nå ut og bryte besøksforbudet.

«Hvis de bryter besøksforbud, så gjør de det gjerne digitalt, fordi det er nesten en litt sånn sneaky vei inn. Man sender melding, noe veldig uskyldig, som en sangtekst eller en link til et eller annet som man vet treffer følelsene til den andre. Da blir det nesten en sånn frivillig kommunikasjon mellom dem, også når kommunikasjonen er i gang, så kommer trusselen. De har nærmest lurt den andre gjennom det digitale inn i en dialog, så man kan ikke si 'du bare sendte en trussel'. Det er ikke et tydelig brudd først» (PA4).

Det anvendes mange ulike tilnærminger for å opprette kontakt med den utsatte digitalt. Dette kan komme av å sende uskyldige meldinger, link, eller noe annet personlig som treffer den utsattes følelser, i håp om at den utsatte svarer. Dersom den utsatte gjør dette, noe som ofte forekommer, oppstår det en samtykke-basert kommunikasjon. Generelt i partnervoldssaker er det et avhengighetsforhold, men også et romantisk forhold, hvilket vanskeliggjør den utsattes evne i å motstå denne typen appell, da voldsutøveren har vært et sentralt menneske i den utsattes liv. Det som informanten har lagt merke til er at trusler eller andre voldelige former for budskap kommer først etter at den gjensidige kommunikasjonen har pågått en stund og begge parter 'står i det'. På denne måten kan det sies at den utsatte blir lokket eller lurt inn i en digital dialog, før vedkommende til slutt mottar voldelige budskap fra utøver. Dette beskriver et smutthull i besøksforbudet, hvor utøver manipulerer den utsatte til å komme i dialog med personen, slik at bruddet på forbudet ser frivillig ut for den utsatte. Likevel omfattes all type kontakt med den besøksforbudet er ment å beskytte, som et brudd på forbudet.

«Ofte er det en gråsoner på hva som er regnet som brudd, og mange vet hvordan man leverer dette her. Legger ut story for eksempel, eller et eller annet som er veldig tydelig rettet [mot den utsatte], men regnes det som brudd? Også kommer det an på hva innholdet er, det er vanskelige vurderinger egentlig» (KR5).

Flere av informantene forteller også om hvordan digitale plattformer tilrettelegger for kontakt, eller for å nå ut med et budskap, uten at det rettes direkte mot den utsatte i juridisk forstand. Der det er lett å avgjøre at et brudd er en melding i innboksen til den utsatte, er blant annet offentlige poster og innlegg som er rettet mot vedkommende vanskeligere å avgjøre. Blant annet kan utøver legge ut innlegg hvor den utsatte kan skjønne at innholdet er rettet mot vedkommende, uten at det er et direkte brudd som sådan. Gråsonen i besøksforbud blir skildret som vanskelig å definere, og digitaliseringen har i stor grad bidratt til dette.

«Vi ser det veldig ofte, der hvor utgangspunktet kanskje er fysisk og psykisk vold, og det er et brudd. Ofte sender de en melding eller bruker andre plattformer for å prøve å få kontakt. Der det blir besøksforbud, brytes de ved at man ikke klarer å la være og prøver å oppnå kontakt via den digitale veien. Det er en stor del av det. Det er jo det at man ønsker å oppnå en kontakt som den andre ikke ønsker» (PA2).

Med andre ord tar brudd på besøksforbud en form der de psykiske aspektene blir videreført i en kontrollfunksjon etter samlivsbrudd. Tidligere har det blitt nevnt hvordan den digitaliserte psykiske volden er personlig rettet mot den utsatte, der vedkommende står alene om å kunne lese hva notifikasjonen fra utøver betyr. Brudd på besøksforbud kan sies å ta samme form; de utnytter kjennskapet til personen som en vei inn gjennom det digitale.

Det digitale bruddet går ikke utelukkende mellom utsatt og utøver, endog dette er vanligst, men også tredjeparter kan bryte besøksforbudet på vegne av utøver digitalt.

«Dersom det foreligger et besøksforbud skal det gjelde alle arenaer for kontakt, også digitalt, men det finnes en del smutthull. For eksempel at den som er ilagt et besøksforbud går via venner eller familie for å få videreformidlet beskjeder. Så hvis han sier til sin søster, også velger hun å si, 'han sier det', så kan han nekte for at han har bedt henne om å gjøre det, [...] det foregår mye sånn. Dette skjer som regel digitalt og det skjer ofte» (KR2).

Et annet smutthull i brudd på besøksforbud er hvordan en tredjepart blir involvert. Blant annet blir det fortalt om hvordan nære venner eller familie blir brukt som et middel for å oppnå kontakt. Der besøksforbudet presiserer hvordan den som er ilagt forbudet ikke har lov til å ta kontakt med vedkommende, blir det mer utfordrende når en tredjepart formidler det som utgjør bruddet på forbudet. Som informanten påpeker, er det en lett utvei for utøver å avfeie hvordan vedkommende har bedt noen om å ta kontakt på vegne av dem. Denne taktikken kan skje både ved hjelp av digitale plattformer, men også uten. Samtidig er det nærliggende å tenke at flere av disse bruddene også skjer digitalt, da meldingstjenester er lett tilgjengelig og ikke forutsetter at den utsatte frivillig møter en tredjepart fra nettverket i en bruddfase.

«[Det brytes] bare egentlig der [digitalt] tenker jeg. Det er sjeldent at de blir oppsøkt fysisk, det vil jeg påstå. Type meldinger, men også det her med å kontakte nettverk for å få nettverket til å si noe, eller bare det at de vet at nettverket er i kontakt med den andre» (KR7).

Altså brytes ikke besøksforbud utelukkende av en partner i den romantiske relasjonen, da også en tredjepart kan bli innblandet som bryter av forbudet på vegne av parten som er ilagt forbudet. Ved at besøksforbud brytes ved hjelp av en tredjepart, kan det være utfordrende å bevise at dette er et direkte brudd på besøksforbudet da det ble fortalt om hvordan utøver 'bare' kunne fornekte denne anklagen. Derav tilbyr de digitale kommunikasjonsplattformene et smutthull for

å bryte det som ellers er et tiltak for å beskytte den utsatte. Samlet sett viser datamaterialet hvordan digitaliseringen har medført ringvirkninger for partnervolden i form av hvordan besøksforbud brytes. Det er særlig fremtredende hvordan brudd på besøksforbud hovedsakelig brytes digitalt, ofte etter at det er reetablert en samtykkebasert kommunikasjon mellom utøver og utsatt. Et annet sentralt aspekt innenfor ringvirkningene av digitaliseringen er hvordan hjelpeapparatet også møter på utfordringer i å avdekke volden, hvilket vil utdypes i kommende delkapittel.

8.4 Å avdekke volden; digitale utfordringer for hjelpeapparatet

En annen sentral dimensjon av ringvirkningene som følger av digitaliseringen, er hvordan kontrollfunksjonene og den voldelige atferden som utspiller seg gjennom digitale teknologi er utfordrende for aktørene vi intervjuet å jobbe med. Fremtredende er hvordan det oppleves utfordrende å arbeide strategisk og preventivt for å ivareta den utsattes sikkerhet, men også for å avdekke de ulike voldstaktikkene. Blant annet belyste informantene om hvordan det var utfordrende å oppdage spionprogramvarer på den utsattes digitale enheter.

«Samtidig tror jeg det er mange sånne spion-apper og sånne greier du kan laste ned hvis du bare vet om det, som vi ikke hadde greid å finne. Vi kunne ha sett på telefonen, også var den gjemt som noe annet. Mitt inntrykk av den var at det var to sånne apper som ikke var norske, og fremstod som noe annet enn det de var» (KR8).

Informanten antar at det finnes mange skjulte spionprogrammer som utøvere kan ta i bruk, basert på vedkommendes erfaringer med å finne mistenkelige applikasjoner til enkelte utsatte. Da de utsatte ble spurt om hva slags applikasjoner dette var, fortalte de at de ikke visste det og heller ikke var klar over at appen var på deres telefon. Informanten beskriver disse applikasjonene som applikasjoner som utgir seg for å være noe annet, så de fremstår ufarlig for ikke å bli oppdaget. Som informanten selv problematiserer, har ikke vedkommende kompetanse til å vite om slike mistenkelige applikasjoner faktisk er spionprogrammer eller noe annet. Som informanten selv problematiserer, er det utfordrende å finne spionapplikasjoner hos de utsatte på bakgrunn av kompetansen deres. Med dette kan det også antas at det er mørketall i forhold til hvor hyppig slikt programvare faktisk blir anvendt av utøver. Dette belyser hvordan fagfolk som jobber med voldsutsatte, har utfordringer i å identifisere slike spionprogrammer (Freed mfl., 2018: 6). Likevel var ikke problematikken ukjent, og basert på andre informanter kan det være grunn til å tro at applikasjoner som ser 'helt vanlige' ut, kan være noe annet;

«De ser jo helt vanlige ut» (KR5).

Som flere av informantene ga uttrykk for, så spionprogrammene tilsynelatende normale ut. Applikasjonene blir kamuflert som noe annet, og gikk i ett med de andre applikasjonene som var installert på mobiltelefonen. Det ble videre fortalt om hvordan applikasjoner blir gjennomgått strategisk, men at det også er en vanskelig problematikk å jobbe med;

«Det er slik at så fort man finner ut om en slik app, slik som den jeg fant i fjor sommer, den jeg ikke hadde sett før. Da kan jeg være bevisst på den til neste gang, men neste gang så er det en ny app jeg aldri har hørt om, ikke sant. Så det er noe med det at de kan se helt vanlige ut, men hvis du går igjennom alle applikasjonene du har på telefonen, og spørre 'hva bruker du den til, hva er dette til?'. Vi ser om det er noe som du aldri har brukt før, de kan se helt normale ut, men om du ikke har trykt på den og ikke vet hva den er til så må vi trykke å se hva den er. Det er egentlig det det handler om, og slike situasjoner så tenker jeg at jeg kan ingenting, men det er det jeg tenker at jeg må gjøre. Det er ingen andre som har sagt noe mer om hva vi skal gjøre. Teknologien utvikler seg så fort, jeg synes det er litt skummelt» (KR5).

Som sitatet ovenfor illustrerer er det også utfordrende for de som jobber med problematikken å orientere seg i det digitale landskapet. For det første ser applikasjonene normale ut, og for det andre endrer de utseende og funksjoner til neste gang man ser de. Som informanten forteller om, blir arbeidsmetoden å gå igjennom hver applikasjon som er installert på mobiltelefonen for å snevre inn hvilke applikasjoner som kan være en risiko for den utsatte. Digitalisering har ført til at arbeidshverdagen til de som jobber innenfor feltet har blitt mer utfordrende, da det stiller nye krav til kompetanse innenfor et nytt område. Samtidig vil kunnskapen de tilnærmer seg i dag være annerledes eller utgått etter kort tid siden teknologien utvikler seg med høy hastighet.

En annen utfordring informantene også løftet frem var hvordan den psykiske volden kunne være vanskelig å avdekke på digitale arenaer, da den ofte forekommer i skriftlig format:

«Jeg kan lese meldingen også ser den helt grei ut, men fordi de kjenner den andre og vet hvordan de snakker og bruker språket, så leser de helt andre ting i det. [...] Alt fra meldinger som ikke er truende i seg selv, men som oppleves truende og skremmende fordi de leser ting mellom linjene. De kan også oppleve forsøket på kontakt som en måte å kontrollere på, eller få

oversikt eller noe sånt, men også en mer indirekte eller direkte trussel. Det kan det absolutt være» (KR6).

På samme måte som den klassiske psykiske volden, er den skreddersydd og ligger i konteksten av relasjonen, hvilket gjør den utfordrende for utenforstående å avdekke. Meldingene som ble fortalt om da vi spurte om den psykiske volden ble ofte forklart som meldinger hvor det kun var den utsatte selv som forstod det truende innholdet av den. Utøver anvender språket og tegningsettingen på en måte som gjør det mulig for den utsatte å lese trusselen eller sinnsstemningen mellom linjene, mens for aktørene som leser den samme meldingen kan den se 'helt grei' ut. Overordnet viser datamaterialet hvordan digitaliseringen også har ringvirkninger for hjelpeapparatet som skal hjelpe den utsatte, der informantene belyser forskjellige utfordringer i å avdekke volden som skjer ved hjelp av digital teknologi. Det er fremtredende hvordan den digitale teknologien utvikler seg raskt, noe som også gjør at kunnskapen man har tilnærmet seg om problematikken fort blir utdatert. Avsluttende ble det løftet frem positive ringvirkninger av digitaliseringen, noe som vil utdypes i kommende delkapittel.

8.5 Forsterket bevis og informasjon om hjelp; det positive sporet

Avsluttende ble det også undersøkt hvordan digitaliseringen kunne ha positive ringvirkninger for den voldsutsatte. Flere av informantene belyste hvordan den digitaliserte volden hadde et potensial for å samle bevis, da digitale hjelpemidler kan brukes til å dokumentere volden. Det ble også skildret hvordan digitaliseringen i seg selv, med vekt på informasjonsutveksling, kunne være bidragsytende for at flere voldsutsatte får nødvendig informasjon om hvor de kan søke hjelp.

Generelt for partnervoldssaker, uavhengig voldsformene som fremkommer innad i den, kan det sies at terskelen for å søke hjelp er høy. Dette kommer blant annet frem i Grøvdal (2019: 9) sin rapport om vold i parforhold som ikke er anmeldt, der det til tross for en betydelig økning i antallet anmeldelser fra omkring 2006, er det likevel fortsatt relativt få som politianmelder vold fra partneren. Samtidig som det regnes å være høye mørketall i saker som omhandler vold i nære relasjoner, hvilket blir lovkoden for partnervoldssakene, er det også en lav oppklaringsprosent for de sakene som blir meldt inn til politiet (se f.eks. Politidirektoratet, 2022). En av grunnene til at oppklaringsprosenten er lav, er grunnet manglende bevis.

«Min generelle oppfatning om den psykiske biten er at det er vanvittig vanskelig å få det bevist og dømt» (PA3).

Som informanten presiserer er den psykiske volden alene særdeles utfordrende å bevise, og av den grunn også dømt. Hvilket også er funnet hos Aas og Andersen (2017: 74), der de ble informert om at det er sjeldent voksne voldsutsatte kommer til politiet med en historie bestående utelukkende av psykisk vold. Den rådende oppfatning Grøvdal (2019: 11) fant i sin rapport var dessuten at politiet først og fremst arbeider videre med svært alvorlige saker, der bevisene er gode eller der det finnes vitner til handlingene. Samtidig som partnervoldssakene har fått en ytterligere dimensjon med det digitale aspektet, og generelt er komplekse saker som sjeldent etterfølges av straffereaksjoner i domstolene, er det ikke til å undergrave hvordan digitaliseringen har bidratt til å forsterke bevisene til den utsatte i en eventuell retts sak. Da partnervoldssaker, og vold i nære relasjoner generelt, ofte er saker som baserer seg på ord mot ord, og ikke håndfaste bevis, har digitaliseringen bidratt til at den utsatte lettere kan samle bevis i form av skjermbilder og bilder av skader etter fysiske voldsepisoder. Der psykisk vold generelt har vært utfordrende for domstolene å etterprøve, i form av at det er noe som blir kommunisert verbalt mellom partene ofte uten vitner til stede, er digitalisert psykisk vold en voldsform som kan lagres som bevis da den ofte er tekstbasert eller et lydklipp som kan lagres. På denne måten har det blitt lettere å bevise for den utsatte hvordan den psykiske volden utøves, med vekt på innhold og hyppighet. På den måten kan det digitale aktiviteten seg selv virke som et vitne i retts salene.

«Når de blir utsatt for det psykiske, er det ofte at de har tatt vare på meldinger, gjerne brudd på besøksforbud og den voldsomme stalkingen. De tar vare på meldinger, bilder av skader de er utsatt for, bilder av materiell vold, [...] lydopptak, videoopptak, alt som de har klart å sikre eller sende til andre. Vi ser jo også at de kanskje kommer og sier 'jeg hadde tatt noen bilder, men han har vært inne på telefonen min, så det er slettet', også kan politiet gjenfinne dette» (PA4).

Som sitat ovenfor illustrerer blir de digitale hjelpemidlene hyppig anvendt for å samle inn bevis materialet til en eventuell sak. Blant annet legger Stonard (2021: 361) frem hvordan opptak og innsamling av bevis av vold, er en av de positive tingene som digital teknologi kan bidra med. I sitatet, blir det blant annet fortalt om hvordan man kan ta vare på meldinger, og da spesielt med tanke på meldinger som er sendt vedrørende brudd på besøksforbud. Det blir også

lagt vekt på hvordan bildematerialet kan bli en del av bevismaterialet, som bilder av materiell vold hvor for eksempel et bord er knust. Lydopptak og videoopptak blir også løftet frem som potensielle bevis, hvor både psykisk og fysisk vold kan forekomme. Et interessant moment som informanten også belyser, er hvordan politiet kan gjenopprette digitale bevis som også har blitt slettet. Dermed kan digitaliseringen bidra til at også den utsatte kan anvende de digitale hjelpemidlene i sitt favør, da med vekt på bevisbyrden i en eventuell rettsak.

Videre ble det også tydelig hvordan informasjonsutvekslingen som har skjedd gjennom digitaliseringen kan ha bidratt positivt for den utsatte. Blant annet er det flere hjelpeapparater for voldsutsatte som har informasjonssider på internett, hvor det også står informasjon om hvor de kan henvende seg for å få hjelp.

«Ja, hvilke muligheter [mobiltelefoner] gir for å både innhente informasjon selv, men også kunne dokumentere. Det er noen positive sider ved det, det kan jeg konkludere med»
(KR6).

Som informanten kommenterer gir dagens mobiltelefoner muligheten til å innhente informasjon selv, i kombinasjon med å ha muligheten til å dokumentere bevis som redegjort for. Det første steget for å rapportere om voldelige forhold er å anerkjenne at man lever i et, og informasjonsutvekslingen som internett tilbyr, bidrar muligens til at flere utsatte søker hjelp. Som informanten også selv konkluderer med; det er noen positive sider ved digitaliseringen også. Samlet sett viser datamaterialet hvordan digitaliseringen også har medført noen positive ringvirkninger for den voldsutsatte. Mest fremtredende er hvordan digital teknologi kan brukes til å samle digitale bevis, samt hvordan digital teknologi i større grad tilgjengeliggjør informasjon om hjelp.

8.6 Ringvirkningene oppsummert

Funnene som har blitt presentert i dette kapittelet har belyst ringvirkningene som følger av digitaliseringen. På den ene siden, har datamaterialet vist hvordan digitaliseringen påvirker voldsutøvelsen i parrelasjonen, der den digitale aktiviteten også kan medføre fysiske konsekvenser. På den andre siden, viser også datamaterialet hvordan digitaliseringen også utvider tidsrommet for det voldelige forholdet, der en ringvirkning av digitaliseringen gjør det mulig å utøve vold på tvers og tid og rom. Som følge av dette, avsluttes ikke volden nødvendigvis samtidig med forholdet. Ved at digital teknologi tillater kommunikasjon på avstand, ser vi nemlig at volden utelukkende forekommer digitalt etter samlivsbrudd. En annen ringvirkning som følger det

samme prinsippet til voldsformsendring, der digital teknologi muliggjør kommunikasjon på avstand, er hvordan digitale brudd utgjør en vesentlig del av overtredelsene for besøksforbud slik det blir beskrevet av informantene våre. Ved å ha løftet frem flere negative ringvirkninger for de som er utsatt for digitalisert vold, reflekterte også flere av informantene rundt hvordan den digitale teknologien har påvirket deres arbeidshverdag i å hjelpe de utsatte. Slik det kommer frem har digital teknologi også negative ringvirkninger for hjelpeapparatet som skal bistå de utsatte i en prosess av å forlate det voldelige forholdet, der digital teknologi byr på nye utfordringer for å avdekke volden og sikre den utsattes trygghet. Selv om digitaliseringen har medført samtlige negative ringvirkninger, løfter også informantene frem noen positive sider av digital teknologi, hvor den utsatte kan bruke disse i sitt favør. For det første bidrar digital teknologi til at det er lettere å finne informasjon om hjelp, noe som også åpner opp for å søke om slik hjelp. For det andre, blir det også løftet frem hvordan digital teknologi kan hjelpe med å dokumentere volden og samle digitale bevis, noe som kan bidra til en forsterket bevis i en eventuell straffesak.

Kapittel 9: Hvordan kan man forstå partnervold i det digitale samfunn?

Følgende kapittel vil være det første av tre som tar for seg oppgavens diskusjon. Foregående analysekapitler har redegjort for hvordan digital teknologi har påvirket partnervolden gjennom tilgjengeligheten av den, det voldelige potensialet, og ringvirkningene dette har medført. Som tittelen til kapitlet antyder, vil kapitlet undersøke studiens primære forskningsspørsmål; hvordan kan man forstå digital vold som en forlengelse av partnervold? For å diskutere dette vil den digitaliserte volden kategoriseres, for å bedre forstå innholdet i volden, og hvordan de på ulike måter opererer i voldsvelde. Med hjelp fra kulturell kriminologi vil den digitale kulturen bli kontekstualisert for å diskutere hvordan dette kan være en forståelsesramme til den digitaliserte volden. Videre vil digital kriminologi, som presentert i bakgrunnskapitlet, gjennomgående bli anvendt for å forstå hvordan den digitaliserte volden er en del av, og preget av, det digitale samfunn og kultur, og hvordan de teknososiale praksisene opererer i den voldelige relasjonen. Fremtredende er hvordan den digitaliserte volden utspiller seg annerledes i et tidsperspektiv til tidslinjen av forholdet, hvilket også vil bli diskutert i lys av digital og kulturell kriminologi. Avsluttende vil kapitlet diskutere besøksforbudets paradoks i det digitaliserte samfunnet, der forekomsten av brudd og reaksjoner står i motpolarer til hverandre. Oppsummerende betraktninger vil samle trådene for å diskutere hvordan den digitaliserte volden kan forstås i lys av det digitaliserte samfunn.

9.1 Tradisjonelle voldsformer i ny innpakning?

Spørsmålet om cyberkriminalitet er et nytt fenomen eller ikke, har vært en faglig diskusjon siden tiden kriminologer begynte å fokusere på denne type kriminalitet (van der Wagen, Oerlemans & Kranenbarg, 2022: 28). Der noen kriminologer hevdet at cyberkriminalitet var 'old wine in new bottles' (Grabosky, 2001; Wall, 1998: 201-202), har andre hevdet at cyberkriminalitet er fundamentalt forskjellig fra tradisjonell kriminalitet (McGuire, 2008; Yar, 2005, i van der Wagen, Oerlemans & Kranenbarg, 2022: 28). I studiens sammenheng, stilles det derfor spørsmål om hvorvidt digitalisert vold i en voldelig relasjon er et nytt fenomen eller ikke. På den ene siden, kan den digitaliserte volden anses som noe helt nytt, der nye digitale virkemidler og taktikker blir brukt i å skade den utsatte. På den andre siden derimot, kan man tolke den digitaliserte volden som utøvelse av de samme teknikkene for å utøve de tradisjonelle formene av voldskategoriene, hvor de blir anvendt gjennom digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidlene. Ved sistnevnte fortolkning, kan digitalisert vold derav forstås som 'old wine in new bottle' (Grabosky, 2001; Wall, 1998: 201-202), der den tradisjonelle volden er flyttet over på digitale

plattformer som da utgjør den nye flasken. Hvordan den digitaliserte volden teoretiseres og kontekstualiseres, vil ha konsekvenser for hvordan feltet forstår digitalisert vold.

Vedrørende digitalisert psykisk vold, er teknikker som anvendes blant annet trusler, sjikane, ignorering, latterliggjøring, isolering og nedsnakking hvor de har som mål å få den utsatte til å føle seg mindreverdige og i ustand til å ta vare på seg selv. Da digitale hjelpemidler åpner opp for grenseløs tilgjengelighet, forsterkes volden da den utsatte må leve med psykisk vold til enhver tid. I trusler over digitale plattformer, forekommer disse ofte i form av krypterte meldinger, som kun den utsatte forstår. Da digitalisert psykisk vold utgjør tradisjonell psykisk vold som er flyttet over på digitale plattformer, kan denne voldsformen derav betegnes som 'old wine in new bottle' (Grabosky, 2001; Wall, 1998: 201-202).

Et viktig funn i studien, er at volden etter samlivsbrudd utelukkende forekommer digitalt. Denne volden kan tolkes som tradisjonell psykisk vold, nettopp fordi innholdet i den digitaliserte psykiske volden etter samlivsbrudd er den samme som tradisjonell psykisk vold. Av den grunn kan også digitalisert psykisk vold etter samlivsbrudd kategoriseres som tradisjonell vold i ny digital form. På et annet vis, da den psykiske volden utelukkende forekommer digitalt etter samlivsbrudd, og utsetter den utsatte for vold til tross for geografisk avstand, samt er helt avhengig av digital teknologi for å gjøre dette, kan denne volden likeså tolkes som fundamentalt annerledes fra tradisjonell vold. Dette er også fordi volden er preget av den grenseløse egenskapen til det digitale rom, som åpner opp for kontakt etter samlivsbrudd, noe som også blir betegnet som en av karakteristikkene som gjør cyberkriminalitet til fundamentalt annerledes fra tradisjonell kriminalitet (van der Wagen, Oerlemans & Kranenbarg, 2022: 28-29).

Funnene i datamaterialet viser også at digitaliseringen av kommunikasjon og samhandling har ført til kontroll i omfattende og utstrakt form. Gjennom relasjonell meldeplikt over hvor en er til enhver tid, digital overvåking og isolering, blir kontrollfunksjonene som benyttes uten digitale hjelpemidler forsterket. Også her ser vi at de tradisjonelle kontrollformene, som i våre data utgjør en stor del av den psykiske volden, blir overført til det digitale rom. I likhet med psykisk vold, ser vi at kontrollen forsterkes da digital teknologi skaper en tilgjengelighet, som gjør den utsatte utsatt for kontroll til enhver tid og posisjon. Som dataene viser, forekommer også kontrollen nesten utelukkende digitalt, noe som trolig skyldes at det digitale er såpass sammenflettet med hvordan vi kommuniserer og opprettholder mellommenneskelige relasjoner i dagens samfunn. Til tross for at kontroll i stor grad utspiller seg gjennom digitale hjelpemidler,

kan også dette trolig betegnes som 'old wine in new bottle'. Dette er fordi de tradisjonelle formene for kontroll er videreført i en digital kontekst og at kontrollen derav kunne ha funnet sted uten digitale hjelpemidler. Det er likevel ikke til å neglisjere at digitaliseringen av kommunikasjon og mellommenneskelig relasjoner på mange måter forsterker og intensiverer kontrollen.

I lys av digitalisert økonomisk vold, ser vi også at utøvelsen er lik den tradisjonelle økonomiske volden, hvor det i stedet utspiller seg gjennom digitale plattformer. Dette skyldes digitaliseringen av privatøkonomien og samfunnet for øvrig. Denne voldsformen skiller seg likevel noe ut fra de andre, da denne digitaliseringen har ført til at økonomisk vold nesten utelukkende forekommer digitalt. Selv om denne voldsformen i stor grad har blitt digitalisert, kan den trolig betegnes som 'old wine in new bottle', da de tradisjonelle formene for økonomisk misbruk, makt og styring er videreført online.

Alle de overnevnte voldsformene, hvor den tradisjonelle formen er videreført i digital kontekst, kan klassifiseres som data-aktivert kriminalitet (Williams & Levi, 2017: 455). Dette er grunnet at denne form for digital kriminalitet, er tradisjonell kriminalitet som også finner sted på internett, men som har fått økt rekkevidde, fart og større handlingsrom i utøvelsen av den (Williams & Levi, 2017: 455). Som vist ovenfor er de fleste formene for digitalisert vold derav såkalt data-aktivert kriminalitet, som også beskriver det Wall (1998: 201-202) betegner som 'old wine in new bottle'. På denne måten, blir det tydelig hvordan digitalisert vold er en forlengelse av de tradisjonelle voldsformene og ikke noe eget. Dette er dog med unntak av vold etter samlivsbrudd, hvor voldtaktikkende utelukkende forekommer digitalt. Da aktørene ikke lenger har en relasjon der det fysiske og digitale opererer sammen, er utøver avhengig av digitale kommunikasjonsmidler for å oppnå kontakt, og å utøve vold. Dette gjør vold etter samlivsbrudd data-avhengig, da det bare kan utøves gjennom digital teknologi (Williams & Levi, 2017: 455). Selv om majoriteten av digitalisert vold er slik data-aktivert kriminalitet, er det likevel spesielt en voldsform som i større grad er såkalt data-avhengig kriminalitet; nemlig digitalisert seksuell vold.

Til forskjell fra den tradisjonelle seksuelle volden som utspiller seg fysisk, er den digitaliserte seksuelle volden hovedsakelig preget av de nye mulighetene som digital teknologi tilbyr. Da med vekt på produksjon av seksualisert materiale av den utsatte, enten det er selvprodusert eller produsert av annen karakter, og hvordan dette materialet blir gjenstand for deling eller trusler om deling. Slike trusler kan omfatte alt fra å spre materialet online for ukjente å se, men også

til den utsattes familie eller andre i nettverket, og utgjør derav også et pressmiddel overfor den utsatte. Det seksualiserte materialet kan både være i form av bilder eller video-opptak, som begge er produkter produsert utelukkende ved hjelp av digital teknologi. Av den grunn kan slik vold betegnes som 'data-avhengig' vold. Da det digitale rom er grenseløst, og har et stort delings-potensial, er dette en form for vold som utelukkende har oppstått som et resultat av digital teknologi og bare kan utøves ved hjelp av dette (Williams & Levi, 2017: 455). Som tidligere redegjort, tilrettelegger digital teknologi for at slikt materiale kan deles med stort omfang og økt rekkevidde. Selv om bilder, som analoge bilder, kunne vises til uvedkommende før den digitale epoken, argumenteres det for at digitaliseringen av samfunnet har bidratt til at seksualisert materiale kan vises til uvedkommende av en helt annen art. Dette er fordi materiale kan deles til 'hvem som helst', uavhengig av geografisk avstand, og med en hurtighet som klart overstiger tidligere former for deling av seksualisert materiale. I tillegg kan slikt materiale forbli på internett i evig tid, som derav vil gjøre den utsatte til et evig offer for denne handlingen (Martin, 2021: 59). Selv om det er vold av samme prinsipp, er konsekvensene ifølge våre data av en helt annen art, og oppleves også som annerledes for den utsatte. Basert på dette kan digitalisert seksuell vold også betegnes som det vi vil kalle 'new wine in new bottle', da både voldsformen i seg selv og utøvelsen av den er ny på grunn av digital teknologi.

I en forlengelse av at den digitaliserte volden opererer gjennom de andre voldsformene, er det tydelig hvordan den digitaliserte volden er menneskelig betinget; og skjer gjennom menneskets handlingsrom. Med dette er det nærliggende å undersøke hvordan det digitale rom, hvor de digitaliserte voldsformene utfolder seg, påvirker de teknososiale praksisene i relasjonen.

9.2 Den digitale kulturen; teknososiale praksiser i den voldelige relasjonen

Da digital kriminologi søker å forstå hvordan prosessene, kulturene og praksisene preger kriminalitet og samfunnet for øvrig (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 4), vil det være nærliggende å undersøke hvordan dagens digitale samfunn og kultur påvirker fenomenet partnervold. I vårt tilfelle ser vi at dagens samfunn er sterkt preget av den digitale utviklingen, noe som også var forutsett ville ha innvirkning på kulturen og kriminaliteten (se f.eks. Ferrell, Hayward & Young, 2008; Hayward & Presdee, 2010). Menneskelig atferd og verden i seg selv har endret seg raskt gjennom bruk av digital teknologi, og utbredelsen av digital teknologi har ført til tydelige endringer i hvordan individer tilnærmer seg verden rundt dem (Holt, Bossler & Seigfried-Spellar, 2015: 2). Som digital kriminologi vektlegger, har disse nye kulturelle trendene blitt en integrert del av hverdagen (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 32). Det er hevdet at datastyrte

nettverksteknologier endrer alle områder av samfunnet, hvor de både utgjør muligheter og utfordringer i den nettverksbaserte globaliserte verdenen (Fuchs, 2008: 4). Den digitale kulturen har også bidratt til at kommunikasjon ofte skjer gjennom skriftlige meldinger, bilder og videoer, som videre setter forventninger til hvordan folk presenterer seg selv og dokumenterer deres eller andres aktiviteter, både online og offline. Den digitale kulturen utvikler seg også dynamisk, i form av at det er et selvorganiserende system, basert på dynamiske interaksjoner, der kulturelle praksiser og strukturer permanent produserer og reproduserer hverandre i selvrefererende luper (Fuchs, 2008: 333). I likhet med mange andre sosiale aktiviteter i dag, foregår partnervold i en digital epoke der normen for å kommunisere er gjennom elektroniske digitale plattformer, som for eksempel de ulike formene for sosiale medier (Bakken, Oksanen & Demant, 2022: 2). På denne måten har digitale kommunikasjonsmidler blitt en sentral del av partnervolden, da den også er en sentral del av livet i seg selv.

Digitaliseringen har i korte trekk ført til effektiv kommunikasjon, høy informasjonsutveksling og nye sosiale arenaer. Da internett og kommunikasjon er lett tilgjengelig, er også alle disse elementene lett tilgjengelige for alle digitale brukere. På samme måte har det digitaliserte samfunn og den digitale teknologien i den, ført til at de digitale brukerne selv er lett tilgjengelige. Dette punktet har gjennomgående vært en sentral faktor når vi har sett på hvordan og hvorfor digitalisert vold utføres av voldsutøver, og oppfattes av voldsutsatte av partnervold. Da den utsatte hele tiden er tilgjengelig for utøver, kan den utsatte utsettes for vold uavhengig av tid og rom.

Analysen viser på mange ulike måter hvordan teknososiale praksiser opererer i den voldelige relasjonen i det digitale samfunnet (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 11). Psykisk vold er innenfor rekkevidde gjennom telefon og digitale plattformer til enhver tid og uavhengig av geografisk avstand. Tilgjengeligheten som følger av digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidler, har også bidratt til økt og mer omfattende utøvelse av kontroll. Dette er både i form av at den utsatte har relasjonell meldeplikt, men også i form av at den utsatte kan overvåkes, også uavhengig av geografisk avstand. Dette er også fremhevet av Melander (2010: 265), hvor hun fant at utøvere var i stand til å opprettholde kontroll over de utsatte, selv når de var på en annen plassering. Da mulighet for kontakt er tilgjengelig, medfører også dette et krav om at den utsatte må være tilgjengelig. Grunnet de digitale teknologiers egenskap til rask kommunikasjon, er det også et krav om at den utsatte må svare raskt på alle henvendelser. Da privatøkonomien er digitalisert, er også den utsattes bankkonto blitt forholdsvis lett tilgjengelig for utøver, noe som

åpner opp for misbruk og kontroll overfor den utsattes økonomi. Også etter samlivsbrudd, ser vi utfordringene som den utsatte står overfor da tilgjengeligheten bidrar med at utøver lett kan oppnå kontakt og videreføre utøvelsen av vold digitalt. På denne måten ser vi hvordan tilgjengeligheten som digital teknologi medfører, både former det digitale samfunnet, men også de teknososiale praksisene, i form av at man enten pålegger eller pålegges et krav om å være tilgjengelig til tross for tid og rom.

Digital kriminologi har overordnet hatt et stort fokus på seksuell vold i det digitale samfunnet og dens skadevirkninger (se f.eks. Powell, 2011; Henry, Flynn & Powell, 2020; Powell & Henry, 2017). I lys av digitalisert seksuell vold, viser våre data at kontinuerlig tilgjengelighet til sex er en forventning innad en parrelasjon, da digitale kommunikasjonsmidler tilgjengeliggjør dette. Samtlige informanter problematiserer forventninger om sex i intime forhold og hvordan det kan oppleves som en obligasjon. I en videreføring av dette, bidrar også den digitale tilgjengeligheten til at den utsatte deler egenprodusert seksualisert materiale til utøver, da i form av nakenbilder, ved at den utsatte ofte føler seg presset til å sende dette. Som analysen viser, kan tilgjengeligheten digital teknologi medfører, også føre til et krav om at den utsatte må dele seksualisert materiale av seg selv. På en annen side, kan deling av nakenbilder, også uoppfordret, anses å være mer normalisert i dagens digitale samfunn. Dette kan også anses som et produkt av den digitale kulturen og det digitale samfunn, hvor kommunikasjon, inkludert intim og seksuell kommunikasjon, i større grad forekommer digitalt. På denne måten ser vi også hvordan utviklingen av digital teknologi har påvirket og endret dagens digitale kultur, som igjen har hatt ringvirkninger på fenomenet partnervold. Uavhengig om det seksualiserte materiale er delt med eller uten samtykke, har digital teknologi tilrettelagt for at slikt materiale tilgjengeliggjøres. Poenget med at digital teknologi har tilrettelagt for at pornografi og annen seksualisert materiale er også støttet av Holt, Bossler og Seigfried-Spellar (2015: 7), som påpeker at slikt materiale er lett å få tak i, samt lett å produsere med digitale hjelpemidler. I lys av digital kriminologi, og dens fokus på hvordan sosial samhandling opererer gjennom digital teknologi, i det digitale samfunn (Stratton, Powell & Cameron, 2017: 24), ser vi hvordan forventninger om sex er videreført til den digitale arenaen, nettopp fordi digital teknologi åpner opp for at intim samhandling kan gjøres på avstand. På denne måten ser vi hvordan de teknososiale praksisene også er preget av kjønnete manus, der kjønn er en avgjørende faktor for hvilket seksuelt manus som er disponibelt for aktørene i relasjonen (Sanders, 2008: 401).

Den digitale tilgjengeligheten bidrar samtidig til et nytt skadepotensial innenfor den seksuelle volden. Som analysen viser, kan seksualisert materiale som i utgangspunkt var sendt i fortrolighet, deles til andre tilskuere. Dette har også blitt et sentralt trussel moment i voldsvelde, nettopp på grunn av spredningspotensialet som digital teknologi tilbyr. Denne formen for digitalisert seksuell vold er også en konsekvens av dagens digitale kultur, hvor informasjonsdeling er en sentral del av teknososiale aktiviteter (Powell, 2011: 106; Burns, 2003, 2005, i Stratton, Powell & Cameron, 2017: 25). Da deling av bilder og videoer generelt er innebygd i folks hverdagsliv, er muligheten og tilbøyeligheten for å dele slike intime bilder og videoer også høyere. Samtidig viser også Mayer-Schönberger (2009: 2) i sin bok hvordan det å glemme fortiden, eller krenkelser, har blitt unntaket, da digital teknologi og globale nettverk har gjort det å huske til standarden. Dermed må offerrollen som kommer av digitalisert seksuell vold også forstås som annerledes, da materialet som er delt via internett er vanskelig å slette og et vedvarende moment for den som er utsatt. Med dette kan trusselen om digitalisert seksuell vold argumenteres for å være et todelt spor; der det er en trussel om at andre utenforstående av relasjonen får tilgang til seksualisert materialet av den utsatte, og der det er en trussel om at dette materialet ikke vil forsvinne. Med andre ord vil ikke den digitaliserte seksuelle volden opphøre, da trusselen om reviktimisering ved samme handling alltid vil være til stede (Marques, 2021: 315).

Vekten av at trusselen har flere spor, medfører at den må oppfattes som alvorlig da skadepotensialet er av en annen karakter som blir realisert gjennom den digitale evigheten av den. I en videreføring av dette er det også et større potensial for ringvirkninger når det gjelder hvem som bærer ansvaret for digitalisert seksuell viktisering, enten ved å være gjerningspersonen som opprinnelig spredte materialet gjennom digitale plattformer eller som 'tilskuer' (Killean, McAlinden & Dowds, 2022: 882). Dermed bidrar den økende rollen til digital teknologi, ikke bare som et verktøy for å begå overgrep, men for å fange opp og dokumentere dette overgrepet, til en ny 'offer-forbryter-tilskuer' kontinuum som utvider og kompliserer spenningene rundt oferskap, skyld og ansvar (Killean, McAlinden & Dowds, 2022: 885). Dette var spesielt fremtredende i de sakene preget av æreskultur, hvor den utsatte ble offer i dobbelt forstand, etter at intime bilder ble delt til tilskuere i vedkommendes nettverk. Tilskuere, eller de som deler materialet videre, må anses å ha ansvar i den digitaliserte seksuelle volden den utsatte opplever, da dette også bidrar til å øke skadepotensialet da det i realiteten blir flere gjerningspersoner som krenker den utsatte. Med det fungerer spredningen uten samtykke av intime bilder og videoer som et digitalt 'lag' som opererer i tillegg til utøvelsen av fysiske handlinger med seksuell vold,

som forsterker skadene offeret opplever gjennom den ‘permanente erindringen’ av voldshandlingen (Marques, 2021: 323). I lys av hvordan dagens digitale kultur påvirker partnervold i form av tilgjengelighet og deling, ser vi at digitale kommunikasjonsplattformer ikke bare legger til rette for nye måter å utføre tradisjonelle ulovlige aktiviteter på, men hvordan aktivitetene også endres i en mer generell forstand da det er en innebygd del av folks hverdagsliv (Lane, 2019; Stratton mfl., 2017, i Bakken, Oksanen & Demant, 2022: 2). Våre data viser tydelig at digitalisert seksuell vold har blitt endret i en mer generell forstand, da de teknesosiale praksisene er preget av at informasjonsdeling er en internalisert sosial aktivitet.

I tillegg til at noe av partnervolden er endret i en mer generell forstand, ser vi også hvordan den digitale tilgjengeligheten og normaliseringen av å dele informasjon også påvirker de teknesosiale praksisene, i form av at det bidrar til en lavere terskel for å utøve vold. Da rask og hyppig kommunikasjon gjennom digitale kommunikasjonsplattformer er internalisert i folks hverdagsliv, blir det derav også naturlig å utøve ulike former for vold gjennom disse (Holt, Bossler & Seigfried-Spellar, 2015: 6). Da slik digital kommunikasjon er en naturlig måte å kommunisere på, blir derav også terskelen for å utøve psykisk vold, kontroll og seksuell vold lavere. Et inntrykk som datamaterialet gir, er nemlig at det virker naturlig for voldsutøver å utøve psykisk vold og kontroll gjennom digitale hjelpe- og kommunikasjonsplattformer – nettopp fordi det er en så stor del av hverdagen og måten man holder kontakt på. Spesielt vedrørende kontroll, tyder våre data på at terskelen for å kontrollere er lav – også fordi slik aktivitet er lett tilgjengeliggjort av digital teknologi. På samme måte er terskelen for å utøve økonomisk og seksuell vold antakeligvis sunket da slike type handlinger også er lett tilgjengelig gjennom digital teknologi. I lys av digital kriminologi, herunder også kulturell kriminologi, ser vi dermed hvordan digital teknologi og kultur har påvirket de teknesosiale praksisene i partnervolden; det bidrar til en tilgjengelighet, men også at det er en naturlig måte å utøve volden på gjennom potensialet, da digital kommunikasjon har blitt en internalisert del av sosial samhandling.

9.3 Ulik vold til ulik tid

Et viktig funn i våre data, er hvordan volden varierer ut ifra hvilken tid den forekommer i, med utgangspunkt i tidslinjen til forholdet hvor volden utspilles. Som datamaterialet vårt viser, starter volden i det små i den innledende fasen til forholdet, ofte i form av kontroll fremstilt som omsorg. Dette skjer ved at utøver tilegner seg tilgang på den utsattes digitale kontoer eller vedkommendes posisjon gjennom stedstjenester, som ofte ble fremstilt som en hyggelig gest for å vise omsorg overfor den utsatte. Denne form for tilgang startet ofte tidlig i forholdet, da volden

enda ikke var en sentral del av relasjonen. Likevel tilsier våre data at denne misbruken økte i takt med den økte voldsforekomsten, hvor det derav går fra omsorg til kontroll og vold.

Videre i forholdet der volden står sentralt, utspilles volden sammenflettet av de ulike voldsformene både fysisk og digitalt. Som analysen redegjør for er volden kompleks, der teknikkene som blir anvendt for blant annet å få den utsatte til å føle seg mindreverdige, i en posisjon hvor vedkommende er sosialt isolert, og økonomisk kontrollert, ikke begrenser seg til den fysiske verdenen. Konstellasjonen av voldsbildet er nå sammensatt av volden offline, i samspill med volden som utspiller seg ved hjelp av digital teknologi. Dette er som redegjort en konsekvens av det digitale samfunnet som relasjonen finner sted i.

Et interessant funn, er hvordan digital teknologi og den digitale kulturen påvirker volden etter samlivsbrudd. Basert på våre data, ser vi at det forekommer en voldsformendring etter samlivsbrudd hvor volden går fra å omfatte alle voldsformer, både fysisk og digitalt, til at det utelukkende forekommer digitalt. Volden forekommer ofte, ifølge empirien, i form av psykisk vold og kontroll, hvor voldsutøveren trakasserer, skremmer, truer eller overvåker *etter* at vedkommende har oppnådd digital kontakt. Da mobiltelefoner nesten alltid er fysisk til stede hos en person, blir derav kommunikasjon mer tilgjengelig, også mellom partene i en voldelig relasjon der den utsatte har forlatt forholdet. Som datamaterialet vårt viser, oppnår voldsutøver digital kontakt med den utsatte hovedsakelig ved hjelp av meldinger gjennom ulike typer plattformer. Dette er som tidligere redegjort, også funnet av Diamond, Fiesler og Bruckman (2011: 417), hvor de fant at voldsutøverens mest anvendte taktikk for å oppnå kontakt etter samlivsbrudd var tekstmeldinger.

Selv om Diamond, Fiesler og Bruckman (2011) hovedsakelig redegjør for hvordan psykisk vold forekommer digitalt etter samlivsbrudd, viser våre data at volden også kan forekomme gjennom seksuell og økonomisk vold. Ved førstnevnte kan seksualiserte bilder og videoer deles, eller trues med å deles, og ved sistnevnte kan utøver blant annet tømme den utsattes bankkonto. Begge disse voldsformene brukes enten som en form for sanksjon eller hevn for at den utsatte har forlatt forholdet, eller som et pressmiddel for at den utsatte skal komme tilbake. Dette viser hvordan digitaliseringen muligens har bidratt til en høyere terskel for å forlate et voldelig forhold, da det digitale potensialet for å utøve vold kan vanskeliggjøre det å bryte ut. Uavhengig av hvilke voldsformer som benyttes etter samlivsbrudd, er det tydelig at disse utelukkende forekommer digitalt. Da utbredelsen av telefoner og sosiale kommunikasjonsplattformer har

bidratt til at store deler av den sosiale samhandlingen forekommer digitalt, ser det ut til at det er en hensiktsmessig måte for voldsutøver å opprette kontakt og utøve vold da fysisk samvær ikke lenger er en mulighet. Da digital teknologi gjør enhver digital bruker tilgjengelig, har den utsatte også vanskeligheter med og skjermes for denne type vold til tross for at den utsatte fysisk har forlatt det voldelige forholdet. Det interessante med at volden etter samlivsbrudd utelukkende forekommer digitalt, er at denne form for vold derav blir data-avhengig vold, som presentert av Staniforth (2017: 12) og Williams og Levi (2017: 455). Selv om de tradisjonelle voldsformene er flyttet over på digitale plattformer, som betegner data-aktivert kriminalitet, er det tydelig at utøver er helt avhengig av digital teknologi for å utføre disse, noe som derav gjør vold etter samlivsbrudd data-avhengig gjennom potensialet av digitaliseringen.

Den nye arenaen og kulturen kontekstualiserer volden annerledes, hvilket også har bidratt til en utvidet tilgjengelighet og et nytt potensial. Samtidig som digitaliseringen har bidratt til en voldsformendring etter samlivsbrudd, der det digitale potensialet muliggjør utøvelsen av vold og kontroll på avstand; også etter endt relasjon, er det iboende potensialet også gjeldene i problematikken rundt besøksforbud. Der den digitaliserte volden kan utvide tidsrommet for den voldelige relasjonen med vekt på voldsformendring, og besøksforbudet er ment som et stoppunkt for volden, tydeliggjør datamaterialet hvordan utøvere misbruker det digitale potensialet ved å bryte forbudet gjennom digitale plattformer.

9.4 Besøksforbudets paradoks; motpoler av brudd og reaksjoner

Som dataen i analysedelen av oppgaven legger frem, er et sentralt funn med vekt på hvordan digitaliseringen har bidratt til en endring i utøvelsen av partnervold, hvordan besøksforbud i all hovedsak blir brutt gjennom digitale hjelpemidler og plattformer. Det kommer også frem hvordan brudd på besøksforbud er utfordrende å jobbe med i en digitalisert verden, der flere av bruddene må anses å være i gråsonen av et konkret brudd. Dette funnet kan også finne støtte i Dullum (2019b) sin evaluering av besøksforbud – straffeprosessloven § 222a fra 2019, som evaluerer praktiseringen av bestemmelsen i saker om vold i nære relasjoner. Som Dullum legger frem i sin evaluering om besøksforbud, er et relativt vanlig forekommende brudd at tiltalte har tatt kontakt med fornærmede via telefon eller elektroniske medier, som SMS eller sosiale medier (2019b: 67). Hvilket også kommer frem i våre data som en naturlig konsekvens av at mellommenneskelige relasjoner blir opprettholdt gjennom digitale plattformer, og at kommunikasjon ofte utspiller seg via digitale plattformer. Videre blir det derfor også naturlig at et brudd på besøksforbud forekommer gjennom digitale plattformer, da analysedelen også viser hvordan

det er en voldsformendring etter et samlivsbrudd; hvor volden i all hovedsak endrer seg til en mer digital voldsform. Det at besøksforbud brytes over digitale plattformer er ikke problematisk i seg selv, men det reiser spørsmål rundt hvorvidt denne type brudd blir ansett som like alvorlig, og om den utsatte føler seg ivaretatt etter et digitalt brudd.

Besøksforbud er et tvangsmiddel som offentlige myndigheter kan benytte seg av i enkelte situasjoner og under visse forutsetninger (Braathen & Molstad, 2001: 8). Med andre ord er ikke besøksforbud i seg selv en straff, men brudd på besøksforbudet er en straffbar handling av § 168 av straffeloven. Formålet er hovedsakelig å gi personer som er utsatt for gjentagende vold og krenkelse en beskyttelse ved å innskrenke krenkerens handle- og bevegelsesfrihet (Braathen & Molstad, 2001: 8). Besøksforbud skal være et tiltak med lav terskel, og er definert som et forebyggende tiltak (Dullum, 2019a: 234).

Ved å ha intervjuet både de som jobber på krisesentrene på den ene siden, og ansatte i politiet på den andre siden, fikk vi flere innfallsvinkler til problematikken rundt brudd på besøksforbud; der de ansatte i politiet jobber direkte med problematikken, og de andre blir fortalt om opplevelsene av problematikken fra de utsatte. På den ene siden, var informantene fra krisesentrene oppgitt over praksisen, hvor de erfarte at digitale brudd på besøksforbud ikke ble fulgt opp eller tatt seriøst. På den andre siden, anerkjente informantene fra politiet at digitale brudd på besøksforbud var reelle brudd på forbudet, og vektla også hvor mange brudd på besøksforbud som forekom, noe som indikerer at det må foretas prioriteringen basert på alvorligheten i de enkelte bruddene. Gjennomgående var det derfor konsensus om at brudd i all hovedsak skjedde på digitale plattformer, og at det var problematisk. Slik inntrykket er av datamaterialet, ble brudd på besøksforbud sjeldent etterfulgt om det skjedde gjennom digitale plattformer alene; spesielt med vekt på hvordan det var flere 'sneaky' veier inn.

Riksadvokaten (2008: 7) utdyper i Rundskriv 2008-3 om familievold og mål- og prioriteringskrivene for straffesaksbehandlingen at om den siktede bryter et besøksforbud skal det reageres raskt og med fasthet, og det må vurderes om bruddet gir grunnlag for pågripelse og fremstilling for varetekt. Det er utfordrende å si noe konkret om praksisen rundt besøksforbud, hvorvidt det blir etterfulgt eller ikke, da det ikke finnes statistikk på bruken av den. Samtidig viser Dullum (2019b) i sin evaluering av §222a av straffeprosessloven hvordan strukturen ikke er tilstrekkelig, spesielt når det kommer til digitale brudd på besøksforbud. Slik det kommer frem i vårt datamateriale har flere av informantene fortalt om digitale brudd på besøksforbud, men de

forteller at det sjeldent eller aldri faktisk blir etterfulgt. Dette stemmer godt overens med tidligere forskning da det blir fortalt om flere hundre brudd via tekstmelding som ikke blir møtt med noen reaksjon (Dullum, 2019b: 61). Altså er det nærliggende å argumentere for at brudd som ikke er av en fysisk voldelig karakter, og da spesielt hvis det er digitalt, ikke blir etterfulgt like seriøst som Riksadvokaten oppfordrer til. Med dette kan det argumenteres for at de utsatte som opplever digitale brudd på besøksforbud ikke blir like godt ivaretatt, og at digitale brudd i stor grad blir neglisjert av dagens praksis. Straffebudet om brudd kan dermed anses å være en forholdsvis «sovende» bestemmelse, særlig de bruddene som ikke oppfattes som alvorlige av påtalemyndighetene (Dullum, 2019a: 245).

På denne måten ser vi hvordan brudd på besøksforbud er preget av det digitale samfunnet vi lever i, med kultur og teknososiale praksiser som normaliserer kontakt gjennom digitale plattformer, også i de tilfeller der kontakt er pålagt å ikke forekomme. På en annen side er det også tydelig i hvilken grad brudd på besøksforbud gjennom digital kontakt, som er en såpass internalisert teknososial praksis, ikke blir etterfulgt i samme grad som brudd preget av fysisk oppmøte eller av mer fysisk voldelig karakter.

9.5 Oppsummerende resonnement

Gjennom analysen, og fortolkninger i diskusjonen, er det tydelig hvordan den digitaliserte volden utgjør teknososiale praksiser som opererer i den voldelige relasjonen (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 11). Alt av den digitaliserte volden, med unntak av digitalisert seksuell vold, og voldsformendringen etter samlivsbrudd, er såkalt data-aktivert vold; der de tradisjonelle voldsformene har blitt videreført i en digital kontekst. Volden beholder dermed samme form, men har fått økt rekkevidde, fart, og med større handlingsrom i utøvelsen av den (Williams & Levi, 2017: 455). Det blir tydelig gjennom det digitale samfunn og den digitale kulturen, at digital kommunikasjon har blitt en internalisert sosial handling, hvilket også har bidratt til at voldsutøver benytter digital teknologi i utøvelsen av volden – nettopp fordi det er en såpass naturlig måte å kommunisere på. Ved at den digitaliserte volden i all hovedsak er data-aktivert, blir det også tydelig hvordan den digitaliserte volden er teknososial, i form av at det er en mellommenneskelig handling og en konsekvens av menneskelig atferd. Gjennom den digitale kulturen, der kommunikasjon og tilgjengelighet er fremtredende i mellommenneskelige relasjoner på digitale plattformer, blir det innlysende hvordan partnervold har fått en digital akse av taktikker for voldsutøvelse.

Et kjennetegn ved en romantisk relasjon er hvordan sex og intimitet utspiller seg innenfor ramme av denne relasjonen. Gjennom den digitale kulturen har dette kjennetegnet blitt flyttet over til digitale plattformer, hvor også forventningen til tilgjengelighet til sex har blitt flyttet. Analysen viser hvordan nakenbilder har blitt en naturlig digital akse av en romantisk relasjon, og hvordan dette også utgjør et nytt skadepotensial for den utsatte. Den digitale kulturen viser også hvordan dette kan være påvirket av den generelle informasjonsutvekslingen, der seksualisert materiale er mer tilgjengelig enn tidligere. Denne aksens av digitalisert vold utgjør også den eneste kategorien som er data-avhengig i utøvelsen av den. Hvilket også reiser spørsmål om skyld og ansvar, da skadepotensialet har blitt utvidet til et nytt tilskuer-og-utøver-kontinuum. Gjennom den digitale kulturen, og atferden som utspiller seg på digitale plattformer, ser vi at tilbøyeligheten for å både kreve, sende og dele seksualisert materiale er høyere for både den utsatte, men spesielt for den utøvende part. Hvilket er tydelig gjennom hvordan digital teknologi tilrettelegger for at slikt materiale tilgjengeliggjøres. På denne måten ser vi hvordan forventinger om sex utgjør en teknososial praksis i den voldelige relasjonen, da dette er videreført i den digitale arenaen.

Avsluttende blir det vist hvordan det digitale samfunnet og den digitale kulturen gjør seg gjeldende i tidslinjen til det voldelige forholdet, både med vekt på hvordan den digitaliserte volden utspilles til forskjellig tid og hvordan den digitaliserte volden forlenger tidslinjen. Den teknososiale praksisen innad i forholdet, er i stor grad preget av kontrolltaktikker som kamufleres gjennom omsorg i den innledende fasen av forholdet, som senere utvikles til en voldsform eller som en del av voldsvelde for den utsatte. I likhet med digitalisert seksuell vold, er voldsformendringen som skjer etter samlivsbrudd data-avhengig; da volden som utøves er avhengig av digital teknologi i utøvelsen av den. I etterkant av et brudd, blir det også tydelig hvordan digitale brudd på besøksforbud er en naturlig konsekvens av det digitale samfunn. I en videreføring av dette viser oppgaven hvordan digitale brudd på besøksforbud sjeldent blir etterfulgt og blir ansett som en 'sneaky' vei inn. Den 'sneaky' veien inn baseres ofte på kjennskapet aktørene har til hverandre på bakgrunn av relasjonen de har hatt.

Samtidig som dette kapitlet har diskutert hvordan det digitale samfunnet har påvirket partner volden, belyser det ikke hvordan disse taktikkene er mulig utover at det er et naturlig alternativ på grunn av digitaliseringen og mulighetene den digitale teknologien tilbyr. Sentralt i forståelsen rundt voldtaktikker er forståelsen av den romantiske relasjonen og aktørene innad i den.

Dermed vil det neste diskusjonskapittelet undersøke hvordan de relasjonelle faktorene innad i relasjonen utgjør grunnlaget for den digitaliserte volden, som også muliggjør taktikkene.

Kapittel 10: Hvordan blir relasjonelle faktorer påvirket av digitaliseringen?

Der det foregående diskusjonskapittelet fokuserer på hvordan det digitale påvirker utøvelsen av partnervold, vil dette diskusjonskapittelet vie fokus til hvordan det digitale påvirker aktørene i den voldelige relasjonen. Ved at flere av taktikkene og underkategoriene til voldsvelde er data-aktiverte former for vold, vil det ikke være nøyaktig å behandle digitale plattformer som å representere en egen sfære av atferd, praksis og opplevelser for de i en materiell verden (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1832); spesielt innenfor rammene av partnervold. Den mellommenneskelige delen av digital kriminalitet er også et sentralt aspekt som digital kriminologi søker å undersøke (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 33). Av den grunn vil dette kapittelet undersøke studiens andre forskningsspørsmål; hvordan blir relasjonelle faktorer påvirket av digitaliseringen? Innledende i kapittelet vil teorien om online desinhibering diskuteres opp mot funnene for å undersøke hvordan atferden til individene blir påvirket og endret gjennom digitale arenaer. For å teoretisere dette ytterligere blir teorien om nøytraliseringsteknikker anvendt for å diskutere hvordan denne atferden kan bli forstått av aktørene selv. Videre vil følelsene til aktørene diskuteres opp mot det digitale aspektet, og hvordan det digitale kan forsterke følelser som er essensielle i årsaksforklaringen til partnervold. De avsluttende delkapitlene vil diskutere hvordan rammene av partnervold kan forstås som en form for interpersonell kontroll og relasjonell makt, i lys av sosial kontroll perspektivet, samt hvordan det digitale aspektet kan være bidragsytende og endrende for denne dynamikken som er grunnleggende for problematikken.

10.1 En fremmede arena; uhemmet atferd på digitale plattformer

Samtidig som det kan argumenteres for at det er en digital kultur, kan det også argumenteres for at de digitale plattformene utgjør en ny arena for menneskelig atferd, der atferden også er annerledes. Som Suler (2004) argumenterer for i sin tekst kommer denne atferden av online desinhibering, som teoretiserer hvordan menneskelig atferd er annerledes online enn hva den er offline. Som analysedelen av oppgaven viser, har partnervolden blitt utvidet med digitalisert vold ved at den er mer intens i form av kontrollfunksjoner digitaliserte hjelpemidler tilbyr. Desinhiberingseffekten viser hvordan digitale plattformer frigjør en ny type atferd, som kan bidra til å forklare hvordan det digitale påvirker menneskelig atferd; som igjen påvirker utøvelsen av partnervold.

Fremtredende for desinhiberingseffekten er hvordan digitale plattformer er anonyme i sin natur, og kommunikasjon er preget av anonymitet og usynlighet. I studien sitt tilfelle vil verken

anonymitet eller usynlighet kunne være direkte overførbart, da den digitaliserte volden i partnervold må anses å være personlig der aktørene også er kjent. Det som derimot kan problematiseres til tross for at aktørene er kjent, og derav ikke er anonyme, er hvordan den digitaliserte volden skjer på avstand; og hvordan denne avstanden i seg selv kan skape en desinhiberingseffekt hos utøver. Med andre ord er det ikke den anonyme usynligheten som gjør seg gjeldende innenfor problematikken av partnervold, men heller den faktiske usynligheten som er et resultat av fysisk avstand mellom partene. Usynligheten gir individet motet til å gå steder, i den digitale forstand, og gjøre ting som de ellers ikke ville ha gjort (Suler, 2004: 322). Den fysiske avstanden gjør at ansiktsuttrykk og kroppsspråket til partene blir usynlig og fraværet av den fysiske nærheten kan bidra til å hemme hva folk er villig til å uttrykke (Suler, 2004: 322). Med andre ord blir deler av den uformelle sosiale kontrollen; kontrollen av uformelle normer som utgjør en del av det sosiale fellesgodet i et gitt samfunn (Ugelvik, 2019: 35), svekket gjennom digitale hjelpemidler, hvilket forsterker oppførsel som ikke ville ha forekommet offline. Samtidig blir det forklart i artikkelen til Suler (2004: 322) hvordan ukomfortable situasjoner offline gjør at individer for eksempel unngår øyekontakt, og hvordan digital kommunikasjon tilrettelegger for en innebygd mulighet til å unngå øyekontakt. Med andre ord tilrettelegger teknologien kommunikasjon hvor desinhibering blir en faktor, hvor miljøet for kommunikasjonen frigjør individene til å opptre mer aggressivt for eksempel.

Slik det kommer frem i analysedelen av oppgaven har den utsatte en relasjonell meldeplikt til utøver, også på digitale plattformer. Hvilket tilsier at aktørene kommuniserer i sanntid gjennom digitale kommunikasjonsmidler når de er på avstand og fortsatt er i en fast relasjon; da dette er noe utøver krever i utøvelsen av kontroll. Samtidig viser også analysen hvordan det er en voldsformendring etter samlivsbrudd, hvor volden i all hovedsak blir digital sammen med kommunikasjonen. Det blir også tydelig gjennom dataen hvordan den utsatte forsøker å kutte kontakten med utøver, for så å bli kontaktet på en annen digital plattform etter blokkering. Dermed vil utøver etter samlivsbrudd muligens bli påvirket av desinhiberingseffekten, hvor vedkommende ikke får kommunisert i sanntid. Argumentasjonen til effekten påpeker hvordan kommunikasjon i sanntid bidrar til konformitet av sosiale normer med tanke på hva som blir uttrykt i samtalen, der tilbakemeldinger eller et forsinket svar vil ha den motsatte effekten (Suler, 2004: 323). Det kommer også frem i datamaterialet hvordan det gjerne er i en bruddfase at volden eskalerer, hvilket også er funnet i tidligere litteratur (se f.eks. Brownridge, 2006; Dragiewicz mfl., 2019). Med andre ord kan desinhiberingseffekten være en faktor for hvordan den digitaliserte volden utspiller seg i etterkant av samlivsbrudd og kontakten blir forsøkt kuttet av den utsatte.

Til tross for at argumentasjonen for desinhiberingseffekten gjennom solipsistisk introjeksjon baserer seg på online relasjoner, der individet på et vis snakker med seg selv gjennom fantasien sin ved at meldinger som blir sendt blir lest med en stemme i vedkommendes eget hode (Suler, 2004: 323), kan argumentasjonen overføres til oppgavens siktemål. Grunnleggende for solipsistisk introjeksjon er hvordan psyken til de som leser tekstbaserte meldinger er avgjørende for hvordan budskapet tolkes (Suler, 2004: 323). Dette momentet kan bidra til å utøve vold og kontroll på en mer subtil måte for utøver gjennom de digitale plattformene. Slik det kommer frem i analysedelen, og litteraturen for øvrig, er voldsvelde den utsatte lever i preget av kontroll og redsel. Blant annet er det tydelig gjennom litteraturen på partnervold, og det Johnson (2008) kategoriserer som intimterrorisme, at tilværelsen er gjennomsyret av tvangskontroll. Med utgangspunkt i dataen til oppgaven, er det nærliggende å forstå at psyken som de utsatte tolker meldingene med gjenspeiler regimet de lever i. Hvilket også blir problematisert av informantene, der de i arbeidet med digitalisert psykisk vold påpeker at flere meldinger kan se ‘helt greie’ ut for dem, men at den voldsutsatte leser noe helt annet mellom linjene. Dette kan komme av at andre enn den voldsutsatte som leser meldingene, ikke vet hvordan den andre personens stemme faktisk høres ut, så i ens sinn blir en stemme tildelt denne personen (Suler, 2004: 323). Dermed kan det også være utfordrende å avdekke volden ved å lese meldingene som blir sendt mellom partene, da den digitaliserte psykiske volden og kontrollen er en personlig vold – slik det kommer frem i analysedelen.

Den siste faktoren for desinhiberingseffekten som omfatter minimering av status og autoritet gjør seg ikke særlig gjeldende i oppgavens problematikk, da partnervold som konsept i stor grad er skjermet fra offentligheten; enten det er innenfor husets fire vegger eller på en privat kommunikasjonskanal. Samtidig viser de andre faktorene til desinhiberingseffekten hvordan digitale plattformer kan være en fremmede arena for å opptre annerledes enn hva et individ ellers ville ha gjort, også innenfor rammene av partnervold der aktørene er kjent. Blant annet kan de digitale plattformene anses å være fremmede arenaer med vekt på den fysiske usynligheten i kommunikasjonen gjennom dem, hvordan det alltid er et potensial å nå ut til en annen person til tross for forsøkt kuttet kontakt, og hvordan psyken til et individ påvirker hvordan tekstbaserte budskap skal tolkes i fraværet av fysisk fremtoning, tonefall, kroppsspråk og ansiktsuttrykk. Dermed påvirker det digitale aspektet hvordan aktørene kommuniserer med hverandre; spesielt på digitale plattformer hvor det er mer tolkende praksis som påvirker og blir påvirket av psyken deres.

10.2 Aktørenes nøytralisering av volden

Som online desinhibering legger frem, tilbyr digitale plattformer et nytt miljø for aktørene hvor de kan opptre annerledes enn hva de ellers ville ha gjort offline (Suler, 2004). Dette kommer av at den digitale verdenen har nye sett med normer, hvor den sosiale kontrollen er svekket. Blant annet kan det sies at den sosiale kontrollen fra samfunnet blir svekket digitalt, hvor vedkommende kan være anonym og usynlig, men også gjennom at det digitale rommet har andre manus for hva som er akseptabel oppførsel. I en videreføring av dette blir også atferd online sett på som annerledes enn atferd offline. Siden tekst kommer i bruddstykker, og uten noen andre forutsetninger til å tolke meldingen annet enn ordlyden, er det også utfordrende å avgjøre hva som er en reell trussel og hva som er en 'spøk'. Med vekt på online desinhibering, er dialog og samspill med andre mennesker over digitale plattformer grunnleggende annerledes; det gir større frihet til å opptre mer intenst og uttrykke ting man ellers ikke ville ha gjort (Suler, 2004). Samtidig har det også blitt tydelig i diskusjonen så langt hvordan adferden på digitale plattformer ikke bryter med identiteten til vedkommende, hvilket tilsier at atferden ikke kan argumenteres for å ha et annerledes verdigrunnlag enn hva personen har i livet utover de digitale plattformene; men heller et nytt potensial. I lys av dette kan digitalisert vold også forstås i lys av nøytraliseringsteknikker.

Sosial kontroll som tjener til å kontrollere eller hemme avvikende motivasjonsmønstre blir ifølge teorien om nøytraliseringsteknikker gjort uvirksomme, og individet frigjøres til å engasjere seg i kriminalitet uten alvorlig skade på selvbildet ved at utøver anvender nøytraliseringsteknikker (Sykes & Matza, 1957: 667). Dermed kan det være grunn til å tro at den utøvende parten anvender nettopp disse i utøvelsen av digitalisert vold. Hovedmomentet som gjør seg gjeldene fra Sykes og Matza (1957) sin argumentasjon, er hvordan utøver kan benekte skade. Da det digitale rommet har andre normer for konform oppførsel, i form av hva man kan uttrykke, kan den digitaliserte volden argumenteres å være et resultat av dette. På denne måten kan utøver føle at deres oppførsel egentlig ikke har forårsaket noen stor skade ved å uttrykke seg på en voldelig måte, til tross for det faktum at det er i strid med både loven og konform atferd i den virkelige verdenen (Sykes & Matza, 1957: 668). Dermed kan både den psykiske volden og kontrollatferden som utspiller seg på digitale plattformer bli nøytralisert av utøver, slik at atferden på nett ikke bryter med selvet til utøver og verdigrunlaget for øvrig. Med dette kan også desinhiberingseffekten som skjer på digitale plattformer være forenelig med identiteten til utøver, ved at identiteten ikke brytes, men heller utvides.

Selv om teorien om nøytraliseringsteknikker har sitt fokus på lovbryteren (Sykes & Matza, 1957: 664), kan de samme forståelser også gjøre seg gjeldende for den utsatte. Datamaterialet tyder nemlig på at også den utsatte nøytraliserer de voldelige handlingene til utøveren, i form av å unnskyldde eller legitimere disse. Nøytraliseringen kan forstås som et resultat av at den voldelige maktutøvelsens motsatte pol bare kan være passivitet, og hvis den møter motstand, har den ingen annen mulighet enn å prøve og minimere det (Foucault, 1982: 789). På denne måten, kan vi forstå den utsattes reaksjon på volden som nøytraliseringsteknikken om å minimere skade, som derav utgjør en form for fornektelse av skadens alvorlighet (Sykes & Matza, 1957: 667), blant annet ved å undergrave alvorligheten eller intensjonen bak handlingene, eller ved å ikke erkjenne seg selv som en voldsutsatt. Gjennom datamaterialet er det tydelig at den utsatte har sterke romantiske følelser overfor utøveren, noe som vil diskuteres nærmere nedenfor. Dette kan videre gi grunnlag til at den utsatte anvender ulike nøytraliseringsteknikker for å unnskyldde eller legitimere voldsutøvers handlinger. Hvilket også er et funn i Stark (2007) sin bok om tvangskontroll, der mange utsatte ikke finner en måte å forene behovet for å føle seg sterk med realiteten av å bli undertrykt. På denne måten beholder de utsatte sin følelse av integritet ved å minimere eller fornekte sin undertrykkelse, nekte å identifisere seg selv som en mishandlet kvinne eller ved å bestemme seg for å holde ut (Stark, 2007: 215). Denne argumentasjonen blir også fulgt opp av Stefansen og Smette (2006: 38), der mennesker som undertrykkes vil samtidig arbeide for å bevare sin egen verdighet.

10.3 Følelsene i spill; samspillet mellom digitaliseringen og følelsesmenneskene

Selv om vi ikke har intervjuet voldsutøvere eller voldsutsatte om deres personlige erfaringer med partnervold, har vi likevel fått et inntrykk av følelser som er i spill da voldsutøver utøver vold. Den mest sentrale følelsen som går igjen i datamaterialet vårt er sjalusi. Romantisk sjalusi er en beskyttende reaksjon på en opplevd trussel mot et verdsatt forhold eller dets kvalitet, og innebærer typisk forsøk på å beskytte forholdet fra slike trusler (Clanton, 2006: 411). I lys av partnervold, stammer sjalusi ofte fra at voldsutøver er redd for at partneren er eller kommer til å være utro, eller finner seg en ny partner etter vedkommende har brutt ut av forholdet. Sjalusi er en følelse som ofte ble løftet frem av informantene som bakgrunnen for hvorfor voldsutøver utøver kontroll overfor den utsatte. I lys av sjalusien ser det ut til at voldsutøver har behov for å kontrollere den utsatte for å se hvem den utsatte er med og snakker med, både online og offline, da utøver har en sterk mistanke eller frykt for å oppleve utroskap. Dette ser vi både i form av at den utsatte har relasjonell meldeplikt til å fortelle hvor vedkommende er og med

hvem, samt ved de tilfeller der utøver går igjennom telefonen og den utsattes digitale korrespondanse, både åpenlyst eller i det skjulte.

Datamaterialet tyder også på hvordan det er de menneskelige driftene som er utgangspunktet for den digitaliserte kontrollen, og ikke den digitale teknologien i seg selv. Det er tydelig at en del av målet for kontrollen er å hindre at den utsatte omgås med potensielle nye partnere som utgjør en fare for deres relasjon. Dette er tydelig i de tilfeller der den utsatte blir sosialt isolert, både ved at utøver krever all tiden til den utsatte, eller ved å administrere den utsattes vennelister eller følgere på digitale kommunikasjonsplattformer. Dette er også belyst tidligere, hvor usikkerhet og sjalusi viste seg å motivere voldelig atferd (Baker & Carreño, 2016; Draucker & Martsolf, 2010; Lucero mfl., 2014; Hellevik, 2019). På denne måten ser vi at sjalusi er en sentral del av voldsutøvers motivasjon for å utøve kontroll og andre voldsformer. Dette funnet er støttet av annen forskning på partnervold. I en global systematisk litteraturgjennomgang av forskningsartikler om romantisk sjalusi i voldelige relasjoner, var et vesentlig funn hvordan voldsutøver ofte brukte kontrollerende atferd for å begrense den utsattes autonomi og forhindre utroskap (Pichon mfl., 2020: 14). Det var rapportert at voldsutøver kontrollerte sine partnere ved å ødelegge eiendelene deres, overvåke og begrense deres tilgang til tekstmeldinger, samtaler og sosiale medier, ringe partneren for å overvåke aktivitetene deres, isolere de fra venner og familie, og i ekstreme tilfeller ikke tillate de å forlate huset (Pichon mfl., 2020: 14). Selv om sjalusi i seg selv ikke er det Katz (1988) betegner som sanselige *attraksjoner* ved å handle ondskapsfullt, er det likevel en sterk følelsesmessig *driver* for voldsutøvelsen, noe som også samsvarer med emosjonssosiologiens antakelse om at følelser utgjør motiver for menneskelig handling (Clanton, 2006: 411). Dermed blir det tydelig hvordan følelsene til utøveren utgjør utgangspunktet for den digitaliserte kontrollen. På denne måten blir det tydelig hvordan de menneskelige driverne er utgangspunktet for den digitaliserte kontrollen, og ikke den digitale teknologien i seg selv.

Videre stammer sjalusi, ifølge datamaterialet, fra følelsen av usikkerhet, noe som ofte utgjør bakgrunnen for kontroll og annen voldsutøvelse. Gjennom usikkerhet og dårlig selvbilde, har voldsutøver et behov for å overkompensere sine egne følelser ved å kontrollere den utsattes handlingsrom. Blant annet viser datamaterialet hvordan utøver truer med fysisk vold dersom den utsatte ikke gir beskjed om hvor vedkommende er, eller hvis vedkommende kommer senere hjem enn avtalt. Slike taktikker kan direkte og effektivt, på symbolsk vis, forvandle den krenkende parten til en grunnleggende lavere status (Katz, 1988: 36). Ved å utøve slik vold, enten

gjennom kontroll eller psykisk og seksuell vold, skaper dette et nedbrutt selvbilde for den utsatte, som derav gir voldsutøver mer makt i relasjonen som videre vil gjøre opp for voldsutøvers usikkerhet. På denne måten ser vi hvordan følelser som usikkerhet og sjalusi er en sentral del av voldsutøvelsen. Følelsene gir grobunn for ønske om mer makt, nettopp for å kompensere for disse følelsene, som i denne konteksten oppnås gjennom kontroll og vold. Katz redegjorde allerede i 1988 for hvordan sjalusi kan være en katalysator for voldsutøvelse, mer spesifikt drap. I et eksempel forklarer Katz hvordan partnerens utroskap med en annen, bidro til sjalusi og sinne som deretter førte til at den fordratte drepte partnerens affære (Katz, 1988: 13-14). Selv om våre data ikke omhandler drap i denne forstand, kan eksempelet likevel illustrere hvordan følelser som sjalusi og usikkerhet kan utløse og motivere for voldelige handlinger. Som illustrert i oppgaven, utøves volden på ulike måter digitalt, noe som videre viser at volden er kulturell i sin natur og et produkt av det digitale samfunnet vi lever i. Som Katz (1988: 35) også hevder, er det den hellige kjernen av respektabilitet som står på spill i dagligdags vold, noe som voldsutøver forsvarer og definerer gjennom volden.

Det er tydelig i hvilken grad følelser som sjalusi og usikkerhet utgjør drivkraften til å utøve kontroll. Sjalusi som en årsak til voldsutøvelse er ikke noe nytt i voldsforskning, da det blant annet er funnet at det er en undertype av voldsutøvere som kategoriseres på bakgrunn av disse følelsene (Johnson, 2008: 32). Det som derimot er nytt, og utgjør et viktig funn, er hvordan digital teknologi forsterker og gjenskaper disse følelsene. I tillegg til at usikkerhet og sjalusi kan være en årsaksforklaring til vold- og kontrollutøvelse, spesielt overvåkning, ser vi også at overvåkningen kan føre til en negativ spiral for voldsutøver. Dette er i form av at slik overvåkning kan gi grobunn for ytterligere sjalusi (Muisse, Christofides & Desmarais, 2014: 47). Hvilket også ble funnet av Reed mfl. (2016: 265), som antydte at sosiale medier kan skape en 'angst-syklus' der sosiale medier spiller en rolle i å utløse forholdsangst, i tillegg til å være et verktøy for å overvåke en partner på nettet i et forsøk på å lindre angsten. Ved at utøver ser gjennom tekstmeldingene til den utsatte, eller overvåker den utsatte på digitale plattformer, kan dette forsterke følelsene av usikkerhet og sjalusi for utøver, som igjen gir grobunn for behovet av ytterligere overvåkning. Som redegjort i analysedelen, kan den digitale overvåkningen og hva den utsatte gjør, føre til sjalusi og potensielt trigge nye voldsepisoder basert på den informasjonen som er samlet inn digitalt.

Selv om kulturell kriminologi i utgangspunktet fokuserer på lovbrøyteren og vedkommendes følelser som årsaksforklaringer til kriminaliteten, ønsker vi likevel ikke å neglisjere følelsene

til den utsatte. Da digitaliseringen av volden har ført til en utvidet og intensivert vold; både ved at det har ført til en større tilgjengelighet og flere muligheter for voldsutøvelse, har voldsvelde i seg selv blitt mer omfattende for den utsatte. Dette har først og fremst ført til en større belastning, som blant annet har blitt beskrevet ved at den utsatte 'lever i krig'. Datamaterialet viser også tydelig hvilken usikkerhet og frykt den utsatte lever med som følger av de ulike formene for, og taktikker av, vold vedkommende opplever. Dette blir også beskrevet av Isdal (2018: 141) som en form for kontrollopplevelse fra offerets side, der unngåelsesatferd og underkastelse er blant de vanligste mestringsformene for traumatiske voldserfaringer. Følelsen av usikkerhet, som blant annet er en følge av trusler, overvåkning og allestedsnærvær, fører ofte til at den utsatte etterlever utøvers regler og ønsker, for å unngå ytterligere vold. Allestedsnærvær ble beskrevet som å gjøre utøver i stand til å skape følelsen av at de er til stede i alle aspekter av den utsattes liv, noe som betyr at den utsatte ikke hadde noe privatliv, sikkerhet eller følelse av trygghet, og tjente til å isolere offeret ytterligere (Stonard, 2021: 357). I lys av digitaliseringen av kontroll, som overvåkning og sporing av den utsattes digitale enheter og lokasjon, bidrar dette til en usikkerhet i form av at den utsatte føler at voldsutøver holder et øye med vedkommende til enhver tid. Den konstante overvåkingen bidrar til en følelse av frykt, da det oppleves at det er en stor sannsynligheten for å bli oppdaget dersom den utsatte ikke etterlever utøvers ønsker, eller forsøker å forlate forholdet. Av den grunn bidrar følelsen av usikkerhet og frykt til at den utsatte tilpasser sin egen atferd i henhold til utøvers ønske.

I tillegg til å ha en usikkerhet vedrørende situasjonen, har den utsatte, ifølge datamaterialet, også en usikkerhet overfor seg selv. Den utsatte har ofte et nedbrutt selvbilde som følge av psykisk vold, deriblant nedlatende kommentarer, men også som et resultat av å leve i et voldsregime for øvrig. Det er også noe forskning som konkluderer med at unge voldsutsatte av partnervold lider av dårlig selvbilde, noe som gjør at de ikke oppfatter seg selv som attraktive, og i ute av stand til å forsvare seg og uttrykke seg i frykt for å provosere partneren sin, som til slutt fører til at de aksepterer denne typen voldelig atferd (Bolívar-Suárez mfl., 2022: 11644). Det som derimot kommer frem i datamaterialet, er at den utsatte selv blir overbevist om at vedkommende ikke evner å håndtere livet selv; nettopp fordi vedkommende har blitt fortalt dette over lenger tid. Som redegjort i analysen, kan den utsatte miste evnen til å gjøre helt hverdagslige ting som et resultat av voldsvelde. Dette fører også til en relasjonell avhengighet til voldsutøveren, nettopp fordi den utsatte ikke tror vedkommende kan klare seg uten han eller henne. Dette kan videre gi voldsutøver mer makt, men det bidrar også ofte til at den utsatte ikke føler seg verdig for noen andre enn sin voldelige partner, og forblir derav i forholdet i lang tid. Usikkerhet

og dårlig selvbilde er dog ikke den eneste grunnen til at den utsatte forblir i den voldelige relasjonen. Det er også tydelig hvordan den utsatte har sterke romantiske følelser for, og tilknytning til, voldsutøveren. Spesielt i de tilfellene der voldsutøver prøver å oppnå digital kontakt etter samlivsbrudd, ser vi tydelig at den utsatte har vanskeligheter i å stå imot dette, nettopp på grunn av den følelsesmessige tilknytningen til utøveren. Videre er det også de romantiske følelsene for voldsutøveren, som bidrar til den utsattes nøytralisering av utøverens voldelige handlinger. I lys av digital kriminologi, og dens fokus på den mellommenneskelige delen av digital kriminalitet (Powell, Stratton & Cameron, 2018: 33), ser vi i hvilken grad aktørenes følelser utgjør en betydelig faktor for den mellommenneskelige delen av volden, både som drivere av volden, og som håndtering og nøytralisering av den.

10.4 Interpersonell kontroll og situasjonelle normer

Digital kriminologi bruker ulike kriminologiske teorier og perspektiver for å undersøke naturen og dynamikken vedrørende kriminalitet i det digitale rom (Stratton, Powell & Cameron, 2017: 27). I likhet med en rekke andre studier, har vi funnet at voldsutøvere i stor grad benytter digital teknologi til å overvåke og kontrollere den utsatte (se f.eks. Diamond, Fiesler & Bruckman, 2011; Fraser mfl., 2010; Freed mfl., 2017; Levy, 2019; Woodlock, 2017; Dragiewicz mfl., 2019). Da mye av den digitaliserte volden utspiller seg gjennom ulike kontrolltaktikker, vil det også være nyttig å anvende sosial kontroll-perspektivet. I lys av det digitale aspektet ved partnervold, viser våre data, at voldsutøvers bruk av kontroll utgjør en stor del av det samlede voldsvelde. Denne form for kontroll, skiller seg fra den allmenne oppfatningen av kontroll som samfunnsetablert, da voldsutøver selv bestemmer hvilke normer som gjelder, hva konform atferd er, og har egne sanksjoner for brudd på disse; alt innenfor en intim relasjon.

I relasjonen der partnervold forekommer, er ikke normer og kontroll som er fastsatt av samfunnet gjeldende. I stedet er det hva utøver har fastsatt som rett og gal oppførsel, med egne sanksjoner for brudd på disse; nettopp vold. Som Johnson (2008: 25) også redegjør for, er det nettopp voldsutøver som ofte 'fastsetter loven' gjennom trusler og skremsler. Utøvers bestemte normer på hva som er rett og galt, basert på våre data, er omfattende og flytende. Det kan innebære at den utsatte ikke har lov til å ha kontakt med bestemte personer, har lov til å dra til steder uten tillatelse fra utøver, og at utøver har krav til å se igjennom den utsatte sin digitale aktivitet og kommunikasjon. Dette er også funnet av Barter mfl. (2009: 125), hvor kontroll gjennom digital teknologi, ofte var rettet mot å begrense den utsattes sosiale interaksjon, spesielt med det motsatte kjønn, og av Hellevik (2019: 182), hvor kontrollen ofte var rettet mot hvem den

utsatte sosialiserte seg med. Analysen redegjør også i hvilken grad de utsatte har relasjonell meldeplikt til voldsutøver. Brudd på slike regler, får ofte voldelige konsekvenser. For å unngå slike voldelige sanksjoner, ser vi at den utsatte tilrettelegger sin atferd i henhold til utøvers normer. På samme måte som samfunnsmedlemmenes atferd reguleres igjennom proaktiv og reaktiv kontroll, ser vi at slik regulering også er fremtredende i kontrolltaktikkene voldsutøver praktiserer overfor voldsutsatte. Kontrollen er reaktiv i form av sanksjoner, men også proaktiv gjennom voldsvelde hvor den utsatte tilrettelegger atferden sin etter utøverens regler (Ugelvik, 2019: 37-38). Videre ser vi at det er digitale hjelpemidler som brukes i å kontrollere at den utsatte følger de fastsatte reglene.

Ved utviklingen av videokamera, har kontrollfunksjoner som overvåkning blitt mer fremtredende. I et sosial kontroll perspektiv, er det ofte overvåkning på samfunnsnivå som er gjenstand for diskusjon; dette ofte i form av overvåkingskameraer i offentlig rom, eller overvåkning på internett med stordata (Ugelvik, 2019: 211-215). Samtidig viser våre data at overvåkning som kontrollfunksjon også forekommer i interpersonelle sammenhenger; altså på mikro-nivå. Dette er som redegjort i analysen, i form av at voldsutøver overvåker den utsatte ved å spore eller se igjennom digitale kontoer og digital aktivitet, og derav utøver interpersonell kontroll. Dette er også funnet i Helleviks (2019: 183) norske studie om digital vold i unge parforhold, hvor de utsattes plassering, sosialisering og aktiviteter ble overvåket. Sett i lys av dette, åpner digital teknologi opp for et forsterket kontrollregime på individnivå, blant annet gjennom overvåkning.

Mye av kontrollen som er funnet i vårt datamateriale, består av overvåkning i form av at voldsutøver tilegner seg tilgang til, eller kontroll over, den utsattes digitale kontoer og enheter. Voldsutøver kan på ulike måter tilegne seg slik tilgang gjennom å såkalt kompromittere den utsattes innloggingsinformasjon mot deres vilje og/eller uten deres viten (Freed mfl., 2018: 5). Våre data viser at denne formen for tilgang til den utsattes digitale enheter og kontoer kan forekomme ved at den utsatte må oppgi passordene sine, men også at vedkommende må gå med på en avtale om at utøver kan se igjennom den utsattes telefon, korrespondanse og lokasjon. Blant annet blir økonomisk vold løftet frem i litteraturen som en kontrollfunksjon innad i et voldelig forhold (se f.eks. Johnson, 2021), der datamaterialet viser hvordan tilgang på den utsattes BankID er sentralt i utøvelsen av dette. Slik kompromittering av den utsattes innloggingsinformasjon til vedkommendes BankID, utgjør videre grunnlaget for å ta opp store forbruks- og boliglån i den utsattes navn, og økonomisk sabotasje for øvrig.

I de tilfeller voldsutsatte er klar over at vedkommende blir overvåket, er dette blant annet på bakgrunn av at utøver og utsatt har inngått en enighet om at voldsutøver kan gjennomgå enheter etter eget ønske. Lignende tilgang til digitale enheter er også funnet i Freed mfl. (2018: 6), hvor de beskriver at utøver ville gå igjennom enhetene deres for å overvåke hvem de hadde vært i kontakt med. Hva utøver foretar seg i denne gjennomgangen er også lik; de leser meldinger, sletter innhold og fjerner kontakter eller venner som de ikke godkjenner (Freed mfl., 2018: 6). I samme studie redegjøres det for at en utbredt strategi for å misbruke tilgang til digitale kontoer, var å overta digitale kontoer for deretter å gjøre endringer som hindret offeret i å få tilgang til sine egne kontoer (Freed mfl., 2018: 6). Dette er derimot ikke tilfelle i vår studie, hvor slik tilgang utelukkende går ut på å overvåke og kontrollere den utsatte. Dette er med unntak av tilgang til den utsattes nettbank, hvor datamaterialet viser at voldsutøver kan sperre eller tømme den utsattes bankkonto, ofte etter samlivsbrudd. Selv om mye av kontrollen og overvåkingen forekommer gjennom at voldsutøver tilegner seg tilgang til den utsattes digitale enheter og kontoer, forekommer majoriteten av overvåkingen gjennom voldsutøvers bruk av applikasjoner med såkalt dobbel bruksområde.

Som redegjort i analysen, utøves overvåkingen hovedsakelig gjennom allmenne applikasjoner og sosiale medier. Dette er applikasjoner som gjerne kalles applikasjoner med dobbel bruksområde ('dual-use apps'). Begrepet beskriver applikasjoner som i utgangspunktet er utformet for legitimt bruk, men som også kan misbrukes av en voldsutøver på grunn av applikasjonenes funksjonalitet som gir en person ekstern tilgang til en enhets sensorer eller data (Chatterjee mfl., 2018: 411). Dette ser vi tydelig i datamaterialet vårt, hvor applikasjoner som Snapchat, Facebook, og 'Hvor er?', som i utgangspunktet er ment for legitimt bruk, også brukes til å overvåke og spore den utsatte da funksjonaliteten inkluderer stedslokasjon. I tillegg ser vi også at disse vanlige applikasjonene blir brukt til å trakassere, skremme og true den utsatte, nettopp fordi applikasjonene tilbyr meldingstjenester der slikt innhold kan formidles. Tidligere forskning viser også til hvordan voldsutøvere utnytter teknologi som applikasjoner med dobbel bruksområde for å trakassere, true, skremme, forfølge, overvåke og skade de utsatte (Chatterjee mfl., 2018; Diamond, Fiesler & Bruckman, 2011; Freed mfl., 2018). Våre data viser derimot at utøvere også bruker såkalt tvilling-SIM eller barneabonnement for å få innsyn til den utsattes digitale aktiviteter. I kontekst av partnervold, blir derav tvilling-SIM og barneabonnement brukt av utøvere for å se all aktivitet til voldsutsatte på egen telefon. I motsetning til å overvåke i form av å spore den utsattes lokasjon, tillater disse taktikkene å overvåke alt av den utsattes digitale aktivitet på telefonen i det skjulte.

Som redegjort i analysen, var vi interessert i å undersøke i hvilken grad voldsutøvere benyttet seg av spionprogrammer for å utøve kontroll. Det var likevel utfordrerne å identifisere i hvilket omfang dette forekom da slike programmer er vanskelig å oppdage for både ansatte på krisentre og politi grunnet manglende kompetanse for å identifisere slike installasjoner. Denne utfordringen ble også møtt av Freed mfl. (2018: 6), som problematiserte at bruk av spionprogrammer ble bekreftet i svært få saker, tross at et større antall deltakere viste mistanke om at dette ble brukt. Denne mistanken var basert på informasjon som utøver tilsynelatende hadde kjennskap til, som spesifikke detaljer om de utsattes samtaler, tekstmeldinger, e-post, sosiale medier og mer (Freed mfl., 2018: 6). På samme måte informerte våre informanter om at voldsutsatte ofte viste mistanke for at spionprogrammer var installert på deres digitale enheter, ofte fordi at voldsutøvere så ut til å finne de utsatte når disse var på steder de vanligvis ikke oppholdt seg. Som redegjort i analysen, kan det være mørketall på omfanget av slike spionprogrammer for å utøve kontroll og overvåkning. På en annen side, kan forekomsten av slik bruk være så lav som den fremstår da andre 'vanlige' digitale enheter, applikasjoner og sosiale plattformer tillater utøvelse av overvåkning og kontroll, også på en svært enkel og brukervennlig måte. I studien av Freed mfl. (2018: 6-7) fant de nemlig at det oftest var applikasjoner med dobbel bruksområde som ble benyttet for å utøve overvåkning av den utsatte, fremfor programvarer som tydelig er designet og markedsført for å være spionprogramvare.

Uavhengig om overvåkning gjøres gjennom applikasjoner med dobbel bruksområde eller spionprogrammer, er det uten tvil at slike digitale programmer ødelegger personvernet og konfidensialiteten til de utsattes aktivitet på telefonen og digitale kommunikasjonsplattformer. Der spionprogrammer antageligvis er utformet på en måte som bryter med personvernet til den utsatte, er et viktig funn hvordan applikasjoner som ikke er designet på denne måten fortsatt blir anvendt til det. Gjennom datamaterialet blir det tydelig hvordan det ikke er 'nye' installasjoner som skaper problemer for den utsatte, men heller hvordan det er et krav om hvordan personverninnstillingene på allerede eksisterende applikasjoner er justert. Blant annet er det i teorien valgfritt om lokasjonen på Snapchat skal være påskrudd, men i en voldelig relasjon blir det et krav som utøver plasserer hos den utsatte. Det kan derfor virke som om personvernet, som i teorien er valgfritt hos de fleste applikasjonene, er det største grunnlaget for overvåkning, og ikke spionprogrammene hvor det ikke er en innebygd valgfrihet. Samtidig forblir valgfriheten i teorien for de utsatte. Fra den utsattes perspektiv, bidrar denne overvåkingen til en følelse av

voldsutøvers allestedsnærvær og et behov for å tilrettelegge sin egen atferd i frykt for og utsettes for mer vold.

Når man snakker om moderne overvåkning, tenker man gjerne på den utbredte overvåkingen ved hjelp av synlige overvåkningskameraer, som ofte benyttes til å overvåke det offentlige rom. Baktanken ved bruk av slike synlige overvåkningskameraer er at de kan fungere proaktivt. Tanken bunner i at synlige kameraer kan føre til ro, orden og mindre kriminalitet, da den enkelte blir mer observant på at noen kan følge med eller dokumentere eventuelle ugjerninger (Ugelvik, 2019: 209). Denne forståelsen er, basert på våre data, overførbart til voldsutøvers overvåkning av den utsatte. Dette er fordi at overvåkning, enten det er i form av sporing, gjennomgåing av telefonen eller ved å ha innsyn i digitale kontoer, fører til at den utsatte tilpasser sin atferd i henhold til voldsutøvers ønsker i frykt om at vedkommende kan bli oppdaget. I Freeds (mfl., 2018: 5) studie, ble det vist at majoriteten av de utsatte var uvitende om at enhetene deres kunne spores på denne måten, men våre data viser derimot at de utsatte ofte er klar over at de overvåkes. Dette er både i form av at de er klar over at enhetene har potensial i å bli sporet og overvåket, men også fordi utøver kan gi klare signaler om at vedkommende utøver slike handlinger. Dette kan også kobles til Foucaults (1977) analyse av 'panopticon'.

Foucaults (1977) analyse av panoptikonet er en fremtredende metafor for å forstå samtidens overvåkning, og er også relevant å bruke i denne konteksten da han undersøker hvordan overvåkning fungerer på individnivå. Panoptikonet var et foreslått fengselsdesign som hadde formål med å maksimere synligheten til innsatte som isoleres i individuelle celler, slik at de fra øyeblikk til øyeblikk ikke var klar over om de ble observert eller ikke av vakter i det sentrale vaktårnet. På den måten ble det antatt at de innsatte ville oppføre seg og utøve selvdisiplinering, i frykt for at de ville bli oppdaget og straffet om de ikke fulgte fengselets regler (Foucault, 1977: 200-209). Denne tankegangen er også overførbart på voldsutsatte og deres tilpasning til den omfattende overvåkingen de utsettes for. Da digital overvåkning, eller trusselen om overvåkning, kan være diskre på samme måte som panoptikons vaktårn, vet ikke den utsatte når vedkommende blir overvåket eller ikke.

Usikkerheten vedrørende om den utsatte overvåkes eller ikke, kan i stor grad skyldes voldsutøvers allestedsnærvær. Ved bruk av digital teknologi, ser vi at voldsutøver kan skape en følelse av å alltid være til stede i den utsattes liv. Problematikken rundt den konstante tilgjengeligheten er også problematisert i tidligere forskning, hvor digital teknologi først gir flere muligheter til

å foreta allestedsnærvær som en kontrollerende taktikk innenfor kontrollutøvelse, men også et større utvalg av metoder hvor noen av disse tilrettelegger for voldsutøvelse (Woodlock, 2017: 598). Dette aspektet er også funnet i forskning om stalkere i en romantisk relasjon, som også inkluderer overvåkning, hvor en av de mest sentrale taktikkene som brukes av stalkere, er å få den utsatte til å føle at vedkommende ikke har noe privatliv, sikkerhet, og at utøveren ser alt (Fraser mfl., 2010: 44). På denne måten ser vi hvordan digital teknologi, og tilgjengeligheten det medfører, tilrettelegger for et mer omfattende kontrollregime. Ved hjelp av digital teknologi, får også den digitale overvåkingen, eller trusselen om den, samme preg av allestedsnærvær som panoptikons vaktårn, hvor den utsatte får en følelse av at utøver ser alt.

I frykt for å bli oppdaget i å bryte med voldsutøvers regler og forventninger, tilpasser den utsatte seg etter, og oppfører seg i henhold til, utøvers krav til enhver tid. På den måten bidrar digital overvåkning til at den utsatte utøver selvdisiplinering overfor seg selv, for å unngå sanksjoner fra den utøvende part. På denne måten ser man hvordan utøverens fastsatte normer blir internalisert og etterlevd, mer eller mindre, helt naturlig av den utsatte gjennom vedkommendes sosialisering med voldsutøveren i relasjonen, noe som derav utgjør den utsattes selvkontroll (Ugelvik, 2019: 36-37). Når en person er fullstendig maktesløs, og enhver form for motstand anses å være fåfengt, kan den utsatte gå inn i en tilstand av overgivelse, hvor den utsatte kan rømme fra situasjonen ved å endre sin bevissthetstilstand, snarere enn å handle i den virkelige verden (Herman, 1997: 42). Ved at den utsatte tilpasser sin egen atferd for å unngå ytterligere straff, kan dette anses som en form for overgivelse fremfor en utøvelse av aktiv motstand. På en side, fungerer derav den interpersonelle overvåkingen som proaktiv sosial kontroll, som illustrert ved hjelp av Foucaults (1977) panoptikon. På en annen side derimot, kan overvåkingen også fungere som reaktiv sosial kontroll, da brudd på voldsutøvers regler – som oppdages gjennom digital overvåkning – kan føre til negative sanksjoner overfor den utsatte; dette ofte i form av ytterligere voldsepisoder.

På den ene siden, har utøver derav fått økte muligheter til å utøve kontroll, hovedsakelig gjennom overvåkning, som et resultat av digitaliseringen av samfunnet og utviklingen av digital teknologi som kan brukes til kontrollerende formål. På en annen side, er det dog viktig å anerkjenne det positive sporet som digitaliseringen har medført; nemlig at utsatte har lettere for å både finne informasjon om hjelpetilbud, søke hjelp og samle digitale bevis til en eventuell straffesak mot voldsutøver. Dette aspektet blir også redegjort i Grøvdal (2019: 37) sin rapport om voldsutsattes terskel til å søke hjelp fra politiet, hvor mye taler for at mennesker som utsettes

for bruk av fysisk makt og trusler fra sine nærmeste, stadig oftere søker kunnskap via internett. Ved at informasjon om hjelpetilbud har blitt lettere tilgjengelig grunnet internett og informasjonsutveksling, og dokumentasjon av vold har blitt lettere gjennom digital teknologi som kamera, kan dette potensielt bidra til at voldsutøver oppfatter oppdagelsesrisikoen som høyere enn tidligere, som potensielt også kan bidra til at terskelen for å utøve vold og kontroll derav minimeres. Samtidig som digitaliseringen bidrar til økt kunnskap, flere anmeldelser (Grøvdal, 2019: 37) og håndfaste bevis for den utsatte, bidrar den interpersonelle kontrollen som følger av digital teknologi, likevel til at utøver forsterker sin maktposisjon innad i relasjonen.

10.5 Relasjonell makt

Gjennom datamaterialet er det tydelig i hvilken grad den voldelige relasjonen er preget av et maktforhold. Som Foucault (1982: 778) selv har hevdet; *«mens det menneskelige subjektet er plassert i relasjoner av produksjon og av betydning, er vedkommende likeverdig plassert i maktforhold som er svært komplekse»*. Selv om alle relasjoner av betydning, herunder romantiske relasjoner, også utgjør et maktforhold, blir det likevel tydelig i hvilken grad makt og maktutøvelse gjennomsyrrer den voldelige relasjonen. Denne form av interpersonell sosial kontroll, der utøver avgjør hvilke normer som skal følges og sanksjoner for brudd på disse, er nært knyttet opp til maktutøvelse. Ifølge Weber (1946: 181, i Kemper, 2006: 89), utgjør makt evnen til å få noen til å gjøre noe som de ellers ikke ville ha gjort. Ifølge denne forståelsen, vil det å ha makt i et forhold innebære evnen til å kunne tvinge andre til å gjøre det man vil de skal gjøre, selv når de ikke vil gjøre det. I kontekst av partnervold og kontroll, er utøvers evne til å få den utsatte til å gjøre noe som vedkommende ellers ikke ville ha gjort, et klart uttrykk for maktutøvelse. Denne form for makt kan også betegnes som tvangsmakt, der den utsatte i større eller mindre grad tvinges til å handle etter voldsutøvers bestemmelse.

Til tross for mange eksempler på tvangsmakt fra analysen, er det desto flere tilfeller der makten utøves i form av indirekte tvang, blant annet definert som ‘maktens tredje ansikt’ (Lukes, 2005, i Ugelvik, 2019: 46). Denne form for maktutøvelse er rettet mot å påvirke handling gjennom den handlendes selvbilde og følelsesliv – noe som tydelig er fremtredende ved utøvers bruk av psykisk vold. Et kjennetegn ved psykisk vold og hvordan den utøves for å påvirke den handlendes selvbilde og følelsesliv, er hvordan den blir anvendt for å bryte ned den utsattes selvbilde. Denne form for psykisk vold er klart en teknikk for å utøve makt. Maktutøvelsen forsterker voldsutøvers maktposisjon ved å gjøre den utsatte mer avhengig av utøver. Ved at den utsattes selvbilde brytes ned, viser våre data, at de selv tror de ikke er verdt noe mer enn det

voldelige forholdet de er i, eller ikke er i stand til å ta vare på seg selv dersom de forlater forholdet. Dette samsvarer i stor grad med Foucaults (1982) redegjørelse av makt. Det utgjør en total struktur av handlinger som er iverksatt på mulige handlinger; den oppfordrer, den fremkaller, den forfører, den gjør det lettere eller vanskeligere; og kan i ytterste grad inneholde absolutte forbud (Foucault, 1982: 789). Som Foucault videre påpeker, kan taktikker som brukes for å skape et maktforhold inkludere bruk av ord, økonomiske forskjeller, komplekse kontrollmidler, overvåkning og teknologiske midler for å utøve dette (Foucault, 1982: 792), noe som absolutt gjennomsyrrer voldsutøvers maktutøvelse overfor den utsatte. Maktutøvelsen trenger derimot ikke å bestå av slike spesifikke handlinger som dette. Å leve i et voldsregime i seg selv, bidrar til at den utsatte påvirkes til å handle i tråd med voldsutøvers ønsker, da den utsattes følelsesliv konstant påvirkes. Dette er i form av at voldsutøver bruker sin rolle som romantisk partner i utøvelsen av volden.

Innen sosiologi kan en rolle defineres av sammensetningen av normer og forventinger som er knyttet opp til en bestemt oppgave, stilling, gruppe, eller som i vår kontekst; relasjon (Fellows, 2013: 672). Rollemultipleksitet beskriver en relasjon bestående av flere parallelle roller (Mesch & Talmud, 2006: 139), og kan overføres til den voldelige relasjonen. Dette er fordi voldsutøver både besitter rollen som den utsattes kjærlige og intime partner, men også som den utsattes fare for liv og helse. På denne måten kan voldsutøver bruke sin rolle som romantisk partner, samtidig som vedkommende praktiserer sin voldelige rolle. Den utsatte har klart sterke romantiske bånd til den utøvende part, men også følelser som frykt og redsel – hvilket alle brukes av utøver til å utøve vold og til å holde den utsatte i en underdanig posisjon. Den utsattes følelsesliv påvirkes også konstant, da digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidler, tillater voldsutøver å utøve slike kontroll- og maktmekanismer til enhver tid og enhver plassering. Følelseslivet kan påvirkes på mange forskjellige måter, deriblant gjennom nedlatende kommentarer som forvitrer selvbildet, trusler som skaper frykt og ikke minst latent vold, hvor den utsatte frykter for mer vold og tilpasser handlingene sine for å unngå dette. Denne form for makt, vil derav gjøre at den utsatte gjør noe vedkommende ellers ikke ville ha gjort, som for eksempel å bli i forholdet, tross et ønske om å forlate det. Istedenfor at disse mekanismene utøves i partenes fysiske nærvær, åpner digital teknologi opp for at disse kan utføres uavhengig av den geografiske avstanden. Sett i lys av dette, forsterker digital teknologi voldsutøvers maktposisjon, noe som vil utypes senere i diskusjonen.

Sosial kontroll er alltid knyttet til en norm, og er alltid uttrykk for et ønske om å få menneskers handlinger til å rette seg etter denne normen (Ugelvik, 2019: 49). Makt derimot, er ikke nødvendigvis knyttet til en normativ forventning om riktig eller akseptabel atferd i en bestemt situasjon. Mye maktbruk har helt andre formål enn å få atferd til å rette seg etter en norm (Ugelvik, 2019: 49). Selv om vi kan tolke voldsutøvers bruk av kontroll som en form for interpersonell sosial kontroll; der voldsutøver bestemmer nye normer og regler som den voldsutsatte må innrette seg etter for å unngå ytterligere sanksjoner som vold, kan det selvfølgelig også tolkes som en maktutøvelse overfor den utsatte, da det ikke er direkte knyttet til allmenne normer. Maktrelasjonen kan også knyttes opp mot Goffmans (1961/1991) beskrivelser av ‘totale institusjoner’; et lukket fellesskap, skjermet fra samfunnet for øvrig, der egne former for sosial kontroll vokser frem. På samme måte som totale institusjoner, kan den voldelige relasjonen betegnes som lukket, hvor kontroll og makt med egne normer og sanksjoner blir utøvd. I maktrelasjonen kan voldsutøver videre forstås som den som administrerer og kontrollerer, og den utsatte som den som blir administrert og kontrollert (Goffman, 1991: 18). På denne måten ser vi hvordan den voldelige relasjonen, fungerer på samme måte som totale institusjoner. Tvangskontrollen og maktutøvelsen, som er utformet for å straffe, skade eller kontrollere den utsatte (Stark, 2007: 205), foregår skjermet fra samfunnet, med egne former for sosial kontroll.

Ved å tolke voldsutøvelsen som en maktutøvelse overfor den utsatte, kan den digitaliserte volden forstås som en motmaktstrategi fra utøvers side for å kompensere for følelsene av usikkerhet og dårlig selvbilde. Som Bjelland (2014: 56) legger frem i sin artikkel er forventningen bak motmaktmekanismen at menn, men ikke kvinner, med lavere sosioøkonomisk status enn partner vil kunne benytte psykisk vold eller kontroll av partner som en såkalt ‘balanserende motmaktstrategi’. Til tross for fortellingene datamaterialet består av ikke er mulig å skille på bakgrunn av sosioøkonomisk situasjon, der den utsatte har en høyere sosioøkonomisk status enn utøver, er funnet til Bjelland (2014) preget av usikkerhet knyttet opp til kjønnsroller. Dermed kan følelseslivet til aktørene, og da den kjønnede delen med vekt på sosiale manus av maskulinitet og femininitet, være en forklaring på maktutøvelsen. Av dette må det forstås at de feministiske perspektivene om patriarkatet ikke er en tilstrekkelige forståelsesramme for partnervold i dagens samfunn, men heller følelseslivet til aktørene og deres identitet gjennom sosiale manus og forventninger rundt kjønnsroller, spesielt i fortellinger hvor det er brudd med dette og følelsene det frembringer. Digitalisert vold kan derfor også forstås som en forlengelse av motmaktstrategiene for maktrelasjonen innad i forholdet, med følelser av usikkerhet og sjalusi som drivere for utøvelsen av den. Til syvende og sist fungerer maktutøvelsen på lik linje, enten det er

tradisjonell vold eller digitalisert vold; et voldelig forhold virker på kroppen, den tvinger, den ødelegger, og den lukker døren for alle muligheter (Foucault, 1982: 789).

10.6 Maktposisjonen på digitale plattformer; forsterket eller svekket?

Fremtredende i voldsforskning om partnervold er hvordan maktdimensjonen i parforholdet står sentralt som en forklaringsvariabel. Blant annet er kontroll like sentralt som vold når Johnson (2008: 2) skiller mellom typene av partnervold. Ved at makt, og den som kontrollerer, er sentralt for å definere dynamikken i partnervold er det nærliggende å diskutere hvorvidt det digitale aspektet har endret denne dynamikken. Innledningsvis blir det redegjort for sosiale manus, og hvordan kroppen er en måte å være i verden på. Det kan argumenteres for at det sosiale manuset både endrer seg, og blir forsterket, gjennom digitale plattformer. Makt i parforhold kan kategoriseres med utgangspunkt i to spor, der det første sporet er makt utad, og det andre er makt innad i parrelasjonen. I det første sporet vil for eksempel faktorer som utdanning, lønn, nettverk og lignende variabler være avgjørende for hvordan maktposisjonen er. Det er også i det første sporet maktdimensjoner som fysisk overlegenhet og biologiske egenskaper vil være kategorisert. Makten innad vil være maktdimensjonen som kontekstualiserer den romantiske relasjonen. Ved å inngå i nære relasjoner åpner vi et rom for den andre i oss selv der den andre får makt over oss, samtidig som vi håper på at han eller hun gjør det samme overfor oss (Engelstad, 2005: 32). På denne måten kan maktposisjonen i relasjonen bli bestemt ut ifra to variabler; der den første er en generell maktposisjon, og den andre er en personlig maktposisjon i relasjonen med vekt på psykologi og følelser.

Slik det kommer frem i datamaterialet til oppgaven er det hovedsakelig kvinner som er utsatt for, og menn som er utøvere av, partnervold. Dette kommer også frem i omfangsundersøkelsen til NKVTS (2023: 101), der kvinner er mest utsatt for alvorlig partnervold i den norske befolkningen, og en av ti kvinner har blitt utsatt for alvorlig fysisk vold fra partner sammenliknet med 3% av mennene. Samtidig som omfangsundersøkelsen er basert på data, viser datamaterialet vårt også hvordan det er en generell antagelse om hvem som er utøver og utsatt. Dette kommer av en historisk forståelse av fenomenet, og tiden det fremstod. Da partnervold kom på dagsorden var både samfunnsstrukturer og familiestrukturer annerledes, hvor også feminismens fremmarsj gjorde seg gjeldene; som redegjort for tidligere. I senere tid har partnervold blitt redefinert flere ganger, for også å inkludere flere grupper av utsatte i betegnelsen. Samtidig som nye definisjoner og ord for fenomenet 'vold i hjemmet' har blitt standardisert, er det fortsatt forestillinger om aktørene og maktrelasjoner i parforhold hvor partnervold forekommer. Som redegjort

for flere ganger i analysedelen; dataen omfatter hovedsakelig fortellinger om menn sin vold mot kvinner, både indirekte og direkte.

Som informantene har poengtert; når vi snakker om partnervold eller vold i nære relasjoner tenker man automatisk på menn som utøvere og kvinner som utsatte. Til tross for at de strukturelle maktdimensjonene mellom menn og kvinner i samfunnet generelt har blitt mer utjevnet med årene, er det fortsatt på dagsordenen at menn er mer privilegerte enn hva kvinner er. Som det kommer frem i tredje ledd § 1 av likestillings- og diskrimineringsloven, tar loven særlig sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling. Med dette kan det tolkes at kvinner, og minoriteter generelt, stiller svakere enn hva menn som ikke er av minoritetsbakgrunn gjør. I 2021 utgjorde kvinners lønn i gjennomsnitt 87,9 prosent av menns lønn (Fløtre & Tuv, 2022). Uten å gå nærmere inn på dette, kan de to overnevnte eksemplene hjelpe oss med å poengtere; kvinner generelt i samfunnet blir sett på som i en svakere posisjon enn hva menn gjør. Dermed er de sosiale konstruksjonene som legger rammeverket for atferden mennesker i det sosiale livet fortsatt gjeldende i henhold til maktdynamikken i relasjonen. Ved å poengtere dette, til tross for at ordlyd og definisjon av vold i nære relasjoner har endret seg, er de samfunnsstrukturelle forutsetningene som utgangspunktet for den historiske forståelsen fortsatt gjeldende i dagens samfunn. Maktstrukturene i samfunnet, og forståelsene av dem, vil også være bakteppet for hvordan forestillingene av aktørene i samfunnet er. I datamaterialet kommer det frem hvordan tradisjonelle kjønnsroller fortsatt gjør seg gjeldende i dagens forståelsene rundt partnervold, der det hovedsakelig er fortellinger om mannen som den sterke og forsørgende partneren. Dette bidrar også til forestillinger om hvem som er utøver og sitter med makten.

Samtidig har partnervold en ny dimensjon, nemlig det digitale aspektet. Den digitale sfæren tilbyr et nytt miljø hvor maktdimensjonene kan være annerledes. I det digitale rommet er ikke det første sporet for kjerneelementene av makt like gjeldende som offline. Som online desinhibering legger frem, er de digitale arenaene preget av anonymitet og usynlighet, hvor også alle på internett har lik mulighet til å uttrykke seg selv (Suler, 2004: 324). På denne måten kan de sosiale manusene bli svekket gjennom digitaliseringen, hvor fysiske kjennetegn og utgangspunktet for verdenen, blir usynlige. Der også kroppen, som er utgangspunktet for de sosiale manusene, blir usynlige. Samtidig er partnervolden personlig hvor aktørene er kjent, men utgangspunktet for å utøve digitalisert vold er likt; det fysiske aspektet for makt blir uvesentlig i det digitale rom. På den ene siden kunne man argumentert for at dette momentet kun gjorde seg

gjeldende i de data-avhengige formene for vold, eller dimensjonen av de tradisjonelle voldsformene som er data-avhengig.

Der man kunne argumentert for at maktdimensjonen med vekt på kjønn og sosiale manus ble utvisket i de data-avhengige formene for vold, er det nærliggende å forstå den kjønnete naturen i denne volden. For som analysen og diskusjonen har vist, er en av de eneste formene for data-avhengig voldsformer digitalisert seksuell vold som hovedsakelig rammer kvinner; slik det kommer frem i empirien. Blant annet redegjør McGlynn, Rackley og Houghton (2017: 36) for hvordan bildebaserte seksuelle overgrep er på kontinuumet av seksuell vold fordi det deler felles kjennetegn med andre former for seksuell vold, og hvordan kvinner opplever disse fenomenene som en form for seksuelle overgrep. Derfor, mens seksuell tilfredsstillelse kan være en del av et motiv for seksuelle krenkelser, er det bare en del av det; selv der hensikten kan omfatte seksuell tilgang, er dette nært forbundet med forventninger knyttet til tilgangen til sex, ignorering av samtykke og å se seksuell vold som et middel for kollektiv avstraffelse av kvinner (McGlynn, Rackley & Houghton, 2017: 37). Med dette må den data-avhengige seksuelle volden forstås som en forlengelse og forsterkelse av kroppen som utgangspunkt for levde opplevelser, og de sosiale manusene som kommer som følge av kroppen. Det er den kvinnelige kroppen som er i fokus i den data-avhengige volden som omhandler digitalisert seksuell vold, hvilket også gjør den alt annet enn usynlig i utøvelsen av den. Det er iøynefallende hvordan argumentasjonen til McGlynn, Rackley og Houghton løfter frem momenter som tilgangen til sex, slik Chancellor (2022) problematiserer det samme begrepet om seksuell vold innenfor rammene av ekteskap, og ignorering av samtykke, som også Cahill (2014) anvender det i begrepsavklaringen om uetisk sex. Dermed er den digitaliserte seksuelle volden en forlengelse av maktdimensjonene som allerede er eksisterende i relasjonen.

I en videreføring av denne argumentasjonen, er ikke den digitaliserte seksuelle volden bare en forlengelse av maktdimensjonene, men også en forsterkelse. Ved at det er kvinnekroppen som hovedsakelig er gjenstand for den digitaliserte seksuelle volden, blir det tydelig hvordan de seksuelle manusene til kvinner blir iverksatt og vedtatt i fordømmelsen og utøvelsen av den digitaliserte volden. Moral og verdi fortsetter å være knyttet til kvinners seksuelle passivitet, mens kvinner som er aktivt seksuelle, spesielt på måter som strider med normer, blir utskjelt, offer-beskytt og ansvarlig for enhver skade som påføres (Marques & Rinaldi, 2020, i Marques, 2021: 317). Blant annet blir det konstatert at digital seksuell vold er erfaringer som legemliggjør konseptet som et sosialt brudd, der de utsatte føler seg 'nedbrutt', 'mortifisert', 'skammelig',

‘avskyelig’ og ‘dum’, hvilket også gjenspeiler de kjønnede sosiale forventningene og seksuelle manusene (McGlynn mfl., 2021: 551). Samtidig er det viktig å presisere at også kvinner seg imellom besitter forskjellige sosiale og seksuelle manus, der disse blir forsterket i de scenarioene der kvinnene besitter manus preget av en kulturell æreskodeks. Skadenes interseksjonelle karakter kan variere, og de videre konsekvensene, risikoene og barrierene av disse kan generere (McGlynn mfl., 2021: 551). Der det æresbaserte familiesystemet er sosialt konstruerte forståelser av rigid feminitet og maskulinitet, og under slike systemer er kvinners og jenters påståtte seksuelle renhet sentralt i familiens omdømme (Mayeda & Vijaykumar, 2016: 354). Med andre ord bryter den digitaliserte seksuelle volden mer med manusene til kvinnene som har manusene sine innrettet etter en æreskodeks. Dermed kan det også argumenteres for at den digitaliserte seksuelle volden forsterkes på bakgrunn av interseksjonelle sosiale og seksuelle manus, der ulike dimensjoner av sosialt liv ikke kan isoleres fra hverandre og avgrenses gjennom rene skillelinjer (Gressgård, 2013: 64). Med andre ord økes skadepotensialet ikke bare på grunnlag av at den utsatte er en kvinne, men fordi det er en kvinne i en kontekst av æreskultur, der det ikke er mulig å dra opp skillelinjer mellom de to faktorene. Altså blir det tydelig hvordan maktstrukturer ellers i samfunnet, som også kan være interseksjonelle, blir videreført til det digitale rom i utøvelsen av digitalisert seksuell vold.

Ved at den data-avhengige seksuelle volden ikke kan forstås som en voldsform hvor maktdimensjonene blir uvesentlige i det digitale rom, må det på den andre siden forstås som en forlengelse av eksisterende maktdimensjoner og vedtatte manus. Samtidig ville også denne argumentasjonen kun gjort seg gjeldende for voldsformene som er data-avhengig, hvilket også gjør argumentasjonen uvesentlig. For som analysedelen og diskusjonen til nå har vist, utspiller den digitaliserte volden seg som en dimensjon og variabel av voldsvelde, og sjeldent, om aldri alene. Derfor vil det til tross for at det fysiske aspektet for makt er uvesentlig i dimensjonen for digitalisert vold, fortsatt være vesentlig i andre dimensjoner og også voldsbildet generelt, da utøvelsen av vold forener sfærene av den fysiske verdenen og det digitale rommet på en måte som gjør de umulig å skille fra hverandre når det kommer til partnervold. I en videreføring av dette er også den eneste selvstendige data-avhengige voldsformen innen partnervold, digitalisert seksuell vold, et eksempel på hvordan sosiale manus blir forsterket av digitaliseringen. Gjennom digitalisert seksuell vold, som kvinner hovedsakelig er utsatt for, blir kroppen sentral i krenkelsen og opplevelsen av den digitaliserte volden. Videre er voldsformendringen som skjer i etterkant av et samlivsbrudd også kategorisert som data-avhengig i utøvelsen, samtidig som voldsformendringen ikke er en selvstendig voldsformkategori; men heller en forlengelse av tidslinjen

til voldsvelde. Med andre ord vil også voldsformendring som er kategorisert som data-avhengig være preget av maktrelasjonene i den analoge verdenen med utgangspunkt i sosiale manus; da voldsvelde krysser aksene på tvers av digitale og analoge sfærer.

Som redegjort for, er hovedvekten av datamaterialets fortellinger om kvinner som den fornærmede og utsatte parten i partnervoldssakene. En forklaring på dette kan være hvordan historiene vi ble fortalt muligens var den type partnervold som Johnson kategoriserer som intimterrorisme. Der utøver bruker vold i tjeneste for generell kontroll over sin partner, og den andre partneren ikke gjør det (Johnson, 2008: 5). Slik det blir lagt frem av informantene våre, er det ofte historier om parrelasjoner hvor den utøvende partneren har all kontrollen, og kontrollerer alle sfærene av livet til den utsatte. Samtidig er det utfordrende å skille mellom alle historiene som en informant forteller om, da de også snakket fra generelle erfaringer om alle sakene de hadde jobbet med. Med det er det også utfordrende å kategorisere ut ifra Johnson (2008) sitt ønske om å skille partnervoldssaker og dynamikker fra hverandre i historiene. Samtidig blir det også argumentert for at intimterrorisme er det de fleste av oss mener med partnervold (Johnson, 2008: 6).

Siden oppgavens datamateriale i all hovedsak lener seg på fortellinger om menn som utøver vold mot kvinner, og antageligvis intimterrorisme, er det mulig at maktdimensjonen blir noe mer utjevnet i voldelige relasjoner hvor det ikke er en fullstendig kontroll hos den utøvende parten, eller i kvinners vold mot menn. Blant annet ble det funnet i omfangsstudien til NKVTS (2023: 107) hvordan menn i større grad er utsatt for kontroll på nett, til tross for at det er færre utsatte menn enn kvinner. I en videreføring av dette er det nærliggende å tenke at kvinnelige utøvere i større grad anvender digitale hjelpemidler i utøvelsen av volden sin, spesielt med tanke på at psykisk vold og kontroll er momenter som går igjen som digitaliserte former for vold. Til tross for at analysen ikke legger det frem som et funn, var det også flere av informantene som poengterte hvordan menn som var utsatt for partnervold opplevde hovedvekten av volden gjennom psykisk vold og kontroll. Dette samsvarer også godt med studien til Lien og Lorentzen (2019: 39) som undersøker menn som utsatte, der det uten tvil er den psykiske volden i form av systematisk degradering, latterliggjøring, og sabotasje av kontakt med barn som de mest fremtredende temaene. Blant annet tilbyr digital teknologi en innebygd mulighet for å utøve vold på avstand, der utøver kan posisjonere seg i en maktposisjon med vekt på det andre sporet i utøvelsen av digitalisert vold.

Samtidig som maktfaktorer i det digitale aspektet kan bli uvesentliggjort, kan også digitaliseringen bidra til en forsterket maktposisjon for den utøvende parten. Som redegjort for i analysen, bidrar digitale plattformer og hjelpemidler til et ytterligere kontrollregime i voldsvelde. Til tross for at internett, og atferden som utspiller seg der, kan være uavhengig av maktposisjoner offline, kan ikke den fysiske og digitale atferden som utspiller seg i partnervoldssaker skilles fra hverandre da partnerne har kontakt i begge sfærene. Derfor må sfærene også ses som sammenflettet, og ikke kun to adskilte arenaer for volden da de ofte opererer sammen. Det blir også tydelig hvordan de data-avhengige voldskategoriene ikke er preget av uavhengighet til verken maktposisjonene aktørene har offline eller de sosiale manusene de besitter. Med dette er det nærliggende å argumentere for at den utøvende parten som har maktposisjonen offline, også besitter maktposisjonen i relasjonen på den digitale arenaen. Analysen redegjør for hvordan utøver råder over makten til å kreve relasjonell meldeplikt, overvåke, og generelt gripe inn i den personlige digitale sfæren til den utsatte. Samtidig som teknologi muliggjør at kvinnelige utøvere som utøver mildere former for vold, i form av psykisk vold og kontroll, har flere plattformer til å utøve dette på, bidrar dette også til å intensivere de mildere voldsformene og kontrollfunksjonene til mannlige utøvere. Derfor vil det ikke være hensiktsmessig å argumentere for at maktdimensjonen innad et voldelig parforhold blir utjevnet med det digitale aspektet, men heller motsatt; forsterker den. Det som derimot kan argumenteres for, er hvordan det digitale aspektet utjevner maktforskjellene på bakgrunn av kjønn med vekt på anonymitet og usynlighet i en generell forstand – med unntak av digitalisert seksuell vold hvor det nettopp er anonymiteten og usynligheten som blir angrepet. I en parrelasjon vil det på den andre siden uavhengig hvilket kjønn den utøvende part har, være utøver som besitter makten i alle sfærene til å utøve vold; også den digitale.

10.7 Oppsummerende resonnement

Som kapitlet viser er det flere relasjonelle faktorer som spiller inn i forståelsen av digitalisert vold. Ved å forstå den digitaliserte volden i lys av kontinuumsforståelsen, blir det også tydelig hvordan det ikke er mulig å skille disse faktorene fra den digitaliserte volden. Ved at aktørene er i en romantisk relasjon påvirker også følelsene til partene hvordan vi kan forstå volden. Utøveren er i stor grad preget av følelser som usikkerhet og sjalusi, noe som skaper behov for overkompensering gjennom å kontrollere den utsatte. Følelsene til utøver kan derav sies å være driveren for den interpersonelle kontrollen og de situasjonelle normene som plasseres hos den utsatte, hvor det er utøver som fastsetter reglene, og benytter kontrolltaktikken om å overvåke for å sikre at disse normene blir etterlevd. Samtidig som konsekvensene av følelsene til utøver

kan tolkes som kontroll, kan det også tolkes som en maktutøvelse. Enten ved å tolke det som tvangsmakt eller som en motmaktstrategi for å kompensere for følelsene. Uavhengig av hvilken tolkning som benyttes, er ikke reaksjonen til følelsene noe som strider med selvet til utøver. Dette blir vist gjennom argumentasjonen vedrørende nøytraliseringsteknikker fra utøvers ståsted, der atferden som også kan knyttes til online desinhibering ikke har et annet verdigrunnlag.

Den utsatte besitter, på samme måte som utøver, et følelsesliv preget av usikkerhet, men også dårlig selvbilde og frykt. Samtidig er det gjennomgående hvordan den utøvende part svarer på følelsene av usikkerhet med et ønske om mer makt, og hvordan den utsatte heller tilrettelegger atferden sin og underslutter seg voldsvelde i frykt. Dermed blir også den utsatte gjenstand for maktutøvelse gjennom 'maktens tredje ansikt', hvor utøver sin maktutøvelse av interpersonell kontroll har grobunn i den utsatte sine følelser, hvilket også er utgangspunktet for utøvelsen av vold gjennom solipsistisk interjeksjon av online desinhibering. Gjennom etterfølgelsen av den interpersonelle kontrollen den utsatte er underlagt, blir det tydelig hvordan vedkommende tilrettelegger atferden sin i frykt for å bli oppdaget i å gjøre noe annet. Følelsen av allestedsnærhet, illustrert ved hjelp av panoptikonet, gjør at den utsatte utøver selvdisiplinering overfor seg selv. I en forlengelse av et nedbrutt selvbilde for den utsatte, er motmaktstrategien den utsatte benytter seg av nøytralisering av livssituasjonen vedkommende befinner seg i, eller da minimering av skade. Dette kan sies å være et forsvar til undertrykkelsen den utsatte opplever.

Det blir tydelig hvordan aktørene påtar seg forskjellige roller som et svar på følelsene sine. Der partnervold er en relasjon preget av følelser, har hvilke roller de påtar seg også konsekvenser for dynamikken innad i forholdet. Samtidig har også utøver en form for rollemultipleksitet, der vedkommende inntar forskjellige roller preget av både kjærlighet og fare. Dette kan også kan være bidragsytende til voldsvelde som totalen, der utøver kan skifte roller og sinnsstemning på bakgrunn av proaktiv og reaktiv kontroll. Uansett blir det tydelig gjennom datamaterialet hvordan den utøvende parten inntar en maktposisjon gjennom følelseslivet til den utsatte. Det er også tydelig hvordan denne maktposisjonen blir forsterket gjennom den digitale sfæren, da utøvelsen av kontroll blir utvidet, der den mest fremtredende kontrolltaktikken er overvåkning, da overvåkning også er en forutsetning for tvangskontrollen. Et interessant moment er derimot hvordan utøvelsen av denne kontrollen kan føre til en negativ spiral for utøver; der overkompenseringen gjensker følelsene av usikkerhet og sjalusi. I en videreføring av denne argumentasjonen har partnervolden blitt utvidet og intensivert også gjennom følelseslivet til utøver, der

den digitale arenaen ikke bare skaper en arena for å utøve vold; det er også en arena som avler vonde følelser som blir overkompensert gjennom voldelig atferd.

Kapittel 11: Hvordan kan man forstå digital vold som en del av voldsbegrepet?

Der det foregående diskusjonskapittelet fokuserer på hvordan det digitale påvirker de relasjonelle faktorene i den voldelige relasjonen, er formålet med det siste diskusjonskapittelet å bruke datamaterialet, analysen og de øvrige diskusjonskapitlene til å samle trådene og svare på det siste forskningsspørsmålet; hvordan kan man forstå digital vold som en del av voldsbegrepet? Gjennom oppgaven, har det blitt tydelig hvordan digitaliseringen har ført til en forsterket og intensivert vold. Videre stilles det spørsmål til hvorvidt dette utgjør et grunnlag for at digital vold kan forstås som en egen voldskategori eller ikke. Avsluttende vil de øvrige delkapitlene, og resonnementet som redegjøres der, diskuteres med vekt på oppgavens avgrensning, datamateriale og siktemål.

Årsaken til at vi ønsker å legge vekt på begrepsforståelsen av digital vold er, som tidligere redegjort, viktigheten av begrepsbruk og begrepsforståelse i både forskning, men også i fagmiljøene der disse blir anvendt. En overveiende utfordring er at forskere og organisasjoner opererer med ulike definisjoner av samme fenomen, noe som gjør det utfordrende å sammenligne studier (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1831), og at det kan føre til tvetydig forståelser av samme konsept (Hamby, 2017: 177). Selv om litteraturen om teknologi-tilrettelagt vold har gitt viktige bidrag til kunnskap om fenomenet, har forskere på feltet selv erkjent at begrepet teknologi-tilrettelagt vold er vagt, mangfoldig og ofte brukt inkonsekvent (Mitchell mfl., 2022: 1; Afrouz, 2021: 2). Hva slags ord man setter på et fenomen, har også betydning i form av at det representerer en dyptgripende sosial makt, hvor definering og fortolkning kan ha medvirkende betydning for hvordan det forstås samfunnsmessig (Skjørten mfl., 2019: 16). På grunn av begreps makt og forutsetning for forståelsen av fenomenet, vil datamaterialet og resonnementet fra oppgaven brukes til å diskutere hvordan digital vold kan forstås som en del av voldsbegrepet.

11.1 Konsekvenser av digitaliseringen; forsterket og intensivert vold

For å diskutere hvordan digital vold bør forstås som en del av voldsbegrepet, er det avgjørende å undersøke i hvilken grad det digitale aspektet påvirker voldsvelde for den utsatte. Det er flere kritikker som retter seg mot hvordan man kan og burde forstå det digitale aspektet ved vold og kriminalitet generelt. Som redegjort i kapittelet om det teoretiske rammeverket, har digital kriminologi vært gjenstand for kritikk i form av at teoriene ikke eksplisitt diskuterer teknologi innenfor årsakssammenhenger for kriminalitet (Richards & Wood, 2020). Samtidig har også

bidragsyttere problematisert at begrepet 'tilrettelagt teknologi' har en tendens til å posisjonere teknologien som problemet, snarere enn de bredere strukturelle årsakene til vold mot kvinner, slik som ulikhet mellom kjønnene (Henry, Flynn & Powell, 2020: 1831). Som oppgaven har vist til nå, tilrettelegger digital teknologi for en ny utøvelse av vold, dog er det nærliggende å understreke at det fortsatt er en mellommenneskelig handling til tross for at den digitaliserte volden er digital i utfoldelsen. Med utgangspunkt i kritikkene rettet mot tilrettelagt teknologi, vil det problematiseres hvordan tilrettelagt teknologi er et problem i seg selv, med bakgrunnsforståelsen av at det er en mellommenneskelig handling hvor utøver bærer ansvaret av voldsutøvelsen. Det kan heller problematiseres i hvilken grad digitale arenaer kan gi grobunn til den voldelige identiteten til et menneske, som var et underliggende potensial som heller har blitt frigjort på den nye arenaen fremfor skapt av den.

Først og fremst er det tydelig hvordan den digitaliserte volden både forsterker og intensiverer volden for den utsatte, slik det også kommer frem i analysedelen og øvrige diskusjonsdeler av oppgaven. I en litteraturgjennomgang av forskningsartikler vedrørende partnervold, var det overordnede funnet det samme; digitale enheter, applikasjoner og sosiale medier forverret selve volden og konsekvensene av den (Afrouz, 2021: 7). Gjennom digitale hjelpemidler er det blant annet flere arenaer enn tidligere til å utøve volden på, samtidig som tilgjengeligheten gjennom disse bidrar til et mer intenst voldsbilde da den utsatte ikke kan distansere seg fra volden i det digitale rom. Der partnervold tidligere begrenset seg til husets fire vegger, har den med digitaliseringen blitt utvidet til et moment som alltid kan ramme den utsatte gjennom telefonen og andre digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidler. Den fysiske avstanden mellom aktørene begrenser ikke volden på samme måte som den gjorde tidligere. Dette blir blant annet tydelig ved voldsformendringen etter samlivsbrudd, der volden har et potensial til å utspille seg videre gjennom digitale plattformer til tross for at forholdet er over.

Forståelsen av at det digitale aspektet forsterker og intensiverer volden er også funnet i tidligere forskning vedrørende digitalisert vold. I Helleviks (2019: 184) studie om kjærestevold i unge parforhold, hvor den fornærmede leste de voldelige meldingene om igjen, var det med på å forsterke volden de allerede var utsatt for. Dette samsvarer også med Korchmaros mfl. (2013: 564) sin beskrivelse av hvordan digitale fornærmelser ofte arkiveres, og dermed kan konsumeres gjentatte ganger, noe som igjen kan forsterke den utsattes opplevelse av volden. De overnevnte eksemplene tar dog kun utgangspunkt i en liten brøkdel av volden som forekommer digitalt. Som analysen og diskusjonen redegjør for, er også tilgjengeligheten som digital

teknologi gir, i seg selv med på å intensivere voldsregime som den utsatte lever i. Som datamaterialet viser, er både sporing ved hjelp av stedslokasjon, deling av seksualisert materiale og gjentatte anrop eller støtende tekstmeldinger, alle taktikker for å vise allestedsnærvær. Dette blir også problematisert av Fraser mfl. (2010: 42), hvor det ble funnet at gjentatte tekstmeldinger eller anrop skaper frykt for den utsatte, deriblant frykt for at trakasseringen de utsettes for aldri vil ta slutt, og Harris (2018: 56), hvor den konstante tilgangen til digitale enheter i seg selv skaper en følelse av voldsutøvers allestedsnærvær.

Til tross for at digitalisert vold er en mellommenneskelig handling, har det blitt tydelig gjennom oppgaven hvordan digital teknologi på mange måter tilrettelegger for vold. Selv om dette er digital teknologi og applikasjoner som har et annet grunnleggende formål enn å bli brukt til å utøve vold (Chatterjee mfl., 2018: 441), ser vi likevel at denne teknologien misbrukes til slike formål. Tidligere forskning støtter opp denne fortolkningen, hvor sosiale medier er ansett å gi individer en sosial akseptabel form for overvåkning av partnerens aktiviteter (se f.eks. Brem, Spiller & Vandehey, 2015; Muise, Christofides & Desmarais, 2014). Som redegjort i analysen, har flere utsatte uttrykt frykt for at de kan overvåkes og spores av partneren sin, også etter at de har forlatt forholdet og/eller søkt tilflukt på krisesentre. Dette var også funnet i andre studier, hvor voldsutsatte fryktet at voldsutøverene kunne spore de gjennom GPS eller annen teknologi (Diamond, Fiesler & Bruckman, 2011: 418). Selv om programvarene som problematiseres for å tilrettelegge for sporing i følgende artikkel er utdatert, illustrerer det likevel i hvilken grad digital teknologi tilrettelegger for sporing, og derav begrunner de utsattes frykt for nettopp å bli oppdaget av voldsutøver. Ifølge datamaterialet vårt er majoriteten av slik digitalisert vold lite teknisk sofistikerte, men det viser samtidig hvordan denne enkelheten muliggjør utøvelse av vold, samt øker tilbøyeligheten for å gjøre dette. I en videreføring av dette utgjør også det digitale potensialet et nytt og mer omfattende skadepotensial med informasjonsdeling. Hvilket også kan være med på å forsterke volden da det tilgjengeliggjør muligheter for ytterligere voldsutøvelse. Det er også tidligere problematisert for i hvilken grad teknologi tilrettelegger for voldsutøvelse på en brukervennlig måte (Ringrose mfl., 2012: 8; Woodlock, 2017: 598). På denne måten ser vi hvordan teknologi kan være orientert mot bestemte former for atferd eller mål (Floridi, 2017: 392), og kan føre til skade på grunn av måten den digitale teknologien er utformet på (Feenberg, 2002, 2017, i Wood, 2021: 629).

Ved å forstå den digitaliserte volden som en menneskelig handling, kan en annen forklaring enn den tilrettelagte teknologien være den digitale kulturens påvirkning på partnervolden.

Gjennom den digitale kulturen blir det tydelig hvordan fysiske relasjoner også blir digitale relasjoner, som et resultat av globaliseringen av livet i det senmoderne samfunnet. Grensene mellom fysiske og digitale relasjoner er tydelig fleksible, hvor de fleste relasjoner er hybride i karakter og foregår både ansikt-til-ansikt og gjennom kommunikasjonsteknologier (Fuchs, 2008: 311). Dette er også tilfellet for datagrunnlaget til oppgaven, der den digitaliserte volden opererer sammen med de andre voldsformene. På denne måten kan den digitale kulturen også påvirke partnervolden i mange ulike aspekter. Da den romantiske relasjonen både er fysisk og digital, er det naturlig å tolke at volden i det fysiske rom også vil gli ut i den digitale sfæren. Der digital teknologi også i stor grad tilrettelegger for utøvelsen av vold gjennom potensialet av den, på en svært brukervennlig måte, blir det derav også et lett alternativ for voldsutøver å utøve volden digitalt.

Samtidig kan også den digitaliserte volden forklares i en kombinasjon av at digital teknologi tilrettelegger for vold og den digitale kulturen. Med vekt på konteksten den digitaliserte volden utspiller seg i; nemlig i en voldelig intim relasjon, er det tydelig hvordan det er fravær av kontroll. Dette kan ha en betydning for voldsutøvers terskel for å utøve volden. På den ene siden, kan det problematiseres i hvilken grad det er fravær av kontroll innad i relasjonen. Partnervold er skjernet fra offentligheten, og det er derav vanskelig for eksterne aktører å oppdage at volden forekommer, og den eksterne kontrollen er derav avhengig av at den utsatte sier ifra, for at det skal oppdages og etterfølges. Som problematisert i diskusjonen, er det tydelig at voldsutsatte har høy terskel for å be om hjelp av utenforstående, enten dette er familie, venner, politi eller ansatte i helsesektor og hjelpetilbud som krisesentre. Dette skyldes blant annet at isolasjon, som er en kjent taktikk av utøver for å opprettholde kontrollen der den utsatte mister kontakt med venner og familie, gjør at vedkommende ikke har noen å fortro seg til med volden som skjer i relasjonen (Johnson, 2008: 9). Dette har mange årsaksforklaringer, som den utsattes relasjonelle eller økonomiske avhengighet til utøver, kulturell skam i det å forlate et forhold, skam for at den utsatte nettopp er voldsutsatt, eller de mulige konsekvensene den utsatte får dersom vedkommende blir tatt i å prøve og si ifra. I det digitale aspektet, står sistnevnte årsaksforklaring sterkt, da digitale hjelpemidler bidrar til å avdekke at den utsatte søker hjelp, blant annet gjennom overvåkning og sporing. Uavhengig av hvilke årsaker som fører til den utsattes høye terskel for å be om hjelp, er det tydelig at det tillater voldsutøver å utøve ytterligere vold, da trusselen om straff eller andre negative konsekvenser er minimal.

Et annet moment som kan bidra til å illustrere hvordan den digitaliserte volden forsterker og intensiverer voldsbildet for den utsatte, er hvordan aspektet gjør seg særdeles gjeldende i samlivsbrudd, hvor vi ser en voldsformendring. Dette funnet er også støttet opp av tidligere forskning, der for eksempel Dragiewicz mfl. (2019: 17) fant at teknologiassistert partnervold begynte eller eskalerte ved separasjon. Med dette sikrer ikke det å forlate en voldelig partner at den voldelige atferden forsvinner, da det faktiske nivået på teknologiassistert partnervold kan øke (Stonard, 2021: 358). Som analysedelen av oppgaven tyder på, har den utsatte av flere grunner vanskeligheter for å distansere seg fra denne typen vold, blant annet fordi den utsatte kan føle en form for trygghet ved å kunne se hvordan sinnstilstanden til utøver er gjennom kommunikasjonen på digitale plattformer.

I en videreføring av at utsatte føler en trygghet ved ikke å blokkere den voldelige partneren etter endt forhold (se f.eks. Henze-Pedersen, 2022), viser også tidligere forskning hvordan det å blokkere eller kutte den digitale volden er en farlig taktikk for å avslutte kontakten etter samlivsbrudd. Blant annet viser Woodlock mfl. (2019: 375) hvordan slike taktikker kan være mer risikable og uforutsigbare for utsatte ettersom utøver kan prøve å kontakte dem direkte som et resultat av å miste evnen til å kontakte eller kontrollere dem. Southworth mfl. (2005: 8) viser også hvordan utsatte har erfart at det å koble fra telefonlinjen eller e-postkontoer i forsøk på å hindre at utøver forfulgte vedkommende, resulterte i at utøver eskalerte til en ny metode for kontroll eller tilgang. I denne linjen av argumentasjon er det også nærliggende å understreke hva den ytterste konsekvensen av partnervold faktisk er, nemlig partnerdrap. Som NOU 2020: 17 (2020: 131) redegjør for, er det en sterk korrelasjon mellom partnervold og partnerdrap i Norge. Til tross for at partnerdrap er en problematikk som faller utenfor oppgavens problemstilling, viser tidligere forskning hvordan funnet om voldsformendring kan gjøre seg gjeldende. Ved at volden eskalerer etter brudd, og at den i all hovedsak blir digital, fant Southworth mfl. (2007: 845) at teknologi ble anvendt av tidligere partner for å spore ned den utsatte som også resulterte i deres drap. Med dette må den digitaliserte volden som utspiller seg i etterkant av et brudd bli forstått som alvorlig, da den er direkte farlig for den utsatte å bryte – til tross for at det er en lett løsning. I lys av dette vil den digitaliserte volden som er data-avhengig i etterkant av samlivsbrudd også ha et potensial til å utøves på ubestemt tid og som et vedvarende moment for den utsatte.

11.2 Digital vold; en egen voldsform?

Studien har dermed på mange måter vist hvordan det digitale aspektet forsterker og intensiverer volden i en romantisk relasjon. Med utgangspunkt i dette, vil det videre diskuteres hvorvidt digital vold bør forstås som en egen kategori innenfor voldsbegrepet. Som delkapittelet ovenfor viser, er det tydelig at det digitale aspektet ved partnervold utgjør en stor og betydelig del av voldsvelde for den utsatte. På bakgrunn av dette, kan begrepet digital vold forstås som en egen kategori innenfor voldsfeltet, på lik linje som de tradisjonelle voldsformene; fysisk vold, psykisk vold og seksuell vold, der digital vold omfatter alt av volden som utøves gjennom digital teknologi. Grunnlaget for hvorfor digital vold kan forstås som en egen kategori innenfor voldsbegrepet, er hvordan naturen og utøvelsen av denne form for vold er grunnleggende annerledes enn de øvrige voldsformene, nettopp fordi det utøves gjennom digital teknologi, og ikke utelukkende ansikt-til-ansikt (Marganski & Melander, 2018: 1090).

Et annet grunnlag for hvorfor digital vold kan forstås som en egen voldskategori, er hvordan den digitale volden omfatter alle elementene som utgjør en voldsform. I definisjonsarbeidet for volds kategorier skisserer Hamby (2017: 168) hvordan en presis definisjon av en volds kategori inneholder fire elementer, at volden er atferd som er 1) intensjonal; 2) uønsket; 3); ikke-essensiell; og 4) skadelig. Det blir tydelig gjennom både analysedelen til oppgaven og øvrige diskusjonsdeler hvordan den digitale volden oppfyller alle kravene til Hamby (2017) for hva som kan kategoriseres som voldelig. Blant annet kan ikke den digitale volden forstås som noe mindre intensjonal enn øvrige volds kategorier, der den digitale volden også er like uønsket som de tradisjonelle formene for vold. Videre vil det ikke være hensiktsmessig å argumentere for at den digitale volden er essensiell, spesielt med vekt på at den er skadelig og forsterker voldsvelde for den utsatte; slik det blir illustrert i det øvrige delkapittelet. I lys av dette kan digital vold forstås som en egen volds kategori, da det i essensen av utøvelsen er en voldelig atferd.

Samtidig kan også digital vold anses å være en egen voldsform da det utgjør et nytt skadepotensial. Blant annet blir det tydelig hvordan den digitaliserte seksuelle volden har et større skadepotensial, gjennom et nytt spredningspotensial som følger av digitale kommunikasjonsmidler og informasjonsutveksling. Spesielt i de sakene der seksualisert materiale blir tilgjengeliggjort for andre utenforstående tilskuere i ærespregede kulturelle kontekster, blir skadepotensialet til den digitaliserte seksuelle volden større. Som analysen legger frem, står den utsatte i fare for å bli offer i dobbelt forstand; både som offer av digitalisert seksuell vold, samt offer for og potensielt bli stemplet, vanæret og ekskludert av egen familie og nettverk, da det seksuelle

materialet kompromitterer familiens ære, og dette ødelegger den utsattes seksuelle ærbarhet (Bredal, 2020: 50). Dette er fordi kvinners og jenters seksualitet er regulert for å opprettholde en families ære, eller mer presist, den mannlige æren (Mayeda & Vijaykumar, 2016: 355). På denne måten, blir skadepotensialet i den digitaliserte volden større, med vekt på mulighetene for å dele det seksualiserte materialet, og de potensielle konsekvenser som følger av delingen til tilskuere.

I en videreføring av dette er det også en annen voldsform, eller da kontrolltaktikk, som har fått et utvidet skadepotensial, nemlig kontrolltaktikken vedrørende BankID innenfor rammene av økonomisk vold. Der datamaterialet viser hvordan dette kan misbrukes for å ta opp forbruks- og boliglån i den utsattes navn, er det viktig å ikke neglisjere hvordan BankID kan ha et skadepotensial for den utsatte utover økonomisk sabotasje. Datamaterialet vårt har ikke gått i dybden på dette. Likevel, gitt at BankID er en form for elektronisk legitimasjon som blir sidestilt med pass og nasjonal identifisering som brukes for å signere papirer og logge inn på alle offentlige nettsider; som for eksempel å logge inn på NAV, se pasientjournalen i Helsenorge og lese sensitive brev i Digipost, kan voldsutøvers tilgang til den utsattes BankID potensielt føre til brudd på utsattes personvern og gi store skadefølger for vedkommende. På denne måten kan digital vold forstås som en egen voldsform, da de digitale plattformene og den elektroniske legitimasjonen kan medføre et helt nytt skadepotensial som ikke kan sidestilles med de tradisjonelle voldsformene.

På en annen side, er det dog tydelig at majoriteten av volden som utøves digitalt forekommer gjennom de øvrige voldsformene. Dette er også funnet i tidligere forskning, hvor den digitale volden var sterkt sammenvevd med de andre voldsformene (Afrouz, 2021: 9). Den digitaliserte volden kan hovedsakelig tolkes som såkalt data-aktivert vold, hvor de tradisjonelle voldsformene finner sted på internett, med økt rekkevidde, fart og større handlingsrom i utøvelsen av den (Williams & Levi, 2017: 455), noe som også utgjør det Wall (1998: 201-202) betegner som 'old wine in new bottle'. Dette er dog med unntak av seksuell vold og volden etter samlivsbrudd, noe som har blitt kategorisert som data-avhengig vold, da dette er en form for vold som utelukkende har oppstått som et resultat av digital teknologi og bare kan utøves ved hjelp av digital teknologi (Williams & Levi, 2017: 455). Dette er fordi det seksualiserte materialet er produkter som utelukkende er produsert ved hjelp av digitale hjelpemidler, og fordi delingspotensialet også er avhengig av digital teknologi. På samme måte, er volden etter samlivsbrudd utelukkende avhengig av digital teknologi, da aktørene er fysisk adskilt. Uavhengig om volden

er data-aktivert eller data-avhengig, kan alle dimensjonene av digital vold tolkes som en forlengelse av de andre voldsformene, blant annet fordi det ikke er funnet noe form for digital vold som ikke er en slik forlengelse i denne studien. Ved denne tolkningen, kan digital vold derav forstås som en forlengelse av de ulike tradisjonelle voldsformene, fremfor som en egen volds-kategori innenfor voldsbegrepet.

Hamby (2017: 177) redegjør blant annet for at bruken av flere vage synonymmer eller 'ikke-helt-synonymer' ikke fremmer vitenskapen. Med dette mener hun først og fremst at det ikke er hensiktsmessig at en disiplin bruker flere ulike lignende begreper for samme fenomen, da dette kan føre til misforståelser og tvetydig forståelser av samme konsept. Denne problematikken har vært fremtredende i voldsforskning, hvor det er funnet at forskere bruker svært variert utvalg av terminologi som beskriver lignende fenomener, som ikke er basert på validerte instrumenter (Kim & Ferraresso, 2022: 12). Selv om digital vold i seg selv ikke er et synonym til de andre voldsformene, kan det argumenteres for at digital vold som er underlagt de tradisjonelle voldsformene, herunder digital psykisk vold og kontroll, digital økonomisk vold og digital seksuell vold fungerer som slike synonymmer til de tradisjonelle voldsformene de er underlagt. Med andre ord kan det være uhensiktsmessig å bruke digital vold som et selvstendig begrep innenfor voldsbegrepet da det i større grad fungerer som et aspekt i de voldsformene som allerede utgjør voldsbegrepet.

Et annet argument for at digital vold kan anses å være en forlengelse av de øvrige voldskategoriene, er med hensyn til den utsattes evne til å identifisere seg som voldsoffer innenfor formelhistoriene. Som Loseke (2001: 93) skriver i sitt bokkapittel, er formelhistorier fortellinger om typer opplevelser som involverer særegne typer karakterer. Slike historier blir virtuelle maler for hvordan levde opplevelser kan defineres (Loseke, 2001: 93). Med dette gjør forståelser av partnervold seg gjeldene for hvordan utsatte selv definerer sine egne erfaringer, og om de i det hele tatt definerer sine levde opplevelser som vold. Når det kommer til definisjoner av digital vold, kan det argumenteres for at begrepet, slik det står per dags dato, er for diffust for at utsatte selv kan identifisere de levde opplevelsene av det som vold. Dette er fordi digitalisert vold utspiller seg gjennom de andre voldskategoriene, og det kan derfor være utfordrende å identifisere volden som digital fremfor for eksempel psykisk. Samtidig argumenterer også Loseke (2001: 95) for at samtidig som formelhistorien om partnervold har et sentralt plott organisert rundt ekstrem og langvarig vold utøvd uten 'god grunn', kan vold i levde realiteter oppleves som mer eller mindre ekstrem, mer eller mindre konsekvensmessig, mer eller mindre forsvarlig

og, derfor, mer eller mindre utålelig. Denne argumentasjonen kan også gjøre seg gjeldene når det kommer til erfaringer rundt digitalisert vold, da den muligens ikke faller innunder de tradisjonelle formelhistoriene for partnervold; da den i stedet faller i bakgrunnen av de tradisjonelle voldsformene. Slik det kommer frem i datamaterialet, utløper forståelser av digitalisert vold av erfaringer med andre voldsformer, og aldri alene. Samtidig blir det også tydelig hvordan 'kun' digitalisert vold ikke oppleves som ekstrem og langvarig alene, for eksempel med vekt på online desinhibering hvor det kan fremstå som naturlig å opptre annerledes på digitale plattformer. Blant annet fant Marganski og Melander (2018: 1090) at siden cyberaggresjon, eller da et aspekt ved den digitale volden, er indirekte av natur ved at den tilrettelegges gjennom teknologiske midler istedenfor ansikt-til-ansikt-møter, kan deltakerne overse eller minimere faktiske offeropplevelser. Det er først når den digitale volden opptrer i en forlengelse av de tradisjonelle voldsformene, eller som en del av et voldsregime, at den kan forstås gjennom formelhistoriene. Med dette kan det argumenteres for at kategoriene vi som forskere jobber med, og andre aktører som jobber direkte med voldsutsatte, må operere med definisjoner og begreper som de voldsutsatte kjenner seg igjen i; både innholdet av dem, og som beskrivelser av hva de har vært utsatt for.

I vårt møte med krisesentre, ble vi kjent med deres bruk av en såkalt sjekklister de bruker i innførings samtalen med utsatte. I dette skjemaet er det en mengde atferdsbeskrivende spørsmål innunder ulike voldsformer, derav psykisk vold, økonomisk vold, seksuell vold, trusler, fysisk vold, og digital vold, som brukes for å kartlegge volden den utsatte har vært utsatt for av voldsutøver. Ved atferdsbeskrivelsene underlagt digital vold, ser vi at disse representerer andre voldsformer, men som utøves digitalt. På den ene siden er det bra de har tatt høyde for og anerkjent det digitale aspektet vedrørende partnervold, og vold i nære relasjoner for øvrig. Det kan også være bra at de har digital vold som en egen voldskategori, for å tydelig fange opp hva den utsatte har blitt utsatt for digitalt. På en annen side, kan dette også være uhensiktsmessig, da det heller bør være spørsmål vedrørende det digitale aspektet ved de ulike voldsformene, nettopp for å kartlegge i hvilken grad det digitale aspektet forsterker volden i de spesifikke kategoriene. Da det, som redegjort ovenfor, kan være uhensiktsmessig å bruke synonymer for samme fenomen, kan det trolig være mer formålstjenlig at volden som utgjør den digitaliserte volden blir plassert i de overordnede kategoriene de tilhører, og ikke være en samlekategori for volden som skjer digitalt. Ved at det brukes ulike ord for samme konsept, kan dette muligens skape forvirring for den utsatte og tvetydig forståelser av samme fenomen. Om en voldsutsatt for eksempel er utsatt for overvåkning, kan man på et vis forstå det som at vedkommende er

utsatt for digital vold, og på et annet vis forstå det som at vedkommende også er utsatt for kontroll gjennom digital teknologi. På samme måte, dersom vedkommende er utsatt for spredning av seksualisert materiale via internett, kan man på en måte forstå det som digital vold, eller på en annen måte forstå det som at vedkommende er utsatt for seksuell vold, gjennom digital teknologi. Der de tradisjonelle voldsformene er bedre inkorporert i forståelser av vold, og formelhistoriene rundt partnervold, kan overskriften digital vold som en selvstendig kategori muligens skape forvirring; til tross for at atferdsbeskrivelsene er lett å kjenne seg igjen i. Dette er spesielt med tanke på hvor fremtredende de er, slik det også kommer frem i datamaterialet. I en litteraturgjennomgang av forskningsartikler vedrørende partnervold, var det blant annet funnet at voldsutsatte hadde utfordringer i å adressere volden som forekom digitalt (Afrouz, 2021: 1). Videre har også tidligere forskning fremhevet at digitalisert partnervold kan bli sett på som mindre alvorlig sammenlignet med tradisjonell offline partnervold blant allmennheten (Stonard, 2021: 361).

Til tross for at digital vold kan forstås som en selvstendig underkategori i voldsbegrepet, er det også en overveiende sannsynlighet for at underkategorien kan bli neglisjert om det får en selvstendig plass. Tidligere i diskusjonen har det blitt problematisert hvordan digitale brudd på besøksforbud blir neglisjert da de ikke blir ansett som et alvorlig nok brudd. Dette er et eksempel på hvordan digitaliseringen kan føre til et dårligere vern av voldsutsatte i praksis, da brudd på besøksforbud i all hovedsak skjer gjennom digitale hjelpemidler. Særdeles problematisk er det når besøksforbud blir lagt frem som et alternativ til saksøking, for den voldsutsatte å komme seg ut av en umulig livssituasjon slik det står i NOU 1992:16 (1992: 68). Ved at digitale brudd på besøksforbud ikke etterfølges eller får konsekvenser, kan det feste seg et inntrykk som svekker både virkningen av straffetrusselen og tilliten til politiet, påtalemyndighetene og domstolene (Ot.prp. nr 90 (2003-2004)). Av den klassiske idehistorien i kriminologien, er det tydelig hvordan den beste måten å forhindre kriminalitet på er gjennom straff som er rask, sikker og passende strenge (Cullen, Agnew & Wildcox, 2018: 22-23). Teorien om allmennprevensjonen baserer seg dessuten på at noen må straffes for at andre skal ønske å avstå fra å bryte loven (Grøvdal, 2019: 18). Med dette kan de strukturelle rammene til besøksforbud føre til et mangelfullt vern for de voldsutsatte, når flertallet av bruddene skjer digitalt og ikke blir etterfulgt; som igjen fører til at allmennprevensjonen ikke har den tiltenkte virkningen hos utøverne. Hvis det åpnes opp for at digital vold er en egen kategori, kan det med dette også åpne opp for et hierarki av hva som er 'ekte' vold, hvor det blir ansett som en fare for at digital vold blir plassert nederst på rangstigen. Det er ikke ønskelig at blant annet brudd på besøksforbud får denne

rangeringen, gitt at praksisen rundt etterfølgelse av brudd allerede har den (se f.eks. Dullum, 2019b). Med det kan det være problematisk hvis digital vold eller digitale overtredelser får grobunn som egen kategori, fremfor å bli forstått som kun vold eller overtredelse.

Et annet eksempel på hvordan den digitaliserte naturen av volden bidrar til neglisjering, er digitalisert seksuell vold. Tidligere forskning har problematisert seksuell vold som forekommer digitalt, da dette har vist seg å være utfordrende å identifisere og respondere for rettshåndhevere, da volden ikke innebærer seksuell kontakt eller seksuelle hensikter (Powell & Henry, 2017: 6; McGlynn, Rackley & Houghton, 2017: 37). Likevel har det vært antydnet at intim bildebaserte overgrep og annen seksuell trakassering på nett, det vi har kalt for digitalisert seksuell vold, bør anerkjennes som handlinger av seksuell vold, selv om det ikke er noe fysisk kontakt mellom utøver og utsatt (McGlynn, Rackley & Houghton, 2017: 37, 40). Slik lovteksten står i dag er ikke hevnpornografi nevnt eksplisitt i lovteksten av straffeloven, til tross for at anmodningsvedtak nr. 532 ba regjeringen om å utarbeide et lovforslag «som tydeliggjør at det er ulovlig uten samtykke å dele eller på annen måte offentliggjøre bilder av andre som har avslørende, nedverdiggende eller krenkende karakter, og som eksplisitt forbyr hevnporno, samt vurdere behovet for endringer i strafferammen for denne typen lovbrudd» (Prop. 159 L (2020-2021): 6). Lovendringen som ble utarbeidet førte til to nye paragrafer av straffeloven, plassert under Kapittel 24 Vern av den personlige frihet og fred. Altså ble ikke paragrafene som eksplisitt var utarbeidet for å forby hevnpornografi plassert under Kapittel 26. Seksuallovbrudd, til tross for at krenkelsen er av en seksuell karakter. Som Isdal (2018: 48) skriver, er den seksuelle volden muligens den mest psykologisk nedbrytende voldsformen fordi den rammer vår mest private og sårbare side. Ved ikke å plassere paragrafene under seksuallovbrudd kapitlet, kan naturen av krenkelsen misforstås og underspilles. Spesielt siden den også sidestiller den seksuelle krenkelsen med «noen som utsettes for vold eller andre ydmykelser, eller noen som befinner seg i en svært sårbar eller utsatt situasjon» jf. § 267 a.

11.3 Det digitale aspektet i voldsvelde

Som øvrige delkapitler viser, er det mulig å argumentere både for og imot at digital vold skal være en egen underkategori. Samtidig er også argumentene for at digital vold ikke burde stå som en egen underkategori overveiende. Dette er hovedsakelig fordi begrepet er utfordrende å avgrense i forhold til de andre voldskategoriene, da den i all hovedsak opererer som en forlengelse av disse. Dermed vil det heller være nærliggende å argumentere for at det digitale aspektet er en viktig variabel som burde bli bedre inkorporert i de andre voldsformene.

I tråd med den feministiske forskningen innenfor feltet burde digital vold som konsept forstås innenfor kontinuumet av voldsvelde for den utsatte. Som Dunn (2021: 27) argumenterer for, er mange av de krenkende teknologitilrettelagte atferdene en form for vold som bør lokaliseres på kontinuumet av vold og som sådan bør defineres bredt som 'vold'. Ved å definere det som noe annet, vil vi risikere å minimere alvorlighetsgraden av disse handlingene og ikke gjenkjenne deres sammenheng med andre mer kjente former for vold (Dunn, 2021: 27).

Som redegjort i de innledende kapitlene til oppgaven, er Duluth-modellen for makt og kontroll, en mye brukt modell for å illustrere voldsvelde den utsatte lever i. Denne modellen legger til grunn taktikkene som Kirkwood (1993: 58) omtaler som 'nett' av mishandling. Hardvard og Lefevre (2020: 233) argumenterer samtidig i sin tekst, om hvordan det digitale aspektet gjennomsyrrer taktikkene som utgjør dette hjulet. På samme måte, viser våre funn, at det digitale aspektet gjennomsyrrer de tradisjonelle taktikkene og voldsformene som utgjør en voldelig relasjon. På bakgrunn av dette, er det vist at digital vold i større grad opererer gjennom de andre voldsformene, fremfor å operere alene. Av den grunn kan det anses å være mest formålstjenlig å ikke betegne digital vold som en egen voldskategori, men i stedet anse det som en viktig variabel i partnervold. Til tross for at det digitale aspektet ved partnervold er under utvikling innenfor feltet, ser vi blant annet at dette er praksisen til NKVTS i deres omfangsstudie av 2023. Vedrørende spørsmålet om partner hadde overvåket respondenten på nett, for eksempel på sosiale medier, var dette plassert under spørsmålene om kontroll i parforhold og ikke som en selvstendig digital kategori (NKVTS, 2023: 46). Ved å ikke ha digital vold som en egen voldskategori, men heller implementere det digitale aspektet innenfor de øvrige voldsformene, åpner dette derimot opp for å anerkjenne det digitale aspektet i volden og innvirkningen det har for den utsatte. Dette er i form av at tilfeller som omfattende overvåkning, nedlatende eller truende meldinger, deling av seksualisert materiale, eller tømning av den utsattes bankkonto etter samlivsbrudd, alle er aspekter av kontroll, psykisk vold, seksuell vold og økonomisk vold der volden har blitt forsterket gjennom digital teknologi.

Basert på datamaterialet, og øvrige resonnement, legges det vekt på å forstå det digitale aspektet av partnervold som en forlengelse og forverrelse av de tradisjonelle voldsformene, fremfor som en egen voldsform innunder voldsbegrepet. I stedet for å definere det digitale aspektet av volden som digital vold, kan det trolig være formålstjenlig å definere denne type vold som *digitalisert vold*. Der digitalisert vold ikke står som et eget begrep, men heller atferdsbeskrivende i henhold

til hvordan volden blir utøvd, hvilket kan være lettere for de utsatte å kjenne seg igjen i og definere (se f.eks. Thoresen & Øverlien, 2009). Den digitaliserte volden kan også være mer formålstjenlig for feltet å anvende i forskningen da det heller ikke eksisterer entydig definisjon av digital vold (FHI, 2021: 13). Med det vil ikke digital vold bli anvendt som et 'ikke-helt-synonym' (Hamby, 2017: 177) eller en samlekategori for en rekke atferder, men heller som en beskrivelse av hvordan og hvor volden i de tradisjonelle voldsformene forekommer. Som et avsluttende poeng, vil det heller være viktigere å anerkjenne den digitaliserte volden og det digitale aspektet ved partnervold som en elementær variabel for voldsvelde.

Nok en gang er det viktig å understreke hvordan denne forståelsen av digital vold burde forbeholdes studiens siktemål og avgrensning; nemlig rammene for partnervold. Argumentasjonen baserer seg på strukturene og utfoldelsen av vold som skjer i en romantisk parrelasjon, og ikke utover nevnte grenser. Innenfor partnervold, bør digitalisert vold antakelig forstås som en forlengelse og forsterkelse av partnervolden generelt, og de andre voldskategoriene som er bedre implementert i denne forståelsen. Å dra opp linjer mellom fysisk, psykisk og teknologi-tilrettelagt atferd når man undersøker voldelige relasjoner, vil kreve en analyse av den kumulative atferden som kollektivt fører til tap av handlefrihet og følelsen av dominans hos den målrettede personen (Dunn, 2021: 32). Hvordan digital vold generelt bør forstås innenfor voldsfeltet krever en besvarelse i seg selv, og overskrider grensene for denne oppgaven. Samtidig kan det være formålstjenlig at begrepet forbeholdes volden som utelukkende skjer digitalt, og ikke som en forlengelse av et voldsregime som er sammenflettet volden som skjer utover de digitale plattformene. Ved å forbeholde begrepet til volden som utelukkende forekommer gjennom digitale plattformer, og ikke som et supplement til et regime i den fysiske verdenen, vil begrepet antageligvis være lettere å operere med. Derfor åpnes det også opp for at begrepet kan bli forstått annerledes i en annen kontekst. Begrepet digital vold som en egen voldskategori, der forståelsen kun er forbeholdt det digitale, vanskeliggjør inkluderingen av begrepet innenfor problematikken av partnervold; da partnervold er en konstellasjon av taktikker og utøvelse som ikke er forbeholdt noen arenaer, men angriper alle.

Kapittel 12: Avslutning

Den digitaliserte volden innenfor rammene av partnervold er komplekst. Innenfor det teoretiske rammeverket som er satt og benyttet i denne studien, har vi redegjort for dimensjonene av fenomenet, slik det kommer frem av informantenes forståelser. Med utgangspunkt i studiens empiri og teoretiske tolkninger, kan den digitaliserte volden forstås som en forlengelse av den tradisjonelle volden, som både forsterker og intensiverer voldsvelde for den utsatte. Det teoretiske rammeverket for oppgaven bidrar til å forstå den digitaliserte volden som en mellommenneskelig handling gjennom digital kriminologi og som en forlengelse av kontinuumsforståelsen til voldsvelde for den utsatte gjennom kjønnsperspektiver.

Funnene for hvordan digital vold fremkommer i partnervold i Norge kan kategoriseres gjennom tilgjengeligheten av digital teknologi, det voldelig potensialet iboende digital teknologi, og ringvirkningene dette medfører. Analysen viser hvordan det digitale aspektet gjennomsyrrer de tradisjonelle voldsformene med nye digitaliserte taktikker for utøvelsen av vold. Blant annet er det tydelig hvordan de forskjellige kontrolltaktikkene innenfor rammene av partnervold har blitt utvidet og intensivert. Ved at kontroll, eller da tvangskontroll, er fremtredende innenfor voldsforskning for hvordan et voldelig forhold oppleves for den utsatte, er det også nærliggende å konkludere med at voldsvelde har blitt intensivert gjennom den digitale teknologien. Blant annet er det tydelig hvordan relasjonell meldeplikt, digitale seksuelle krenkelses, overvåkning, og økonomisk sabotasje, alle er digitale akser av voldskategoriene som har blitt utvidet gjennom digitaliseringen; nå med økt rekkevidde, fart og større handlingsrom i utøvelsen av den (Williams & Levi, 2017: 455). Samtidig ser vi også at ringvirkningene av digitaliseringen som voldsformendring, fysiske konsekvenser, digitale brudd på besøksforbud og den generelle utfordringen for aktørene vi har intervjuet i arbeidet rundt de digitaliserte voldsformene, har bidratt til en ytterligere problematikk for den voldsutsatte i dagens samfunn.

Det digitale samfunn, men også den digitale teknologien i seg selv, har ført til at alle digitale brukere er lett tilgjengelige, noe som utgjør en betydelig faktor for partnervolden. Dette er blant annet i form av at den utsatte må være tilgjengelig til enhver tid og svare raskt på henvendelser fra voldsutøver. På grunn av tilgjengeligheten som digital teknologi medfører, ser vi også hvordan dette har bidratt til at voldsutøver pålegger den utsatte relasjonell meldeplikt. I en videreføring av tilgjengeligheten, og i lys av høy informasjonsutveksling, ser vi også at tilbøyeligheten for å både kreve, sende og dele seksualisert materiale er høyere for både den utsatte, men spesielt for voldsutøver. Vedrørende den digitaliserte seksuelle volden, ser vi hvordan krav på

sex i relasjonen, har blitt videreført til den digitale arenaen. I dette aspektet av volden, blir det tydelig hvordan digital teknologi tilrettelegger for at slikt materiale produseres, men også tilgjengeliggjøres, hvilket utgjør en stor betydning for skadepotensialet til volden. Videre har tilgjengeligheten, eller tilgangen til å nå andre mennesker til tross for geografisk avstand, gjort seg betydelig gjeldende der det har vært et samlivsbrudd mellom partene. Som empirien har vist, forekommer det en voldsformendring etter samlivsbrudd, hvor volden utelukkende forekommer digitalt, noe som også utgjør majoriteten av brudd på besøksforbud i de tilfeller voldsutøver er ilagt dette. På denne måten er det vist hvordan den nye digitale arenaen tilbyr et sted hvor kommunikasjon og menneskelig samhandling kan utspille seg ubegrenset av geografisk avstand, hvor også volden har blitt tildelt det samme potensialet.

Samtidig som det har blitt tydelig gjennom studien at digital teknologi tilrettelegger for utøvelsen av vold, viser også diskusjonsdelen hvordan den digitaliserte volden i datamaterialet må forstås som en mellommenneskelig handling innenfor konteksten av partnervold. Ved å forstå det som en mellommenneskelig handling, blir det også tydelig hvordan sosiale og seksuelle manus for individene blir vedtatt og anvendt gjennom den digitaliserte volden. Blant annet viser online desinhibering som teori hvordan digital teknologi ikke skaper et voldelig individ, men heller tilbyr en ny arena hvor den voldelige atferden hos et individ blir frigjort gjennom potensialet av den. Det blir også tydelig hvordan voldsutøvelsen gjennom digital teknologi gjør det mer lettvisst for voldsutøver å utøve vold, hvilket også kan bidra til at digitaliseringen bidrar til mer eller ytterligere vold. Dog viser også diskusjonen hvordan denne forståelsen begrenser seg til rammene av relasjonen partnervold har, der relasjonen mellom utsatt og utøver er preget av kontroll og makt. Som diskusjonsdelen også viser bidrar digitaliseringen til en forsterket maktposisjon for utøver, spesielt med vekt på hvordan den digitaliserte seksuelle volden angriper de sosiale og seksuelle manusene til den utsatte for å undergrave makten deres. Partnervold som relasjon er preget av interpersonell kontroll og situasjonelle normer, hvilket utgjør tvangskontrollen og 'nett' av mishandling. Det er utøver som bestemmer hvilke regler den utsatte skal etterleve, og sanksjonene for brudd på disse er voldsepisoder i forskjellig skala. Allestedsnærværet den utsatte opplever gjennom digital teknologi og overvåking bidrar til at privatlivet til den utsatte blir infiltrert og ødelagt, som igjen fører til at sikkerhetssonene deres blir innskrenket. På denne måten blir ikke kropp usynlig i det digitale, men også gjenstand for vold gjennom digital teknologi.

Spesielt overvåkning har utgjort en betydelig del av den digitaliserte volden innad i relasjonen, hvor applikasjoner med dobbel bruksområde blir brukt til å spore den utsatte, men også overvåke den utsattes digitale og sosiale aktivitet, nettopp fordi applikasjonenes funksjonalitet åpner opp for slik atferd. Majoriteten av overvåkningen blir gjort åpenbart, hvor den utsatte er klar over at vedkommende blir overvåket. Dette ser vi tydelig har en påvirkning på den utsatte, hvor slik interpersonell kontroll, fører til at den utsatte tilpasser sin atferd etter utøvers situasjonelle normer for å unngå voldelige sanksjoner, da den utsatte aldri er helt sikker på når vedkommende blir holdt øye med, som illustrert ved hjelp av Foucaults (1977) analyse av panoptikon. Selv om majoriteten av overvåkningen forekommer gjennom allmenne applikasjoner, ble det i noen tilfeller brukt mer høyteknologiske tilnærminger. Spesielt bruk av spionprogramvare, var lite fremtredende i datamaterialet, noe som antas å være på grunn av at vanlige digitale enheter, applikasjoner og sosiale plattformer tillater samme form for overvåkning og kontroll på en svært enkel og brukervennlig måte. Bruken av de digitale kontrolltaktikkene, og andre former for digitalisert vold, har overordnet gitt voldsutøver en forsterket maktposisjon innad i relasjonen, hvor teknologien tillater utøver å påvirke den utsattes selvbilde og følelsesliv uavhengig av tid og rom, noe som videre forsterker den utsattes relasjonelle avhengigheten til utøver og på andre måter får den utsatte til å gjøre noe som vedkommende ellers ikke ville ha gjort. Et sentralt aspekt ved den digitale overvåkningen, og kontrollen for øvrig, er hvordan denne form for vold er en del av dagligdagse handlinger, gjennom hverdagslige kommunikasjonsformer, på allmenne kommunikasjonsplattformer og applikasjoner.

Konsekvensene av den digitaliserte volden er også komplekst, og rammer både den utsatte, men også de som jobber med tematikken. I tillegg har digitaliseringen gitt konsekvenser for informantene, hvor de belyser utfordringer med å holde seg oppdatert på personverninnstillingene til applikasjoner, samt den generelle utviklingen av digital teknologi som kan brukes til å utøve vold. Dette gjelder spesielt spionprogramvarer, som de anser som vanskelig å avdekke da det er nye applikasjoner hver gang, som også ser helt normale ut. Det er likevel en positiv konsekvens av digitaliseringen; digitale hjelpemidler bidrar til en enklere måte for utsatte i å både finne informasjon om vold, samt å søke hjelp fra hjelpeinstanser. I tillegg bidrar digital teknologi med å sikre bevis til en potensiell straffeforfølgelse, hvor volden lettere kan dokumenteres ved hjelp av bilder og digital kommunikasjon.

Det siste diskusjonskapittelet undersøker hvordan digital vold som begrep burde forstås innenfor rammene av partnervold. Etter en diskusjon av ulike sider om hvordan digital vold kan

forstås som et begrep, argumenteres det avsluttende for at digital vold trolig ikke burde stå som et eget begrep innenfor voldsbegrepet eller som en egen voldsform innenfor problematikken, men heller forstås som en viktig variabel av det totale voldsvelde. Dette blir tydelig gjennom forståelsene av kontinuum og tvangskontroll, men også tidligere forskning om hvordan de ut-satte selv definerer og setter ord på sine egne erfaringer. Samtidig blir det argumentert for at digital vold ikke burde stå som et eget begrep da det også står til fare for å bli neglisjert som en egen voldsform, noe som blir tydeliggjort gjennom funnene vedrørende digitale brudd på be-søksforbud. Ved å heller forstå de digitaliserte voldsformene som en variabel, og gjennom kon-tinuumsforståelsen innenfor feltet, blir det bedre belyst hvordan det digitale aspektet av part-nervold intensiverer volden for den utsatte; fremfor om det skulle stått alene.

12.1 Studiens begrensninger

Til tross for at studien bidrar til å dekke et kunnskapshull i en norsk kontekst, har også studien naturlige begrensninger i henhold til hva den dekker og overførbarheten den har. For det første består datamaterialet til oppgaven av intervjuer med informanter som gjenforteller historier om voldsutøvelse på et overordnet nivå. Ved å intervjuer de som hovedsakelig jobber med utsatte, som får informasjon om det den utsatte vet eller har sterke mistanker om, byr det på mørketall i større eller mindre grad. Som redegjort i metoden, ønsket vi å snakke med personer som har jobbet med flere saker, nettopp fordi de kan reflektere over trender som går igjen vedrørende det digitale aspektet i partnervold. Til tross for at analysen og diskusjonen baserer seg på dette datamaterialet, består argumentasjonen i stor grad av synspunkter til både utsatt og utøver som er aktører som ikke har blitt intervjuet. For at diskusjonsdelen av oppgaven skulle vært mer overførbar hadde det vært hensiktsmessig å intervjuer de faktiske aktørene i relasjonen, for å få deres egne synspunkter og ikke bare gjenfortellinger av hva de har fortalt til våre informanter.

Videre består datamaterialet hovedsakelig av menns vold mot kvinner i en parrelasjon. En na-turlig begrensning for oppgaven blir derfor hvilken type relasjoner det er snakk om. For det første begrenser oppgaven seg hovedsakelig til kvinner som utsatt og menn som utøver, men også til heterofile parrelasjoner hvor begge aktørene er voksne. Til tross for at vi spurte konkret om menn som utsatt og likekjønnede parrelasjoner var dette noe vi fikk lite data på. I en vide-reføring av dette var det også utfordrende å skille mellom de forskjellige sakene informantene fortalte om, da de generelt fortalte om volden med et overblikk av alle sakene de hadde jobbet med. Da vi spurte konkret om menn eller likekjønnede parrelasjoner ble vi fortalt om enkeltsa-ker, men de ble sjeldent løftet frem på det overordnede nivået som de hovedsakelig snakket ut

ifra. Dermed ble oppgavens datagrunnlag i stor grad farget av fortellingene som omhandlet heterofile forhold, og det Johnson (2008) omtaler som intimterrorisme, som kan sies å være en av ytterpolene til partnervold. Derfor er heller ikke oppgavens bidrag noe som er like overførbart til de mer likestilte forholdene hvor begge partene utøver vold på lik linje.

En sentral del av mange etablerte voksne forhold er at de har felles barn, noe som også utgjør en essensiell del av konteksten rundt de voldelige forholdene vi ble fortalt om. Til tross for at funnene til denne oppgaven blir preget av denne konteksten, har dette aspektet i stor grad blitt utelatt som selvstendige funn. Flere av informantene fortalte dog om hvordan felles barn vanskeligstiller det å forlate det voldelige forholdet, og hvordan også barn kan bli brukt som et middel av voldsutøver i utøvelsen av digitalisert vold. Grunnet behov for å avgrense oppgaven, har vi likevel vært nødt til å ekskludere dette aspektet ved partnervold i voksne parrelasjoner, endog disse kan utgjøre viktige og interessante funn.

12.2 Bidrag og veien videre

Denne oppgaven har på mange måter vist hva digitalisert vold innebærer, i form av hvordan den blir utøvd, hvilke voldstaktikker som er tilgjengelig gjennom digital teknologi, og til dels hvordan den kan oppleves for den som er utsatt for det. Ved å ha intervjuet personer med andrehåndserfaringer gjennom en mengde utsatte, har oppgaven undersøkt hvordan digitale hjelpe- og kommunikasjonsmidler blir anvendt for å utøve partnervold i voksne relasjoner i Norge. Videre byr oppgaven på teoretiske tolkninger for å forstå denne type voldsutøvelse, som hvordan det digitale samfunn og de digitale arenaene påvirker mellommenneskelige handlinger, og også derav åpner opp for et voldelig potensial. Dermed har oppgaven bidratt til ytterligere forståelse av det som anses å være et forskningshull i en norsk kontekst.

Samtidig blir digital vold som begrep i seg selv problematisert i diskusjonen av oppgaven og hvordan det ikke finnes entydig definisjon av digital vold. Derfor er oppgavens hovedbidrag nettopp hva digital vold innebærer, og ikke hva digital vold er i seg selv. Slik problematikken står i dag argumenteres det heller for at digitalisert vold er et mer formålstjenlig begrep å anvende. Hvis digital vold som begrep skal anvendes innenfor feltet i fremtiden vil det være hensiktsmessig med en egen studie av hvordan begrepet skal forstås og hvilke avgrensninger det bør innebære.

En sentral faktor for å kartlegge hvordan vold utøves digitalt, er gjennom intervjustudier med de som faktisk anvender disse voldstaktikkene; nettopp voldsutøvere, noe som også utgjør en av oppgavens svakheter. Da vi intervjuet personer som jobber med utsatte, hadde det dog vært interessant å få mer kunnskap om konkrete taktikker som voldsutøvere bruker for å utøve digitalisert vold. Av den grunn oppfordrer vi til forskning som i større grad dypdykker i voldsutøverenes bruk av digital teknologi for å utøve vold mot partneren sin. På denne måten, kan man i større grad avdekke mørketall som eventuelt preger vår studie. Det er tross alt kun de som utøver disse taktikkene, som har best kunnskap i hvordan de utøver de.

Det har også blitt tydelig hvordan digital teknologi, og det digitale samfunnet, på ulike måter påvirker relasjonen mellom voldsutøver og voldsutsatt, samt følelsene deres. Dette aspektet er også noe vi mener det er behov for mer kunnskap om. Hvordan er det å være en utsatt som aldri får fri fra volden? Blir de tradisjonelle kjønnsrollene forsterket digitalt, eller svekkes de? I lys av det positive sporet av digital teknologi; om hvordan det kan være enklere å finne informasjon om hjelp, samt samle bevis digitalt, hadde det også vært interessant å nærmere undersøke hvordan digitale hjelpemidler påvirker den utsattes tilbøyelighet til å ta steget hvor de ber om hjelp eller anmelder et forhold. Ved å undersøke disse aspektene, vil også 'nettet' av mishandling som digital teknologi bidrar til bli tydeligere, og i større grad belyse hvordan partnervolden opererer i det digitaliserte samfunnet.

Litteraturliste

- Aas, G. & Andersen, T. (2017) *Mishandlingsbestemmelsen: en evaluering av loven mot mishandling i nære relasjoner jf. Strl. § 219 (§ 282/283)*. PHS Forskning 2017:1. Oslo: Politihøgskolen.
- Afrouz, R. (2021) The Nature, Patterns and Consequences of Technology-Facilitated Domestic Abuse: A Scoping Review, *Trauma, Violence, & Abuse*, 0(0), s. 1-15.
- Ashktorab, Z. & Vitak, J. (2016) Designing Cyberbullying Mitigation and Prevention Solutions through Participatory Design With Teenagers, *Proceedings of the 2016 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems – May 2016*, s. 3895-3905.
- Baker, C.K. & Carreño, P.K. (2016) Understanding the Role of Technology in Adolescent Dating and Dating Violence, *Journal of Child and Family Studies*, 25, s. 308-320.
- Bakken, S., Oksanen, A. & Demant, J. (2022) Capital in illegal online drug markets: How digital capital changes the cultural environment of drug dealing, *Theoretical Criminology*, s. 1-18.
- Bakken, S.A. (2022) “App-based textual interviews: interacting with younger generations in a digitalized social reality”, *International Journal of Social Research Methodology*, s. 1-14.
- Barnett, O.W. (2000) Why battered women do not leave, part 1: External Inhibiting Factors Within Society, *Trauma, Violence, & Abuse*, 1(4), s. 343-372.
- Barter, C., McCarry, M., Berridge, D. & Evans, K. (2009) *Partner exploitation and violence in teenage intimate relationship*. London: NSPCC. Tilgjengelig fra: <https://equation.org.uk/wp-content/uploads/2012/12/Partner-Exploitation-and-Violence-in-Teenage-Intimate-Relationships.pdf> [Hentet 14 mars 2023].
- Bjelland, H.F. (2014) En voldsom maktbalanse?: En studie av relativ makt og forekomst av partnervold, *Sosiologisk Tidsskrift*, 22(1), s. 51-74.
- Bjørnholt, M. (2021) Domestic violence and abuse through a feminist lens, i Devaney, J., Bradbury-Jones, C., Macy, R. J., Øverlien, C. og Holt, S. (red.) *The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse*. Oxon: Routledge.
- Bjørnholt, M. & Helseth, H. (2019) «Jeg ville jo si nei» - seksuell vold i parforhold», i Skjørten, K., Bakketeig, E., Bjørnholt, M. & Mossige, S. (red.) *Vold i nære relasjoner: forståelser, konsekvenser og tiltak*. Oslo: Scandinavian University Press Universitetsforlaget, s. 86-106.
- Bolívar-Suárez, Y., Gómez, J.A.M., Yanez-Peñuñuri, L.Y., Anaconda, C.A.R. & Gómez, A.M.G. (2022) Self-esteem, Body Image, and Dating Violence in Colombian Adolescents and Young Adults, *Journal of Interpersonal Violence*, 37(13-14), s. 11628-11651.

- Borrajo, E., Gámez-Guadix, M., & Calvete, E. (2015) Cyber dating abuse: Prevalence, context, and relationship with offline dating aggression, *Psychological Reports: Relationships & Communications*, 116(2), s. 565-585.
- Braathen, A. K. & Molstad, S. J. (2001) *Besøksforbud: straffeprosessloven § 222 a*. Doktoravhandling. Oslo: Institutt for kriminologi og rettssosiologi.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), s. 77-101.
- Bredal, A. (2020) Minoritetsnorske og majoritetsnorske kvinners erfaring med partnervold, i Bredal, A., Eggebø, H. & Eriksen, A.M.A. (red.) *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 47-65.
- Brem, M.J., Spiller, L.C. & Vandehey, M.A. (2015) Online mate-retention tactics on Facebook are associated with relationship aggression, *Journal of Interpersonal Violence*, 30(16), s. 2831-2850.
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2018) *Doing Interviews*. 2.utg. London: SAGE Publications.
- Brown, S. (2006) The criminology of hybrids: Rethinking crime and law in technosocial networks, *Theoretical Criminology*, 10(2), s. 223-244.
- Brownridge, D. A. (2006) Violence against women post-separation, *Aggression and violent behavior*, 11(5), s. 514-530.
- Buudir (2021) *Krisesenterveileder – Faglig veileder for innholdet i krisesentertilbudet*. Tilgjengelig fra: https://www.buudir.no/fagstotte/produkter/krisesenterveileder_faglig_veileder_for_innholdet_i_krisesentertilbudet/ [Hentet: 19. april 2023].
- Burke, S.C., Wallen, M., Vail-Smith, K. & Knox, D. (2011) Using technology to control intimate partners: An exploratory study of college undergraduates, *Computers in Human Behavior*, 27(3), s. 1162-1167.
- Cahill, A. J. (2014) Desire, and Unjust Sex, *Hypatia*, 29(2), s. 303-319.
- Carastathis, A. (2014) The Concept of Intersectionality in Feminist Theory, *Philosophy compass*, 9(5), s. 304-314.
- Castells, M. (2010) *The rise of the network society: The information age: Economy, society, and culture*. 2.utg. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Chancellor, A. S. (2022) *Investigating sexual assault cases*. 2.utg. Florida: CRC Press.
- Chatterjee, R., Doerfler, P., Orgad, H., Havron, S., Palmer, J., Freed, D, Levy, K., Dell, N., McCoy, D. & Ristenpart, T. (2018) The spyware used in intimate partner violence, *2018 IEEE Symposium on Security and Privacy*, s. 441-458.
- Chawki, M., Darwish, A., Khan, M.A. & Tyagi, S. (2015) *Cybercrime, Digital Forensics and Jurisdiction*. Cham: Springer.

- Chen, P. & Hinton, S.M. (1999) Realtime Interviewing Using the World Wide Web, *Sociological Research Online*, 4(3), s. 1-19.
- Christie, N. (1997) Sosial kontroll, i Finstad, L. & Høigård, C. (red.) *Kriminologi*. Oslo: Pax Forlag, s. 91-98.
- Clanton, G. (2006) Jealousy and Envy, i Stets, J. & Turner, J.H. (red.) *Handbook of the Sociology of Emotions*. New York: Springer, s. 410-442.
- Cullen, F.T., Agnew, R. & Wildcox, P. (2018) *Criminological Theory: Past to Present*. 6.utg. New York: Oxford University Press.
- Dahl, T. S. (1994) *Pene piker haiker ikke: artikler om kvinnerett, strafferett og velferdsstat*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2021) *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. 5.utg. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH).
- Diamond, J.P., Fiesler, C. & Bruckman, A.S. (2011) Domestic violence and information communication technologies, *Interacting with Computers*, 23(5), s. 413-421.
- Douglas, H., Harris, B.A. & Dragiewicz, M. (2019) Technology-facilitated domestic and family violence: Women's experiences, *British Journal of Criminology*, 59(3), s. 551-570.
- Dragiewicz, M., Harris, B., Woodlock, D., Salter, M., Easton, H., Lynch, A., Campbell, H., Leach, J. & Milne, L. (2019) Domestic violence and communication technology: Survivor experiences of intrusion, surveillance, and identity crime, *Australian Communications Consumer Action Network*. Tilgjengelig fra: <https://eprints.qut.edu.au/131143/> [Hentet 1 april 2023].
- Draucker, C.B. & Martsolf, D.S. (2010) The role of electronic communication technology in adolescent dating violence, *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 23(3), s. 133-142.
- Drouin, M. & Tobin, E. (2014) Unwanted but consensual sexting among young adults: Relations with attachment and sexual motivations, *Computers in Human Behavior*, 31, s. 412-418.
- Dullum, J. (2019a) Kapittel 13 Besøksforbud om beskyttelsestiltak, i Skjørten, K., Bakketeig, E., Bjørnholt M. & Mossige, S. (red.) *Vold i nære relasjoner. Forståelser, konsekvenser og tiltak*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 233-250.
- Dullum, J. (2019b) *Besøksforbud – straffeprosessloven §222a. En evaluering av praktiseringen av bestemmelsen i saker om vold i nære relasjoner*. Nova rapport nr. 1/19. Oslo: NOVA.
- Dunn, S. (2021) Is it Actually Violence? Framing Technology-Facilitated Abuse as Violence, i Bailey, J., Flynn, A., & Henry, N. (red.) *The Emerald International Handbook of*

Technology-Facilitated Violence and Abuse (Emerald Studies In Digital Crime, Technology and Social Harms). Bingley: Emerald Publishing Limited, s. 25-45.

Edwards, R. & Holland, J. (2020) Reviewing challenges and the future for qualitative interviewing, *International Journal of Social Research Methodology*, 23(5), s. 581-592.

Engelstad, F. (2005) *Hva er makt?* Oslo: Universitetsforlaget.

Fellows, S. (2013) Role theory, i Kessler, E.H. (red.) *Encyclopedia of Management Theory*. Thousand Oaks: Sage, s. 672-674.

Ferrell, J., Hayward, K. & Young, J. (2008) *Cultural Criminology: An Invitation*. Sage.

Floridi, L. (2017) Infraethics-on the Conditions of Possibility of Morality, *Philosophy & Technology*, 30, s. 391-394.

Fløtre, I. A. og Tuv, N. (2022) *Slik kan lønnsforskjellen mellom kvinner og menn forklares*. Oslo: Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/lonn-og-arbeidskraftkostnader/statistikk/lonn/artikler/slik-kan-lonnsforskjellen-mellom-kvinner-og-menn-forklares> [Hentet 19 april 2023].

Folkehelseinstituttet (2021) *Behandlingstiltak for personer som er utsatt for eller utøver digital vold*. Oslo: Folkehelseinstituttet.

Foucault, M. (1977) *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Vintage.

Foucault, M. (1982) The Subject and Power, *Critical Inquiry*, 8(4), s. 777-795.

Fraser, C., Olsen, E., Lee, K., Southworth, C. & Tucker, S. (2010) The new age of stalking: Technological implications for stalking, *Juvenile & Family Court Journal*, 61(4), s. 39-55.

Freed, D., Palmer, J., Minchala, D., Levy, K., Ristenpart, T. & Dell, N. (2017) Digital Technologies and Intimate Partner Violence: A Qualitative Analysis with Multiple Stakeholders, *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 1(46), s. 1-22.

Freed, D., Palmer, J., Minchala, D., Levy, K., Ristenpart, T. & Dell, N. (2018) "A Stalkers Paradise": How intimate partner abusers exploit technology", *Proceedings of the 2018 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 667, s. 1-13.

Fuchs, C. (2008) *Internet and Society. Social Theory in the Information Age*. New York: Routledge.

George, A. & Harris, B. (2014) *Landscapes of Violence: Women Surviving Family Violence in Regional and Rural Victoria*. Geelong: Deakin University. Tilgjengelig fra: https://www.deakin.edu.au/__data/assets/pdf_file/0003/287040/Landscapes-of-Violence-online-pdfversion.pdf [Hentet 9 oktober 2022].

Goffman, E. (1959) *The presentation of self in everyday life*. New York: Doubleday.

- Goffman, E. (1991) *Asylums: Essays on the Social Situation of Mental Patients and other Inmates*. London: Penguin Books.
- Gordon-Messer, D., Bauermeister, J. A., Grodzinski, A. og Zimmerman, M. (2013) Sexting Among Young Adults, *Journal of adolescent health*, 52(3), s. 301-306.
- Grabosky, P.N. (2001) Virtual Criminality: Old Wine in New Bottles?, *Social & legal studies*, 10(2), s. 243-249.
- Gressgård, R. (2013) Interseksjonalitet, *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 37(1), s. 64-67.
- Grønmo, S. (2016) *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 2.utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grøvdal, Y. (2019) «Ikke verdt å gå til politiet med»: Om vold i parforhold som ikke er anmeldt. Oslo: NKVTS.
- Hamby, S. (2017) On Defining Violence, and Why It Matters, *Psychology of Violence*, 7(2), s. 167-180.
- Harris, B. (2018) Spacelessness, spatiality and intimate partner violence: Technology-facilitated abuse, stalking and justice administration, i Fitz-Gibbon, K., Walklate, S., McCulloch, J., & Maher, J. (red.) *Intimate Partner Violence, Risk and Security*. London: Routledge, s. 52-70.
- Harris, B.A. & Woodlock, D. (2019) Digital coercive control: Insights from two landmark domestic violence studies, *The British Journal of Criminology*, 59(3), s. 530-550.
- Harvard, T. E. & Lefevre, M. (2020) Beyond the Power and Control Wheel: how abusive men manipulate mobile phone technologies to facilitate coercive control, *Journal of Gender-Based Violence*, 4(2), s. 223-239.
- Hayward, K. (2002) The Vilification and Pleasures of Youthful Transgression, i Muncie, J., Hughes, G. & McLaughlin, E. (red.) *Youth Justice: Critical Readings*. London: SAGE Publications, s. 80-93.
- Hayward, K. (2007) Situational Crime Prevention and its Discontents: Rational Choice Theory versus the 'Culture of Now', *Social Policy & Administration*, 41(3), s. 232-250.
- Hayward, K. & Presdee, M. (2010) *Framing Crime: Cultural Criminology and the Image*. Abingdon: Routledge.
- Hellevik, P.M. (2019) Teenagers' personal accounts of experiences with digital intimate partner violence and abuse, *Computers in Human Behavior*, 92, s. 178-187.
- Hennink, M., Hutter, I. & Bailey, A. (2020) *Qualitative research methods*. 2.utg. London: SAGE Publications.
- Henry, N. & Powell, A. (2015) Embodied Harms: Gender, Shame, and Technology-Facilitated Sexual Violence, *Violence Against Women*, 21(6), s. 758-779.

- Henry, N., Flynn, A. & Powell, A. (2020) Technology-Facilitated Domestic and Sexual Violence: A Review, *Violence Against Women*, 26(15-16), s. 1828-1854.
- Henze-Pedersen, S. (2022) The Ghost of Violence: The Lived Experience of Violence After the Act, *Violence Against Women*, 28(1), s. 194-210.
- Herman, J.L. (1997) *Trauma and Recovery*. New York: BasicBooks.
- Hirschi, T. (2018) Social Bond Theory, i Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcow, P. (red.) *Criminological Theory: Past to Present. Essential readings*. New York: Oxford University Press, s. 169-177.
- Holmberg, D. og MacKenzie, S. (2002) So Far, So Good: Scripts for Romantic Relationship Development as Predictors of Relational Well-Being, *Journal of social and personal relationships*, 19(6), s. 777-796.
- Holt, T.J., Bossler, A.M. & Seigfried-Spellar, K.C. (2015) *Cybercrime and Digital Forensics: An Introduction*. London: Routledge.
- Irvine, A., Drew, P. & Sainsbury, R. (2013) ‘Am I not answering your questions properly?’ Clarification, adequacy and responsiveness in semi-structured telephone and face-to-face interviews, *Qualitative Research*, 13(1), s. 87-106.
- Isdal, P. (2018) *Meningen med volden*. 2.utg. Oslo: Kommuneforlaget.
- Jegerstedt, K. (2011) bell hooks, i Mortensen, E., Egeland, C., Gressgård, R., Holst, C., Jegerstedt, K., Rosland, S. og Sampson, K. (red.) *Kjønnteori*. Oslo: Gyldendal Akademisk, s. 205-212.
- Johannessen, L.E.F., Rafoss, T.W. & Rasmussen, E.B. (2018) *Hvordan bruke teori?: nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johnson, L. (2021) 19: Economic abuse within intimate relationships, i Devaney, J., Bradbury-Jones, C., Macy, R. J., Øverlien, C. & Holt, S. (red.) *The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse*. Oxon: Routledge, s. 297-310.
- Johnson, M. P. (2008) *A typology of domestic violence: intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence*. Boston: Northeastern University Press.
- Justis- og beredskapsdepartementet (2021) *Frihet fra vold – Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024*.
- Katz, J. (1988) *Seductions of crime: Moral and sensual attractions in doing evil*. New York: Basic Books.
- Keating, B. (2015) Violence against Women: A Disciplinary Debate and Challenge, *Sociological Quarterly*, 56(1), s. 108–124.

- Kelly, L. (1987) The Continuum of Sexual Violence, i Hanmer, J. & Maynard, M. (red.) *Women, Violence and Social Control*. London: Macmillian Press Limited, s. 46-60.
- Kemper, T.D. (2006) Power and Status and the Power-Status theory of Emotions, i Stets, J. & Turner, J.H. (red.) *Handbook of the Sociology of Emotions*. New York: Springer, s. 87-113.
- Killean, R., McAlinden, A. & Dowds, E. (2022) Sexual Violence in the Digital Age: Replicating and Augmenting Harm, Victimhood and Blame, *Social & Legal Studies*, 31(6), s. 871-892.
- Kim, C. & Ferrareso, R. (2022) Examining Technology-Facilitated Intimate Partner Violence: A Systematic Review of Journal Articles. *TRAUMA, VIOLENCE & ABUSE*, 0(0), s. 1-9.
- King-Ries, A. (2010) Teens, technology, and cyberstalking: The domestic violence wave of the future, *Texas Journal of Women and the Law*, 20, s. 131-164.
- Kirkwood, C. (1993) *Leaving Abusive Partners: From Scars of Survival to the Wisdom for Change*. California: Sage.
- Korchmaros, J.D., Ybarra, M.L., Langhinrichen-Rohling, J., Boyd, D. & Lenhart, A. (2013) Perpetration of Teen Dating Violence in a Networked Society, *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(3), s. 561-567.
- Krisesentersekretariatet (2022) *Former for vold*. Tilgjengelig fra: <https://www.krisesenter.com/former-for-vold/> [Hentet: 19. april 2023].
- Krug, E. G., Dahlberg, L., Mercy, J. A., Zwi, A. B. og Lozano (2002) *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization.
- Lawson, J. (2012) Sociological Theories of Intimate Partner Violence, *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22(5), s. 572-590.
- Levy, K.E. (2019) Intimate Surveillance, *Idaho Law Review*, 51(3), s. 679-693.
- Lien, M.I., & Lorentzen, J. (2019) *Men's Experiences of Violence in Intimate Relationships*. Lincoln: Palgrave Macmillian.
- Likestillings- og diskrimineringsloven. Lov 16. juni nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering m.v.
- Loseke, D. R. (2001) Lived Realities and Formula Stories of 'Battered Women', i Holstein, J. A. & Gubrium, J. F. (red.) *Institutional Selves. Troubled Identities in a Postmodern World*. New York: Oxford University Press, s. 107-127.
- Lucero, J.L., Weisz, A.N., Smith-Darden, J. & Luerco, S.M. (2014) Exploring gender differences: Socially interactive technology use/abuse among dating teens, *Affilia*, 29(4), s. 478-491.

- Marganski, A. & Melander, L. (2018) Intimate Partner Violence Victimization in the Cyber and Real World: Examining the Extent of Cyber Aggression Experiences and Its Association With In-Person Dating Violence, *Journal of interpersonal violence*, 33(7), s. 1071-1095.
- Marques, O. (2021) Intimate Image Dissemination and Consent in a Digital Age: Perspectives from the Front Line, i Bailey, J., Flynn, A., & Henry, N. (red.) *The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse (Emerald Studies In Digital Crime, Technology and Social Harms)*. Bingley: Emerald Publishing Limited, s. 309-328.
- Martin, N. (2021) Image-Based Sexual Abuse and Deepfakes: A Survivor Turned Activist's Perspective, i Powell, A., Flynn, A. & Sugiura, L. (red.) *The Palgrave Handbook of Gendered Violence and Technology*. Cham: Palgrave Macmillan, s. 55-72.
- Masters, N. T., Casey, E., Wells, E. A. & Morrison, D. M. (2013) Sexual Scripts among Young Heterosexually Active Men and Women: Continuity and Change, *The Journal of sex research*, 50(5), s. 409-420.
- Mayeda, D. T. & Vijaykumar, R. (2016) A Review of the Literature on Honor-based Violence, *Sociology Compass*, 10(5), s. 353-363.
- Mayer-Schönberger, V. (2009) *Delete: The Virtue of Forgetting in the Digital Age*. Princeton N.J: Princeton University Press.
- McGlynn, C., Johnson, K., Rackley, E., Henry, N., Gavey, N., Flynn, A., & Powell, A. (2021) 'It's Torture for the Soul': The Harms of Image-Based Sexual Abuse, *Social & legal studies*, 30(4), s. 541-562.
- McGlynn, C., Rackley, E. & Houghton, R. (2017) Beyond 'revenge porn': The continuum of image-based sexual abuse, *Feminist Legal Studies*, 25(1), s. 25-46.
- McGlynn, C., Rackley, E., Johnson, K., Henry, N. Flynn, A., Powell, A., Gavey, N., og Scott, A. J. (2019) *Shattering Lives and Myths: A Report on Image-Based Sexual Abuse*. Project Report. Durham/Kent: Durham University; University of Kent.
- Melander, L.A. (2010) College students' perception of intimate partner cyber harassment, *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(3), s. 263-268.
- Menon Economics (2023) *Samfunnskostnader av vold i nære relasjoner*. Nr. 15/2023 Oslo: Menon Economics.
- Mesch, G. & Talmud, I. (2006) The Quality of Online and Offline Relationships: The Role of Multiplexity and Duration of Social Relationships, *The Information Society*, 22(3), s. 137-148.
- Mitchell, M., Wood, J., O'Neill, T., Wood, M., Pervan, F., Anderson, B. & Arpke-Wales, W. (2022) Technology-facilitated violence: A conceptual review, *Criminology & Criminal Justice*, 0(0), s. 1-21.

- Mossige, S. & Stefansen, K. (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007-2015*. NOVA Rapport 5/2016. Oslo: NOVA.
- Muise, A., Christofides, E. & Desmarais, S. (2014) Creeping' or just information seeking? Gender differences in partner monitoring in response to jealousy on Facebook, *Personal Relationships*, 21(1), s. 35-50.
- Murray, C.E., Horton, G.E., Johnson, C.H., Notestine, L., Garr, B., Pow, A.M., Flasch, P. & Doom, E. (2015) Domestic violence service providers' perceptions of safety planning: a focus group study, *Journal of Family Violence*, 30, s. 381-392.
- Nind, M., Coverdale, A. & Meekin, R. (2021) Changing social research practices in the context of Covid-19: Rapid Evidence Review. Project report. National Centre for Research Methods (NCRM). Tilgjengelig fra: https://eprints.ncrm.ac.uk/id/eprint/4458/1/NCRM%20Changing%20Research%20Practices_Rapid%20Evidence%20Review_FINAL%20REPORT.pdf [Hentet 25 november 2022].
- NKVTS (2023) *Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen*. 1/2023. Oslo: NKVTS.
- NOU 1992: 16. *Sterkere vern og økt støtte for kriminalitetsofre*.
- NOU 2020: 17. *Varslede drap?*
- Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) *Om lov om straff (straffeloven)*.
- Pape, H. & Stefansen, K. (2006) Kjønn og vold, i Bondevik, H., Lorentzen, J., & Mühleisen, W. (red.) *Kjønnsforskning; en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 207-217.
- Pence, E. & Paymar, M. (1993) *Education Groups for Men Who Batter: The Duluth Model*. New York: Springer Publishing Company.
- Pichon, M., Treves-Kagan, S., Stern, E., Kyegombe, N., Stöckl, H. & Buller, M. (2020) A Mixed-Methods Systematic Review: Infidelity, Romantic Jealousy and Intimate Partner Violence against Women, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(16), s. 1-35.
- Politidirektoratet (2022) *STRASAK-rapporten – Anmeldt kriminalitet og politiets straffesaksbehandling*. Oslo: Politidirektoratet.
- Powell, A. (2011) *Sex, Power and Consent: Youth Culture and the Unwritten Rules*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Powell, A. & Henry, N. (2017) *Sexual Violence in a Digital Age*. London: Palgrave Studies in Cybercrime and Cybersecurity.
- Powell, A. & Henry, N. (2019) Technology-Facilitated Sexual Violence Victimization: Results From an Online Survey of Australian Adults, *Journal of Interpersonal Violence*, 34(17), s. 3637-3665.

- Powell, A., Flynn, A. & Sugiura, L. (2021) *The Palgrave Handbook of Gendered Violence and Technology*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Powell, A., Henry, N., Flynn, A. & Scott, A.J. (2019) Image-based sexual abuse: The extent, nature, and predictors of perpetration in community sample of Australian residents, *Computers in Human Behavior* (2019), s. 393-402.
- Powell, A., Scott, A. & Henry, N. (2020) Digital harassment and abuse: Experiences of sexuality and gender minority adults, *European Journal of Criminology*, 17(2), s. 199-223.
- Powell, A., Stratton, G. & Cameron, R. (2018) *Digital Criminology: Crime and Justice in Digital Society*. New York & London: Routledge.
- Presdee, M. (2004) Cultural Criminology: The long and winding road, *Theoretical Criminology*, 8(3), s. 275-285.
- Prop. 159 L (2020-2021) *Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.)*.
- Reed, L.A., Tolman, R.M. & Ward, L.M. (2016) Snooping and Sexting: Digital Media as a Context for Dating Aggression and Abuse Among College Students, *Violence Against Women*, 22(13), s. 1556-1576.
- Reed, L.A., Tolman, R.M., Ward, L.M. & Safyer, P. (2016) Keeping tabs: Attachment anxiety and electronic intrusion in high school dating relationships, *Computers in Human Behavior*, 58, s. 259-268.
- Rice, R.E, Yates, S.J. & Blejmar, J. (2020) Introduction to the Oxford Handbook of Digital Technology and Society: Terms, Domains, and Themes, i Rice, R.E & Yates, S.J. (red.) *The Oxford Handbook of Digital Technology and Society*. Oxford: Oxford University Press, s. 4-34.
- Richards, I. & Wood, M. (2020) 'Legal and Security Frameworks for Responding to Online Violent Extremism: A Comparison of Far-Right and Jihadist Contexts, i Ireland, C. A, Lewis, M., Lopez, A. & Ireland, J.L. (red.) *The Handbook Of Collective Violence: Current Developments And Understanding*. London: Routledge, s. 112–124.
- Riksadvokaten (2008) *Familievold*. (Rundskriv 2008-3) Hentet fra: <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2017/09/Rundskriv-2008-3-Familievold.pdf> [Hentet 19. april 2023]
- Ringrose, J. Gill, R., Livingstone, S. & Harvey, L. (2012) *A qualitative study of children, young people and "sexting": A report prepared for the NSPCC*. Tilgjengelig fra: <https://eprints.lse.ac.uk/44216/> [Hentet 4. april 2023].
- Sampson, K. (2008) Simone de Beauvoir, i Mortensen, E., Egeland, C., Gressgård, R., Holst, C., Jegerstedt, K., Rosland, S. og Sampson, K. (red.) *Kjønnsteori*. Oslo: Gyldendal Akademisk, s. 42-52.
- Sandberg, S. & Ugelvik, T. (2017) Why do Offenders Tape their Crimes? Crime and Punishment in the Age of the Selfie, *British Journal of Criminology*, 57(5), s. 1023-1040.

- Sanders, C.K. (2014) Savings for Survivors: An Individual Development Account Program for Survivors of Intimate-Partner Violence, *Journal of Social Service Research*, 40(3), s. 297-312.
- Sanders, T. (2008) Male Sexual Scripts: Intimacy, Sexuality and Pleasure in the Purchase of Commercial Sex, *Sociology (Oxford)*, 42(3), s. 400-417.
- Schechter, S. (1982) *Women and Male Violence: The Visions and Struggles of the Battered Women's Movement*. Boston: South End Press.
- Shimizu, A. (2013) Domestic violence in the digital age: towards the creation of a comprehensive cyberstalking statute, *Berkeley journal of gender, law & justice*, 28(1), s. 116-137.
- Simon, W. & Gagnon, J. H. (1986) Sexual scripts: permanence and change, *Archives of sexual behavior*, 15(2), s. 97-120.
- Skilbrei, M-L. (2019). *Kvalitative metoder: Planlegging, gjennomføring, og etisk refleksjon*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Skilbrei, M. & Stefansen, K. (2018) *Seksuell vold: en samfunnsvitenskapelig innføring*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Skjørten, K. (1988) *Når makt blir vold. En analyse av seksualisert vold i parforhold*. Doktorgradsavhandling. Oslo: Institutt for kriminologi og strafferett.
- Skjørten, K., Bakketeig, E., Bjørnholt, M. & Mossige, S. (2019) Vold i nære relasjoner – et felt i bevegelse, i Skjørten, K., Bakketeig, E., Bjørnholt, M., & Mossige, S. (red.) *Vold i nære relasjoner: forståelser konsekvenser og tiltak*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 13-29.
- Southworth, C., Finn, J, Dawson, S., Fraser, C. & Tucker, S. (2007) Intimate partner violence, technology, and stalking, *Violence Against Women*, 13(8), s. 842-856.
- Southworth, C., Finn, J., Dawson, S., Fraser, C. & Tucker, S. (2005) A High-Tech Twist on Abuse: Technology, Intimate Partner Stalking, and Advocacy, *Violence Against Women Online Resources*, s. 1-16. Tilgjengelig fra: https://www.acesdv.org/wp-content/uploads/2014/06/NNEDV_HighTechTwist_PaperAndApxA_English08.pdf [Hentet 6 april 2023].
- Staniforth, A. (2017) *Blackstone's Handbook of Cyber Crime Investigation*. Oxford: Oxford University Press.
- Stark, E. (2007) *Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life*. Oxford: Oxford University Press.
- Stefansen, K. & Smette, I. (2006) «Det var ikke en voldtekt, mer et overgrep ... – Kvinners fortolkning av seksuelle overgrepserfaringer, *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 47(1), s. 33-56.

- Stonard, K. (2021) Technology-assisted abuse within intimate relationships, i Devaney, J., Bradbury-Jones, C., Macy, R. J., Øverlien, C. & Holt, S. (red.) *The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse*. Abingdon: Routledge.
- Straffeloven. Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff m.v.
- Straffeprosessloven. Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker m.v.
- Stratton, G., Powell, A. & Cameron, P. (2017) Crime and Justice in Digital Society: Towards a 'Digital Criminology'?, *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 6(2), s. 17-33.
- Straus, M. A., Hamby, S. L., Boney-McCoy, S., & Sugarman, D. B. (1996) The Revised Conflict Tactics Scales (CTS2): Development and Preliminary Psychometric Data, *Journal of family issues*, 17(3), s. 283-316.
- Suler, J. (2004) The Online Disinhibition Effect, *CyberPsychology & Behavior*, 7(3), s. 321-326.
- Sykes, G.M. & Matza, D. (1957) Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency, *American Sociological Review*, 22(6), s. 664-670.
- Thagaard, T. (2009) *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metode*. 3.utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2013) *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metode*. 4.utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2018) *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metode*. 5.utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thoresen, S. & Øverlien, C. (2009) Trauma Victim: Yes or No? Why It May Be Difficult to Answer Questions Regarding Violence, Sexual Abuse, and Other Traumatic Events, *Violence against women*, 15(6), s. 699-719.
- Tjora, A.H. (2021) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 4.utg. Oslo: Gyldendal
- Tomás, L. & Bidet, O. (2023) Conducting qualitative interviews via VoIP technologies: reflections on rapport, technology, digital exclusion, and ethics, *International Journal of Social Research Methodology*, s. 1-14.
- Ugelvik, T. (2019) *Sosial kontroll*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ugwudike, P. & Fleming, J. (2023) Artificial intelligence, digital capital, and epistemic domination on Twitter: A study of families affected by imprisonment, *Punishment & Society*, 25(1), s. 99-121.
- Van der Wagen, W., Oerlemans, J-J. & Kranenborg, M.W. (2022) *Essentials in cybercrime: a criminological overview for education and practice*. The Hague: Eleven.

- Wall, D.S. (1998) Catching cybercriminals: Policing the Internet, *International Review of Law, Computers & Technology*, 12(2), s. 201–218.
- Wall, D.S. (2001) *Crime and the Internet*. London & New York: Routledge.
- Wall, D.S. (2007) *Cybercrime: the transformation of crime in the information age*. Cambridge: Polity Press.
- Ward, K., Gott, M. & Hoare, K. (2015) Participants' View of Telephone Interviews within a Grounded Theory Study, *Journal of advanced nursing*, 71(12): 2775-2785.
- Williams, M.L. & Levi, M. (2017) Cybercrime prevention, i Tilley, N. & Sidebottom, A. (red.) *Handbook of Crime Prevention and Community Safety*. 2.utg. Abingdon: Routledge, s. 454-469.
- Wood, M., Barter, C., Stanley, N., Aghtaie, N., & Larkins, C. (2015) Images across Europe: The sending and receiving of sexual images and associations with interpersonal violence in young people's relationships, *Children and Youth Services Review*, 59, s. 149-160.
- Wood, M.A. (2021) Rethinking How Technologies Harm, *The British Journal of Criminology*, 61(3), s. 627-647.
- Woodlock, D. (2017) The abuse of technology in domestic violence and stalking, *Violence Against Women*, 23(5), s. 584-602.
- Woodlock, D., McKenzie, M., Western, D. & Harris, B. (2019) Technology as a weapon in domestic violence: Responding to digital coercive control, *Australian Social Work*, 73(3), s. 368-380.
- World Health Organization (2012) *Understanding and addressing violence against women*. Geneve: World Health Organization.
- World Health Organization (2021) *Violence Against Women Prevalence Estimates, 2018 – Global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women*. Geneve: World Health Organization.
- Yar, M. & Steinmetz, K F. (2019) *Cybercrime and Society*. 3.utg. California: Sage.

Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning av NSD

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

13.04.2023, 18:23

[Meldeskjema](#) / [Digital vold som en forlengelse av partnervold](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
803506

Vurderingstype
Standard

Dato
30.05.2022

Prosjekttittel
Digital vold som en forlengelse av partnervold

Behandlingsansvarlig institusjon
Universitetet i Oslo / Det juridiske fakultet / Institutt for kriminologi og rettssosiologi

Prosjektansvarlig

Student

Prosjektperiode

Kategorier personopplysninger
Alminnelige

Lovlig grunnlag
Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 30.11.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar
OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TAUSHETSPLIKT

Informantene dine vil være underlagt taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres slik at det ikke fremkommer opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller avsløre annen taushetsbelagt informasjon. Vær spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men også identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates. Slike opplysninger kan være kombinasjon av for eksempel stedsnavn, alder, kjønn, tidspunkt, diagnoser og eventuelle spesielle hendelser. Dere må derfor være forsiktig ved bruk av eksempler under intervjuene. Vi anbefaler at du minner deltagerne på deres taushetsplikt i forkant av intervjuet.

<https://meldeskjema.sikt.no/628689ff-584e-4b50-9139-3d5015630710/vurdering>

Side 1 av 2

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet “Digital vold som en forlengelse av partnervold”?

Dette prosjektet er en masteroppgave som skrives ved Institutt for kriminologi og retts sosiologi (IKRS) ved Universitetet i Oslo. I dette prosjektet ønsker vi å kartlegge trender og gå i dybden på hvordan digitale hjelpemidler har forandret og supplert til den tradisjonelle partnervolden i Norge. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Målet med denne masteroppgaven er å gjennomføre intervjuer og tematisk analyse for å fange opp de nasjonale trendene innenfor digital vold og deretter knytte det opp mot digital kriminologi og kjønnspektiver. I denne sammenheng, vil digital vold referere til en rekke skadelig mellommenneskelig atferd som oppleves via internett, mobiltelefon og andre elektroniske kommunikasjonsenheter. Dette kan bl.a. inkludere målrettet trakassering, stalking, verbale overgrep og trusler, kontroll over hvor partner er til enhver tid og hevnporno. Problemstillingen vil derav være som følger: “*Hvordan kan man forstå digital vold som en forlengelse av partnervold i Norge, og som en del av voldsbegrepet?*”. Vi ønsker derfor å intervju personer som jobber med eller har erfaring med voksne personer som er eller har vært ofre for partnervold i Norge.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Instituttet for kriminologi og retts sosiologi ved Universitetet i Oslo er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget er trukket på bakgrunn av utvalgskriterier som baserer seg på yrkesgruppe, og hvem yrkesgruppen hovedsakelig jobber med og for. De er valgt på bakgrunn av at de som regel jobber med eller har arbeidsoppgaver tilknyttet ofre for partnervold, der partnervolden er grov. Vi har for prosjektet valgt ut flere yrkesgrupper og arbeidsstillinger som kan ansees å møte disse kriteriene, og det vil forhåpentligvis bli rekruttert et bredt spekter av deltakere fra ulike yrkesgruppe og innfallsvinkler til fenomenet. Totalt sett ønsker vi å ha om lag tolv informanter til prosjektet. Dersom det blir samtykket til å bruke lydopptak, vil lydopptaket oppbevares på en kryptert minnepinne, hvor det vil slettes med en gang det har blitt transkribert. Flere detaljer om hvordan dataene oppbevares og behandles utdypes i avsnittet om personvern.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du stiller til et dybdeintervju, noe som vil ta deg ca. 45 til 60 minutter. Intervjuet vil inneholde spørsmål om hvilke trender du har erfart ved å jobbe med ofre for partnervold. For å ivareta enkeltes personvern, ønsker vi at du ikke opplyser noens navn eller andre identifiserbare karakteristikk dersom du oppgir sensitive opplysninger. Ved eget samtykke, vil intervjuet tas opp med lydopptaker lånt fra Universitet i Oslo og notert av en av oss. Dette er for å bevare dine utsagn helt korrekt så det ikke blir tatt ut av kontekst. Lydopptaket vil transkriberes i løpet av svært kort tid etter intervjuet, hvor all informasjon vil anonymiseres fortløpende.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet og ingen deler av intervjuet vil bli brukt i oppgaven. Vi understreker også at det ikke vil ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Din deltakelse vil ikke ha innvirkning på arbeidsplassen eller arbeidsgiveren din, da vi ikke er ute etter å kartlegge/undersøke hvordan arbeidsplassen din jobber med problematikken. Vi ser for oss å presentere deg og andre informanter med hva slags rolle du og de innehar (som f.eks. politi, sosialarbeider og frivillig), men ikke utdype mer om selve arbeidsplassen. Vi er kun ute etter å undersøke trender med utgangspunkt i teknologi i henhold til partnervold, hvilket din stilling og arbeidsplass har kunnskap om. Vi er derav ikke interessert i å avdekke eller kritisere arbeidet du og dere gjør, men heller lære mer om hva du og dere har en unik kunnskap om. Din anonymitet vil bli sikret personlig, samtidig som anonymiteten til din arbeidsplass vil bli ivaretatt. Det vil derfor ikke fremgå i masteroppgaven hvem du er eller hvor du jobber, annet enn at du er en informant som har kunnskap om feltet. Eventuelle arbeidsmetoder som blir nevnt i et eventuelt intervju vil bli behandlet som sensitiv informasjon.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil kun bruke opplysningene om deg og de du snakker om anonymt til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det vil kun være vi som gjennomfører masterprosjektet;

som vil ha tilgang til dine opplysninger og datamaterialet. Navnet og kontaktopplysningene dine vil bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Dersom du ønsker, skriver vi ikke ned navn eller kontaktopplysninger (mail) tilhørende deg i våre personlige dokumenter og vil kun bruke en kode. Dataene vil oppbevares på UiOs brukersystem bak lukket tilgang ved hjelp av innloggingsfunksjon, samt en kryptert minnepenn dersom det må fraktes. Vi vil ikke skrive om eller publisere informasjon der du eller andre deltakere vil kunne gjenkjennes. Opplysning om hva slags type arbeidsplass (f.eks. et krisesenter) du tilhører kan dukke opp, men ingenting mer spesifikt vil nevnes (f.eks. som navn eller sted det tilhører).

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes innen mai 2023. Dataene som blir anvendt i prosjektet vil bli slettet når masteroppgaven er levert, og den seneste sluttdatoen for prosjektet vil være utgangen av november 2023. De anonymiserte opplysningen vil ikke gjenbrukes for videre forskning etter prosjektslutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitet i Oslo har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Universitet i Oslo ved

Hvis du har spørsmål knyttet til personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med personvernombudet ved det juridiske fakultet ved UiO; personvernkontakt@jus.uio.no

Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “*Digital vold som en forlengelse av partnervold*”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju.
 - at intervjuet blir tatt opp med lydopptake.
 - at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.
 - å delta til intervju, men at navn og kontaktopplysninger ikke skrives ned noe sted under behandling (navn vil aldri skrives ned i selve oppgaven).
-

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Søknad til politidistrikt

UiO : Universitetet i Oslo

Det juridiske fakultet
Institutt for kriminologi og rettssosiologi

Politimester

Dato: 6. juli 2022

Ønske om å intervju ansatte i forbindelse med et masterprosjekt som omhandler digital vold som en forlengelse av partnervold

Vi søker herved om tillatelse til å intervju ansatte som jobber i Politidistrikt i forbindelse med vårt masterprosjekt. Veileder for prosjektet er universitetslektor . Formålet med denne masteroppgaven er å gjennomføre intervjuer og tematisk analyse for å fange opp de nasjonale trendene innenfor digital vold og deretter knytte det opp mot digital kriminologi og kjønnsperspektiver. Problemstillingen vil derav være som følger: «Hvordan kan man forstå digital vold som en forlengelse av partnervold i Norge, og som en del av voldsbegrepet?».

Intervjuer

Vi, , ønsker på grunnlag av dette å gjøre kvalitative intervjuer med politibetjenter som har erfaring med ofre for partnervold og/eller digital vold. Vi ønsker å snakke med dem om problematikken rundt hvordan teknologien og dagens digitale samfunn har endret eller påvirket partnervold som fenomen. Vi ser for oss å intervju kun 1-2 ansatte fra politidistriktet. Vi tenker det vil være lettest for alle parter dersom vi får opprettet kontakt med en SARA-koordinator i distriktet og at vedkommende vurderer hvem som er mest relevant å spørre om å delta i prosjektet vårt. For å gjøre det enklest mulig kan intervjuene gjerne gjennomføres på arbeidsplassen. Å intervju politibetjenter vil være essensielt for studien, da de har førstehåndserfaring gjennom uttrykkninger og bistand, eller gjennom anmeldelser.

Forskningsetikk

Forskningsprosjektet skal ikke samle inn og behandle sensitive taushetsbelagte opplysninger. Alle data vil behandles etter gjeldende retningslinjer for håndtering av indirekte personopplysninger, og vil anonymiseres slik at personvern hensyn ivaretas. Prosjektet er også meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Oppstart og gjennomføringsplan

Det vil være ønskelig med oppstart og gjennomføring av datainnsamlingen innenfor perioden august – september 2022. I sin helhet vil prosjektet pågå fram til og med juni 2023, med senest slutt dato i november 2023. Vi ser med stor glede og interesse fram til en snarlig tilbakemelding og et eventuelt oppstartsmøte om prosjektet.

Postadresse: Postboks 6706 St. Olavs plass 5 0130 OSLO
E-post: krim-info@jus.uio.no
www.jus.uio.no/ikrs

Kontaktinformasjon

Med vennlig hilsen

<i>Masterstudenter</i>	

Vedlegg 4: Førsteutkast av intervjuguide

Utkast til intervjuguide «Digital vold som en forlengelse av partnervold»

Tema: digital vold som en forlengelse av partnervold

Form: individuelt, semi-strukturert intervju

1. Informasjon om prosjektet og problemstilling

- Bakgrunn og formål for samtalen:
 - Undersøke og kartlegge hvordan digital vold forekommer i partnervold i Norge
- Forklar hva intervjuet skal brukes til:
 - Ønsker å benytte intervjuene for å få en kvalitativ forståelse av digital vold som et fenomen
- Informer om anonymitet og taushetsplikt:
 - Gjennomgå informasjonsskrivet og samtykkeskjema
 - Informer om båndopptak of forsikre om at begge parter har skrevet under samtykkeskjema for start
- Avklar om informanten har spørsmål
- **Start lydopptak**

2. Oppsett og tema

1.1. Avklar og ta utgangspunkt i arbeidsplass og yrke.

- Navn, alder, stilling.
- Hvor lenge har du jobbet i stillingen/og andre stillinger relatert til feltet?

2.1 Partnervold

- Hva legger du i begrepet partnervold?
- Hvor fremtredende er psykisk vold og kontroll i partnervold?
- Hvilke teknikker er mest anvendt innenfor psykisk vold etter din oppfattelse?
- Er det tilfeller der partnervold foregår uten psykisk vold? Eller henger det ofte sammen slik du oppfatter det?
- Hvordan begår utøver av partnervold psykisk vold? Og hvordan opprettholder utøveren kontroll ovenfor offeret?

2.2 Teknologi

- Har det blitt rapportert av de du jobber med at teknologi spiller en viktig rolle i utøvelsen av partnervold?
 - Oppfølgingsspørsmål: Hvis ja; på hvilken måte?
- Opplever de du jobber med å bli kontrollert gjennom teknologiske hjelpemidler?
- Oppfatter du at den psykiske volden utspiller seg gjennom teknologiske hjelpemidler?
- Hvilke tanker gjør du deg rundt teknologien med hensyn til partnervold? Er det noe utøver ofte anvender
 - Distribueres bilder/videoer som i utgangspunktet var sendt med samtykke og fortrolighet til parter?
 - Seksuelle bemerkninger eller ydmykende kommentarer (aktiv trak.)?
 - Seksuelle kallenavn (passiv trak.)?
 - Online stalking eller telefonterror?
- Er det noe ofrene er spesielt redd for?

2.3 Kjømsroller

- Hva oppfatter du som den viktigste forklaringen for partnervold på et generelt nivå?
- Er det forskjellige motivasjoner for å utøve vold i romantiske relasjoner på bakgrunn av kjønn, slik du oppfatter det?
- Er det en skjevfordeling på bakgrunn av kjønn av hvem som blir utsatt/rapporterer til dere om voldelige forhold?
- Har du noen tanker om vold i romantiske relasjoner er en *kjønn* handling?
- Har mannlige ofre vanskeligere for å søke hjelp tror du?
- Hvordan er maktforholdet i parforholdene der partnervold forekommer?
- Slik du oppfatter det, hvilke faktorer spiller en viktig rolle når det kommer til partnervold?
 - Sosioøkonomiske faktorer, utdanning, lønn, kjønn, alder, etnisitet, makt, individuelle faktorer som personlighet o.l?
- Opplever dere at det en skjevfordeling av hvem som er utsatt/rapporterer til dere om voldelige forhold med tanke på legning? Dvs. er heteroseksuelle forhold den største gruppen?

2.4 Kulturelle og juridiske rammer for digital vold

- Hvordan tror du dagens digitale samfunn har påvirket eller endret partnervolden?
- Hvordan tror du digital vold tolkes av ofre, utøvere og rettshåndhevere?
 - Blir det tatt like alvorlig som fysisk eller psykisk vold, eller blir det i større grad neglisjert?
 - Hva mener du selv?
- Tror du at det er lettere å anmelde psykisk vold som skjer i det virkelige liv kontra hvis det skjer over nett?
- Tror du at det er mange som unnlater å anmelde hvis ikke volden består av 'grovere' trekk, som for eksempel at det blir et supplement til fysisk vold?

2.5 Arbeidspraksis

- Hvordan jobber dere med å forebygge eventuell digital vold mot deres klienter?
 - Praksis?
- Erfaring der partnervoldutøver har funnet ofret eller fått kontakt med han/henne?
- Føler du at terskelen for å anmelde eller be om hjelp burde vært lavere?
 - Hvordan kan man eventuelt jobbe med de som 'kun' blir utsatt for digital vold?
Dvs. trakassering på nett, er redde for å bevege seg i det digitale rom?

3. Avslutning

- Oppsummering og gjennomgang av sentrale funn
- Er det noe som er uklart?
- Er du noe du vil spørre oss om?
- Er det noe du vil tilføye eller legge til?

Stopp lydopptak.

Vedlegg 5: Sisteutkast av intervjuguide

Intervjuguide «Digital vold som en forlengelse av partnervold»

Tema: digital vold som en forlengelse av partnervold

Form: individuelt, semi-strukturert intervju

1. Informasjon om prosjektet og problemstilling

- Bakgrunn og formål for samtalen:
 - Undersøke og kartlegge hvordan digital vold forekommer i partnervold i Norge
- Forklar hva intervjuet skal brukes til:
 - Ønsker å benytte intervjuene for å få en kvalitativ forståelse av digital vold som et fenomen
- Informer om anonymitet og taushetsplikt:
 - Gjennomgå informasjonsskrivet og samtykkeskjema
 - Informer om båndopptak og forsikre om at begge parter har skrevet under samtykkeskjema før start
- Avklar om informanten har spørsmål
- **Start lydopptak**

2. Oppsett og tema

1.1. Avklar og ta utgangspunkt i arbeidsplass og yrke.

- Navn, alder, stilling.
- Hvor lenge har du jobbet i stillingen/og andre stillinger relatert til feltet?

2.1 Partnervold

- Hva legger du i begrepet partnervold?
- Hvor fremtredende er psykisk vold og kontroll i partnervold?
- Hvilke teknikker er mest anvendt innenfor psykisk vold etter din oppfattelse?
 - Hvordan begår utøver av partnervold psykisk vold? Og hvordan opprettholder utøveren kontroll ovenfor offeret?
- Er det tilfeller der partnervold foregår uten psykisk vold? Eller henger det ofte sammen slik du oppfatter det?

2.2 Teknologi

- Hva legger du i begrepet digital vold?
- Har det blitt rapportert av de du jobber med at teknologi spiller en viktig rolle i utøvelsen av partnervold?
 - Oppfølgingsspørsmål: Hvis ja; på hvilken måte?
- Opplever de du jobber med å bli kontrollert gjennom teknologiske hjelpemidler?
 - Oppfatter du at den psykiske volden utspiller seg gjennom teknologiske hjelpemidler?
- Hvilke tanker gjør du deg rundt teknologien med hensyn til partnervold? Er det noe utøver ofte anvender
 - Distribueres bilder/videoer som i utgangspunktet var sendt med samtykke og fortrolighet til parter?
 - Seksuelle bemerkninger eller ydmykende kommentarer (aktiv trak.)?
 - Seksuelle kallenavn (passiv trak.)?
 - Online stalking eller telefonterror?
- Er det noe ofrene er spesielt redd for?

2.3 Kjønsroller

- Hva oppfatter du som den viktigste forklaringen for partnervold på et generelt nivå?
- Er det en skjevfordeling på bakgrunn av kjønn av hvem som blir utsatt/rapporterer til dere om voldelige forhold?
- Har mannlige ofre vanskeligere for å søke hjelp tror du?
- Hvordan er maktforholdet i parforholdene der partnervold forekommer?
- Slik du oppfatter det, hvilke faktorer spiller en viktig rolle når det kommer til partnervold?
 - Sosioøkonomiske faktorer, utdanning, lønn, kjønn, alder, etnisitet, funksjonsevne, makt, individuelle faktorer som personlighet o.l?
- Opplever dere at det en skjevfordeling av hvem som er utsatt/rapporterer til dere om voldelige forhold med tanke på legning? Dvs. er heteroseksuelle forhold den største gruppen?
- Har du vitnet til fortellinger der offeret av en eller annen grunn er avhengig av voldsutøver, som derav gjør det vanskeligere å gå ut av forholdet?

- F.eks. nedsatt funksjonsevne eller dårlig sykdomsbilde som gjør at de trenger hjelp til å fungere i hverdagen.
- Avhengighet i form av dårlig språklig kunnskap, eller i et avhengig økonomisk forhold som gjør at de har vanskeligheter for å se for seg et liv der de klarer seg selvstendig.

2.4 Kulturelle og juridiske rammer for digital vold

- Hvordan tror du dagens digitale samfunn har påvirket eller endret partnervolden?
- Hvordan tror du digital vold tolkes av ofre, utøvere og rettshåndhevere?
 - Blir det tatt like alvorlig som fysisk eller psykisk vold, eller blir det i større grad neglisjert?
 - Hva mener du selv?
- Tror du at det er lettere å anmelde psykisk vold som skjer i det virkelige liv kontra hvis det skjer over nett?
- Tror du at det er mange som unnlater å anmelde hvis ikke volden består av 'grovere' trekk, som for eksempel at det blir et supplement til fysisk vold?

2.5 Arbeidspraksis

- Hvordan jobber dere med å forebygge eventuell digital vold mot deres klienter?
 - Praksis?
- Erfaring der partnervoldutøver har funnet ofret eller fått kontakt med han/henne?
- Føler du at terskelen for å anmelde eller be om hjelp burde vært lavere?
 - Hvordan kan man eventuelt jobbe med de som 'kun' blir utsatt for digital vold?
Dvs. trakassering på nett, er redde for å bevege seg i det digitale rom?

3. Avslutning

- Oppsummering og gjennomgang av sentrale funn
- Er det noe som er uklart?
- Er det noe du vil spørre oss om?
- Er det noe du vil tilføye eller legge til?

Stopp lydopptak.